

## รายงานการวิจัย

### เรื่อง

การสร้างสังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ  
เยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Creation of a Peaceful Society: The Process of Resolving Unwanted  
Behavior of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection  
Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

โดย

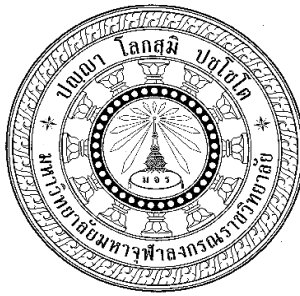
ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๔

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800764001



## รายงานการวิจัย

### เรื่อง

การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ  
เยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน  
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Creation of a Peaceful Society: The Process of Resolving  
Unwanted Behavior of Thai Youth at the Juvenile Observation  
and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

โดย

ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๔

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800764001

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)



Research report

Research program

The Creation of a Peaceful Society: The Process of Resolving  
Unwanted Behavior of Thai Youth at the Juvenile Observation  
and Protection Center in Pra Nakhon Si Ayutthaya Province

By

Asst. Prof. Dr. Sompoch Srivichitvorakul

Faculty of Humanities Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2564

Research Project Funded

by Science Research and innovation Promotion Fund

MCU RS 800764001

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

<b>ชื่อรายงานการวิจัย:</b>	การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ เยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
<b>ผู้วิจัย:</b>	ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล
<b>ส่วนงาน:</b>	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
<b>ปีงบประมาณ:</b>	๒๕๖๔
<b>ทุนอุดหนุนการวิจัย:</b>	กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

### บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ  
เด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ คือ  
๑) เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ  
เยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติ  
สุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา  
๓) เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์  
ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research &  
Development) ใช้การวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อสรุปผล อภิปรายผล

#### ผลการวิจัย พบว่า

๑. องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์  
ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือเหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิด  
เกิดจากสภาพครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแล ความสัมพันธ์ไม่ดี  
ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขายยา  
เสพติด การทำผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรม  
ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาสังคม ครอบครัวขาดการพัฒนาในทางบวก

๒. การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่  
พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้กิจกรรม ๙ กิจกรรม คือ  
๑. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรมและศีลธรรม  
๒. กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก ๓. กิจกรรมการสัญญาใจ ๔. การทำกิจกรรมจิตบำบัดกลุ่มย่อย  
๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักในวันแม่ ๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร ๗. กิจกรรม  
คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ๘. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแสดงความจงรักภักดีในวันพ่อหลวง  
๙. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนจัดโครงการวันลอยกระทง ผลการดำเนินกิจกรรมเด็กและเยาวชนรู้สึก

สำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความเคารพ นบถื้อ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ ในครอบครัวเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีที่มีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของคนและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเอง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ยังสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓. การนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ให้ความรู้ โดยมีวิธีการคือ ลงพื้นที่ทำการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ ๓ ถ่ายทอดองค์ความรู้โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

Research Title: The Creation of a Peaceful Society: The Process of Resolving Unwanted Behavior of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Researcher: Assist. Prof. Dr. Sompoch Srivichitvorakul

Division: Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal year: 2021

Funds for Research : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

### ABSTRACT

Based on research, The Creation of a Peaceful Society: The Process of Resolving Unwanted Behavior of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The objectives are: 1) to study the body of knowledge for creating a peaceful society: the process of correcting unwanted behaviors of Thai youths at the Juvenile Observation and Protection Center in the Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 2) To develop a program for creating a peaceful society: the process of correcting the unwanted behavior of Thai youths at the Juvenile Observation and Protection Center in the Phra Nakhon Si Ayutthaya province. 3) To present the Peace Society Creation Program: Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. It is Research & Development. It uses descriptive research to draw conclusions and discuss results.

The results are as follows:

1. Knowledge of Peace Society Creation: A Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province is the factor that causes youth to commit crimes due to family conditions, possibly due to abnormal attitudes in raising children, lack of care, bad relationships. use violence negative communication There are bad examples in the family, such as drug use, drug trafficking breaking the law violence, physical abuse and sexual abuse behavior that violates social rules and the family lacked positive development.

2. Development of the Peace Society Creation Program: the process of correcting unwanted behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in the Phra Nakhon Si Ayutthaya Province by using 9 activities as follows: 1. Activities to develop the mind and instill ethics in children, and youths to be good people with virtue and morality 2. Positive psychology activities 3. Mind contracting activities 4. Small group psychotherapy activities 5. Children and youth activities to show their love on Mother's Day 6. Activities to do good deeds for whom 7. Human values activities 8. Children and youth activities to show loyalty on Royal Father's Day 9. Activities for children and youth to organize Loy Krathong Day project. The results of the activities for children and youth felt grateful to the mother with respect and obedience. They help in various activities in the youth family to have the characteristics of being a good person and having gratitude with awareness of you of people and the environment that affects them both directly and indirectly. They are also able to work with others and live happily in society.

3. Presentation of the Peaceful Society Creation Program: A Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Ayutthaya Province. The researcher did the following.

Step 1: provides knowledge by means of is field visit to create a peaceful society: the process of correcting unwanted behavior of Thai youths at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

Step 2: Create a Peaceful Society Activity: A Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Step 3: Transfer knowledge of the Peaceful Society Creation Program: Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province by organizing activities to share opinions

## กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาจากพระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และคณะทำงานของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ความรู้ คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา รวมทั้งตรวจสอบข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษาในทุกขั้นตอน ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มทุกท่านที่ได้สละเวลาให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ครูบาอาจารย์และหลายๆ ท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบพระคุณเจ้าของแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้นำมาใช้และอ้างอิงในการศึกษาครั้งนี้

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณและขอมอบความสำเร็จทั้งหมดนี้ให้แก่บิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวของผู้ศึกษาที่ได้สนับสนุนการศึกษา และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดจนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้ ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ด้วยดี

ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล

๒๙ กันยายน ๒๕๖๔



## สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
<b>บทที่ ๑ บทนำ.....</b>	<b>๑</b>
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ.....	๕
<b>บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....</b>	<b>๖</b>
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน.....	๖
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	๑๙
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์.....	๒๘
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน.....	๔๕
๒.๕ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสถานพินิจเด็กและเยาวชน.....	๕๒
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖๐
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๖๖
<b>บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย.....</b>	<b>๖๗</b>
๓.๑. รูปแบบการวิจัย.....	๖๗
๓.๒ พื้นที่การวิจัย.....	๖๙
๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๖๙
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๖๙
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๐
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๑

๓.๗	สรุปกระบวนการวิจัย.....	๗๑
<b>บทที่ ๔</b>	<b>ผลการวิจัย.....</b>	<b>๗๒</b>
๔.๑	องค์ความรู้การสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	๗๒
๔.๒	การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	๗๘
๔.๓	นำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	๙๘
๔.๔	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๐๑
<b>บทที่ ๕</b>	<b>สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....</b>	<b>๑๐๔</b>
๕.๑	สรุปผลการวิจัย.....	๑๐๔
๕.๒	อภิปรายผล.....	๑๑๑
๕.๓	ข้อเสนอแนะ.....	๑๑๘
<b>บรรณานุกรม</b>	.....	<b>๑๑๙</b>
<b>ภาคผนวก</b>	.....	<b>๑๒๓</b>
ก.	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๐๘
ข.	หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย.....	๑๓๑
ค.	แบบตอบรับการตีพิมพ์/ บทความวิจัย .....	๑๓๔
ง.	ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่.....	๑๕๘
จ.	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๖๗
ฉ.	แบบรายงานผลสัมฤทธิ์.....	๑๘๐
<b>ประวัติผู้วิจัย</b>	.....	<b>๑๙๒</b>

## สารบัญตาราง

### ตารางที่

- ๔.๑ ตัวประกอบและตัวชี้วัดการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....๗๕
- ๔.๒ โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....๙๑
- ๔.๓ นำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....๙๙
- ๔.๔ โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....๑๐๒

## สารบัญภาพ

### ภาพที่

๒.๑ การทดลองเกี่ยวกับการหลั่งของน้ำลายของ Pavlov.....	๒๙
๒.๒ หลักในการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก.....	๓๑
๒.๓ แสดงถึงกระบวนการหยุดยั้ง.....	๓๑
๒.๔ Skinner Boxes.....	๓๔
๒.๕ Thorndike Box.....	๓๕
๒.๖ แสดงการเรียนรู้ในลักษณะของการแต่งพฤติกรรม.....	๓๘
๒.๗ แสดงการเรียนรู้การจำแนกแยกแยะสิ่งเร้าในการตอบสนอง.....	๔๐
๒.๘ แสดงถึงการแผ่ขยายของสิ่งเร้า.....	๔๑
๒.๙ แสดงถึงการแผ่ขยายของการตอบสนอง.....	๔๒
๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๖๖
๔.๑ แสดงการเตรียมบรรยายร่วมกับเจ้าหน้าที่ฯ เรื่องจิตวิทยาเชิงบวก.....	๘๐
๔.๒ แสดงการบรรยายฯ เรื่องจิตวิทยาเชิงบวกแก่ผู้เข้าอบรม.....	๘๑
๔.๓ แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องการสัญญาใจ.....	๘๒
๔.๔ แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องจิตบำบัดกลุ่มย่อยฯ.....	๘๓
๔.๕ แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องการทำดีเพื่อแม่ของแผ่นดินฯ.....	๘๕
๔.๖ แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องการทำความดีเพื่อใคร ?.....	๘๘

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบันรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยียานยนต์ เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประกอบกับวัยรุ่นอยู่ในช่วงระยะเวลาที่มีความสับสนทางจิตใจมากกว่าวัยอื่นๆ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ รวมทั้งสติปัญญาด้วย ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหายาเสพติด ปัญหาที่เกิดจากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ปัญหาการบริโภคสินค้าตามสื่อโฆษณาต่างๆ หรือตามกระแสนิยม และปัญหาความรุนแรง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่ชักจูงไปในทางไม่ดีและการใช้ความรุนแรงในสังคม เป็นต้น

ปัญหาที่พบในกลุ่มวัยรุ่นมี ๔ ประการใหญ่ๆ คือ (๑) ปัญหาเรื่องของการต่อต้านผู้ใหญ่ ไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครองบอกกล่าวอบรมสั่งสอน ส่วนใหญ่จะเชื่อเพื่อนและไปตามเพื่อน อารมณ์ ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย (๒) ปัญหาทางด้านการเรียน การใช้สมอง สติ ปัญญา ในการเรียนจะลดน้อยลง เนื่องจากวัยรุ่นคลุกคลีอยู่กับเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน บางคนเที่ยวกลางคืนและพักผ่อนไม่เพียงพอ ความคิดจะไม่คล้อยตามในสิ่งที่กำลังเรียนอยู่ ทำให้จิตใจเหม่อลอย ไม่มีสติในการเรียน ทำให้มีผลกระทบ ต่ออนาคตของวัยรุ่น (๓) การมีรักในวัยเรียนของวัยรุ่น วัยรุ่นบางคนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การทำแท้ง การติดโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ และ (๔) ปัญหาการติดยาเสพติด การเริ่มเข้าไปใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นยังเป็นเรื่องของความอยากรลอง ความเป็นวัยรุ่นของเขาทำให้เขาอยากรลองในสิ่งแปลกใหม่ ร่วมกับอีกปัญหาหนึ่งคือการตามเพื่อน ปัจจุบันมีเด็กบางคนหันเข้าไปหา ยาเสพติด เพียงเพราะรู้สึกว่ามีใครๆ เขาก็ทำกัน เป็นเรื่องธรรมดา ไม่เห็นจะแปลกอะไร ทำให้ตัดสินใจผิดพลาด กลายเป็นเหยื่อของสารเสพติด และเป็นปัญหาของสังคม ที่ยิ่งแก้ไขไม่หาย<sup>๑</sup>

นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีนิสัยที่เป็นปัญหาต่างๆ ต่อครอบครัวและสังคมอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการชอบขโมยของ พฤติกรรมลักขโมยของวัยรุ่นมักมีสาเหตุมาจากขาดการอบรมบ่มนิสัยหรือจริยธรรม ขาดแคลนในสิ่งที่ต้องการและมีปัญหาทางจิตใจ การชอบโกหก วัยรุ่นโกหกเก่ง โกหกบ่อย

---

<sup>๑</sup> ลักษณะ พงษ์ภุมมา, ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://164.115.41.60/knowledge/?p=436> [๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐].

หรือไม่พูดความจริง พูดกำกวม จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง มักมีสาเหตุมาจากการตั้งใจที่จะไม่พูดความจริง ปิดบังอำพรางความเป็นส่วนตัว ไม่ต้องการให้ใครรู้ ไม่กล้าพูดความจริงเพราะกลัวจะถูกตำหนิติเตียน การมีนิสัยเกียจคร้าน ไม่ยอมทำงานบ้านตามที่ผู้ปกครองต้องการชอบสบาย ไม่อยากทำอะไร นอนทั้งวัน นี่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยๆ กับวัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นมีนิสัยใช้เงินเปลือง ชอบใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เกินตัว ชอบซื้อของที่ไม่น่าจำเป็นแรกๆ ที่ซื้อมาก็อาจจะเบื่อ พอนานเข้าก็เบื่อ เลิกสนใจสิ่งนั้นหรือไม่ก็ซื้อเพราะอยากมีเหมือนเพื่อน ตลอดจนวัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรงเป็นธรรมชาติ ตั้งแต่รุนแรงเพียงเล็กน้อย เช่นหงุดหงิด ตำหนิคนอื่น คิดเร็วทำเร็ว จนถึงอารมณ์รุนแรงมากๆ เช่น ก้าวร้าว ตีตึง ต่ำทอ ขวบนทะเลาะต่างๆ และที่รุนแรงมากกว่านั้นคือ ยกพวกตีกัน ก่อความไม่สงบในสถานที่ต่างๆ

จิราพรรณ ปิ่นนาค ได้ศึกษาเรื่อง การสนับสนุนการนำมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชนไปใช้ในการดำเนิน งานของสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติงานด้านคุณภาพในการดำเนินงานมากที่สุด ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค ในภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยประสบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับหน่วยงานสนับสนุนเป็นอันดับแรก และผลการศึกษาความต้องการการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในภาพรวมความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่อง การสร้างพื้นที่ต้นแบบการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนฯทุกระดับ ให้เป็นที่ระจักษ์มากที่สุด ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบควรถอดบทเรียนการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice) ของพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ มาเป็นแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ของตนเองต่อไป<sup>๒</sup>

เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ขึ้นแล้ว วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง บางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการผิดๆ ไม่มีการคิดวิธีการแก้ไขปัญหากันอย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญกับพวกเขา ให้เขาได้มีโอกาสในการ แสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหายุ่รุ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่ที่มักจะประสบปัญหาคือเขา ไม่มีความรู้ในเรื่องของสิ่งที่ถูกหรือผิด ไม่มีคนมาให้ความรู้ให้การปรึกษาที่ถูกและชี้แนะแนวทางการ แก้ไขหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยการคิดที่ขาดการยั้งคิด วัยรุ่นเมื่อประสบพบเจอกับปัญหาต่างๆ ส่วนใหญ่มักปรึกษาเพื่อนเชื่อเพื่อนเพราะคิดว่าเพื่อนเป็นที่พึ่งให้แก่ตนได้ทั้งหมด จึงถือว่าเป็น ความคิดที่ผิด ซึ่งความจริงแล้วเมื่อเกิดปัญหาคนที่ควรไปขอคำปรึกษาคือ พ่อ แม่ เพราะพ่อแม่เป็น บุคคลที่ใกล้ชิดกับวัยรุ่นมากที่สุดและสามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นพบว่า วัยรุ่นปัจจุบันมีความเสี่ยงในการก้าวผ่านช่วงหัวเลี้ยว

<sup>๒</sup> จิราพรรณ ปิ่นนาค, การสนับสนุนการนำมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชนไปใช้ในการดำเนิน งานของ สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม: การปลดล็อกความเหลื่อมล้ำสู่ความยั่งยืน, หนังสือรวมบทความ เนื่องในวันสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ครบรอบ ๖๖ ปี, (คณะ สังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๓), หน้า ๒๖๕.

หัวต่อเป็นอย่างยิ่ง ช่วงวัยที่ต้องก้าวไปเพื่อเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของครอบครัวรวมถึงสังคม จำเป็นที่ต้องมีสถาบันครอบครัว ประกอบด้วย พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย พี่น้อง คนในครอบครัว ประคับประคองไปอย่างมั่นคงและปลอดภัย เพื่อช่วยให้ก้าวผ่านได้อย่างภาคภูมิใจ สิ่งใดที่เป็นข้อมูล จำเป็น เป็นข้อมูลที่เขาต้องการควรให้ได้รับอย่างเพียงพอและพอดีกับความต้องการของเขา หากวัยรุ่น สามารถดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ได้อย่างราบรื่น ประสบความสำเร็จตามขั้นพัฒนาการของวัยรุ่น เขาก็จะเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างดี มีความสุข เกิดการยอมรับตนเองและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจในการศึกษาการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาหากระบวนการที่จะที่ได้องค์ความรู้และจะได้เป็นแนวทางป้องกันการปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะเยาวชนหรือวัยรุ่นไม่ให้เกิดการทำผิดของวัยรุ่นเกิดความรุนแรง และจะเป็นปัญหาสังคมต่อไป

## ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## ๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ องค์ความรู้การสร้างสรรคสังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ โปรแกรมการสร้างสรรคสังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรคสังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างไร

## ๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา (Research & Development) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย และการขัดเกลาทางสังคม ผู้การค้นหาคำความหมายของการพัฒนาตนเองเยาวชนในด้านกาย จิตใจ

และความคิดสติปัญญา โดยทำการศึกษาข้อมูลเนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis) กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จาก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

#### ๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องนี้จะครอบคลุมการสร้างสรรคสังคมนิตสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ขบวนการทางสังคม สังคมที่สันติ การขัดเกลาทางสังคม เพื่อศึกษาพฤติกรรมของวัยรุ่น พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หลักพระธรรมทางพระพุทธศาสนาในมิติที่เกี่ยวข้องการให้ แบ่งปัน และการพัฒนาตนเอง

#### ๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

#### ๑.๔.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๐๐ คน

### ๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

**การสร้างสรรคสังคมนิตสุข** หมายถึง การสร้างสรรคการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสงบ ยอมรับสถานะศักดิ์ศรีของกันและกัน มีกระทำที่นำไปสู่ความสมดุลของการอยู่ร่วมกัน ทั้งกาย จิต สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางจัดการ ความขัดแย้งได้อย่างถูกต้องเหมาะสมโดยให้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักจิตวิทยา

**พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์** หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์** หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลักจิตวิทยามาบูรณาการเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**เด็กและเยาวชน** หมายถึง เด็กและเยาวชนไทยที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่ผู้บรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรสในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา



## ๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๖.๒ ได้โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๖.๓ ได้เวทีสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## บทที่ ๒

### แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเยาวชน
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม
- ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
- ๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน
- ๒.๕ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมสันติสุข
- ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับสถานพินิจเด็กและเยาวชน
- ๒.๗ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

##### ๒.๑.๑ ความหมายของเด็กและเยาวชน

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง ก็ย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ บางครั้งอาจทำให้ดีกว่าผู้ใหญ่บางคนเสียอีก ฉะนั้น พระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนในการกระทำของเขา เมื่อเขามีพฤติกรรมที่ดั่งามทางกาย วาจาและจิตใจแล้ว ย่อมเป็นผู้ประเสริฐได้ เนื่องจากวัย หรือไม่ใช่ตัวชีวิตทางพระพุทธศาสนาเลย ว่า คนดีจะต้องเป็นผู้ใหญ่เท่านั้น เด็กและเยาวชนก็ทำดีได้เช่นกัน ดังคำอุปมาอุปมัยในขุททกนิทายชาดก ว่า “หงส์ นกกระเรียน นกยูง ช้าง ฟาน ย่อมกลัวราชสีห์ทั้งนั้น จะถือเอาร่างกายเป็นประมาณไม่ได้ ฉนใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉนนั้น ถ้าแม่เด็กมีปัญญาก็เป็นผู้ใหญ่ได้ คนโง่ถึงร่างกายใหญ่โต ก็เป็นผู้ใหญ่ไม่ได้”<sup>๑</sup>

อย่างไรก็ตาม เยาวชนจึงเป็นบุคคลผู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อมวลมนุษย์ ดังที่พุทธทาสภิกขุได้กล่าวถึงเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ของสังคมว่า คือ ผู้ที่เป็นสัตบุรุษ หรือ คนดีตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเอง จะทำให้สังคมน่าอยู่และโลกมีคนดีเพิ่มมากยิ่งขึ้น ฉะนั้น จึงมีความสำคัญต่อ

<sup>๑</sup> ชุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๒๕๓/๗๖.

ครอบครัวและสังคมโลก ดังความตอนหนึ่งว่า “เยาวชนที่พึงปรารถนานั้น แม้จะยังมีมากเท่าไร ก็ไม่มีอาการคับโลกหรือรกลอก เพราะในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องคนจะล้นโลก แล้วจะไม่มีอะไรกิน จะไม่มีอะไรใช้สอย หากขาดสัตบุรุษแล้ว จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง คนที่บกพร่องต่อหน้าทีนั้นแหละ เป็นคนรกลอก แต่หากเป็นสัตบุรุษ คนดีก็จะให้โลกน่าอยู่ยิ่งขึ้น”<sup>๒</sup>

ตามหลักพุทธธรรม “เยาวชน” ไม่ได้เรียกตรงตามศัพท์แต่จะเรียกว่า “เด็ก” “กุลบุตร” (เยาวชนชาย), “กุลธิดา” (เยาวชนหญิง), เรียก “ยุวและยุวดี” หมายถึง ชายหนุ่มหญิงสาว<sup>๓</sup> และเรียกรวมกันว่า “บุตรธิดา” ก็มี ดังปรากฏในสังคาลสูตร<sup>๔</sup> ว่าบุตรธิดา หรือ เยาวชนนั้นพึงทำหน้าที่ ๕ ประการต่อบิดามารดาของตนเอง คือ ๑) รู้จักเลี้ยงตอบแทนด้วยปัจจัย ๔ และน้ำใจอันงาม ๒) รู้จักช่วยเหลือกิจจำเป็นต่าง ๆ ๓) รู้จักรักษาชื่อเสียงตระกูลไว้ได้ ๔) รู้จักทำตนให้เหมาะสมที่จะสืบทอดสมบัติ และ ๕) รู้จักทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านเมื่อล่วงลับไปจากโลกนี้แล้ว ฉะนั้น ศัพท์ว่า “เยาวชน” ตรง ๆ ในทางพระพุทธศาสนาจึงไม่ค่อยปรากฏนัก

อย่างไรก็ตาม เมื่อกว่าโดยนัยแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๔ แล้ว แบ่งเป็น ๒ ศัพท์ ได้แก่

(๑) คำว่า “เด็ก” โดยคำนิยาม หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์

(๒) ส่วนคำว่า “เยาวชน” โดยคำนิยาม หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า ๑๐ ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปี และไม่ได้หมายถึง บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส<sup>๕</sup> และความหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ ให้ความหมายว่า “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส”<sup>๖</sup>

## ๒.๑.๒ ความสำคัญของเยาวชน

รัฐให้ความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างดี และต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาและปฏิบัติธรรมของเยาวชนไทย สรุปเป็น ๒ แนวทาง คือ

<sup>๒</sup> รุ่ง แก้วแดง, **ธรรมสำหรับครู : พุทธทาสภิกขุ**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๖๐.

<sup>๓</sup> สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ ๒**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๘, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๓.

<sup>๔</sup> ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๑๒/๒๖๗.

<sup>๕</sup> ทศนีย์ ทองสว่าง, **สังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๓๕ - ๒๓๖.

<sup>๖</sup> สำนักนายกรัฐมนตรี, **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖**, ประกาศเมื่อ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖, มาตรา ๔, หน้า ๑.

๑. มีการปรับปรุงหลักสูตรสาระการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาและจริยธรรมให้เหมาะสม เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องตามหลักพุทธธรรม มีความศรัทธาเลื่อมใส และประพฤติตนตามหลักพุทธธรรม ช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

๒. รัฐขอความร่วมมือไปยังสื่อมวลชน เพื่อให้นำเสนอสิ่งที่เหมาะสม เพราะสื่อมีบทบาทอีกทางหนึ่ง เพื่อส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีแก่เยาวชน เช่น รายการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาสนา จริยธรรม ช่วยเปลี่ยนทัศนคติที่ผิดและค่านิยมที่ไม่ดี<sup>๗</sup>

เพราะฉะนั้น เด็กและเยาวชน จึงเป็นบุคคลที่เกิดมาพร้อมกับการได้รับสถานภาพเป็น “ลูก” เป็นอันดับแรก และมีสถานภาพต่าง ๆ ต่อมาโดยลำดับ เมื่อเข้าโรงเรียน ก็เรียกว่า “นักเรียน, นักศึกษา, นิสิต” เป็นต้น เมื่อเจริญเติบโตขึ้นมาอีกระดับก็เรียกว่า เป็น “พลเมือง” เมื่อเข้าสู่พระพุทธศาสนา ก็เรียกว่า “พุทธศาสนิกชน” เด็กและเยาวชน จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิก และเมื่อเติบโตขึ้น ก็มีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมมากขึ้น เช่นเดียวกัน<sup>๘</sup> ฉะนั้น รากฐานของสังคมจึงมาจากเด็กและเยาวชนก่อนเป็นเบื้องต้น ซึ่งพระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนใน ๕ ด้านด้วยกัน ดังต่อไปนี้

#### ๑) เป็นที่ยินดี ที่รัก และสืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์ไว้

แม้แต่เทวดาก็ได้แสดงภาษิตไว้ว่า “คนมีบุตรย่อมยินดีเพราะบุตร” เหมือนคนมีโคกระบือ เขาก็ยินดีเช่นเดียวกัน และแสดงเทวดาภาษิตต่อไปอีกว่า “ความรักเสมอด้วยบุตรไม่มี”<sup>๙</sup> นั้น ก็หมายความว่า บุคคลเป็นที่ยินดีและเป็นที่ทำให้ความรักในครอบครัวยิ่งไปกว่าบุตรธิดาของผู้ปกครองไม่มีอีกแล้ว เพราะท่านหวังความเจริญต่อเด็กและเยาวชนของตนให้เจริญก้าวหน้าโดยทำหน้าที่ตามหลัก ทิศ ๖ เช่น ให้การส่งเสริมศึกษา สอนให้ปรับปรุงตนให้ดี และให้รู้จักหลีกเลี่ยงความชั่ว เพื่อนชั่วเสีย เป็นต้น<sup>๑๐</sup> ไม่เพียงแต่เท่านั้น เด็กและเยาวชน ยังเป็นผู้รองรับไว้ซึ่งมนุษยชาติ ดังคำบาลีว่า “ปุตุตาวตถุ มนุสสานัน” แปลว่า “บุตรนั้นแหละเป็นที่รองรับความเป็นมนุษย์เอาไว้”<sup>๑๑</sup> หมายถึง ถ้าไม่มีบุตรธิดาแล้ว มนุษย์เราก็จะหมดเผ่าพันธุ์ไปโดยปริยาย เพราะไม่มีใครมาสืบทอดต่อกันไป ไม่สามารถจะรักษาเผ่าพันธุ์มนุษย์ไว้ได้เลย

<sup>๗</sup> พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการพัฒนาจิตใจ, (กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๗-๑๘.

<sup>๘</sup> พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย (แก้ววงศ์น้อย), “แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๕๗.

<sup>๙</sup> ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๒ - ๑๓ /๑๒ - ๑๓.

<sup>๑๐</sup> ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒ - ๒๑๓.

<sup>๑๑</sup> ส.ส. (บาลี) ๑๕/๑๖๓/๕๐.

## ๒) เป็นคนรับภาระกิจต่อจากผู้ใหญ่

เมื่อพวกเขาเจริญวัยเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าแล้ว จะต้องรับภาระสำคัญต่าง ๆ ต่อจากบรรพบุรุษ คือ ผู้ใหญ่ในปัจจุบันที่ปฏิบัติกันอยู่ในทุก ๆ ด้าน คือ รับภาระทั้งในครอบครัวและภาระทางสังคม<sup>๑๒</sup> ดังคำกล่าวที่ว่า “เด็กในวันนี้ คือ ผู้ใหญ่ในวันหน้า” เพราะฉะนั้น เด็กและเยาวชนจึงเป็นความหวังของผู้ใหญ่ และเป็นความหวังของสังคม จึงมีความ สำคัญทั้งต่อการสืบทอดกิจกรรมของตระกูล ตามหน้าที่ของบุตรธิดา<sup>๑๓</sup>

## ๓) เป็นคนคอยดูแลรับใช้ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน มีความประสงค์หรือความหวังในใจทุกคนว่า ต้องการให้บุตรธิดาของตนนั้นแหละ มาเลี้ยงดูตอบแทนคุณ เมื่อยามแก่เฒ่าชราภาพลง สามารถช่วยเหลือกิจการงานในตระกูลให้ดำรงอยู่ได้ รักษาทรัพย์ไว้ได้ ดำรงตระกูลให้อยู่อย่างมั่นคงถาวร และที่สำคัญยิ่ง คือ เมื่อถึงคราวที่ท่านถึงแก่กรรมสิ้นชีวิตไป ก็อยากจะให้บุตรธิดานั้นมาทำบุญอุทิศไปให้ ถึงจะมีญาติพี่น้องมากมาย แต่ก็ไม่สนิทใจเท่ากับสมาชิกในครอบครัวทำบุญให้ จึงเป็นความหวังอย่างยิ่งของท่าน<sup>๑๔</sup>

## ๔) เป็นผู้ยังความปลื้มปิติยินดีให้เกิดขึ้นแก่บิดามารดา

เด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของครอบครัว เป็นกาวใจที่ทำให้บิดาและมารดา พึงตระหนักในการกระทำต่าง ๆ เพราะความรัก และความห่วงใย และทำหน้าที่การทำงานทุกอย่างด้วยความลำบาก กียอมทำ เนื่องจากผลที่ได้นั้น ทำให้ท่านเหล่านั้น เกิดปิติยินดีเมื่อได้พบหน้าบุตรธิดาของตน ถ้าครอบครัวใดไม่มีบุตรธิดาแล้ว ท่านเปรียบเหมือนกับคนมีทุกข์เหมือนตกรอกทั้งเป็นเลย เพราะเห็นคนอื่นมี แต่ตนไม่มี ด้วยขาดบุตรธิดาไว้ชื่นชมยินดีนั่นเอง และขณะเดียวกันเมื่อได้บุตรธิดาที่กตัญญูต่อผู้ปกครองแล้ว ก็ดูท่านชื่นจากรกได้<sup>๑๕</sup>

## ๕) เป็นผู้สามารถทำให้บิดามารดาเข้าถึงหลักศีลธรรมอันดีงามได้

อภิชาติบุตรนั้น ได้รับการยกย่องว่า เป็นยอดของบุตรธิดาในทางพระพุทธศาสนา เพราะสามารถทำให้บิดามารดานั้น เป็นคนที่มี ศรัทธา มีศีล มีการทำบุญให้ทาน และมีปัญญา<sup>๑๖</sup> ซึ่งความสำคัญที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่า ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ควรเอาใจใส่ดูแลพัฒนาการทั้งด้าน

<sup>๑๒</sup> อจ.ปญจก. (บาลี) ๒๒/๕๘/๗๘.

<sup>๑๓</sup> พระมหาเดชศักดิ์ ธีรปัญญา (โพธิชัย), “จริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๕๘.

<sup>๑๔</sup> ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒.

<sup>๑๕</sup> พุทธทาสภิกขุ, กตัญญูทเวที เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของโลก, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๓๖), หน้า ๗.

<sup>๑๖</sup> พุ.ชา. (บาลี) ๒๗/๑๓๘๙/๒๖๑.

ร่างกายและด้านจิตใจ อย่าปล่อยให้พลละเลยให้เขาเจริญตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง เนื่องจากวุฒิภาวะของพวกเขา แม้พระพุทธองค์ก็ได้ตรัสไว้ว่า “เด็กเป็นคนไร้เดียงสา ไม่มีความรู้สึกนึกคิดว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด แต่มีเพียงอนุสัย คือ กิเลสที่ฝังลึกอยู่ในสันดานเท่านั้น”<sup>๑๗</sup>

### ๒.๑.๓ ธรรมชาติของเยาวชน

ธรรมชาติของเยาวชน หรือลักษณะของเยาวชน สิ่งที่ควรทราบอย่างยิ่งสำหรับตัวของวัยรุ่นเองและผู้ที่เกี่ยวข้องก็ตาม เพื่อช่วยให้เด็กผ่านพ้นวัยนี้อย่างปลอดภัย ตลอดจนผู้ปกครองจะได้อบรมและปกครองเยาวชนได้อย่างถูกต้อง โดยผมขอยกธรรมชาติของเยาวชนที่เห็นเด่นชัดขึ้นมา ลักษณะมีดังนี้

ความต้องการของวัยรุ่นนี้ ขึ้นอยู่กับค่านิยม (Value) ทศนคติ ที่แต่ละคนยึดถือ ส่วนใหญ่ก็มักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การรับน้องใหม่เป็นค่านิยมที่ดี แต่ในปัจจุบันกลับเปลี่ยนเป็นค่านิยมที่แอบแฝงไปด้วยวิธีการอันลามก ผิดประเพณีต้อนรับน้องใหม่ที่ดงาม และเป็นไปในทางอนาจารมากกว่าจะพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น จึงต้องมีความเข้าใจว่าเยาวชนหรือวัยรุ่นนั้น เขามีความต้องการที่หลากหลาย ทั้งด้านร่างกาย สิ่งแวดล้อม บุคคลที่เกี่ยวข้อง และด้านจิตใจ แต่วัยรุ่นนั้นจะอิงกลุ่มเป็นหลักถ้ากลุ่มเพื่อนว่าอย่างไรก็มักจะมีค่านิยมตามกันไป พอสรุปความต้องการของเยาวชนหรือวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องการความรัก คือ อยากให้บิดามารดา รัก อยากให้เพศตรงข้ามรัก อยากให้คนที่เกี่ยวข้องกับตนเองรักตน

(๒) ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะแสดงออกทางการ เล่นกีฬา เช่น เล่นฟุตบอล เทนนิส และบันเทิง เช่น ร้องเพลง ประกวดเชียร์ลีดเดอร์ เป็นต้น

(๓) ต้องการความเป็นอิสระ คือ ไม่อยากให้ผู้ใหญ่คอยแนะนำ หรือชี้ทางให้

(๔) ต้องการได้รับการยกย่อง คือ อยากได้ชื่อเสียง อยากให้สังคมยอมรับตน อยากให้เพื่อน ๆ ยอมรับความสามารถของตนเอง

(๕) มีอุดมคติสูง คือ เป็นพวกอุดมคตินิยม แต่ขาดประสบการณ์ในชีวิตจริง จึงอาจตกเป็นเครื่องมือของคนพาลได้ง่าย และเชื่อคนได้ง่าย เพราะรู้แต่ตำราไม่รู้จิตใจของคน

(๖) มีความสนใจเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ คือ ให้ความสนใจเรื่องเพศศึกษามากเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นหญิงหรือวัยรุ่นชาย เช่น ชอบดูภาพอนาจารทางอินเทอร์เน็ต ชอบดูภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ เป็นต้น จึงควรให้คำแนะนำเขาว่า อย่าซิงสุกก่อนหาม

(๗) ต้องการการรวมกลุ่ม คือ เพื่อนเรียนคณะใดก็อยากจะเรียนด้วย เพื่อนไปทำงานอะไรก็อยากจะไปทำงานนั้นด้วย เป็นต้น

<sup>๑๗</sup> ม.ม. (บาลี) ๑๓/๑๕๔/๑๒๔.

(๘) ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่ คือ อยากให้ผู้ใหญ่ยอมรับความรู้ ความสามารถของตนเอง ว่าสามารถทำงานได้ดีเช่นเดียวกับท่านแล้ว

(๙) ต้องการแบบอย่างที่ดี คือ อยากเห็นตัวอย่าง แบบอย่างในทางสังคมที่ดี เป็นบุคคลตัวอย่าง เป็นปณิธานบุคคลที่น่าเคารพ ยกย่อง มีผลงาน และมีความดีปรากฏต่อสังคม

(๑๐) ต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง คือ อยากให้ผู้ใหญ่รับประกันว่าจะไม่ทำโทษตนเมื่อทำผิด และอยากให้ท่านให้อภัยเมื่อทำผิดลงไปแล้ว

(๑๑) ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ คือ อยากคบหาเพื่อนต่างเพศ อยากเรียนรู้เรื่องราวที่ผู้ใหญ่ห้ามปรามไว้ เช่น ไม่ให้สูบบุหรี่ แต่เยาวชนก็ต้องการทดลองสูบ เป็นต้น

(๑๒) ความรู้สึกรุนแรง คือ อารมณ์ที่เกิดจากความสมหวังก็จะดีใจสุดขีด และถ้าผิดหวังก็จะแสดงอารมณ์เสียใจอย่างสุดชีวิตเช่นกัน บางรายถึงกับฆ่าตัวตายเมื่อรู้ว่าตนสอบไล่ไม่ผ่าน

(๑๓) ต้องการมีอนาคต และต้องการความสำเร็จในชีวิต คือ มีความฝันต่าง ๆ นานา เช่น เรียนจบแล้ว อยากจะเป็นแพทย์ เป็นทหาร เป็นตำรวจ วิศวกร ครู เป็นต้น<sup>๑๔</sup>

#### ๒.๑.๔ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนเป็นช่วงของการเปลี่ยนวัย เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่เปลี่ยนจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และถ้านับการเริ่มต้นของความเป็นเด็กและเยาวชนตามลักษณะพัฒนาการสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่าช่วงเด็กและเยาวชนเริ่มต้นแล้วก็คือการเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายในร่างกายพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายก็มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะพัฒนาการด้านอื่น ๆ ด้วย<sup>๑๕</sup>

๑. พัฒนาการทางด้านร่างกายจะเป็นในด้านของความงอกงาม เจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์เพื่อทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ การเจริญเติบโตมีทั้งส่วนภายนอก เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก สัดส่วนของร่างกาย เป็นต้น ส่วนการเจริญเติบโตภายใน เช่น โครงกระดูกแข็งแรงขึ้น การทำงานของต่อมบางชนิด เช่น ต่อมพิทูอิทารี (pituitary gland) คือต่อมใต้สมอง จะมีฮอร์โมนที่คอยทำหน้าที่ควบคุมการเจริญเติบโตของรังไข่และอัณฑะ และควบคุมการตกไข่ (ovulation) ของเพศหญิง สังเกตเห็นได้จากเด็กหญิงจะเริ่มเป็นสาว มีหน้าอก มีประจำเดือน มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างเป็นทรวดทรง เด็กชายจะเริ่มมีหนวด มีการฝั้นเปื่อย เสียงแตก ร่างกายจะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง ทั้งสองเพศนี้จะมีสิ่ว มีกลิ่นตัว และขนขึ้นในที่ลับ มีร่างกายที่สูงใหญ่อย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว บางครั้งเด็กปรับตัวไม่ทันจะทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด กังวลเกี่ยวกับสัดส่วน อวัยวะต่าง ๆ ของ

<sup>๑๔</sup> รศ.สุพัฒนา สุภาพ , สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๓ - ๔๕.

<sup>๑๕</sup> ศรีเรือน แก้วกังวาน, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.

ร่างกายตนเอง อาจเห็นได้จากการมีพฤติกรรมซุ่มซ่าม กังก้างเพราะแขนขายืดยาวเร็ว จนกระทั่งต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง<sup>๒๐</sup>

๒. พัฒนาการทางด้านจิตใจเด็กและเยาวชนจะเริ่มมีความคิดอ่านที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เริ่มสังเกตตนเอง ครอบครัว เพื่อน และสังคมสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงทำให้เด็กและเยาวชนมีเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง คือ มีความรู้ว่าตนเองมีความเป็นหนึ่งที่แตกต่างกันไปจากคนอื่นในสิ่งต่อไปนี้ รูปร่างและเอกลักษณ์ลักษณะดีลักษณะด้อยของตนเอง ความชอบ ความถนัด ความพึงพอใจทางเพศ เอกลักษณ์ของเด็กและเยาวชนจะพัฒนาได้ดีเมื่อได้เรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน และได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ มีความต้องการเป็นอิสระที่จะคิดที่จะทำอะไรด้วยตนเองหรือกับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น มีความรู้สึกอึดอัดคับข้องในกฎระเบียบต่าง ๆ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน มีความต้องการเป็นที่ยอมรับ ชื่นชม จากเพื่อนวัยเดียวกัน จึงทำให้เกิดการเลียนแบบต่าง ๆ ในกลุ่มเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีความอยากรู้อยากลอง เนื่องมาจากความต้องการหาเอกลักษณ์ของตนเอง<sup>๒๑</sup> และแสวงหาสิ่งที่ทำให้เขามีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองได้ เช่น กิจกรรมกลุ่มกีฬา งานอดิเรก ความสัมพันธ์กับเพื่อนตรงข้ามหรือยาเสพติด เมื่อลองแล้วรู้สึกเหมาะกับตนเองก็จะทำสิ่งนั้นซ้ำ ๆ ถ้าทำแล้วไม่พอใจจะเลิกไปเอง การลองในสิ่งอันตรายจะมีมากขึ้นไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความรู้จักยับยั้งใจตนเอง และการตระหนักในโทษหรือข้อเสียในสิ่งที่จะลอง ส่วนในด้านความมีอุดมคติ เด็กและเยาวชนจะเริ่มแยกแยะความดี ความชั่ว ข้อดี ข้อเสีย ของบุคคลและเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดีมีมีโนธรรมที่ถูกต้อง<sup>๒๒</sup>

๓. พัฒนาการทางด้านอารมณ์สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตทางร่างกายทั้งภายในและภายนอก กระบวนการที่แบบแผนอารมณ์ของเด็กและเยาวชน อารมณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กเด็กและเยาวชนนั้นมีทุกประเภท เช่น รัก ชอบ โกรธ เกลียด อิจฉา ริษยา ฯลฯ ไม่ว่าจะ เป็นอารมณ์ประเภทใดจะมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ง่าย สับสน อ่อนไหว และขาดการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเองมีความเข้มของอารมณ์สูง ไม่มั่นคง ระดับความเข้มของอารมณ์ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพดั้งเดิม และสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดอารมณ์ของเด็กและเยาวชน มีนักจิตวิทยาเรียก ลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนว่า เป็นแบบพายุพายุแคม (storm and stress) ซึ่งหมายถึง อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย รุนแรง อ่อนไหว สามารถเปลี่ยนแปลงอารมณ์หนึ่งไปเป็นอีกอารมณ์หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว<sup>๒๓</sup> เมื่อลักษณะอารมณ์ของเด็กและเยาวชนเป็นเช่นนี้ บุคคลต่างวัยจึงต้อง

<sup>๒๐</sup> วราภรณ์ ตระกูลสถิตย์. จิตวิทยาการปรับตัว, หน้า ๔.

<sup>๒๑</sup> Steinberg, L. *Adolescence*. 4<sup>th</sup> ed. USA: McGraw-Hill. 1999, pp.55.

<sup>๒๒</sup> พนม เกตุมาน, พัฒนาการวัยรุ่น, สาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล. ๒๕๕๐. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.psyclin.co.th/new\\_page\\_๕๗.htm](http://www.psyclin.co.th/new_page_๕๗.htm), [๑๐ มกราคม ๒๕๕๘].

<sup>๒๓</sup> Steinberg, L. *Adolescence*. 2nd ed. Boston, (MA: McGraw-Hill, 1996). อ้างใน พิธีร บุนยรัตพันธุ์ และคณะ, หน้า ๘-๙.



ใช้ความอดทนสูงเพื่อจะเข้าใจและสร้างสัมพันธภาพกับพวกเขาซึ่งอาจทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย (generation gap) และเนื่องจากเด็กและเยาวชนเข้ากับบุคคลอื่นได้ยาก เด็กและเยาวชนจึงเกาะกลุ่มกันได้ดีเป็นพิเศษกว่าวัยอื่น ๆ เพราะเข้าใจและยอมรับกันได้ง่าย

๔. พัฒนาการทางด้านสังคมความสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่จะเริ่มห่างกันมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์กับเพื่อนจะเริ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และจะมีสูงสุดในระยะตอนกลางของเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนจะเริ่มสนใจเพศตรงข้าม คบเพื่อนที่ถูกใจมีกิจกรรมทำร่วมกัน ได้ฝึกทักษะทางสังคม ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ได้รับการยอมรับเข้ากลุ่ม ซึ่งจะทำให้ตนเองรู้สึกว่ามีค่าสำคัญ วัยนี้จึงมีเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาและเลียนแบบพฤติกรรมซึ่งกันและกัน การคบเพื่อนร่วมวัยเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญยิ่งต่อจิตใจของเด็กและเยาวชน แต่การคบเพื่อนมีทั้งประโยชน์และโทษ เพื่อนอาจเป็นผู้ประคับประคองจิตใจในยามทุกข์ร้อน ชี้แนะสิ่งมีประโยชน์ ในทางตรงกันข้ามเพื่อนก็อาจชักนำไปในทางเสื่อมถอย ผู้เป็นอาชญากรเด็กและเยาวชนมากมายในแทบทุกประเทศส่วนมากมีสาเหตุมาจากเพื่อนชักจูง เช่น เกร ทิตยาเสพติ<sup>๒๔</sup>

๕. การพัฒนาทางด้านสติปัญญาวัยนี้จะมีการพัฒนาของสติปัญญาอย่างมาก โดยความคิดจะลึกซึ้งเป็นนามธรรมมากขึ้น มีการใช้เหตุผล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินได้อย่างดีคล้ายกับความคิดของผู้ใหญ่มากขึ้น แต่ความคิดของเด็กและเยาวชนจะไม่มั่นคง บางครั้งมีความคิดเหมือนเด็ก บางครั้งมีความคิดเหมือนผู้ใหญ่ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนด้วย การเรียนรู้ของวัยนี้สามารถที่จะเรียนรู้ได้มากมาย และจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อสภาพอารมณ์สงบ มีความอยากรู้อยากเห็น และได้เรียนรู้ในแบบที่ตนเองมีส่วนร่วมในการคิดและการกระทำด้วย<sup>๒๕</sup>

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลายประการในเด็กและเยาวชนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความสัมพันธ์กับผู้อื่นและสังคม ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เป็นไปเพื่อการแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจตนเอง และสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น โดยปกติเด็กและเยาวชนจะมีพฤติกรรมที่เป็นพัฒนาการตามวัย คือ ความพยายามที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง ความต้องการอิสระ เป็นตัวของตัวเอง การเข้ากลุ่มเพื่อน หรือความอยากลองเพื่อช่วยให้ตนเองเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ และด้วยกระบวนการพัฒนาการตามวัยที่เป็นไป

สรุปได้ว่าเนื่องด้วยลักษณะเด็กและเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงมากมายในด้านร่างกาย, จิตใจ และวิถีชีวิต ปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับการดื่มสุราของเด็กและเยาวชน คือความรู้สึกอยาก

<sup>๒๔</sup> ศรีเรือน แก้วกังวาน, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย, หน้า ๑๓.

<sup>๒๕</sup> Steinberg, L. *Adolescence*. 2nd ed. Boston, (MA: McGraw-Hill, 1996). อ้างใน พิธีร บุนยรัตพันธุ์ และคณะ, หน้า ๙.

เสี่ยง เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลจากสมองที่อยู่ในช่วงพัฒนาการ เด็กและเยาวชนจึงมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่นและเข้าไปทดลองสถานการณ์ใหม่และเสี่ยง เช่น การดื่มสุรา และพฤติกรรมที่รุนแรง มากขึ้น รวมทั้งเมื่อเด็กและเยาวชนมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เด็กและเยาวชนจะมีอัตราการดื่มสุราอย่างหนัก (binge drinking) มากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากสมองของเด็กและเยาวชนที่เริ่มดื่มยังไม่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงจากการดื่มสุรา ในขณะที่สมองของเด็กและเยาวชนมีความไวต่อฤทธิ์ด้านบวกของสุรา มากกว่าผู้ใหญ่

### ๒.๑.๕ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน

พัฒนาการของเด็กและเยาวชน อาจมีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน เช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และจิตใจ แต่ในขณะที่เดียวกันสภาพแวดล้อม ก็มีผลสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างกัน<sup>๒๖</sup> ดังนั้น ในการศึกษาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน นอกจากจะศึกษาโดยตรงที่ตัวเด็กและเยาวชนเองแล้ว การศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญต่อพัฒนาการ และลักษณะนิสัยของเด็กและเยาวชนก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรศึกษาประกอบไปด้วยเหตุผลนี้ สเตนเบิร์ก (Steinberg, ๑๙๙๖)<sup>๒๗</sup> จึงเสนอให้ศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญ ๔ ประการ ที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนอันได้แก่

#### ๑) เด็กและเยาวชนกับครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคม เป็นรากฐานของการพัฒนาสังคม ทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกในครอบครัว ด้วยการอบรมเลี้ยงดูพร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกครอบครัว เพื่อให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม<sup>๒๘</sup> ดังนั้นในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน หนทางหนึ่ง ที่สามารถเป็นไปได้คือ การเริ่มแก้ปัญหาของครอบครัวก่อน และเมื่อครอบครัวมีปัญหาน้อยลง ปัญหาของเด็กและเยาวชนก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย ในปัจจุบันครอบครัวในสังคมไทย มีแนวโน้มที่จะมีขนาดลดลงจากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือเป็นครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่ เนื่องมาจากปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น โดยผลกระทบของการหย่าร้าง จะปรากฏในพฤติกรรมทางสังคมของเด็กและเยาวชน เช่น เด็กและเยาวชนที่เติบโตขึ้นภายในครอบครัวที่ความสัมพันธ์ไม่ดีมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวใหม่

<sup>๒๖</sup> UNFPA, 2005, อังโน พิรธร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ, “โครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการลดผลกระทบทางสังคม จากสถานการณ์สุราภัยกับเยาวชนไทยในอนาคต กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก”, รายงานฉบับสมบูรณ์, ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๕๕, หน้า ๙.

<sup>๒๗</sup> Steinberg, 1996 อังโน พิรธร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ, หน้าเดียวกัน.

<sup>๒๘</sup> อีรณันท์ วรณศิริ และสมบัติ ประทักษ์กุลวงศา, การพัฒนาสัมพันธ์สภาพวัยรุ่นและผู้สูงอายุในครอบครัวของชุมชน โพรงมะเดื่อ, วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๙), หน้า ๑๐๓.

ของตน เนื่องจากขาดต้นแบบของครอบครัวที่อบอุ่น ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น พ่อแม่ขาดการดูแลเอาใจใส่ และขาดความรับผิดชอบจะสร้างปัญหาให้แก่ลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับลูกที่อยู่ในเด็กและเยาวชน ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาสังคม ที่มีพื้นฐานมาจากปัญหาครอบครัว พ่อแม่จึงควรวางตัวเป็นเพื่อนที่ดีของลูก หลีกเลี่ยงการโต้เถียงกันต่อหน้าลูก อบรมสั่งสอนลูกโดยมีความเมตตาเป็นพื้นฐานเมื่อลูกย่างเข้าสู่เด็กและเยาวชน ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกจะเริ่มห่างเหินขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเด็กและเยาวชนต้องการเป็นอิสระ พ่อแม่ควรหาโอกาสพูดคุยกับลูกในเรื่องต่าง ๆ เช่นการวางตัวในสังคม การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การคบเพื่อน และการรู้จักคุณค่าของเงิน หรืออบรมสั่งสอนโดยยึดหลักของเหตุผล และใช้การแนะนำแทนการออกคำสั่ง

## ๒) เด็กและเยาวชนกับโรงเรียน

โรงเรียนจะเริ่มมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชน นับตั้งแต่ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู อาจารย์ ความรู้สึกทางบวกที่มีต่อโรงเรียนย่อมดีกว่าความรู้สึกทางลบ เพราะเป็นการปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เด็กและเยาวชนจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนมากกว่าสิ่งแวดล้อมทางบ้านหรือที่อื่น ๆ โรงเรียนจึงเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของวัยรุ่น<sup>๒๙</sup> เป็นสถานที่ที่เด็กมีโอกาส ได้พบเพื่อนรุ่นเดียวกันได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งที่เป็นวิชาความรู้ และเป็นประสบการณ์ชีวิต เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นหมู่คณะ ความเป็นประสพการณ์ชีวิต เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นหมู่คณะ ความเป็นผู้ให้และผู้รับ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นและยังได้เรียนรู้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ โดยสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กเรียนรู้ในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่การมีวุฒิภาวะทางสังคม เมื่อเป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตในสังคมเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ภายในโรงเรียน บุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมากคือ ครู หน้าที่ของครูโดยทั่วไปคือ การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ พร้อมทั้งสั่งสอนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ครูเป็นบุคคลที่จะสร้างให้เด็กมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ จากการศึกษาของ พรพิมล เจียมนาคินทร์<sup>๓๐</sup> พบว่า เด็กเด็กและเยาวชน คือ อนาคตของชาติ ที่ต้องการเวลาในการเอาใจใส่ดูแลจากครูเป็นพิเศษมากกว่าในวัยอื่น ๆ เด็กจะมีความเชื่อถือและไว้วางใจต่อครูมาก แต่ในบางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน เช่น เด็กหนีเรียน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบอาจมีสาเหตุมาจากตัวเด็กหรือตัวครู ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากตัวครู เช่น ครูสอนไม่ดี ครูไม่มีความยุติธรรม ครูไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญกับเด็ก และครูเจ้าอารมณ์ เหล่านี้ ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นปัญหาได้ ดังนั้นครูที่สอนเด็กเด็กและ

<sup>๒๙</sup> โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม, อิทธิพลและความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น, ม.ป.ป., หน้า ๓๒.

<sup>๓๐</sup> พิธีกร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ, โครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการลดผลกระทบทางสังคมจากสถานการณ์สุราภัยกับเยาวชนไทยในอนาคต กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก, รายงานฉบับสมบูรณ์, ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๕๕, หน้า ๑๐.

เยาวชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในจิตวิทยาเด็กและเยาวชนจึงจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ นอกเหนือจากความสามารถในการสอน คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของครูคือ การมีอารมณ์ขัน เพราะจะช่วยระบายความเครียด และสร้างบรรยากาศการเรียนให้เกิดความสนุกสนาน ทำให้เด็กอยากเรียนมากขึ้น ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ครูที่ดีที่สุด คือ ครูที่หัวเราะสนุกสนานไปกับเด็ก ส่วนครูที่เลวที่สุด คือ ครูที่หัวเราะเยาะเด็ก”

### ๓) เด็กและเยาวชนกับเพื่อน

เด็กและเยาวชนกับกลุ่มเพื่อน ถือเป็นสิ่งที่คู่กัน การคบเพื่อนมีความสำคัญมากสำหรับเด็กและเยาวชน กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เด็กและเยาวชนมักจะเลือกเพื่อนที่มีรสนิยมตรงกัน มีทัศนคติคล้ายคลึงกัน และมีขนาดของร่างกายเท่า ๆ กัน<sup>๓๑</sup> โดยเด็กชายจะรวมกลุ่มกับเด็กชายด้วยกันก่อน ในทำนองเดียวกัน เด็กหญิงก็จะรวมกลุ่ม และมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน<sup>๓๒</sup> จากนั้นเมื่ออย่างเข้าสู่เด็กและเยาวชนเด็กจะเริ่มมีความรู้สึกอยากคบเพื่อนต่างเพศบ้าง ลักษณะการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเด็กและเยาวชนเติบโตขึ้น ซึ่ง Grimder ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาการเป็นกลุ่มของเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การพัฒนาการของกลุ่มเด็กและเยาวชนชาย-หญิง เป็นแบบอิสระต่อกัน

ขั้นที่ ๒ มีการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้าง โดยมีการแยกเพศของกลุ่มชายและกลุ่มหญิงแม้ว่าจะรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ขั้นที่ ๓ การปฏิสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนชายหญิงมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่มและแต่ละกลุ่มยังมีความสัมพันธ์ต่อกัน หมายถึง มีลักษณะของการจับคู่แต่ยังอยู่ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ ๔ เริ่มแบ่งแยกจากคู่ที่อยู่ในกลุ่มมาเป็นคู่เดียว

การเข้ากลุ่มของเด็กและเยาวชนนั้น เกิดจากเด็กและเยาวชนมีความกังวลใจ ในการเปลี่ยนแปลงของรูปร่างทำให้เกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องการการยอมรับจากสังคมและกลุ่มเพื่อน เด็กและเยาวชนต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยอาจทำกิจกรรมร่วมกัน แต่งกายแบบเดียวกัน พูดจาโดยใช้ภาษาระดับเดียวกัน การเข้ากลุ่มจะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสังคมกว้างขวางขึ้น และยังช่วยให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น เมื่อได้เห็นปัญหาของผู้อื่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ก็มีความเกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชน ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อหาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ อาศัยความเข้าใจและความอบอุ่นจากเพื่อน มาเป็นสิ่งทดแทนความรักจากครอบครัว โดยเด็กและเยาวชนจะยอมทำตามเพื่อนทุกอย่างซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวล หากกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมเกเร สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ก็อาจทำให้หลงทำในสิ่งที่ผิด และสูญเสียอนาคตได้

<sup>๓๑</sup> สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, *จิตวิทยาในห้องเรียน*, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๑).

<sup>๓๒</sup> Steinberg, L., *Adolescence* (4th ed.), USA: McGraw – Hill, 1999. P. 11.

#### ๔) เด็กและเยาวชนกับกิจกรรม

ตามธรรมชาติของเด็กและเยาวชนนั้น เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรทดลองสิ่งใหม่ ๆ ที่ตนสนใจ ทั้งในเรื่องหลักการและแนวคิดต่าง ๆ เรื่องที่ทำทาจรวมถึงเรื่องเร็นลับ นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนยังมีความพยายามที่จะปรับปรุงตนเอง แก้ไขข้อบกพร่องของตน และมีความมุ่งมั่น ในงานที่รับผิดชอบ เด็กและเยาวชนจึงมักใช้เวลาว่าง ในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ทางเลือกของเด็กและเยาวชนในการใช้เวลาว่างอาจเป็นไปได้ในทางที่ เกิดประโยชน์ หรือเกิดโทษต่อตัวเด็กและเยาวชนเอง หรือต่อสังคม พรพิมล เจียมนาคินทร์<sup>๓๓</sup> กล่าวว่า กิจกรรมบันเทิงที่เด็กและเยาวชนเลือกปฏิบัติ นั้น เกิดขึ้นจากเหตุผลเพียงข้อเดียว นั่นคือเพื่อให้ร่างกายผ่อนคลายความตึงเครียด และความกดดันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน หรือจากงานที่ได้รับมอบหมาย จากที่บ้าน กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนสนใจ มักจะเกี่ยวข้องกับความถนัดของตัวเด็กและเยาวชนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ต่อพัฒนาการทั้ง ๔ ด้านของเด็กและเยาวชน อันได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การทำงานพิเศษหรือการทำกิจกรรมนันทนาการของเด็กและเยาวชนอาจเกิดผลกระทบต่อ การเรียน หรือเกิดผลเสียต่อตัวของเด็กและเยาวชนเองได้ หากเด็กและเยาวชนไม่รู้จักรจัดการจัดสรรเวลาที่เหมาะสม หรือมีการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย หรือคบเพื่อนที่ไม่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาดังที่ปรากฏเป็นข่าวบ่อยครั้ง

### ๒.๑.๖ พฤติกรรมและความต้องการของเด็กและเยาวชน

#### ๑. พฤติกรรมเด็กและเยาวชน

เด็กและเด็กและเยาวชน เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต อยากรู้อยากเห็น ชอบเลียนแบบและแสดงออก มีอารมณ์รุนแรง ไม่ค่อยมีความยับยั้งชั่งใจ อ่อนความรู้และด้อยประสบการณ์ จึงอาจหลงผิด หรือถูกชักจูงไปในทางที่ผิดได้ง่าย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เป็นวัยเปลี่ยนจากเด็กสู่ผู้ใหญ่ นับเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตคืออาจเสียคนเสียอนาคตได้ง่ายกว่าช่วงอายุในวัยอื่น ซึ่งนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงคือ G.Stanley Hall ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งวิชาเด็กและเยาวชน กล่าวว่า “เด็กและเยาวชน เป็นวัยแห่งพายุ (Storm and Stress) เป็นวัยที่มีความต้องการและอารมณ์รุนแรง มีพลังมาก เนื่องจากร่างกายและจิตใจเปลี่ยนจากเด็กมาเป็นผู้ใหญ่ อารมณ์จึงแปรปรวนและจิตใจไม่ปกติ เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีเด็กและเด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และนำไปสู่การกระทำผิดได้ง่าย

<sup>๓๓</sup> พิรธ บุนยรัตพันธุ์ และคณะ, โครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการลดผลกระทบทางสังคมจากสถานการณ์สุราภัยกับเยาวชนไทยในอนาคต กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก, รายงานฉบับสมบูรณ์, หน้า ๑๑.

พฤติกรรมเบี่ยงเบน (Delinquency) คือความประพฤติที่ออกนอกกลุ่มนอกทางไปจากทำนองคลองธรรมที่ดี (บรรทัดฐาน) ของสังคม ซึ่งถ้าทำสะสมนานเข้าก็จะทำให้อาชญากรรมได้ในที่สุด

## ๒. ความต้องการของเด็กและเยาวชน

ต้องการของมนุษย์โดยเฉพาะของเด็กและเยาวชนมักจะขึ้นอยู่กับค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือ และส่วนใหญ่ก็มักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย กลุ่มมีอิทธิพลมากต่อความต้องการของเด็กและเยาวชน ดังนั้น ความต้องการที่เป็นจริงก็คือความต้องการของตนเองบวกกับความต้องการของสังคม อันที่จริงความต้องการของเด็กและเยาวชนคล้ายกับความต้องการของมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป ในสังคมคือ ต้องการความมั่นคง ต้องการการยอมรับ ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ฯลฯ แต่ในที่นี้จะสรุปความต้องการออกเป็นข้อ ๆ เพื่อง่ายต่อการเข้าใจ คือ

๑) ต้องการความรัก ความรักในที่นี้มีหลายแบบคือ รักพ่อแม่ญาติพี่น้อง รักเพื่อน รักพวกพ้อง ในขณะเดียวกันอยากให้เพื่อนรัก รักตัวเอง อยากดี อยากมีความสำเร็จ รักเพื่อนต่างเพศ ซึ่งเป็นความรักแบบหนุ่มสาว ฯลฯ

๒) ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งส่วนมากมักจะออกมาในรูปของกิจกรรมกีฬาหรือการบันเทิง

๓) ต้องการความเป็นอิสระ ความต้องการนี้จะรุนแรงมากในวัยนี้ เพราะเป็นวัยที่อยู่ระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ จึงอยากจะแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้น จึงไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มาก้าวกายในชีวิตของตน ไม่ชอบให้ใครสอน คอยช่วยเหลือ บางคนจึงทำอะไรโดยผู้ใหญ่ไม่รู้ไม่เห็น

๔) ต้องการได้รับการยกย่อง ต้องการมีชื่อเสียง วัยนี้เป็นวัยที่อยากให้สังคมยอมรับ หรือชมเชยหรืออยากเด่น อยากดัง เช่น อยากเป็นนักกีฬาที่เก่ง เป็นขวัญใจ เป็นต้น หรืออาจจะออกมาในแง่เทิดทูนนักกีฬาดาวประจำคณะ หรือมหาวิทยาลัย หรือไม่ก็ตั้งชมรมต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นสังคมได้รู้ว่าเขาได้พยายามทำดีที่สุดแล้ว

๕) มีอุดมคติสูง เด็กและเยาวชนยังอยู่ในวัยที่เรียนรู้ทางทฤษฎีและยังไม่เคยออกไปประสบกับสภาพความเป็นจริง จึงละเลยมองข้ามความเป็นจริงไปบ้าง คือ เป็นพวกอุดมคตินิยม (Idealist) มากกว่ามุ่งไปในทางปฏิบัติได้จริง ๆ (Pragmatist) ซึ่งบางครั้งก็ตกเป็นเครื่องมือของผู้ที่มีอำนาจ มีอิทธิพล มีบารมี แสวงหาประโยชน์ได้ เพราะเด็กและเยาวชนมักจะเป็นพวกที่มีอุดมคติแรงกล้า มีความกล้าเสี่ยง และมีพลังผลักดันสูง เชื่อคนง่าย โดยไม่คิดว่ามนุษย์ในโลกอาจมีวิธีการลึกลับซึ่งมีลักษณะไปในทางไม่สุจริตและอาจแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวได้ จุดอ่อนสำคัญของเด็กและเยาวชนอีกประการหนึ่ง คือ ถ้ามีความเชื่อแล้วมักจะเชื่ออย่างจริงจัง แต่ในขณะเดียวกันก็มีความระแวงไม่

ยอมเชื่ออะไรง่าย ๆ นอกจากจะมีหลักฐานมาอ้างอิงให้เชื่อถือ และถ้าเชื่อแล้วเกิดไม่เป็นจริงจะเปลี่ยนความเชื่ออย่างรวดเร็ว เพราะเป็นวัยที่ชอบวีรบุรุษ คือ เชิดชูทั้งคนกล้าจริงและคนกล้าไม่จริง

๖) มีความสนใจเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ เป็นวัยที่ต้องการความรู้ ความเข้าใจทางเพศอย่างถูกต้อง ถ้าถูกกีดกันจะแสดงออกทางอ้อมโดยการปิดบัง และพูดคุยเฉพาะในกลุ่มเพศเดียวกันหาความรู้จากการได้ยินได้ฟังคนอื่นพูด ซึ่งอาจถูกบ้างผิดบ้าง หรือไม่ก็อ่านจากหนังสือเรื่องเพศหนุ่มสาวมักจะชอบดู

๗) ต้องการการรวมกลุ่ม เพื่อนมีความสำคัญมาก เป็นวัยที่อยากให้เพื่อนยอมรับ เพราะฉะนั้นจึงพยายามทำตามเพื่อน แม้บางครั้งจะขัดกับความรู้สึกส่วนตัวก็ตาม เช่น เพื่อนชวนเดินขบวนแต่ไม่อยากเดินก็เดินด้วย เพราะกลัวเพื่อนจะไม่รักหรือว่าไม่มีสปิริต หรือไม่ก็ไม่กล้าขัดใจเพื่อน เป็นต้น

๘) ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่ คือ อยากให้ผู้ใหญ่ยอมรับบ้างว่ามีความสามารถ หรือมีประโยชน์ต่อสังคม เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่ไม่ควรจะเพิกเฉย ควรให้เด็กและเยาวชนช่วยรับผิดชอบ ในกิจกรรมบางอย่าง จะช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้จักความรับผิดชอบ เป็นตัวของตัวเองหรือช่วยตัวเองได้มากขึ้น

๙) ต้องการแบบอย่างที่ดี เด็กและเยาวชนในปัจจุบันแม้จะชอบความอิสระ ก็ยังอยากได้คำแนะนำจากผู้ใหญ่ที่ดี ผู้ใหญ่จะต้องเป็นปูชนียบุคคลที่ดี เด็กและเยาวชน จึงจะมีแนวโน้มที่ดีได้ ผู้ใหญ่จะต้องคอยนำทางคอยตักเตือนเมื่อทำผิดและให้รางวัลเมื่อทำดี

๑๐) ต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง คือ อยากได้หลักประกันว่าถ้าหากทำในสิ่งที่ดีแล้วจะไม่ถูกลงโทษหรือเป็นที่พอใจของผู้ใหญ่ เพราะในสายตาของผู้ใหญ่สิ่งที่เด็กและเยาวชนคิดว่าดีแล้ว

๑๑) ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ความต้องการนี้อาจจะรุนแรง และหาความพอใจโดยทางใดทางหนึ่งให้จนได้ ซึ่งผู้ใหญ่บางคนก็มักจะกีดกันห้ามไม่ให้หนุ่มสาวรับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้ง ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแต่อย่างใด เช่น อยากแต่งกายแปลก ๆ ตามสมัยนิยม อยากมีเพื่อนต่างเพศ เป็นต้น ผลที่ติดตามมา คือ เกิดการชอนเร้น หลอกหลวง และในที่สุดอาจจะเกิดการเสื่อมเสียเพราะเป็นวัยที่มีความรักกับความเกลียดใกล้กันมาก

## ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

### ๒.๒.๑ ความหมายของพฤติกรรม

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “พฤติกรรม” ไว้ดังนี้

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต กล่าวว่า พฤติกรรม (Behavior) หมายถึงสิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออก ตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งที่สามารถ

สังเกตเห็นได้ ได้ยิน อีกทั้งวัดได้ตรงกัน ด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าจะการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายก็ตาม เช่น การร้องไห้ การกิน การวิ่งการขำ การอ่านหนังสือ การเต้นของชีพจร การเต้นของหัวใจ การกระตุกของกล้ามเนื้อ เป็นต้น<sup>๓๔</sup>

กันยา สุวรรณแสง ได้ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรม คือ กิริยา อากาโร บทบาท ลีลา ท่าทาง การประพฤติ ปฏิบัติ การกระทำที่แสดงออกให้ปรากฏสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่งใน ๕ ทวาร คือ โสตสัมผัส จักขุสัมผัส ชิวหาสัมผัส ฆานสัมผัส และทางผิวหนัง หรือมีฉะนั้นก็สามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือ<sup>๓๕</sup>

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า<sup>๓๖</sup>

สงวน สิทธิเลิศอรุณและคณะ ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือ กิริยาที่ปรากฏออกมาทางร่างกาย ทางกล้ามเนื้อ ทางสมอง ทางอารมณ์ และทางความรู้สึกนึกคิด ซึ่งโดยปรกติมนุษย์และสัตว์ย่อมแสดงออกมาให้เป็นที่สังเกตเห็นได้ชัด และเห็นไม่ได้ชัด ซึ่งขึ้นอยู่กับ การตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นเป็นสำคัญ<sup>๓๗</sup>

สรุปว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออากัปกริยาต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ปรากฏออกมาทางทวารทั้ง ๓ อันบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ และไม่สามารถสังเกตเห็นได้ โดยการกระทำนั้นมีทั้งดีและไม่ดี อันเป็นผลมาจากการตอบสนองความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้า

### ๒.๒.๒ บ่อเกิดของพฤติกรรม

ตามหลักพุทธศาสนาเถรวาทได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นอันเป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ว่ามี ๒ ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้<sup>๓๘</sup>

ก) เกิดจากตัณหา ได้แก่ พอใจ ชอบใจยินดี อยากรักใคร่ ต้องการ ที่ไม่ดี ไม่สบาย ไม่เกื้อกูล เป็นอกุศล

ข) เกิดจากฉันทะ ได้แก่ พอใจ ยินดี อยากรักใคร่ ต้องการ ที่ดีงาม สบาย เกื้อกูล เป็นกุศล ตัณหา แปลได้อีกอย่างว่า ความกระหาย ความทะยาน ความอยาก ความเสนาหา ความดิ้นรน

<sup>๓๔</sup> สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต, การปรับพฤติกรรม, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

<sup>๓๕</sup> กันยา สุวรรณแสง, จิตวิทยาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา, ๒๕๔๒), หน้า ๙๒.

<sup>๓๖</sup> ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘), หน้า ๕๘๐.

<sup>๓๗</sup> สงวน สิทธิเลิศอรุณ และคณะ, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑.

<sup>๓๘</sup> พระราชมุนี (ประยูร ปยุตโต), พุทธธรรม, หน้า ๔๙๐.



ความกระสับกระส่าย กระวนกระวาย ไม่รู้จักอิ่ม ตัณหาเกิดจากเวทนาเป็นปัจจัย โดยมีวิชาเป็นมูลเหตุ กล่าวคือ เมื่อบุคคลรับรู้อารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่น่าชอบใจหรือไม่น่าชอบใจก็ตาม เช่น เห็นรูปสวยหรือน่าเกลียด ได้ยินเสียงไพเราะหรือหวนกหู เป็นต้น แล้วเกิดความรู้สึกสุข หรือทุกข์ หรือเฉย ๆ ขึ้น ในเวลานั้นตัณหาก็จะเกิดขึ้นในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งคือ ถ้ารู้สึกสุข พุทธกรรมที่แสดงออกมาก็ยินดี ขึ้นชอบ คล้อยตามไป ติดใจ ใฝ่รัก อยากได้ ถ้ารู้สึกทุกข์ พุทธกรรมที่แสดงออกมาก็ยินร้าย ชัดใจ ชัง อยากเลี่ยงหนี หรืออยากให้สูญสิ้นไปเสีย ถ้ารู้สึกเฉย ๆ พุทธกรรมที่แสดงออกมาก็เพลิน ๆ เรื่อยเฉื่อยไป พุทธกรรมเหล่านี้มันเป็นไปของมันเอง โดยไม่ต้องใช้ความคิดไม่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจอะไรเลยจึงอาจพูดได้อย่างง่าย ๆ ว่าตัณหานั่นเองเป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์

ดังนั้น บทบาทและการทำหน้าที่ของตัณหาเหล่านี้ได้เป็นตัวกำหนดการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ของมนุษย์ ผู้คอยพะเน้าพะนอหล่อเลี้ยงไว้ และเทิดทูนให้มันเป็นผู้บังคับบัญชาที่ตนจงรักภักดีเชื่อฟังพร้อมกันนั้น มันก็เป็นแหล่งก่อปมปัญหาให้แก่ชีวิตและสังคมของมนุษย์ เป็นที่มาของความหวัง ความหวาดกลัว ความระแวง ความเคียดแค้นชิงชัง ความมัวเมาลุ่มหลง และความทุกข์ความเดือดร้อนต่าง ๆ ตัณหาที่เป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมมนุษย์แบ่งเป็น ๓ ด้านดังนี้

๑) กามตัณหา คือความกระหายอยากได้อารมณ์ที่น่าชอบใจมาเสพเสวยปรนเปรอตน หรือความทะยานอยากในกาม

๒) ภวตัณหา คือ ความกระหายอยากในความถาวรมั่นคง มีคงอยู่ตลอดไป ความใหญ่โตโดดเด่นของตน หรือความทะยานอยากในภพ

๓) วิภวตัณหา คือความกระหายอยากในความดับสิ้นขาดสูญแห่งตัวตนหรือความทะยานอยากในวิภพ

ตัณหาทั้ง ๓ ด้านนี้ย่อมทำให้พฤติกรรมของมนุษย์ดำเนินไปในทิศทางต่าง ๆ เช่น ได้สิ่งที่ชอบใจ พอใจก็เป็นสุข และแสวงหาสิ่งที่ชอบใหม่ไปเรื่อย ๆ ถ้าได้สิ่งที่ไม่น่าชอบใจก็อยากจะไปให้พ้นจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งพฤติกรรมจะเป็นอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับว่าใครมีตัณหาทั้งสามด้านนี้มากน้อยอย่างไรส่วนฉันทะ ซึ่งในที่นี้หมายถึง กุศลธรรมฉันทะ หมายถึงความพึงพอใจ ความชอบ ความอยากได้ในสิ่งที่ดีงาม เกื้อกูลต่อชีวิตจิตใจ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตนและคนอื่น หรือแปลอีกอย่างหนึ่งได้ว่ามีความพอใจในความดีงาม ความต้องการในความจริง ความต้องการเล็งไปถึงความรู้ คือเท่ากับพูดว่าต้องการรู้ความจริงต้องการเข้าถึงตัวธรรม ดังนั้นพฤติกรรมที่เป็นฉันทะนี้ ย่อมมีการแสดงออกมาในทางดีงาม สร้างสรรค์ ใฝ่ดี รักดี เป็นต้น บ่อเกิดของพฤติกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท จึงมุ่งเน้นที่มโนกรรมที่มีตัณหาและฉันทะเป็นมูลเหตุและเป็นสมุฏฐานในการเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น มีทั้งดีและไม่ดีและที่เป็นกลาง ๆ คือไม่ดีไม่ชั่วก็มี ทั้งนี้ เนื่องมาจากเจตสิกที่มาอาศัยจิตเป็นตัวกระตุ้นให้เกิด เจตสิกจึงเป็นพลังที่ควบคุมร่างกายมนุษย์ให้กระทำการต่าง ๆ ในการแสดง

พฤติกรรมทุก ๆ อย่าง ที่ปรากฏออกมาทางกาย วาจาและใจ เมื่อกล่าวตามทรรศนะของพระอภิธรรม พอประมวลความได้ว่า ในขณะที่จิตหนึ่งที่เกิดขึ้นและดับไปก่อนที่จิตดวงอื่นจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปนั้น ต้องอาศัยจิตและเจตสิกที่เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ของตน จึงจะทำให้การแสดงพฤติกรรมนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้

### ๒.๒.๓ ประเภทของพฤติกรรม

หลักคำสอนในพุทธปรัชญาเถรวาทได้จำแนกประเภทแห่งพฤติกรรมไว้หลายลักษณะตามเกณฑ์ต่าง ๆ เช่นจำแนกตามคุณภาพหรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุให้เกิดพฤติกรรมจำแนกตามทวารหรือทางแสดงออกของพฤติกรรมหรือจำแนกตามความสัมพันธ์ของพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากการแสดงพฤติกรรม เนื่องจากคำสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์นี้มีปรากฏมากมายในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาทั้งในส่วนพระไตรปิฎกและอรรถกถาต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้จึงขอนำมากล่าวถึงโดยสังเขป ดังนี้

พฤติกรรมของมนุษย์จำแนกตามทางหรือทวารที่แสดงพฤติกรรมออกมาได้เป็น ๓ ประเภท คือ<sup>๓๙</sup>

- ก) กายทวาร พฤติกรรมทางกาย คือการกระทำที่แสดงออกทางกาย หรือกระทำด้วยกาย
- ข) วจีกกรรม พฤติกรรมทางวาจา คือการกระทำที่แสดงออกทางวาจาหรือคำพูด
- ค) มโนกรรม พฤติกรรมทางใจ คือการกระทำที่กระทำทางใจหรือความนึกคิด

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามทวารหรือทางที่แสดงพฤติกรรมออกมาทั้ง ๓ ประเภทนั้น ไม่ได้ระบุลงไปให้แน่ชัดว่าเป็นการกระทำที่ดี หรือเป็นการกระทำที่ไม่ดี หากมุ่งกล่าวในเชิงวิถีดำเนินชีวิตหรือจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนแล้ว พุทธปรัชญาเถรวาทแบ่งประเภทพฤติกรรมออกเป็น ๒ ประการ คือ

**๑. กุศลกรรมบถ ๑๐** คือทางแห่งพฤติกรรมที่เป็นความดี อันนำไปสู่ความสุขความเจริญทางกาย วาจาและใจ โดยแบ่งออกเป็น

๑) กายกรรม ๓ ได้แก่พฤติกรรมทางกาย ๓ อย่าง คือ

ก. ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนาเครื่องเว้น จากการฆ่าและการเบียดเบียนสัตว์มีชีวิตและมีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลอื่นหรือสัตว์อื่น

ข. อทินนาทานา เวรมณี เจตนาเครื่องเว้น จากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ โดยเคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลอื่น

ค. กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี เจตนาเครื่องเว้น จากการประพฤติดิฉินในกาม ไม่กล่าวละเมิดประเวณี

<sup>๓๙</sup> ม.ม (ไทย)๑๓/๕๗/๕๕., อ.ต.ก.(ไทย) ๒๐/๑๔๗-๑๕๔/๓๕๕-๓๕๘.

๒) วชิกรรม ๔ ได้แก่พฤติกรรมทางวาจา ๔ อย่างคือ

ก. มุสาวาทา เวมณี เจตนาเครื่องเว้น จากการพูดเท็จเพราะเหตุแห่งตนหรือบุคคลอื่น หรือเพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใด ๆ

ข. ปิสุณาย วาจา ย เวมณี เจตนาเครื่องเว้น จากการพูดส่อเสียด อันเป็นการกล่าวร้ายให้คนอื่นแตกความสามัคคีกัน

ค. ผรุสย วาจา ย เวมณี เจตนาเครื่องเว้น จากการพูดคำหยาบ พูดแต่ถ้อยคำอ่อนหวาน สุภาพ

ง. สัมผัสปลาปา เวมณี เจตนาเครื่องเว้น จากการพูดเพ้อเจ้อ พูดแต่คำจริงมีประโยชน์ ประกอบด้วยเหตุผล ถูกกาลเทศะ

๓) มโนกรรม ๓ ได้แก่ พฤติกรรมทางใจ ๓ อย่างคือ

ก. อนภิชฌา ความไม่มีจิตคิดโลภอยากได้ของผู้อื่น

ข. อัพยาบาท ความไม่มีจิตคิดปองร้ายหรือคิดเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ค. สัมมาทิฎฐิ ความเห็นชอบ เช่น เห็นว่าทานมีผล การบูชามีผล ผลวิบากของกรรม ดี กรรมชั่วมี เป็นต้น

๒. อกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ทางแห่งพฤติกรรมที่เป็นความชั่ว อันนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์ทาง กาย วาจาและใจ มีนัยแห่งอรรถาธิบายตรงกันข้ามกับ กุศลกรรมบถ ๑๐

อีกอย่างหนึ่งสามารถจำแนกพฤติกรรมของมนุษย์ตามสภาพความสัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้น จากพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ ๔ อย่างคือ<sup>๔๐</sup>

๑) พฤติกรรมดำ มีผลดำ ได้แก่ กายสังขาร วจิสังขาร และมโนสังขาร ที่แสดงออก ในทางเบียดเบียน ตัวอย่างเช่น ปาณาติบาต อทินนาทาน กาเมสุมิฉฉาจาร ฯลฯ

๒) พฤติกรรมขาว มีผลขาว ได้แก่ กายสังขาร วจิสังขาร และมโนสังขาร ที่แสดงออก ในทางไม่เบียดเบียน สร้างสรรค์ เช่น การประพฤติตามกุศลกรรมบถ ๑๐

๓) พฤติกรรมทั้งขาวและดำ มีผลทั้งขาวและดำ ได้แก่ กายสังขาร วจิสังขาร และมโนสังขาร ที่มีการแสดงออกในทางที่เบียดเบียนบ้าง ไม่เบียดเบียนบ้าง เช่น พฤติกรรมของมนุษย์ทั่วไป

๔. พฤติกรรมไม่ดำไม่ขาว มีผลไม่ดำไม่ขาว พฤติกรรมเช่นนี้เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ได้แก่ เจตนาเพื่อละกรรมทั้งสามดังกล่าวมา หรือกล่าวโดยองค์ธรรม ได้แก่ โพฆณงค์ ๗ หรือมรรคมี องค์ ๘

จึงสรุปได้ว่า พุทธศาสนาเถรวาทถือว่าการแสดงออกของมนุษย์ทุกอย่างถือว่าเป็นกรรม ไม่ว่าจะทางกาย วาจา และพฤติกรรมที่สืบเนื่องมาจากใจก็เรียกว่าเป็นกรรมได้ ต่อมาก็มีปัญหาว่าใน

<sup>๔๐</sup> ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๒/๒๙๑, ม.ม.(ไทย) ๑๓/๘๑/๗๙-๘๑.

บรรดาพฤติกรรมทั้งหลายที่มนุษย์แสดงออกไปและยังไม่ได้แสดงออกไปนั้นอะไรมีผลกระทบที่ร้ายแรงที่สุด ที่จะพึงมีต่อความเป็นไปของตนเองและสังคมมากที่สุด ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทถือว่าในบรรดาพฤติกรรมทั้งที่เป็นภายนอก (กายกรรม วาจกรรม) และที่สืบเนื่องอยู่ภายใน(มโนกรรม)นั้น มโนกรรมถือว่ามีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่จะดำเนินไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลายมากที่สุด

#### ๒.๒.๔ ระดับของพฤติกรรม

เนื่องจากพุทธปรัชญาถือว่า มนุษย์มีองค์ประกอบ ๒ ประการด้วยกันคือ กายและจิตเหมือนกันทุกชาติ ทุกศาสนา ทั่วสากลโลก แต่สิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างกันในด้านความประพฤติ นั่นคือจริยธรรมและคุณธรรม กล่าวคือความประพฤติเป็นเครื่องแบ่งระดับบุคคลพุทธปรัชญาเถรวาทได้แบ่งพฤติกรรมของบุคคลที่มีผลเชิงคุณค่าทางจริยธรรมได้หลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นระดับของการให้ผลของพฤติกรรมนั้น ๆ หรือ ระดับที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปของวิถีชีวิต ซึ่งขอนำมากล่าวพอสังเขปดังนี้

##### ก. แบ่งตามระดับการให้ผลของพฤติกรรม<sup>๔๑</sup>

๑) **ระดับภายในจิตใจ** เนื่องด้วยพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมาย่อมสืบเนื่อง มาจากจิตใจนั่นเอง โดยมีการสั่งสมคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น กุศลธรรม(ดี) อกุศลธรรม(ชั่ว) คุณภาพและสมรรถภาพของจิต จึงมีอิทธิพลต่อการปรุงแต่งความรู้สึกนึกคิด ความโน้มเอียง ความนิยมชมชอบ และความมีความสุขทุกข์เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กล่าวคือ เมื่อจิตใจที่สั่งสมความชั่วไว้พฤติกรรมที่แสดงออกมาย่อมมีผลชั่ว พฤติกรรมที่จิตใจสั่งสมความดีไว้พฤติกรรมที่แสดงออกมาย่อมเป็นไปในทางที่ดีงาม สร้างสรรค์ เป็นต้น

๒) **ระดับบุคลิกภาพ** จากการกระทำต่าง ๆ ที่มนุษย์แสดงออกมามีผลต่อการสร้างเสริมนิสัย ปรุงแต่งลักษณะพฤติกรรมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออก ท่าที การวางตนปรับตัว ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และต่อสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปอย่างไรบ้าง การให้ผลต่อพฤติกรรมระดับนี้ต่อเนื่องมาจากระดับที่หนึ่งนั่นเอง และมีขอบเขตคาบเกี่ยวกัน แต่นำมาแยกพิจารณาเพื่อให้มองเห็นแง่มุมของการให้ผลต่อความเป็นไปของชีวิตชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๓) **ระดับวิถีชีวิตของบุคคล** เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมอย่างไร ย่อมก่อให้เกิดผลต่อความเป็นไปของชีวิตต่าง ๆ เช่น ความเสื่อม ความเจริญ ความล้มเหลว ความสำเร็จ ลาภ ยศ สรรเสริญ และความสูญเสียต่าง ๆ ซึ่งรวมเรียกว่า โลกธรรมทั้งหลาย

๔) **ระดับสังคม** พฤติกรรมที่บุคคลแสดงมาทั้งหมด ย่อมมีผลต่อความเป็นไปของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ทำให้เกิดความเสื่อมความเจริญของสังคม ความรุ่มเย็นเป็นสุขของสังคม ความทุกข์ยากเดือดร้อนร่วมกันของมนุษย์ทั้งหลาย รวมทั้งผลจากการที่มนุษย์กระทำต่อสภาพแวดล้อมอื่น ๆ แล้วย้อนกลับมาหาตัวมนุษย์แต่ละคน

<sup>๔๑</sup> พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), **พุทธธรรม**, หน้า ๑๘๗.

## ข. แบ่งตามระดับคุณภาพของพฤติกรรมที่แสดงออก มี ๒ อย่าง ดังนี้

๑) ระดับบกุศลกรรม คือ พฤติกรรมที่ไม่ดีหรือเป็นไปในทางที่ทำลาย เบียดเบียน ไม่สร้างสรรค์ หมายถึงพฤติกรรมที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือโมหะ

๒) ระดับกุศลกรรม คือ พฤติกรรมที่แสดงออกไปในทางที่ดี เจริญ สร้างสรรค์ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ หรือ อโมหะ<sup>๔๒</sup>

## ค. แบ่งตามระดับของการพัฒนาชีวิต มี ๓ ระดับดังนี้

๑) พฤติกรรมระดับศีล ได้แก่การพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางกายวาจา ให้ดำเนินไปในทิศทางถูกต้องดีงาม เช่น การปฏิบัติตามศีล ๕ รู้จักเลี้ยงชีพด้วยสัมมาชีพ รวมไปถึงความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นพฤติกรรมที่การดำรงอยู่ของตนด้วยการมีส่วนร่วมช่วยสร้างสรรค์รักษาให้อื้ออำนวยต่อการมีชีวิตอยู่ร่วมกัน เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาคุณภาพจิตและปัญญาเป็นต้น<sup>๔๓</sup>

๒) พฤติกรรมระดับสมาธิ เมื่อการดำรงตนในระดับศีลอยู่ในขอบเขตที่ดีงามแล้ว ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของจิตหรือการปรับปรุงจิตให้มีคุณภาพและสมรรถภาพสูงขึ้นไปตามลำดับซึ่งพฤติกรรมระดับนี้ย่อมเอื้อต่อการมีชีวิตที่ดีงามและพร้อมที่จะใช้งานในทางปัญญาอย่างได้ผลดีที่สุด

๓) พฤติกรรมระดับปัญญา พฤติกรรมระดับนี้ ถือว่าเป็นพฤติกรรมระดับสูง กล่าวคือ การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างไม่ประมาท รู้จักมองและเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หรือรู้เท่าทันธรรมชาติของสังขารธรรมทั้งหลายที่ทำให้เป็นอยู่และทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา รู้จักวางใจวางท่าทีและปฏิบัติต่อโลกและชีวิต ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในทางที่เป็นไปเพื่อแผ่ขยายประโยชน์สุข มีจิตใจผ่องใสไร้ทุกข์ เป็นอิสระ และสดชื่นเบิกบาน พฤติกรรมระดับนี้ จะแสดงตัวออกมาไม่เฉพาะที่การปฏิบัติของบุคคลเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงภารกิจที่มนุษย์จะต้องจัดทำในระดับชุมชนและสังคมด้วย กล่าวคือ การจัดวางระเบียบแบบแผน จัดตั้งสถาบันและกิจการต่าง ๆ จัดแจงกิจกรรมและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สาระของพฤติกรรมระดับนี้เป็นไปในหมู่มนุษย์ หรือให้มนุษย์ดำรงอยู่ในสาระของการพัฒนา

### ๒.๒.๕ เป้าหมายของการแสดงพฤติกรรม

ตามหลักคำสอนของพุทธปรัชญาเถรวาท ได้กล่าวถึงเป้าหมาย คือ “อรรถ” ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของพฤติกรรมมนุษย์ไว้หลายลักษณะ โดยขอนำมากล่าวพอสังเขปดังนี้

#### ๑. แบ่งตามอรรถหรือเป้าหมายของพฤติกรรมมนุษย์ ๓ อย่าง

<sup>๔๒</sup> ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๕๕.

<sup>๔๓</sup> อัง.ติก.(ไทย) ๒๐/๑๙/๓๑๙-๓๒๐.

ก) **ทิวฐธัมมิกัตถะ** เป้าหมายปัจจุบัน เป็นจุดหมายขั้นแรกของมนุษย์หรือเป้าหมายเฉพาะหน้า ได้แก่ การแสวงหา ลาภ ยศ สุข สรรเสริญหรือทรัพย์สิน ฐานะ เกียรติ ไม้ตรี ชีวิตคู่ครอง เป็นต้น พฤติกรรมที่แสวงหาเหล่านี้จะต้องดำเนินไปอย่างชอบธรรม การปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ต้องเป็นไปอย่างถูกต้อง พฤติกรรมที่แสวงหาสิ่งเหล่านี้จะต้องทำตนและผู้คนที่เกี่ยวข้องให้มีความสุข อยู่ร่วมกันด้วยดี ปฏิบัติหน้าที่ต่อกันอย่างถูกต้องในระหว่างมนุษย์เพื่อความสุขร่วมกัน<sup>๔๔</sup>

ข) **สัมปรายิกัตถะ** เป้าหมายในอนาคต เกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะแสดงออกในด้านคุณค่าของชีวิต เป็นจุดหมายขั้นสูงขึ้นไปกว่าเป้าหมายระดับแรก เป็นเป้าหมายอันเป็นหลักประกันชีวิตเมื่อละโลกนี้ไป หรือเป็นเครื่องประกันการได้คุณค่าที่สูงล้ำเลิศยิ่งกว่าสิ่งที่จะพึงได้กันตามปกติในโลกนี้ได้แก่ความเจริญงอกงามแห่งชีวิตจิตใจ ที่ก้าวหน้าเติบโตใหญ่ขึ้นด้วยคุณธรรม ความใฝ่ใจในทางศีลธรรม ในเรื่องบุญเรื่องกุศล ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม เป็นพฤติกรรมที่อาศัยศรัทธาความเสียสละการมีความมั่นใจในคุณธรรมมีความสุขทางจิตใจ พฤติกรรมที่รู้จักปิติสุขที่ประณีตด้านใน ตลอดจนคุณวิเศษที่เป็นผลสำเร็จทางจิต เป็นเป้าหมายของพฤติกรรมขั้นที่ผ่อนคลายความยึดติดผูกพันในวัตถุทำให้ไม่ยอมตีค่าผลประโยชน์ด้านอามิสสูงเกินไประจุนจะต้องมุ่งไขว่คว้ายอมสยบให้หรือเป็นเหตุต้องมีพฤติกรรมไปในทางชั่วร้ายหันมาให้คุณค่าแก่คุณธรรมดีงาม รู้จักทำการด้วยความใฝ่ธรรม รักความดีงาม รักคุณภาพของชีวิตและความเจริญงอกงามของจิตใจ<sup>๔๕</sup>

ค) **ปรมัตถะ** เป้าหมายขั้นสูงสุด หรือเป้าหมายที่เป็นสาระที่แท้จริงของพฤติกรรมชีวิตมนุษย์ เป็นเป้าหมายขั้นสุดท้ายได้แก่การรู้แจ้งสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงรู้เท่าทันคติธรรมตาของสังขารธรรมไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตมีจิตใจเป็นอิสระโปร่งโล่งผ่องใสไม่ถูกบีบคั้นคับข้องจำกัดด้วยความยึดติดถือมั่น หวั่นหวาดของตนเอง เป็นพฤติกรรมที่ดำเนินไปเพื่อความปราศจากกิเลสเผาลน ที่ทำให้เศร้าหมองขุ่นมัว อยู่อย่างไรทุกข์ ประจักษ์แจ้งความสุขประณีตภายในที่สะอาดบริสุทธิ์สิ้นเชิง อันประกอบพร้อมด้วยความสงบเยือกเย็นสว่างไสวเบิกบานโดยสมบูรณ์ เรียกว่าวิมุตติ และนิพพานในบรรดาเป้าของพฤติกรรม หรือการดำเนินไปของชีวิตทั้ง ๓ ระดับนี้ พุทธปรัชญาเถรวาทให้การยอมรับและให้ความสำคัญทุกระดับ โดยมีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นอยู่ การครองชีพ สภาพแวดล้อม และความพร้อมหรือความสุมแห่งอินทรีย์ของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม

<sup>๔๔</sup> พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต), การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พริ้นติ้ง, ๒๕๓๒), หน้า ๑๐๙.

<sup>๔๕</sup> ส.ส.(ไทย) ๑๕/๑๒๘-๑๒๙/๑๐๓.

<sup>๔๖</sup> อง.ฎีกา. ๑/๑๗๐/๑๕๐.

นอกจากการจัดแบ่งเป้าหมายของพฤติกรรมมนุษย์ดังกล่าวมาแล้ว ยังสามารถจำแนกเป้าหมายของพฤติกรรมได้อีกแนวหนึ่ง คือเป็นการจัดแบ่งเป้าหมายของพฤติกรรมตามความรับผิดชอบ หรือความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ โดยแบ่งเป็น ๓ เหมือนกัน ดังพุทธพจน์ความว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนห้วงน้ำใส กระจ่าง ไม่ขุ่นมัว คนตาดียืน อยู่บนฝั่ง ฟังเห็นได้ แม่ซึ่งหอยโข่ง หอยกาบ แม่ซึ่งก้อนหินก้อนกรวด แม่ซึ่งฝูงปลาที่กำลังแหวกว่ายอยู่บ้าง กำลังหยุดอยู่บ้าง ในห้วงน้ำนั้น นั้น เพราะเหตุไร ก็เพราะน้ำไม่ขุ่น แม่ฉันทิด ภิกษุก็ฉันทันั้น”

ด้วยจิตที่ไม่ขุ่นมัว ก็จักรู้ได้ซึ่งประโยชน์ตน รู้จักประโยชน์ผู้อื่น จักรู้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้งสองฝ่าย จักประจักษ์แจ้งได้ซึ่งคุณวิเศษยิ่งกว่ามนุษย์สามัญคือญาณทัสนะ ที่สามารถทำให้เป็น อริยชน ข้อนี้อย่อมเป็นฐานะเป็นไปได้ นั้นเพราะเหตุไร ก็เพราะจิตไม่ขุ่นมัว

## ๒. แบ่งเป้าหมายตามพฤติกรรมที่สัมพันธ์กันระหว่างบุคคลแต่ละคน

ก) **อัตตัตถะ** หมายถึง พฤติกรรมอันเป้าหมายเฉพาะตน คือ การบรรลุเป้าหมายแห่งชีวิตของตน ได้แก่ประโยชน์ ๓ อย่างตามที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้น เท่าที่เกี่ยวข้องกับตน ซึ่งเป็นผลเกิดขึ้นแก่ตนโดยเฉพาะ เน้นพฤติกรรมที่พึงตนได้ในทุกระดับ เพื่อความไม่ต้องเป็นภาระแก่ผู้อื่น หรือเป็นพฤติกรรมถ่วงหมู่คณะ และเพื่อความเป็นผู้มีพฤติกรรมที่พร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญกิจต่าง ๆ อย่างได้ผลดี ในกรณีที่ทำประโยชน์ตนสมบูรณ์แล้วคุณธรรมที่เป็นแกนนำเพื่อการบรรลุประโยชน์ตนนี้ คือ พฤติกรรมที่พึงพาปัญญาเป็นตัวนำหลัก

ข) **ปรัตถะ** เป้าหมายหรือประโยชน์เพื่อผู้อื่น คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนผู้อื่นให้บรรลุประโยชน์หรือเป้าหมายชีวิตด้วย หรือเป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้รู้จักเกื้อกูลผู้อื่นให้เข้าถึงเป้าหมายของชีวิตเขาในระดับต่าง ๆ ประคับประคองให้เขาสามารถพึ่งตนเองได้ หมายถึงเป้าหมายของพฤติกรรม ๓ อย่างตามที่ได้กล่าวมาเท่าที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ยกตัวอย่างเช่น พระพุทธเจ้าเมื่อทรงบรรลุประโยชน์ส่วนพระองค์แล้ว ทรงบำเพ็ญพุทธกิจด้วยการโปรดหมู่สัตว์ให้พ้นจากทุกข์ เป็นผลเกิดขึ้นแก่คนอื่น นอกจากตัวเรา คุณธรรมที่เป็นแกนนำที่จะให้บรรลุผลข้อนี้คือ กรุณา อันเป็นพฤติกรรมของการทำหน้าที่ของกัลยาณมิตร

ค) **อุภยัตถะ** เป้าหมายหรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย เป้าหมายของพฤติกรรมระดับนี้มุ่งเน้นให้การแสดงออกของพฤติกรรมเป็นประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่ประโยชน์สามอย่างตามที่กล่าวแล้ว ที่เป็นผลเกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและคนอื่น ๆ หรือแก่สังคม แก่ชุมชนอันเป็นส่วนรวม เช่น ประโยชน์ที่เกิดจากของกลางและกิจส่วนรวม เป็นต้น โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่อันเอื้ออำนวยแก่การปฏิบัติเพื่อบรรลุอัตตัตถะ และการบำเพ็ญปรัตถะ ของทุก ๆ คน

## ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

### ๒.๓.๑ ความหมายของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึง ความหมายของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังนี้ การปรับพฤติกรรม หมายถึง “เป็นการใช้ผลที่ได้จากการทดลอง หลักการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสมขึ้น เป็นการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ และข้อค้นพบจากจิตวิทยาการทดลอง เพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์”<sup>๔๗</sup>

การปรับพฤติกรรมเป็นการประยุกต์หลักการเรียนรู้ที่ได้จากการทดลองทางจิตวิทยามาใช้ ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างเป็นระบบระเบียบ<sup>๔๘</sup>

การปรับพฤติกรรม หมายถึง

(๑) การประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะความรู้ทางจิตวิทยาเชิงวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการสร้างสรรค์ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

(๒) กลวิธีในการใช้วิธีพฤติกรรมนิยมในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ความหมายของพฤติกรรมในที่นี้จะครอบคลุมการกระทำ การแสดงออกต่าง ๆ การคิด การจำ การรับรู้ การสัมผัส ความรู้สึก และอารมณ์ โดยจะครอบคลุมทั้งพฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายในสำหรับวิธีพฤติกรรมนิยมนั้น มุ่งศึกษาพฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ส่วนการศึกษาพฤติกรรมภายในนั้น สามารถศึกษาได้โดยการสันนิษฐานจากพฤติกรรมภายนอก

(๓) กลวิธีในการนำ ความรู้และหลักทางพฤติกรรมศาสตร์ และทางจิตวิทยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเรียนรู้และการจูงใจมาประยุกต์อย่างมีระบบ และอย่างจริงจังในการสร้างสรรค์และเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

(๔) กลวิธีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่สามารถวัดหรือวิจัยได้

(๕) การประยุกต์หลักพฤติกรรมเพื่อปรับพฤติกรรมของมนุษย์ในสภาพการณ์ต่าง ๆ<sup>๔๙</sup> การปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการที่นำเอาหลักการเรียนรู้ และหลักพฤติกรรมมาใช้เพื่อศึกษาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์อย่างเป็นระบบ โดยการเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์<sup>๕๐</sup>

<sup>๔๗</sup> ประทีป จินนี่, การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐), หน้า ๙.

<sup>๔๘</sup> Fischer, Joel, and Harey L Gochros, *Planned Behavior Change: Behavior Modification in Social Work*. New York: The Free Press, 1975. P 8.

<sup>๔๙</sup> ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๘.

<sup>๕๐</sup> นภาพร ปรีชามารถ, จิตวิทยาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑ - ๒.

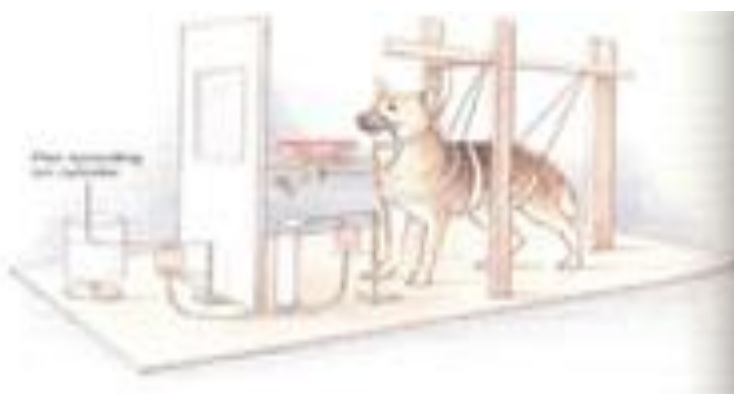


สรุปได้ว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมมนุษย์ จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พฤติกรรมที่เป็นปัญหา ให้เป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้นโดยนำหลักของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับพฤติกรรมนั้น ๆ มาใช้เพื่อปรับพฤติกรรมให้เด็กได้มีศักยภาพเด็กที่สมวัยได้ตั้งแต่วัยเด็ก การปรับพฤติกรรมนั้นมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็กในการส่งเสริมจุดเด่น ค้นหาสิ่งที่เด็กถนัด และหาจุดที่สามารถต่อยอดให้มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ โดยพ่อแม่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องเข้าใจและเรียนรู้ในเรื่องกระบวนการปรับพฤติกรรมประกอบด้วย

## ๒.๓.๒ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

### ๒.๓.๒.๑ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก

การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกพัฒนาโดยนักสรีรวิทยาชาวรัสเซีย Ivan P. Pavlov (๑๘๔๙-๑๙๓๖) งานการพัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกของ Pavlov อาจกล่าวได้ว่าเริ่มต้นจากการที่ Pavlov ได้สังเกตเห็นว่าสุนัขของเขานั้นมีอาการน้ำลายไหล เมื่อได้ยินเสียงเดินของเขา นอกเหนือจากการเห็นอาหารแล้วน้ำลายไหล เขาเรียกการสนองตอบเช่นนี้ (น้ำลายไหล) ว่า ปฏิกิริยาสะท้อนกลับทางจิต (Psychic Reflexes) และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น การวางเงื่อนไขปฏิกิริยาสะท้อน (Conditioned Reflexes)<sup>๕๑</sup>



ภาพที่ ๒.๑ การทดลองเกี่ยวกับการหลั่งของน้ำลายของ Pavlov

ที่มา: Bernstein. ๑๙๘๘: ๒๔๖<sup>๕๒</sup>

<sup>๕๑</sup> สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๗.

<sup>๕๒</sup> Bernstein, D. A., Roy, E. J., Srull, T. K., & Wickens, C. D., **Psychology**, (Boston: Houghton-Mifflin Company, 1988) p.246.

### ๑) การพัฒนาการวางเงื่อนไขปฏิกิริยาสะท้อน<sup>๕๓</sup>

การวางเงื่อนไขปฏิกิริยาสะท้อนหรืออีกนัยหนึ่งคือ การวางเงื่อนไขเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การสนองตอบนั้นจะต้องมี

๑. สิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (Unconditioned Stimulus หรือ UCS) เป็นสิ่งเร้าที่สามารถกระตุ้นให้อินทรีย์เกิดการสนองตอบได้โดยอัตโนมัติตามธรรมชาติ

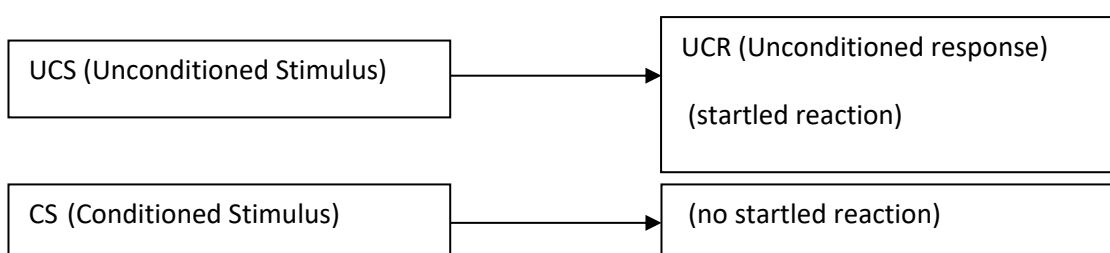
๒. การสนองตอบที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (Unconditioned Response หรือ UCR) เป็นการสนองตอบโดยอัตโนมัติ ที่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข

๓. สิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข (Conditioned Stimulus หรือ CS) เป็นสิ่งเร้าที่เป็นกลาง (Neutral stimulus) ที่ไม่สามารถกระตุ้นให้อินทรีย์เกิดการสนองตอบโดยอัตโนมัติได้ตามธรรมชาติ

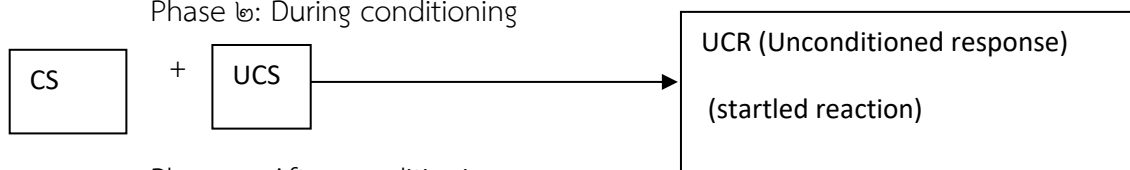
๔. การสนองตอบที่ต้องวางเงื่อนไข (Conditioned Response หรือ CR) เป็นการสนองตอบโดยอัตโนมัติ ที่เกิดขึ้นจากการวางเงื่อนไขร่วมของสิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไขและสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข

หลักในการวางเงื่อนไขการเรียนรู้ (Acquisition) การสนองตอบนั้นทำได้โดยการเสนอ CS คู่กับ UCS จนกระทั่ง CS สามารถกระตุ้นให้อินทรีย์เกิดการสนองตอบในลักษณะปฏิกิริยาสะท้อน (CR) ได้ ซึ่ง UCS-UCR เป็นปฏิกิริยาสะท้อนแบบไม่ต้องวางเงื่อนไข ส่วน CS-CR เรียกว่าเป็นปฏิกิริยาสะท้อนแบบที่ต้องวางเงื่อนไข ลักษณะของการวางเงื่อนไขการเรียนรู้การสนองตอบนั้นสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

Phase ๑: Before conditioning

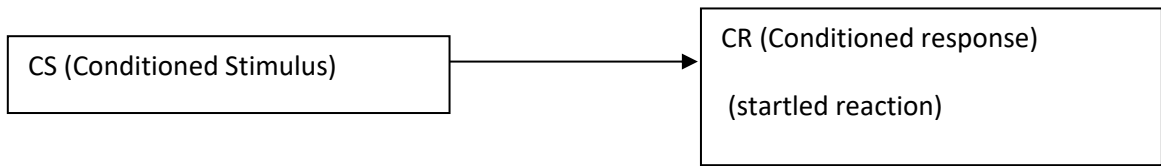


Phase ๒: During conditioning



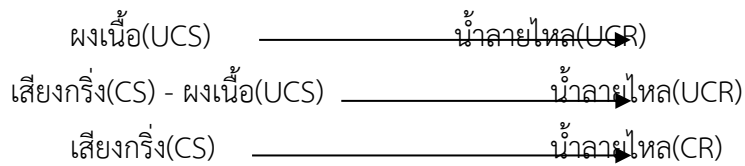
Phase ๓: After conditioning

<sup>๕๓</sup> สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม, หน้า ๑๘-๒๙.



ภาพที่ ๒.๒ หลักในการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก

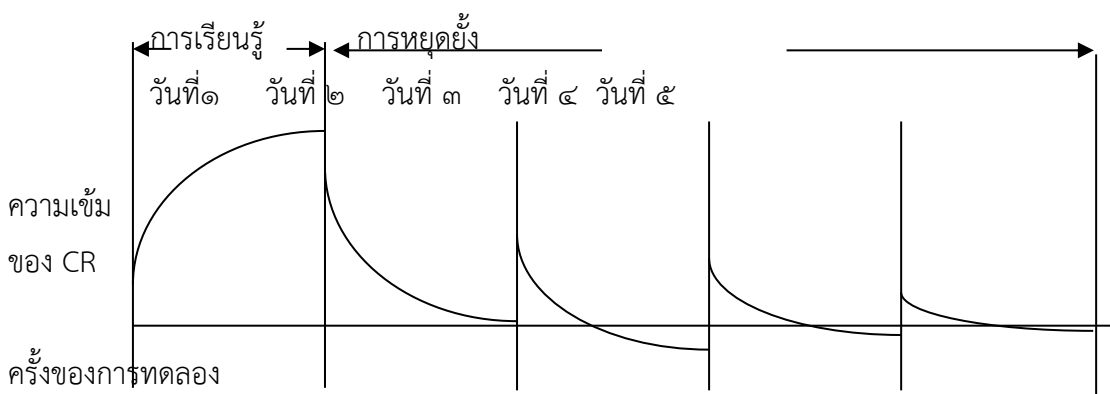
ตัวอย่างเช่น



๒) การหยุดยั้ง (Extinction)

ในการเรียนรู้การวางเงื่อนไขการตอบสนองนั้น จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขนั้นสามารถที่จะกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองที่ต้องวางเงื่อนไขแล้ว แต่ทว่าการตอบสนองที่ต้องวางเงื่อนไขหลังจากที่ได้เกิดการเรียนรู้แล้วนั้น อาจจะยุติลงได้ถ้ามีการเสนอแต่สิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการเสนอสิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไขตามมา ซึ่งปรากฏการณ์นี้เรียกว่า การหยุดยั้ง

ตัวอย่างเช่น การที่อินทรีได้เกิดการเรียนรู้ที่จะน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง แต่หลังจากนั้นก็ดำเนินการให้อาหารอย่างเดียวโดยไม่ให้อาหาร ซึ่งเป็นการหยุดยั้ง อินทรีก็ค่อย ๆ ลดการไหลของน้ำลายลง ถ้าดำเนินการหยุดยั้ง (ยุติการเสนอ UCS เรื่อย ๆ ) เสียงกระดิ่งก็จะไม่สามารถกระตุ้นให้อินทรีน้ำลายไหลได้อีกเลย ซึ่งเท่ากับว่าการไหลของน้ำลายนั้นได้ถูกระงับลง (Inhibition)



ภาพที่ ๒.๓ แสดงถึงกระบวนการหยุดยั้ง

### ๓) การกลับคืนสู่สภาพเดิม (Spontaneous)

ภายหลังจากที่อินทรีย์ได้รับการหยุดยั้งไปชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้ว เมื่อมีการเสนอสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข การตอบสนองที่ต้องวางเงื่อนไขก็จะไม่เกิดขึ้น แต่ทว่าถ้าทิ้งช่วงเวลาไว้ระยะหนึ่งหลังจากการหยุดยั้งแล้ว จึงเสนอสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าการตอบสนองที่ต้องวางเงื่อนไขก็จะเกิดขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์ลักษณะนี้เรียกว่า การกลับคืนสู่สภาพเดิม แต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมาไปถ้าอินทรีย์เรียนรู้ว่า UCS จะไม่เกิดขึ้นอีก การตอบสนองที่ต้องวางเงื่อนไขก็จะลดความเข้มข้นในการสนองตอบลงจนกระทั่งไม่เกิดขึ้นอีกเลย

### ๔) การแผ่ขยาย (Generalization)

หลังจากที่อินทรีย์ได้รับการเรียนรู้เงื่อนไขการตอบสนองแล้ว ถ้าสิ่งเร้าตัวอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข และยังไม่เคยนำมาวางเงื่อนไขเลย สามารถกระตุ้นให้อินทรีย์สนองตอบเช่นเดียวกับสิ่งเร้าที่เคยเรียนรู้แล้วนั้น ปรากฏการณ์เช่นนี้เรียกว่า การแผ่ขยาย Moore (๑๙๗๒) ได้ทดลองวางเงื่อนไขช็อตไฟฟ้าที่บริเวณใกล้ตาของกระต่าย (ให้ UCS) เพื่อให้กระต่ายนั้นกระพริบตา แล้วใช้เสียงที่ระดับ ๑๒๐๐ Hz เป็นสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข (CS) ทำการคู่กันระหว่าง CS และ UCS เป็นจำนวนกว่า ๒๐๐-๓๐๐ ครั้ง จากนั้นเขาเริ่มทำการทดสอบการแผ่ขยายโดยการใช้เสียงในระดับที่ต่างกัน เช่น ๔๐๐ Hz ๘๐๐ Hz ๑๖๐๐ Hz ๒๐๐๐ Hz ซึ่งเขาพบว่าสิ่งเร้าที่ใกล้เคียงกับ ๑๒๐๐ Hz ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่เขาวางเงื่อนไขไว้นั้นสามารถกระตุ้นให้อินทรีย์แสดงการตอบสนองได้เช่นเดียวกับการใช้เสียงในระดับที่ ๑๒๐๐ Hz เพียงแต่ว่าความเข้มของการตอบสนองนั้นอ่อนลงเท่านั้น และสิ่งเร้าที่แตกต่างจากสิ่งเร้าเดิมจะช่วยให้การตอบสนองนั้นอ่อนลงมากไปอีก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การเสนอสิ่งเร้าที่ใกล้เคียงกับสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขเดิมมากเท่าใด ยิ่งจะทำให้มีโอกาสของการแผ่ขยายได้มากขึ้นเท่านั้น

### ๕. การแยกแยะ (Discrimination)

กระบวนการที่ตรงข้ามกับการแผ่ขยายคือ การแยกแยะ นั่นคืออินทรีย์จะตอบสนองเฉพาะสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขที่ได้รับการฝึกมาเท่านั้น ตัวอย่างเช่น กระต่ายที่ถูกวางเงื่อนไขให้กระพริบตาด้วยเสียงที่ดังขนาด ๑๒๐๐ Hz แต่ถ้าให้สิ่งเร้าที่เป็นเสียงขนาด ๘๐๐ Hz แล้วกระต่ายไม่กระพริบตา แสดงว่ากระต่ายนั้นเกิดการแยกแยะแล้ว ซึ่งการเรียนรู้การแยกแยะนั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อชีวิตประจำวันของคนเรา เช่น คนเราควรจะสามารถแยกแยะได้ว่างูประเภทใดเป็นงูพิษ และงูประเภทใดไม่มีพิษ หรือแยกแยะได้ว่าสุนัขพันธุ์ใดเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในลักษณะใด เป็นต้น

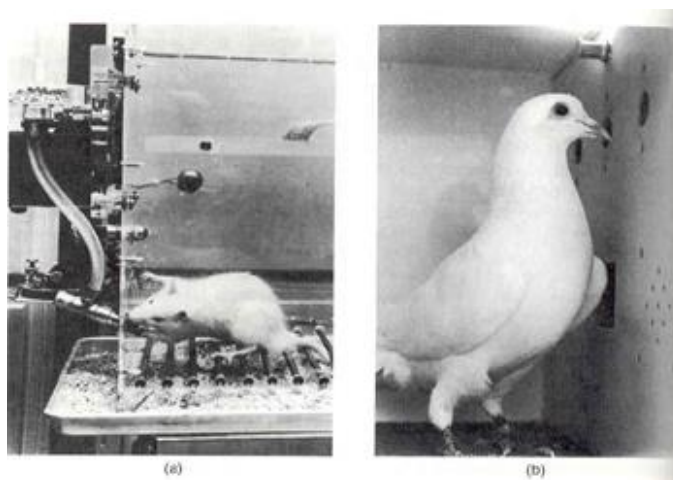
### ๒.๓.๒.๒ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำ

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ<sup>๕๔</sup> พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ B.F.Skinner<sup>๕๕</sup> การตอบสนองในแบบของการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกนั้นเป็นไปโดยเจ้าตัวควบคุมการตอบสนองโดยตรงไม่ได้ ส่วนการตอบสนองในแบบการวางเงื่อนไขนั้นเราสามารถควบคุมการกระทำของตนเองได้ เราทำอะไรหลายอย่างเพราะเรารู้สึกว่าการกระทำนั้นจะให้ผลดีต่อเรา และเราทำอะไรอย่างอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงประสบการณ์ที่ไม่ดี เราสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเราได้เมื่อเราได้รับผลดีจากการกระทำ หรือเมื่อกระทำแล้วเราถูกลงโทษ การเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **instrumental learning** การตอบสนองต่อเงื่อนไขแบบนี้เราต้องมีการกระทำ (operate) ต่อสิ่งแวดล้อม กฎของการวางเงื่อนไขแบบการกระทำจะอธิบายถึงการตัดพฤติกรรม (shaping behavior) และการปรับพฤติกรรม (behavior modification) โดยการใช้ผลของการกระทำที่จะได้รับการเสริมแรงหรือได้รับการลงโทษตามมา ก่อนการทดลองการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ ผู้ทดลองต้องมั่นใจก่อนว่าผู้ถูกทดลองมีความสามารถเบื้องต้นในการตอบสนองอย่างจำเพาะได้ก่อน เช่น หนูกดคานได้ นกพิราบจิกคานได้ เด็กยกมือขึ้นได้ เป็นต้น

ต่อจากนั้นจึงนำมาให้เงื่อนไขเพื่อให้การตอบสนองจำเพาะนั้นเพิ่มความเข้มข้นหรือเพิ่มอัตราความถี่ในการกระทำยิ่งขึ้น สกินเนอร์ (B.F.Skinner) ได้ทดลองเอาหนูไปใส่ในกล่องทดลอง เรียกว่า Skinner box กล่องนี้เป็นกล่องที่ปิดมิดชิดเสียงลอดเข้า-ออกไม่ได้ ภายในมีคานอันเล็ก ๆ และถ้วยใส่อาหาร สิ่งที่ผู้ทดลองต้องการให้หนูที่ถูกใส่ลงไปในกล่องทำก็คือ การกดคานเพื่อที่จะได้รับอาหารในตอนแรกที่หนูถูกนำไปใส่ในกล่อง เช่น วิ่งไปรอบ ๆ กล่อง พยายามปีนผนังกล่องหรือเกาตัวเอง ฯลฯ ในที่สุดหนูกดคานโดยบังเอิญ ผลที่ตามมาคือมีอาหารเม็ดเล็ก ๆ ตกลงมาในถ้วยอย่างอัตโนมัติ หนูได้รับเม็ดอาหารเป็นรางวัล หลังจากนั้นหนูกดคานอีกและได้รับอาหารอีกต่อเนื่องกันไป หนูมีความสามารถในการกดคานได้เร็วขึ้นและถี่ยิ่งขึ้น การตอบสนองที่ไม่เกี่ยวข้องอื่น ๆ หายไป

<sup>๕๔</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒.

<sup>๕๕</sup> Morris L. Bigge S. Samuel Shermis, **Learning Theories For Teachers : How Does Skinner's Operant Conditioning Work?**, (New York : Macmillan, 1988), pp. 101-108.



ภาพที่ ๒.๔ Skinner Boxes

ที่มา: Bernstein. ๑๙๘๘: ๒๕๘<sup>๕๖</sup>

### ๑) การเสริมแรง (Reinforcement)<sup>๕๗</sup>

การเสริมแรงคือการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลกรรมที่ทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้นเรียกว่า ตัวเสริมแรง (Reinforcement) ตัวเสริมแรงที่ใช้กันอยู่นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ชนิด ด้วยกันคือ

๑. ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforcer) เป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติด้วยตัวของมันเอง เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการทางชีวภาพของอินทรีย์ได้ หรือมีผลต่ออินทรีย์โดยตรง เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ความร้อน ความหนาว ความเจ็บปวด เป็นต้น

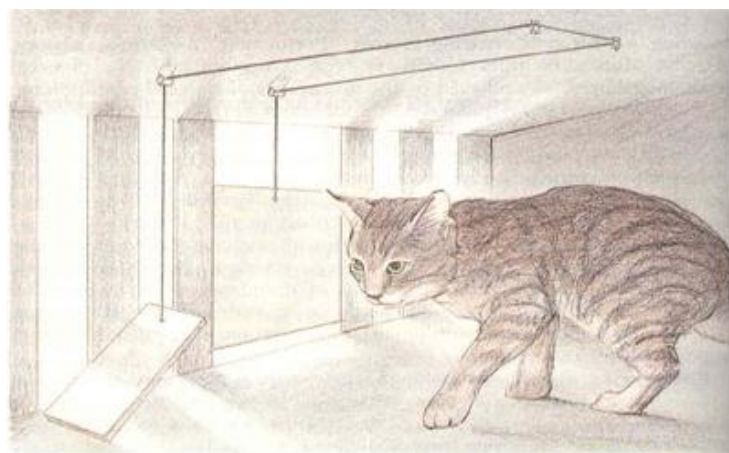
๒. ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforcer) เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นตัวเสริมแรง โดยการนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เช่น คำชมเชย เงิน หรือตำแหน่งหน้าที่ เป็นต้น

ผู้ที่เริ่มทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเสริมแรงคือ ธอร์นไดค์ (Thorndike) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ธอร์นไดค์ พบกฎบางประการเกี่ยวกับการเรียนรู้กฎหนึ่งคือ กฎแห่งผล (law of effect) งานของธอร์นไดค์ ที่รู้จักกันดีคือ การทดลองเกี่ยวกับแมวในกรงปริศนา (puzzle box) ธอร์นไดค์นำแมวมาใส่ไว้ในกรง ถ้าแมวดึงเชือกประตูกรงจะเปิดออกได้ และเมื่อแมวหนีออกจากกรงได้ก็จะได้รับรางวัลคือ ปลาดีบ การตอบสนองของแมวคือ การดึงเชือกและความพอใจที่ได้รับการตอบสนองนี้คือ ได้กินปลาหรือได้รับความเป็นอิสระ แต่ถ้าแมวกระตุกเชือกแล้วถูกไฟฟ้าอ่อน ๆ คุก (ทำให้เกิดความ

<sup>๕๖</sup> Bernstein, D. A., Roy, E. J., Srull, T. K., & Wickens, C. D., *Psychology*, p.258.

<sup>๕๗</sup> สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*, หน้า ๓๓-๔๔.

ไม่สบาย) แทนที่จะได้รับปลาดิบหรือได้รับอิสรภาพ การตอบสนองที่ถูกต้องของแมวจะลดลง ในกฎแห่งผลนี้ธอร์นไดค์ไม่ได้อธิบายถึงว่าถ้าตอบสนองแล้วผลที่เกิดขึ้น ไม่ใช่ทั้งความพึงพอใจและความไม่สบาย ไม่พึงพอใจ แล้วจะเป็นอย่างไรต่อไป จึงทำให้นักจิตวิทยาสมัยต่อมาศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามกฎแห่งผลนี้ช่วยให้เราคาดคะเนได้ว่า ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะตอบสนองซ้ำอย่างเดิมอีกถ้าได้รับผลกระทบที่พึงพอใจ และหลีกเลี่ยงการตอบสนองหรือมีการตอบสนองลดลงถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ



รูปที่ ๒.๕ Thorndike Box

ที่มา: Bernstein.๑๙๘๘: ๒๕๖<sup>๕๘</sup>

## ๒) การเสริมแรงสามารถดำเนินการได้ใน ๒ ลักษณะด้วยกันคือ

๑. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือการเสริมแรงที่มีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจในสับสนว่าการให้การเสริมแรงทางบวกและการให้รางวัล (Reward) มีความหมายเหมือนกัน แต่ทว่าความจริงแล้วทั้งสองอย่างมีความหมายแตกต่างกัน การให้การเสริมแรงทางบวกนั้นเป็นการทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มมากขึ้นในขณะที่การให้รางวัลเป็นการให้ต่อพฤติกรรมที่บุคคลทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามวาระและโอกาสที่สำคัญ โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องทำให้พฤติกรรมนั้นมีความถี่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้คำพูดตำหนิ หรือการตีบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็อาจจะเป็นการเสริมแรงทางบวกได้ ถ้าการกระทำดังกล่าวส่งผลให้พฤติกรรมที่ได้รับการกระทำนั้นมีความถี่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งแน่นอนคงจะไม่มีใครมองว่าการให้คำพูดตำหนิหรือการตีบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเป็นการให้รางวัลแก่บุคคลนั้น

<sup>๕๘</sup> Ibid., p.๒๕๖.

๒. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) เมื่อมีผู้ทำพฤติกรรมวิพากหนึ่งแล้ว สามารถรอดพ้นจากสิ่งเร้าที่ไม่ปรารถนาได้ หรือได้รับการปลดปล่อยจากสิ่งที่เป็นทุกข์ เขาจะทำพฤติกรรมในสถานการณ์นั้นอีกในอนาคต ในการวางเงื่อนไขการเสริมแรงทางลบ ผู้ทดลองมักใช้สิ่งเร้าเหนี่ยวนำที่เป็นสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจของผู้รับทดลอง เช่น การปล่อย กระแสไฟฟ้าไวบนพื้นลวดในกรงทดลอง<sup>๕๙</sup> ดังนั้นการเสริมแรงทางลบ คือการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอันเป็นผลมาจากการที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้น สามารถรอดพ้นจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ออกไปได้ สิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์จะเป็นตัวเสริมแรงทางลบได้ ต่อเมื่อพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อรอดพ้นสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์นั้นเพิ่มขึ้น ตัวอย่างการเสริมแรงทางลบ เช่น การปิดหน้าต่างและประตูเพื่อไม่ให้ได้ยินเสียงดัง เสียงดังเป็นตัวเสริมแรงลบ / เราหลีกเลี่ยงการเห็นภาพที่น่าเกลียดโดยการหันหน้าไปทางอื่น การเห็นภาพที่น่าเกลียดเป็นตัวเสริมแรงลบ เป็นต้น สิ่งที่ไม่พึงพอใจเกิดก่อนที่พฤติกรรมจะเกิดขึ้น

๓) การกำหนดการเสริมแรง (Schedules of Reinforcement) วิธีการให้การเสริมแรงนั้นมีอิทธิพลต่อการทำให้การตอบสนองเพิ่มขึ้นอีกหรือให้ลดลง การกำหนดการเสริมแรงนั้นอาจเป็นในแบบให้การเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง คือ ให้การเสริมแรงทุก ๆ ครั้งที่มีการตอบสนอง หรืออาจให้การเสริมแรงบางครั้งบางคราว คือ ให้การเสริมแรงต่อการตอบสนองบางครั้งเท่านั้น การเสริมแรงอาจให้ตามกำหนดอัตราส่วนจำนวนครั้งของการตอบสนอง (ratio schedules) หรืออาจให้ตามกำหนดของช่วงเวลา (interval schedules) ก็ได้ การกำหนดจำนวนครั้งและการกำหนดตามเวลานั้นอาจกำหนดให้แน่นอนสม่ำเสมอ หรือให้มีการผันแปรก็ได้

**แบบที่หนึ่ง Fixed - ratio Schedules (FR)** คือการให้การเสริมแรงตามอัตราส่วนของจำนวนการตอบสนองที่แน่นอน เช่น ให้การชมเชยทุกครั้งที่ได้ทำเลขเสร็จหนึ่งข้อ ให้ค่าจ้างคนงานเมื่อบรรจุหีบห่อเสร็จตามจำนวนที่ตกลงกันไว้ การให้ตัวเสริมแรงแบบนี้มีผลดีในการทำให้การตอบสนองมีอัตราถี่ขึ้น การให้ตัวเสริมแรงทุกครั้งและให้ทันทีนั้นเหมาะสำหรับการฝึกหัดหรือการทำให้เกิดการเรียนรู้ระยะเริ่มแรก วิธีการกำหนดแบบนี้ควรเริ่มด้วยการให้จำนวนการตอบสนองน้อย ๆ ครั้งก่อนแล้วให้ตัวเสริมแรง ขึ้นต่อไปจึงกำหนดจำนวนครั้งของการตอบสนองให้มากขึ้นแล้วจึงให้ตัวเสริมแรง เช่น ครั้งแรก ตอบสนอง ๑ ครั้ง ให้ตัวเสริมแรง ๑ ครั้ง ต่อ ๆ ไป เปลี่ยนเป็น ๕:๑, ๑๐:๑, ..., ๗๕:๑ เป็นต้น การกำหนดแบบนี้หลังจากอินทรีย์ได้รับตัวเสริมแรงแล้วการตอบสนองจะหยุดลงขณะหนึ่งก่อนที่จะมีการตอบสนองต่อไป ถ้าการตอบสนองและการให้การเสริมแรงมีอัตราส่วนต่ำการหยุดจะน้อยลง

**แบบที่สอง Fixed - Interval Schedule (FI)** คือ การให้การเสริมแรงตามช่วงเวลาแน่นอนตามกำหนดเอาไว้ เช่น คนทำงานได้รับค่าจ้างทุกสัปดาห์หรือทุกเดือนตามกำหนด

<sup>๕๙</sup> Morris L. Bigge S. Samuel Shermis, *Learning Theories For Teachers : How Does Skinner's Operant Conditioning Work?*, pp. 143.



แบบ FI นี้ อัตราการตอบสนองอาจเกิดขึ้นอย่างไม่สม่ำเสมอ อัตราการตอบสนองภายหลังจากเพิ่งได้รับการเสริมแรงจะลดลง แต่พอใกล้จะถึงกำหนดได้รับการเสริมแรง อัตราการตอบสนองจะเพิ่มสูงขึ้น

**แบบที่สาม Variable - Ratio Schedule (VR)** คือการให้การเสริมแรงตามจำนวนครั้งของการตอบสนองโดยไม่ตายตัว เช่น อาจให้การเสริมแรงเมื่อมีการตอบสนองแล้ว ๓ ครั้ง หลังจากนั้นเมื่อมีการตอบสนองอีก ๒ ครั้งก็ให้การเสริมแรงอีก และเมื่อมีการตอบสนองอีก ๑๐ ครั้งก็ให้การเสริมแรงอีก เป็นต้น ในกรณีนี้ค่าเฉลี่ยของอัตราการตอบสนองต่อการเสริมแรงเป็น ๕:๑ ตัวอย่างของการกำหนดแบบ VR ได้แก่ การเล่นเกมเสี่ยงโชค เมื่อเอาเหรียญไปหยอด...ใส่ตู้เล่นเกม และกดปุ่ม บางครั้งเท่านั้นจึงจะมีรางวัลตกลงมา การให้การเสริมแรงตามกำหนดแบบ VR นี้ การตอบสนองจะเกิดขึ้นในอัตราที่รวดเร็วและสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าอัตราส่วนของจำนวนการตอบสนองต่อการได้รับตัวเสริมแรงจะไม่สม่ำเสมอก็ตาม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากผลของการใช้การกำหนดแบบ VR จึงมีความสม่ำเสมอมากกว่าและคงอยู่เป็นเวลานานมากกว่าแบบ FR

**แบบที่สี่ Variable - Interval Schedule (VI)** คือการให้การเสริมแรงหลังจากที่การตอบสนองเกิดขึ้นแล้วเป็นระยะเวลาหนึ่ง กำหนดช่วงเวลานี้ไม่ได้กำหนดแน่นอน เช่น เวลาเราโทรศัพท์ไปยังหมายเลขที่โทรศัพท์มักจะไม่ว่าง บางครั้งก็จะต่อโทรศัพท์ติดได้เร็ว บางครั้งก็ใช้เวลาานกว่าจะต่อได้ ในช่วงเวลานี้การตอบสนองจะเกิดขึ้นต่อไปอย่างสม่ำเสมอ แต่อัตราความถี่จะน้อยกว่าแบบการกำหนดอัตราส่วนของจำนวนครั้งของการตอบสนอง ทั้งแบบกำหนดแน่นอน (FR) และแบบผันแปร (VR)

#### ๔) พฤติกรรมเชือถือโชคลาง (Superstitious Behavior)

จากการศึกษาของ Skinner พบว่าการเสริมแรงแบบอุบัติเหตุทำให้เกิดพฤติกรรมที่แปลก ๆ กับนกพิราบของเขา นั่นคือเมื่อนกพิราบได้เรียนรู้เงื่อนไขการเสริมแรงแล้วเกิดบังเอิญที่นกพิราบแสดงพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การบิดคอสองสามรอบหรือการกระดกหัวเพื่อจะจิกของ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยปกติแล้วบังเอิญมีตัวเสริมแรงเกิดขึ้น ทำให้นกพิราบเกิดการเรียนรู้ใหม่ขึ้น การเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมที่แปลก ๆ เหล่านี้จะคงอยู่นาน พฤติกรรมเหล่านี้จึงเรียกว่า พฤติกรรมเชือถือโชคลาง ซึ่งเกิดจากการเสริมแรงแบบอุบัติเหตุตัวเอง (Accidental Reinforcement) ตัวเสริมแรงที่เกิดขึ้นจึงเรียกว่า ตัวเสริมแรงอุบัติเหตุ (Accidental Reinforcer) ลักษณะของพฤติกรรมเชือถือโชคลางนั้นสามารถเห็นได้ทั่วไปในสังคมของเรา เช่น การที่คนบางคนต้องใส่เสื้อผ้าสีที่เฉพาะเจาะจงเวลาจะไปสมัครงานหรือไปแข่งขันกีฬา เป็นต้น พฤติกรรมลักษณะดังกล่าวค่อนข้างจะมีปัญหาในการแก้ไขเพราะว่ามันจะคงอยู่นาน แม้ว่าการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวจะไม่ได้รับการเสริมแรงในเวลาต่อมาก็ตาม เนื่องจากได้รับการเสริมแรงแบบอุบัติเหตุดังที่ได้กล่าวไว้แล้วนั่นเอง

### ๕) การแต่งพฤติกรรม (Shaping)

การแต่งพฤติกรรม เป็นการให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรมเป้าหมาย โดยการใช้วิธีการเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าจะนำไปสู่พฤติกรรมเป้าหมาย (Successive Approximation) ลักษณะของการแสดงพฤติกรรมนั้นคล้ายกับเกมของเด็กในชื่อว่า “คุณร้อน คุณเย็น” เป็นเกมการทายของเด็กจะเอาของไปซ่อนไว้แล้วให้เพื่อนหา ถ้าเพื่อนไปหาในบริเวณที่ใกล้เคียงกับที่ซ่อนของไว้ก็จะบอกว่า “คุณกำลังจะรู้สึกอุ่นแล้ว” และจะบอกว่า “คุณอุ่นขึ้น” “คุณกำลังจะเดือดแล้ว” และเมื่อถึงจุดที่ซ่อนของก็จะบอกว่า “คุณคุณ ไฟไหม้แล้ว” เป็นต้น แต่ถ้าการค้นหานั้นห่างไกลจากจุดที่ซ่อนของก็จะบอกว่า “คุณจะรู้สึกเย็นแล้ว” “คุณเย็นแล้ว” “เย็นมากขึ้น” และสุดท้ายจะบอกว่า “คุณแข็งแล้ว” ซึ่งก็หมายความว่า คุณห่างไกลจากจุดที่ซ่อนของมากเกินไป ลักษณะการบอกเมื่อค้นหาของเช่นนี้เป็นลักษณะของการให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าจะนำไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายนั่นเอง ส่วนในการทดลองที่ฝึกให้หนูกดคานก็อาจจะเริ่มที่การให้การเสริมแรงเมื่อหนูเริ่มมองคาน เดินเข้าหาคาน และใช้ขากดคานเป็นต้น ดังนั้นในกระบวนการแต่งพฤติกรรมจึงต้องประกอบด้วย ๒ กระบวนการคือการจำแนกการเสริมแรง (Differential Reinforcement) นั่นคือจะต้องให้อินทรีย์เรียนรู้ว่าพฤติกรรมเฉพาะอย่างเท่านั้นจึงจะได้รับการเสริมแรง และพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าจะนำไปสู่พฤติกรรมเป้าหมาย (Successive Approximation) โดยที่อินทรีย์จะต้องแสดงพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าจะนำไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายเท่านั้นจึงจะได้รับการเสริมแรง



ภาพที่ ๒.๖ แสดงการเรียนรู้ในลักษณะของการแต่งพฤติกรรม (Shaping)

ที่มา: Bernstein.๑๙๘๘: ๒๖๑<sup>๖๐</sup>

<sup>๖๐</sup> Bernstein, D. A., Roy, E. J., Srull, T. K., & Wickens, C. D., *Psychology*, p.261.

## ๖) การลงโทษ (Punishment)

การลงโทษคือ เมื่อสิ่งมีชีวิตทำพฤติกรรมแล้วและได้รับผลกระทบทาง ลบ หรือผลกระทบที่ไม่น่าพึงพอใจ สิ่งมีชีวิตนั้นจะลดลงและหยุดการกระทำพฤติกรรมนั้น<sup>๖๑</sup> ดังนั้นการให้ผลกระทบหลังจากแสดงพฤติกรรมทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือยุติลงซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจ หากแต่จะเป็นอะไรก็ได้ตามหลังพฤติกรรมนั้นแล้วทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือยุติลง ดังนั้นความหมายของการลงโทษจึงต้องประกอบด้วย ๓ เงื่อนไขดังต่อไปนี้คือ

๑. มีพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น
๒. พฤติกรรมเป้าหมายนั้นจะต้องตามด้วยผลกระทบบางอย่าง
๓. โอกาสการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายนั้นลดลงเนื่องจากผลกระทบดังกล่าว

ซึ่งการที่จะกำหนดว่า ผลกระทบใดเป็นตัวลงโทษนั้นจะต้องดูที่ผลกระทบนั้นต่อพฤติกรรมเป้าหมาย นั่นคือถ้าผลกระทบนั้น ทำให้พฤติกรรมเป้าหมายลดลงหรือยุติลง ผลกระทบนั้นจึงเรียกว่าตัวลงโทษ (Punisher) Skinner ไม่ค่อยเห็นด้วยกับวิธีการลงโทษเพื่อยุติพฤติกรรมเนื่องจากความไม่มีประสิทธิภาพของการลงโทษในระยะยาว ทั้งนี้เพราะการลงโทษเป็นเพียงกระบวนการที่ระงับ (Suppresses) พฤติกรรมเท่านั้น เมื่อใดก็ตามที่ลักษณะของการคุกคามการลงโทษหายไป พฤติกรรมที่เคยถูกลงโทษนั้นจะกลับคืนขึ้นมาอีก การลงโทษที่เบาเกินไปไม่สามารถหยุดพฤติกรรมได้ เช่น การผลิตวิดิทัศน์พฤติกรรมรวมเพศ ออกจำหน่ายในสังคมไทยถือ ว่าเป็นพฤติกรรมผิดกฎหมาย ดังนั้นผู้ผลิตและผู้แสดงจะต้องถูกลงโทษ แต่ถ้าโทษของการกระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยและน้อยกว่าการได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ย่อมทำให้ยังคงมีพฤติกรรมนี้ เช่น เดิมขนาดของการลงโทษที่น้อยเกินไปจึงยากต่อการระงับพฤติกรรมดังกล่าวได้แต่หากบทลงโทษรุนแรง เช่น ถากกฎหมายระบุไว้ว่าการลักขโมยของเป็นสิ่งที่เลวร้าย หากผู้ใดถูกจับได้ ขณะที่ขโมยจะถูตัดมือขวา บทลงโทษนี้รุนแรงและสามารถระงับพฤติกรรมการลักขโมยได้มี ประสิทธิภาพกวาบทลงโทษจำคุกเพียง ๑ เดือน<sup>๖๒</sup>

## ๗) การหยุดยั้ง (Extinction)

การหยุดยั้งคือการทำให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเสริมแรง แล้วไม่ได้รับการเสริมแรง ซึ่งผลจากการใช้การหยุดยั้งนั้น พฤติกรรมที่ถูกหยุดยั้งก็จะค่อย ๆ ลดลงและหายไปในที่สุด ตัวอย่างเช่น เด็กร้องไห้โยเยเพราะต้องการขนม คุณแม่ก็ให้ขนมเป็นประจำ ต่อมาคุณแม่ทนไม่ไหวจึงยุติการให้ขนม (หยุดการให้การเสริมแรง) เท่ากับคุณแม่ใช้การหยุดยั้งผลที่ตามมาคือ พฤติกรรมการร้องไห้โยเยของลูกเริ่มลดลง

<sup>๖๑</sup>Morris L. Bigge S. Samuel Shermis, Learning Theories For Teachers : How Does Skinner's Operant Conditioning Work?, pp.105-107.

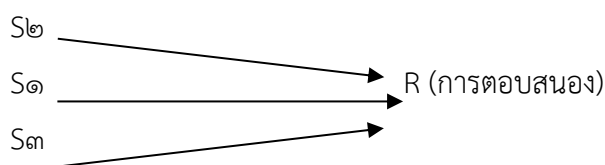
<sup>๖๒</sup> Margaret E. Bell-Gredler, B.F.Skinner's Operant Conditioning : Principles of Learning, (New York : Macmillan, 1986), p. 98.



## ๑๐) การแผ่ขยาย (Generalization)

การแผ่ขยายมีอยู่ด้วยกัน ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การแผ่ขยายสิ่งเร้าและการแผ่ขยายการตอบสนอง

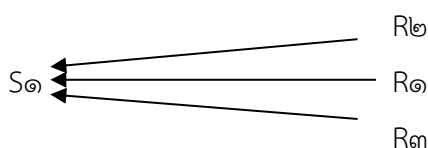
๑๐.๑) การแผ่ขยายสิ่งเร้า (Stimulus Generalization) หมายถึง การถ่ายโยง (Transfer) การตอบสนองของอินทรีย์ต่อสภาพการณ์ที่นอกเหนือจากสภาพการณ์ที่เคยได้รับการฝึกฝน ซึ่งสภาพการณ์ที่นอกเหนือจากสภาพการณ์ที่เคยได้รับการฝึกฝนนั้น มักจะมีลักษณะบางอย่างที่คล้ายคลึงหรือร่วมอยู่กับสภาพการณ์ที่เคยได้รับการฝึกฝนมาก่อน อินทรีย์ก็จะแสดงการตอบสนองที่คล้ายคลึงกับสภาพการณ์ที่เคยได้รับการฝึกฝนมา การแผ่ขยายสิ่งเร้านั้นจะตรงข้ามกับการแยกแยะสิ่งเร้า เพราะถ้าบุคคลสามารถแยกแยะสิ่งเร้าได้ การแผ่ขยายสิ่งเร้าก็จะไม่เกิดขึ้น ลักษณะการแผ่ขยายสิ่งเร้า



ภาพที่ ๒.๘ แสดงถึงการแผ่ขยายของสิ่งเร้า

การแผ่ขยายสิ่งเร้าที่เห็นได้ในชีวิตประจำวัน คือ การที่เด็กแสดงออกกับครูในลักษณะเช่นเดียวกับการแสดงออกกับผู้ปกครอง หรือการที่เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่โรงเรียนในลักษณะเช่นเดียวกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่บ้าน เป็นต้น การแผ่ขยายสิ่งเร้าจะเกิดขึ้นได้นั้นก็ต่อเมื่อสิ่งเร้าใหม่มีลักษณะที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับสิ่งเร้าเดิม และยิ่งสิ่งเร้าใหม่มีลักษณะสิ่งเร้าเดิมมากเท่าใด การแผ่ขยายก็มีโอกาสเกิดมากขึ้นเท่านั้น

๑๐.๒) การแผ่ขยายการตอบสนอง (Response Generalization) เป็นการที่อินทรีย์สนองตอบต่อสิ่งเร้าที่กำหนดมากกว่าที่ควรจะเป็น เช่น การที่บุคคลได้รับคำชมเชยต่อพฤติกรรมการยิ้มซึ่งแทนที่พฤติกรรมการยิ้มจะเพิ่มมากขึ้นแต่เพียงพฤติกรรมเดียว กลับพบว่าพฤติกรรมหัวเราะ และการพูดอาจจะเพิ่มมากขึ้นด้วย ลักษณะเช่นนี้ Skinner (๑๙๕๓) ได้กล่าวว่า การเสริมแรงต่อพฤติกรรมบางอย่างทำให้เพิ่มโอกาสการแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงหรือใกล้เคียง



ภาพที่ ๒.๙ แสดงถึงการแผ่ขยายของการตอบสนอง

นอกจากนี้การแผ่ขยายการตอบสนองอาจเกิดขึ้นได้จากการลงโทษที่ตั้งใจจะยุติเพียงพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น การตำหนิเด็กที่ลูกจากที่นั่งให้นั่งที่นิ่งตามเดิม เด็กอาจจะไม่ลุกจากที่นั่งแต่อาจจะมีพฤติกรรมอื่น ๆ ตามมา เช่น มองออกไปนอกหน้าต่าง ร้องไห้หรือก้มหน้าลงกับโต๊ะ เป็นต้น

### ๒.๓.๓ วิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม<sup>๒๔</sup> ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

๑) การให้ได้พฤติกรรมเพิ่มขึ้นเกิดบ่อยขึ้นด้วยการใช้ตัวเสริมแรงทางบวก โดยการเสริมแรง ที่มีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นขบวนการที่ส่งเสริมพฤติกรรมของ บุคคลเพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ซ้ำอีก เมื่อได้รับคำชมเชยหรือรางวัล การเสริมแรงแต่ละวิธีให้ผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ต่างกัน และพบว่า การเสริมแรงตาม อัตราส่วนที่ไม่แน่นอนจะให้ผลดีในด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะเกิดขึ้นในอัตราสูงมาก และเกิดขึ้นต่อไป อีกเป็นเวลานานหลังจากที่ไม่ได้รับการเสริมแรง

๒) การพัฒนาและคงไว้ในพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ด้วยการใช้อการเสริมแรงที่มีเงื่อนไข (Conditioned Reinforcement) การเสริมแรงที่มีเงื่อนไข เป็นสิ่งเร้าจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ในภายหลัง ไม่ใช่ตามธรรมชาติมนุษย์เช่น อาหาร ตัวอย่างการเสริมแรงที่มีเงื่อนไข เช่น การชมเชย การให้รางวัล การที่สิ่งเร้าหนึ่งกลายเป็นตัวเสริมแรง (Reinforcer) คู่ไปกับตัวเสริมแรงอื่น ๆ ตัวเสริมแรงอื่น ๆ นี้ถือเป็นตัวเสริมแรงสำรอง (Backup Reinforcers) ตัวเสริมแรงที่สามารถสะสมได้ เรียกว่า การสะสมเหรียญ (Tokens) ตัวอย่าง ครูสามารถใช้ ดาวเป็นการสะสมเหรียญที่เด็กจะได้รับการแสดงพฤติกรรมหนึ่ง ๆ และสามารถสะสมดาวได้เพิ่ม

๓) การลดพฤติกรรมด้วยการลดให้พฤติกรรมหายไป (Extinction) พฤติกรรมหนึ่ง ๆ หากไม่ได้รับการเสริมแรงอย่างที่เคยได้รับ พฤติกรรมนั้น ๆ ก็จะไม่ถูกแสดงออก การทำให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเสริมแรง แล้วไม่ได้การเสริมแรงซึ่งผลจากการใช้อการหยุดยั้งนั้น เป็นการงดให้รางวัล งดให้ความสนใจต่อพฤติกรรมของเด็กซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ควรให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ควบคู่กันไปด้วย

<sup>๒๔</sup> Martin, Garry & Pear, Joseph, Dunlap, Linda, 2009: 397-405. Retrived from <http://trove.nla.gov.au/work/๖๘๘๕๕๕๔> (Martin, Garry & Pear, Joseph, Dunlap, Linda, 2009), pp. 397-405.

๔) การพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วยการลดสิ่งเร้าหรือการเสริมแรงดังกล่าวลงจนหมดไป (Fading) การใช้สิ่งเร้าหรือการเสริมแรงที่สำเร็จอย่างต่อเนื่อง เพื่อควบคุมให้เกิดการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือการเสริมแรงใหม่ที่มาทดแทนสิ่งเร้าหรือการเสริมแรงบางส่วนหรือทั้งหมด คือ เทคนิคการลดสิ่งเร้าหรือการเสริมแรงลงจนหมดไป (Fading)

๕) การประยุกต์ใช้เทคนิคการสร้างในพฤติกรรมใหม่ (Shaping) โดยให้การเสริมแรงมาก ๆ ในขณะเมื่อเกิดพฤติกรรมใกล้ลักษณะที่ต้องการ เมื่อมีการเกิดของพฤติกรรมขึ้น เช่น ในเด็กที่เริ่มหัดเรียกแม่ เราก็มักให้การเสริมแรงด้วยการกอดหรือหอมเด็ก เป็นต้น จนเมื่อเด็กเรียกแม่เป็นคำชัดเจนขึ้นเราก็จะให้การเสริมแรงอย่างมากกว่าตอนแรก

๖) การให้ได้พฤติกรรมใหม่ตามลำดับขั้นของพฤติกรรมโดยการสร้างพฤติกรรมใหม่ (Behavior Chaining) การสร้างพฤติกรรมคือ ลำดับของสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ถือเป็นห่วงโซ่หนึ่ง โดยการตอบสนองที่เกิดขึ้นนั้น กลายเป็นสิ่งเร้าใหม่ให้เกิดการตอบสนองในห่วงโซ่ถัดไปเป็นลำดับไป จนถึงการตอบสนองขั้นสุดท้ายที่ต้องการ

๗) ขจัดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผ่านการลงโทษ (Punishment) การให้ผลกรรมหลังจากการแสดงพฤติกรรม ทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือยุติลง ซึ่งผลกรรมที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นสิ่งที่ไม่พอใจ เป็นขบวนการขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เด็กแสดงออก และไม่让孩子แสดงพฤติกรรมเช่นนี้อีกในอนาคต เมื่อมีสิ่งเร้าที่ทำให้ลดการแสดงพฤติกรรมหนึ่ง ๆ เราอาจเรียกว่าเป็นสิ่งเร้าที่น่ารังเกียจถือเป็นการลงโทษต่อพฤติกรรมนั้น ประเภทของการลงโทษ ได้แก่ การให้ความเจ็บปวด การตำหนิการบอกเลิกให้หยุด (Timeouts) และการลดสิ่งตอบแทน

๘) การสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยใช้การหนีออกและการหลีกเลี่ยงที่มีเงื่อนไข (Escape and Avoidance Conditioning) การหนีออกที่มีเงื่อนไขเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่น่ารังเกียจ เช่น การที่เด็กหยุดทำอย่างหนึ่งเพื่อหนีจากถูกแม่บ่น เป็นต้น การหลีกเลี่ยงที่มีเงื่อนไขเป็นการให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยสิ่งเร้าที่น่ารังเกียจ ตัวอย่างจะคล้ายกับกรณีเด็กแต่เป็นการตอบสนองของเด็กในการไม่ทำในพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการบ่นของแม่

๙) การถ่ายโอนพฤติกรรมไปสู่สถานการณ์ใหม่และทำให้ยั่งยืน การเข้าสู่สภาพทั่ว ๆ ไปในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสิ่งเร้าและการตอบสนอง การเข้าสู่สภาพทั่ว ๆ ไป ของสิ่งเร้า (Stimulus Generalization) เมื่อพฤติกรรมหนึ่ง ๆ มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งเร้าหนึ่ง หลังจากได้รับการเสริมแรงจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์อื่นที่คล้ายกัน ซึ่งถือเป็นการเข้าสู่สภาพทั่ว ๆ ไปของสิ่งเร้าเดิมดังกล่าวการเข้าสู่สภาพทั่ว ๆ ไปของการตอบสนอง (Response Generalization) เมื่อพฤติกรรมหนึ่ง ๆ มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์อันเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมอื่นที่ได้รับการเสริมแรงจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ดังกล่าวเช่นกัน พฤติกรรมอื่นถือเป็นการเข้าสู่สภาพทั่ว ๆ ไปของการตอบสนอง

๑๐) การแก้ไขผลการกระทำ (Overcorrection) เป็นการแก้ไขผลการกระทำของเด็ก และแก้ไขในปริมาณที่มากกว่าเดิม เช่น เด็กคนหนึ่งคว่ำโต๊ะเรียนในห้อง ครูจึงสั่งให้เด็กตั้งโต๊ะตั้งเดิม จะเห็น ได้ว่าการปรับพฤติกรรมนี้มี ๒ ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือ เด็กต้องแก้ไขผลการกระทำของตน เสียก่อน

๑๑) การใช้เวลานอก (Timeout) เป็นการงดให้รางวัลในช่วงเวลาจำกัด เช่น นักเรียน ที่คุย กันจะถูกตัดสิทธิ์ไม่ให้เล่นเกมคอมพิวเตอร์ในช่วงเรียนคอมพิวเตอร์

๑๒) การทำสัญญา与孩子 (Behavioral Contract) เป็นการทำสัญญาระหว่างครูกับ นักเรียน ในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น นักเรียนสัญญากับครูว่าจะไม่ขโมยสิ่งของเพื่อนอีก ตลอดระยะเวลา ๒ เดือน เป็นต้น

๑๓) การเป็นแบบอย่างที่ดี (Modeling) ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักเรียนอาจ ยึดแบบอย่างในหลายด้านในการปรับพฤติกรรม หากไม่สามารถเป็นแบบอย่างได้อาจใช้นักเรียนเป็น แบบ อย่างที่ดีก็ได้ โดยสรุป พฤติกรรมของมนุษย์ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเงื่อนไขการเสริมแรง และการลงโทษและพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมที่ เกิดขึ้นของ บุคคลจะแปรเปลี่ยนไปเนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม หลักการทฤษฎีของส กินเนอร์เป็นที่ ยอมรับในการปรับพฤติกรรมโดยการปรับพฤติกรรม เทคนิคในการปรับพฤติกรรมมีอยู่ ๔ วิธีใหญ่ ๆ ๑) การควบคุมตนเองและการบังคับตนเอง ๒) เทคนิคที่ใช้ในการสร้างพฤติกรรมใหม่ ๓) เทคนิคที่ใช้ในการ ลดพฤติกรรม และ ๔) เทคนิคที่ใช้ในการเพิ่มพฤติกรรมหรือคงพฤติกรรมไว้

### ๒.๓.๔ ประโยชน์ที่ได้จากการปรับพฤติกรรม

การปรับพฤติกรรมสามารถนำไปใช้ได้หลายสภาพการณ์ เช่น ในโรงเรียนครอบครัว โรงพยาบาลประสาท โรงพยาบาลจิตเวช โรงพยาบาลทางกาย จิตวิทยาคลินิก การให้คำปรึกษาชุมชน สถานบำบัดรักษาการติดยาเสพติด สถานกักขังผู้ต้องโทษ ตลอดทั้งการพัฒนาบุคคลในแง่การค้นพบ ตัวเองเพื่อพัฒนาตนเอง เป็นต้น ทั้งนี้เพราะว่า การปรับพฤติกรรม นอกจากจะช่วยให้บุคคลเข้าใจ ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เรียนรู้ถึงวิธีการที่จะดำเนินการหรือจัดการเกี่ยวกับ ปัญหา เพื่อปรับหรือเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และสร้างสรรค์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น แล้ว ยังพบว่า สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการปรับพฤติกรรมคือ บุคคลนั้นจะเกิดความเข้าใจตนเองมาก ขึ้นและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น และหากว่าในอนาคต บุคคลนั้นจะต้องไปเผชิญปัญหา อื่นใดอีกต่อไปหรือประสงค์จะสร้างสรรค์ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เขาก็จะพยายามปรับ พฤติกรรมของเขาโดยตรงและบังเกิดความพึงพอใจในความสามารถของตนเองยิ่งขึ้น ตลอดทั้งมี ความคิดเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น แต่หากว่าเขาไม่สามารถปรับพฤติกรรมได้ตามที่เขาประสงค์ เขาก็จะเกิด



การเรียนรู้ที่จะแสวงหาแหล่งที่จะช่วยให้การปรับพฤติกรรมของเขานั้นบรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ<sup>๖๕</sup>

## ๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน

### ๒.๔.๑. ที่มาของแนวคิด

สันติภาพจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ที่หมายถึง กระบวนการซึ่งสาธารณชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการ และมีทักษะที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการตัดสินใจ เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน”<sup>๖๖</sup> วันชัย วัฒนศัพท์ กล่าวว่า กระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่น้อยที่สุด คือ การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารว่ารัฐจะทำอะไร หลังจากได้ตัดสินใจเรียบร้อยแล้วแจ้งให้ประชาชนทราบ ถัดขึ้นมาคือ การที่รัฐรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หลังจากได้ข้อมูลไปแล้วก่อนตัดสินใจ คือ ประชาพิจารณ์ สูงขึ้นมาอีกคือ ประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่อง หรือในโครงการนั้น เพื่อให้เกิดข้อยุติโดยฉันทาคติ และสูงที่สุด คือ การสามารถลงมติแต่ละคนทีละคนว่า “เอาหรือไม่เอา”

ในการบวนการประชาชาติ”<sup>๖๗</sup> การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในฐานะ (๑) เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อความรู้สึกสูญเสียอำนาจ (๒) เป็นช่องทางที่จะนำประชาชนมาร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม โดยสร้างความรู้สึกว่าเป็นปัญหาของทุกคน (๓) เป็นช่องทางที่จะสร้างให้เกิดการสื่อสารระหว่างกลุ่มในชุมชนเพื่อที่เขาจะได้มาทำความเข้าใจถึงความต้องการของแต่ละกลุ่มและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีจะยับยั้งการกระทำที่สุดโต่ง (๔) เป็นช่องทางอีกทางหนึ่งในการสร้างชุมชนชนิดต่างๆ สิ่งแรกคือ ฝึกอบรมผู้ที่จะเป็นผู้นำในอนาคต ในขณะที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ เขาจะได้เรียนรู้วิธีที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่นได้อย่างไร และร่วมกันสร้างความร่วมมือได้อย่างไร (๕) สามารถสร้างให้เห็นสภาพของชุมชนว่าเป็นอย่างไร มันยังบ่งชี้ถึงการเป็นชุมชนที่สร้างสรรค์ จากการทำงานร่วมกันเพื่อที่จะแก้ปัญหานี้ มันบอกถึงความเป็นชุมชนที่เปิดเผย จากการตัดสินใจอย่างโปร่งใส บอกถึงความเป็นชุมชนที่ไว้นื้อเชื่อใจกัน<sup>๖๘</sup>

<sup>๖๕</sup> ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น, หน้า ๑๐-๑๒.

<sup>๖๖</sup> เจมส์ แอล เครตัน, วันชัย วัฒนศัพท์ (ผู้แปล), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน, หน้า ๑.

<sup>๖๗</sup> วันชัย วัฒนศัพท์, ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา, หน้า ๑๔๔.

<sup>๖๘</sup> เจมส์ แอล เครตัน, วันชัย วัฒนศัพท์ (ผู้แปล), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน, หน้า ๖-๗.

## ๒.๔.๒ ความหมาย

ความสำคัญและความหมายของการมีส่วนร่วม

วันชัย วัฒนศัพท์ (๒๕๔๙) การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ<sup>๖๙</sup>

เฉลียว บุรีภักดีและคณะ (๒๕๔๕) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่หมายความเพียงการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิด หรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ มีกิจกรรม และวิธีดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ แต่ผู้บริหารการพัฒนาไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยพยายามสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิด หรือโครงการของตน<sup>๗๐</sup>

องค์การอนามัยโลก (ม.ป.ป.อ้างถึงใน วันดี โภคะกุล และ อุบลพรรณ จุฑาสมิต, ๒๕๔๕) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า หมายถึงกระบวนการซึ่งบุคคลและครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบในเรื่องสุขภาพอนามัยและสวัสดิการ รวมทั้งชุมชนที่อาศัยอยู่ โดยเน้นเรื่องการพัฒนาความรู้ ความสามารถของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพอนามัย ดังนี้

- การนำเทคโนโลยีทางการแพทย์เพียงอย่างเดียวมาใช้ ไม่สามารถแก้ปัญหาสุขภาพในชุมชนได้เท่ากับการดูแลตนเอง
- การจัดบริการทางการแพทย์ และสาธารณสุข ไม่สอดคล้อง หรือไม่เป็นที่ยอมรับในชุมชน ก่อให้เกิดการสูญเสียเปล่าเนื่องจากประชาชนไม่มารับบริการ
- ชุมชนมีทรัพยากรมากมาย ทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ กำลังคน สามารถนำมาใช้ซึ่งจะทำให้ชุมชนยอมรับและเข้าถึงการบริการ

<sup>๖๙</sup> วันชัย วัฒนศัพท์, ระบบทวิภาคีกับการแก้ไขปัญหาแรงงานในรัฐวิสาหกิจ ศูนย์สันติวิชัย และธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า, (กรุงเทพฯ : กองรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กรม สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน, ๒๕๔๙), หน้า ๗๘.

<sup>๗๐</sup> เฉลียว บุรีภักดีและคณะ, การวิจัยชุมชน, (กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๖๕.

- ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของตนเอง<sup>๗๑</sup>

สุรียา วีรวงศ์ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาตั้งแต่จุดเริ่มต้น กล่าวคือ ตั้งแต่การสร้างแนวคิดไปจนถึงสิ้นสุดการทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน กล่าวคือมุ่งเน้นถึงการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาที่จักต้องมาจากการเริ่มต้นกำหนด และวิเคราะห์ปัญหาโดยประชาชนเป็นหลัก<sup>๗๒</sup>

จุฬารณณ์ โสตะ และคณะ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในรายงานการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของสื่อการสอนการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรระหว่างภาพพลิกและคู่มือการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรของวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา” ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล หรือคณะบุคคล เข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิด สติปัญญา ก็คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อภารกิจและองค์การ<sup>๗๓</sup>

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

องค์การสหประชาชาติ (UN, ๑๙๗๔ อ้างถึงใน ปรีดา ปูนพันธ์ฉาย, ๒๕๔๐) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่าง ๆ คือในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร และในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรม และต่อโครงการ<sup>๗๔</sup>

<sup>๗๑</sup> องค์การอนามัยโลก (ม.ป.ป.อ้างถึงใน วันดี โภคะกุล และ อุบลพรรณ จุฑาสมิต, คู่มือการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน, (กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๕)

<sup>๗๒</sup> สุรียา วีรวงศ์, แนวคิดการวิจัยและพัฒนา : วิธีการและเทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการ อย่างมีส่วนร่วม,(เอกสารอัดสำเนา), ๒๕๔๔).

<sup>๗๓</sup> จุฬารณณ์ โสตะ, ประสิทธิผลของสื่อการสอนการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรระหว่างภาพพลิกและคู่มือการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรของวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา, รายงานการวิจัย, (ภาควิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น:ขอนแก่น, ๒๕๔๓), บทคัดย่อ.

<sup>๗๔</sup> องค์การสหประชาชาติ (UN, ๑๙๗๔ อ้างถึงใน ปรีดา ปูนพันธ์ฉาย, ๒๕๔๐).

สมทรง รัชช์เฝ้า และ สรวงศ์กฤษณ์ ดวงคำสวัสดิ์ ได้อธิบายว่า การที่จะพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้ได้ยั่งยืนนั้น จะต้องช่วยให้ประชาชนและชุมชนมีศักยภาพ และความสามารถที่จะดำเนินการพัฒนา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของชุมชนได้ด้วยตนเอง ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน เพื่อจะช่วยให้ชุมชนได้พัฒนาในเรื่องต่าง ๆ คือ จะช่วยให้แผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม กับความสนใจ ความต้องการ และค่านิยมของประชาชน หรือชุมชน จะได้แนวคิดใหม่ ๆ และ ภูมิปัญญาของชุมชนมาช่วยแก้ปัญหา อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เกิดการไว้วางใจ และสนับสนุนในการดำเนินงาน ช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหา หรือให้ความสนใจปัญหา และพัฒนาความสามารถที่จะนำไปสู่การรับผิดชอบในการดำเนินงานด้วยตนเอง จะช่วยให้เกิดการประสานงานภายในชุมชนจะช่วยพัฒนาให้เกิดแนวคิดที่เป็นสังคมประชาธิปไตย<sup>๗๕</sup>

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือโครงการตั้งแต่ต้น กล่าวคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะพัฒนา พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของโครงการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลรวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนานั้น ๆ ด้วย

### ๒.๔.๓ หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมที่เกิิดจากกระบวนการเรียนรู้ของนักพัฒนาเองและการเรียนรู้ร่วมกับองค์กรชุมชน หลักการสำคัญในการปฏิบัติกรร่วมกับประชาชนที่สำคัญ ๆ<sup>๗๖</sup> มีดังนี้

- การจัดความสัมพันธ์ที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน การจัดความสัมพันธ์ด้านบทบาทระหว่างนักพัฒนากับชุมชนที่เท่าเทียมกัน เป็นหลักการสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยต่างฝ่ายควรมีความตระหนัก ความต้องการของตนเอง และสิ่งทีตนเองสามารถทำได้ รวมทั้งองค์กรชุมชนควรตระหนัก ในความเป็นเจ้าของ ต้องการคิดเอง ทำเอง กำหนดเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนที่คอยกำกับกำหนดให้เกิดบทบาทการทำงานที่เหมาะสม ตามศักยภาพ และเป็นที่พอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย

- การมีอิสระไม่ครอบงำ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ ควรอยู่บนฐานของการไม่ครอบงำ การให้อิสระภาพในการคิด และการแสดงออกโดยไม่มีอคติ และไม่นำความคิดความเชื่อของตนมาวัด หรือตีคุณค่า หรือชักจูงครอบงำให้เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะความเชื่อมั่น ในศักยภาพ ฐานความรู้ ภูมิปัญญา และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ที่จะเป็นฐานพลังสำคัญในการ

<sup>๗๕</sup> สมทรง รัชช์เฝ้า และ สรวงศ์กฤษณ์ ดวงคำสวัสดิ์, กระบวนการดำเนินงานสุขศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ กรณี : การพัฒนาพฤติกรรมผู้บริโภคในชุมชน, (นนทบุรี: สถาบันพระบรมราชชนก, ๒๕๔๐).

<sup>๗๖</sup> บัณฑิต อ่อนดำ, สามารถ ศรีจันทน์, องค์ความรู้และประสบการณ์งานพัฒนา NGO ภาคเหนือ, ชุดที่ ๒, ( เชียงใหม่ : สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ, ๒๕๔๔).

แก้ไขปัญหาด้วยตนเองต่อไป โดยที่นักพัฒนาต้องมีวิสัยทัศน์ที่เปิดกว้างพร้อมจะยอมรับฟังความแตกต่าง ความเคารพในความเป็นคนของทุกคน

- การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม ในชุมชนหนึ่ง ๆ ย่อมประกอบด้วยความแตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านฐานะ เพศ วัย สถานะทางสังคม ฯลฯ การสร้างโอกาสเปิดพื้นที่ทางสังคมอย่างเท่าเทียม ในการให้ทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิด ศักยภาพ ความรู้ และร่วมมีบทบาทดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้งานที่ดำเนินไปนั้นไม่กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และส่งผลกระทบไปสู่คนทุกส่วนในชุมชน ในสังคมอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

- การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ทุกขั้นตอน การดำเนินงานพัฒนาตามโครงการพัฒนาหนึ่ง ๆ นั้น มีกระบวนการขั้นตอนที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน หลายครั้งที่เราพบว่า โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเมื่อถึงขั้นดำเนินการแล้ว มักเกิดปัญหาความขัดแย้ง และสร้างผลกระทบต่อชุมชนมากมายตามมา รวมทั้งการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งหน่วยงานทั้งหลายที่เข้ามาดำเนินงานร่วมกับชุมชน มักอ้างเสมอว่า ได้เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว โดยการเชิญตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม ในขณะที่โครงการที่ดำเนินการไปนั้นผ่านการวางแผน และตัดสินใจมาแล้ว โดยที่ชุมชนไม่มีโอกาสรับรู้มาก่อน แต่เป็นเพียงผู้ร่วมในบางส่วนที่กำหนดโดยเจ้าของโครงการนั้น ๆ

การมีส่วนร่วมที่แท้จริง จึงควรให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ การปฏิบัติ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การสรุปบทเรียน แก้ไขปรับปรุง และรวมทั้งการขยายผล และเผยแพร่ผลสู่สาธารณะ

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม การที่ประชาชนจะเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องมิเงื่อนไขอย่างน้อย ๓ ประการดังนี้

ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to participate)

ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to participate)

ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to participate)

หากไม่มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่สามารถเข้าร่วมได้ และไม่มี ความเต็มใจแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่เกิดขึ้นเลย นอกจากเงื่อนไข ๓ ประการดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วม ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้

- ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมในสถานการณ์ฉุกเฉิน

- ประชาชนต้องไม่เสียเงินเสียทอง ค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วม มากเกินกว่าที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ

- ประชาชนต้องมีความสนใจ ที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
- ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้ง ๒ ฝ่าย
- ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือน ต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทาง

สังคมหากมีส่วนร่วม

อนึ่ง การที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ หรือ เทคนิควิธี ดังนี้

- ต้องให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน
- สร้างกลุ่มให้เป็นที่ดึงดูดใจของสมาชิก
- เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมตรงกับพื้นฐานแห่งความดึงดูดของกลุ่ม
- ความมีชื่อเสียงและเกียรติยศของสมาชิกในกลุ่ม
- ไม่เปลี่ยนแปลงปัจเจกบุคคล หรือส่วนย่อยของกลุ่มที่เบี่ยงเบนไปจากปทัสถาน ของกลุ่ม
- ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแรงกดดันจากกลุ่มโดยการสร้างปัญหาร่วมของสมาชิก ผู้ต้องการเปลี่ยนแปลง
- การเสนอข่าว การวางแผน และผลของการเปลี่ยนแปลงจะต้องให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม
- ขจัดกำลังดึง (ส่วนที่ไม่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง) โดยเริ่มต้นปรับปรุงส่วนที่เกี่ยวข้องใหม่

สรุปได้ว่า หลักสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา คือ การมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การเปิดโอกาสให้มีความเป็นอิสระไม่ครอบงำ การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการอย่างแท้จริง

#### ๒.๔.๔ ประเภท/องค์ประกอบ

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

พัชรี สิริโรส ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการ และไม่ใชทางการ ไม่ใช่การทำความดีเฉยๆ และควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

๒. เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ตามกฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน<sup>๗๗</sup>

ถวิลวดี บุรีกุล องค์กรประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

๑. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

๒. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

๓. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

ทั้งนี้ มักพิจารณาผู้เข้าร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อาจได้รับผลกระทบทั้งทางบวก และลบ เป็นผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนผู้สนใจอีกด้วย<sup>๗๘</sup>

จากองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการให้ประชาชนมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสื่อสารกันทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป มีวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย มีรูปแบบกิจกรรมเป้าหมายและลักษณะที่ชัดเจน มุ่งให้มีการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เป็นวิธีการเพื่อให้อัตนคติของรัฐดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

#### ๒.๔.๕ กระบวนการ/วิธีการ

ขั้นตอน / กระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน (Creighton, ๒๐๐๕: ๒๕) กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่ง สาธารณชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการ และมีทัศนคติที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการตัดสินใจ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ประชาชนไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพในการตัดสินใจ ถ้าหากว่าเขาไม่ได้มีการรับรู้ข้อมูลอย่างเพียงพอถึง ทางเลือกและผลที่ตามมา นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๔๗: ๒-๑๖) ได้กล่าวถึงกระบวนการและ

<sup>๗๗</sup> พัชรี สีโรรส, การมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), ๒-๓.

<sup>๗๘</sup> ถวิลวดี บุรีกุล, การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๗.

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) การร่วม ในการวางแผน คือ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนด แนวทางดำเนินการติดตาม ประเมินผลและตัดสินใจ ๒) การร่วมในการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการประสานความร่วมมือ ๓) การร่วมในการใช้ประโยชน์คือ การนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การได้รับประโยชน์คือ การแจกจ่ายผลประโยชน์ที่ได้จาก การพัฒนาอย่างยุติธรรม และ ๔) การร่วมในการประเมินผลเพื่อประชาชนในชุมชนจะได้ทราบถึง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อร่วมกัน ดำเนินการหาทางแก้ไขต่อไป

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ<sup>๗๙</sup> ได้กล่าวถึง การกำหนดเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้รวม ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ต้องมี อิสรภาพ หมายถึงมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ๒) ต้องมีความเสมอภาค โดยประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใด จะต้องมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ ๓) ต้องมีความสามารถ ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วม ในกิจกรรมนั้น ๆ

## ๒.๕ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสถานพินิจเด็กและเยาวชน

### ๒.๕.๑ ความเป็นมาของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานของรัฐที่ตั้งขึ้นจากการที่รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของเด็กที่กระทำผิดกฎหมายและเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังบกพร่องอยู่มากและต้องการให้มีวิธีการปฏิบัติต่อเด็กที่เหมาะสม จึงได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ ขึ้น กระทรวงยุติธรรมจึงได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๕ นับเป็นการเริ่มต้นแห่งระบบการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนที่ถูกต้องเหมาะสม โดยแยกปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ทั้งกฎหมายได้บัญญัติให้มีการสืบเสาะ และพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ภาวะแห่งจิต

<sup>๗๙</sup> สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔*, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๗), หน้า ๒-๕.



และสิ่งแวดลอมทั้งปวงให้ศาลได้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดก่อน แล้วจึงใช้มาตรการแก้ไขเด็ก และเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล<sup>๔๐</sup>

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว ซึ่งมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา เด็กและเยาวชนตลอดถึง เพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพทั้งแก่ครอบครัวและเด็กและเยาวชน จึงได้ตรา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ขึ้น โดยมีผลบังคับใช้วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้มีการเปลี่ยนชื่อศาลคดีเด็กและ เยาวชนกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นศาลเยาวชนและครอบครัว กับสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชน

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งตาม มาตรา ๒๗๕ บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ จึงได้มีการตรา พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ขึ้น ซึ่งมีผลให้สถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งเดิมอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของศาลเยาวชนและครอบครัว มาอยู่ ภายใต้สังกัดของกระทรวงยุติธรรม ตามมาตรา ๓๖ ภายหลังจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชนมาสังกัดอยู่ภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐบาลได้มีการ ปฏิรูประบบราชการใหม่ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ขึ้น มีผลทำ ให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้รับการยกฐานะเป็น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน โดยให้มีอำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๕

## ๒.๕.๒ อำนาจหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับเด็กและ เยาวชน

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๔ กำหนดให้สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และ ตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และของ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ตลอดจนสิ่งแวดลอมทั้งปวงเกี่ยวกับ เด็กหรือเยาวชนนั้นรวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเพื่อรายงานต่อศาล

<sup>๔๐</sup> อรรถวรณ์ กัลปะ, การปรับตัวของเยาวชนชายในสถานแรกรับเด็กและเยาวชน สถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต* (สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน) ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒-๑๓.

๒. สอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล
๓. ควบคุมเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
๔. สงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อย
๕. จัดให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณา หรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจ
๖. จัดการศึกษา ฝึกและอบรม ดูแลและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม
๗. สืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว รวมทั้งจัดให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจร่างกาย สุขภาพหรือจิตใจของคู่ความในกรณีศาลมีคำสั่ง
๘. ประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัว
๙. ศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการกระทำของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่วไป จัดทำสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชนและเผยแพร่วิธีป้องกันหรือทำให้ลดน้อยลงซึ่งการกระทำความผิดนั้น
๑๐. ดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาลหรือตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

### ๒.๕.๓ เด็กและเยาวชนกับการกระทำความผิด

ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๓๔ ได้กำหนดไว้ว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ ส่วนเยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ กล่าวได้ว่า ถ้าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติ อื่น ๆ ที่กำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เช่น พระราชบัญญัติการพนัน ก็ต้องได้รับการ ลงโทษ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ยังถือบุคคลที่มีอายุดังกล่าวยังเป็นผู้เยาว์ ดังนั้น จึงปฏิบัติต่อเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดแตกต่างจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยให้เด็กและเยาวชน เหล่านี้ขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัวแทนการขึ้นศาลผู้ใหญ่ แต่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็น ช้อยกเว้นไว้บ้าง เช่น ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๖๓ ออกประกาศเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๕ ได้มีการยกความผิด ๖ ประเภท ที่ถ้าเยาวชนอายุเกินกว่า ๑๖ ปีบริบูรณ์กระทำก็ให้ขึ้นศาล ผู้ใหญ่ ซึ่งความผิดดังกล่าวได้แก่

๑. คดีข่มขืนกระทำชำเราและโทรมหญิง เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย
๒. กระทำอนาจารเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย
๓. คดีฆ่าคนตายโดยเจตนา

๔. คดีจับคนไปเรียกค่าไถ่

๕. คดีชิงทรัพย์

๖. คดีปล้นทรัพย์

แต่ต่อมาได้มีการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๖๓ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔

#### ๒.๕.๔ การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาซึ่งต้องดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องเป็นเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุเกิน ๗ บริบูรณ์ แต่ไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ เมื่อมีการกระทำความผิด และถูกจับกุมดำเนินคดีจะต้องนำตัวส่งผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน โดยมีชักช้า

พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กและเยาวชนให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมง การถามปากคำเด็กหรือเยาวชนจะต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็ก ร้องขอ หน่วยงานและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้นด้วย หลังจากนั้นจะต้องนำตัว มายังสถานพินิจ ซึ่งผู้อำนวยการจะทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนนั้น หรือ ดำเนินการปล่อยตัว ชั่วคราวโดยมอบตัวให้มารดาบิดาหรือผู้ปกครองโดยตรง หรือให้ประกันตัวโดยมีหลักประกัน หรือ ประกันตัวโดยไม่มีหลักประกัน หรือประกันด้วยบุคคลก็ได้

พนักงานสอบสวนจะดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานส่งให้พนักงานอัยการฟ้องร้อง ต่อศาลต่อไปภายในเวลา ๓๐ วัน ในช่วงเวลาดังกล่าวผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงและเป็นผู้จัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ความประพฤติ สติปัญญา สุขภาพกาย สุขภาพจิต และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับตัวเด็ก และเยาวชนเพื่อเสนอต่อศาล พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาล แต่ในกรณี ผู้เสียหายฟ้องคดีเองนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการสถานพินิจมาก่อน เมื่อได้รับ อนุญาตและมีการฟ้องคดีอาญาต่อเด็กและเยาวชนแล้ว สามารถยื่นคำร้องการขอปล่อยตัวเด็กและ เยาวชนชั่วคราวได้ หากไม่มีการปล่อยตัวชั่วคราว เด็กและเยาวชนจะถูกควบคุมตัวอยู่ในสถาน แรกรับเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในระหว่างการดำเนินคดี

เมื่อศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว ศาลจะแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบถึงวันนัดพิจารณาโดยไม่ชักช้า การพิจารณาจะไม่กระทำในห้อง ซึ่งพิจารณาคดีอาญาอย่างศาลผู้ใหญ่และ หน่วยงานได้อีกด้วย ส่วนองค์คณะผู้พิพากษานั้นประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ ๒ คน และผู้พิพากษาสมทบซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการ

ฝ่ายตุลาการคัดเลือกและได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแล้วจำนวน ๒ คน โดยอย่างน้อย ต้องเป็นสตรี ๑ คน

ศาลเยาวชนและครอบครัวจะพิพากษาคดีหลังจากที่ได้รับรายงานข้อเท็จจริงและความเห็นจากสถานพินิจเรียบร้อยแล้ว ในกรณีที่พบว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิด ศาลอาจพิพากษาดังต่อไปนี้

ก. พิพากษาปรับ

ข. พิพากษาปล่อย โดยมีเงื่อนไขดังนี้ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน รอกการกำหนดโทษ รอกการลงโทษ วางข้อกำหนดมารดาบิดา

ค. พิพากษาปล่อย โดยวางเงื่อนไขคุมประพฤติ อาทิ ห้ามเข้าไปในสถานที่หรือห้องที่ใด ๆ อันจะจงใจให้ประทุษร้าย ห้ามออกจากสถานที่อยู่อาศัยในเวลาค่าคืน ห้ามคบบุคคลหรือประเภทบุคคลที่ศาลเห็นว่าไม่สมควร ห้ามกระทำการใด ๆ อันจงใจให้ประทุษร้าย ให้ไปรายงาน "ตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว ให้ไปศึกษาเล่าเรียน หรือประกอบอาชีพอันเป็น - กิจลักษณะ ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติจะติดตามและประเมินผลเพื่อเสนอให้เด็กและเยาวชนพ้น การคุมประพฤติ ในการยุติการคุมประพฤติหรือยกเลิกการคุมประพฤติ

ง. พิพากษาเอาตัวไว้ฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมที่มีเขตอำนาจ

จ. พิพากษาจำคุก โดยส่งตัวไปเรือนจำ

#### **๒.๕.๕ แนวทางการปฏิบัติงานสถานแรกรับเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๕**

ตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้บัญญัติให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวน หรือพิจารณาคดี เพื่อให้การควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนดังกล่าวสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ กฎหมาย เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย รวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือข้อกำหนดอื่น ๆ ขององค์การสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ให้การรับรอง จึงกำหนดให้มีแนวทางการปฏิบัติงานของสถาน แกรับเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๕ ดังต่อไปนี้ในระเบียบนี้

“สถานพินิจ” หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓

“สถานแรกรับ” หมายความว่า กองแรกรับหรือสถานแรกรับเด็กและเยาวชนซึ่งรับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวน หรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่ศาลมี คำสั่ง หรือโอนคดีมาควบคุมตัวไว้ระหว่างพิจารณาคดี

### ความมุ่งหมายและหลักการของสถานแรกรับเด็กและเยาวชน

๑. เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดจะควบคุมตัวไว้ในสถานแรกรับได้ เฉพาะอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือ คำสั่งศาล

๒. เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งถูกควบคุมตัวไว้ในสถานแรกรับให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ายังมิได้เป็นผู้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนนี้เสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

๓. เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อกำหนด

๔. สถานแรกรับเด็กและเยาวชนจะต้องจัดให้มีสถานที่ควบคุมเด็กและเยาวชน แยก จากเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกและอบรม รวมทั้ง ต้องแยก หน่วยควบคุมเด็กและเยาวชนชายและหญิงออกจากกัน สำหรับการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชน หญิง ห้ามมิให้ผู้ชายเข้าไปในหน่วยควบคุมเวลากลางคืน เว้นแต่มีเหตุฉุกเฉิน หรือมีราชการจำเป็น

๕. การบริหารจัดการภายในสถานแรกรับเด็กและเยาวชน ให้คำนึงถึงประโยชน์ของ เด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องปลูกฝังให้บุคลากรทุกคน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชน รวมทั้งปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการแสวงหาผลประโยชน์ และการกระทำทารุณกรรมทั้งทางร่างกาย จิตใจ

๖. การควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่า กระทำความผิดในระหว่างรอการสอบสวนหรือพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ต้องเป็นไปเพื่อการจำแนกเด็กและเยาวชน และเพื่อให้การดูแลบำบัดแก้ไขเบื้องต้น

๗. การจำแนกเด็กและเยาวชน เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา สาเหตุ หรือปัจจัยของการกระทำความผิดในด้านสังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และจิตใจ รวมทั้งพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการดูแลความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน การวางแผนบำบัดแก้ไขเบื้องต้น และการรายงานข้อเท็จจริงพร้อมเสนอแนวทางแก้ไขเด็กและ เยาวชนที่เหมาะสมต่อศาล

๘. การบำบัดแก้ไขเบื้องต้น เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของเด็ก และเยาวชนในชั้นแรก ส่งเสริมทักษะการปรับตัวและการดำเนินชีวิต สนับสนุนเด็กและเยาวชนมี ความ

พร้อมที่จะดำรงชีวิตในสังคม และเตรียมให้เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดแก้ไขที่ เหมาะสม ในกรณีที่ต้องเข้ารับการศึกษา

### หน้าที่ความรับผิดชอบของสถานแรกรับเด็กและเยาวชน

๑. ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด โดยจัดให้เด็กและเยาวชนได้ มีที่อยู่อาศัย กินอยู่หลับนอน และมีปัจจัยจำเป็นแก่การดำรงชีวิต เหมาะสมตามเพศ วัย สภาพ ร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา และความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน

๒. ศึกษาวิเคราะห์ สาเหตุและปัจจัย ที่ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกระทำความ ผิด ทั้งในด้านสังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพกาย จิตใจ ลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมเป็น รายบุคคล พร้อมกับจัดทำรายงาน การจำแนกเด็กและเยาวชนและเสนอแนวทางแก้ไขเด็กและ เยาวชนที่ เหมาะสมต่อศาล

๓. บำบัดแก้ไขเบื้องต้นแก่เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งถูกควบคุมตัว ไว้ ระหว่างรอการสอบสวนและพิจารณาพิพากษาคดี

๔. ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุน การปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ ได้ที่รับมอบหมาย

### การรับตัวเด็กและเยาวชน

๑. ให้สถานแรกรับจัดให้มีเจ้าหน้าที่เพื่อรับตัวเด็ก หรือเยาวชนที่ต้องหาว่า กระทำความ ผิด ซึ่ง ส่งตัวมาจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และจากพนักงานสอบสวน หรือศาลอื่นที่ ส่งโอน คดีมาพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้นำเด็กและเยาวชนมาส่งตัวนอกเวลาทำ การปกติ หรือในวันหยุดราชการ การรับตัวเด็กหรือเยาวชนนอกเวลาทำการปกติ หรือใน วันหยุดราชการ ให้ เจ้าหน้าที่ผู้รับตัว ตรวจสอบหนังสือแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนให้ถูกต้อง ครบถ้วน โดยเฉพาะให้ ตรวจสอบชื่อ - ชื่อสกุล อายุ วัน เดือน ปีเกิด ถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา

วันที่ถูกจับ วันที่ส่งตัว และพฤติการณ์แห่งคดี รวมทั้งเขตอำนาจที่จะรับตัว หากพบว่ายังมี ข้อบกพร่องให้ผู้นำส่งแก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้ต้องครบถ้วน แล้วลงชื่อรับตัวเด็กหรือเยาวชนในสำเนา หนังสือนำส่ง และคืนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้นำส่ง หลังจากนั้นให้จัดส่งหนังสือแจ้งการจับกุมให้สถาน พินิจ ต่อไป

๓. ให้ตรวจค้นตัวและทรัพย์สินของเด็กหรือเยาวชนที่รับตัวเข้าใหม่ทุกรายในสถานที่ที่จัด ไว้เป็นการเฉพาะ ให้เจ้าหน้าที่ชายตรวจค้นตัวเด็กหรือเยาวชนชาย เจ้าหน้าที่หญิงตรวจค้นตัว เด็ก หรือเยาวชนหญิง การตรวจค้นทุกขั้นตอนให้กระทำด้วยความสุภาพและละมุนละม่อม กรณีที่ตรวจ พบสิ่งของต้องห้าม ให้ยึดไว้แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

๔. ให้จัดเก็บทรัพย์สินส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนที่ติดตัวมา เช่น เครื่องแต่งกาย ของ มีค่าเงินสด หรือทรัพย์สินอื่น ๆ โดย จัดทำเป็นบัญชีรับฝากทรัพย์สิน และให้เด็กและเยาวชนได้อ่าน แล้วลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

กรณีที่ผู้ปกครองมาด้วยในวันรับตัวเด็กหรือเยาวชน หรือติดตามมาในภายหลังให้ คืนทรัพย์สินของมีค่า หรือเงินสดทั้งหมด ให้แก่ผู้ปกครอง โดยแจ้งให้เด็กหรือเยาวชนได้ทราบ และให้ผู้ปกครองลงลายมือชื่อการรับของไว้เป็นหลักฐาน หากเด็กหรือเยาวชนไม่มีผู้ปกครอง หรือมีแต่ยังไม่ประสงค์จะรับทรัพย์สินของเด็กหรือเยาวชนคืน ให้สถานแรกรับจัดเก็บทรัพย์สิน ตามรายการบัญชีของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายไว้ แล้วคืนให้แก่เด็กหรือเยาวชนเมื่อได้รับการ ปล่อยตัวจากสถานแรกรับ หรือส่งไปยังสถานฝึกและอบรมในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง ให้เข้ารับการฝึกและอบรม

หากผู้ปกครองหรือเด็กและเยาวชน ประสงค์จะฝากเงินไว้เพื่อการใช้จ่ายกรณีจำเป็น ให้จัดทำบัญชีรับฝากเงินของเด็กและเยาวชนไว้ โดยให้เด็กและเยาวชนลงลายมือชื่อการฝากและถอนเงินทุกครั้ง ทั้งนี้ให้สถานแรกรับจัดให้มีคณะกรรมการควบคุมดูแลเกี่ยวกับเงินฝากของเด็ก และเยาวชนเป็นการเฉพาะ

๕. การรับตัวเด็กหรือเยาวชนที่เข้าใหม่ และผู้ปกครองมิได้มาในวันรับตัว หากพบว่า เด็กหรือเยาวชนมีโรคประจำตัวต้องใช้เวลา หรืออยู่ระหว่างการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่อง ให้รับดำเนินการติดต่อกับผู้ปกครองให้ทราบว่า เด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานแรกรับ สำหรับ ยาหรือเวชภัณฑ์ที่เด็กหรือเยาวชนนำติดตัวมา หรือผู้ปกครองนำมาภายหลังให้มอบไว้แก่แพทย์ หรือพยาบาลเพื่อการดูแลรักษาต่อไป

๖. จัดให้เด็กหรือเยาวชนทุกคนที่รับตัวเข้าใหม่ ทำความสะอาดร่างกาย และจัดให้ ได้รับเครื่องแต่งกาย เครื่องนอน และของใช้ในชีวิตประจำวันตามที่ราชการกำหนด โดยให้เด็กและเยาวชนลงลายมือชื่อรับไว้เป็นหลักฐาน สำหรับเสื้อผ้าที่ใส่มาให้ซักให้เรียบร้อยก่อนนำเข้าเก็บ รักษา

๗. ให้พ่อบ้านทำการสอบถามและบันทึกรายละเอียดประวัติเบื้องต้นของเด็กหรือ เยาวชน เช่น อายุ สุขภาพอนามัย สภาพจิตใจ และการกระทำความผิด ฯลฯ เพื่อการจัดหอนอน หรือจัดการดูแลความเป็นอยู่ให้เหมาะสมเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษา ระเบียบวินัย และการปฏิบัติตัวในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวในสถานแรกรับเด็กและเยาวชน โดยสังเขป

#### การปล่อยตัวและการส่งตัวเด็กและเยาวชนไปยังที่อื่น

๑. ให้ดำเนินการปล่อยเด็กหรือเยาวชนไปทันที เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจมีคำสั่งให้ปล่อย

๒. ให้เจ้าหน้าที่เรียกคืนของใช้ซึ่งเป็นของทางราชการ และคืนทรัพย์สินส่วนตัวให้เด็กและเยาวชน โดยให้เด็กหรือเยาวชนลงลายมือชื่อไว้

๓. การปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนที่ไม่มีผู้ใดมารับ ต้องให้การสงเคราะห์ตามความจำเป็น แต่ละราย

๔. การส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานควบคุมอื่น ให้บันทึกรายละเอียดเหตุที่ส่งเพื่อให้หน่วยควบคุมที่รับเด็กหรือเยาวชนทราบ และแจ้งสถานพินิจทราบทุกครั้ง

๕. การส่งเด็กหรือเยาวชนในความควบคุมไปรับการฝึกและอบรม ให้สถานแรกรับ จัดส่งสมุดประจำตัวเด็กและเยาวชนและคำพิพากษาไปพร้อมกับเด็กและเยาวชนด้วย

๖. การส่งเด็กหรือเยาวชนในความควบคุมที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำคุก ให้สถานพินิจ ส่งหรือดำเนินการให้มีการส่งตัวไปยังเรือนจำโดยเร็ว

๗. จัดให้มีการติดตามประเมินผลและให้ความช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว (กระทรวงยุติธรรม, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน : ม.ป.ป. : ๒๒-๒๖)

## ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างชุมชนสันติสุขในอีสานใต้ท่ามกลางพหุวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลของการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

**สุดารักษ์ ศรีภูกาสิงห์** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การให้คำปรึกษากลุ่มโดยใช้การบำบัดแบบเผชิญความจริงให้ตระหนักในคุณค่าตนเองกับเด็กและเยาวชนกระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้กระทำผิดโดยใช้วิธีการปรึกษากลุ่มบำบัดแบบเผชิญความจริงให้มีความตระหนักในคุณค่าตนเองเพิ่มขึ้น ผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มบำบัดแบบเผชิญความจริงได้ตระหนักในคุณค่าตนเองโดยรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จากผลดังกล่าวจึงควรให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มบำบัดแบบเผชิญความจริงไปใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อเพิ่มความตระหนักในคุณค่าตนเองซึ่งจะนำไปสู่การลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อไป<sup>๔๑</sup>

**สมสุข นิธิอุทัย** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย” พบว่าพฤติกรรมของเยาวชนที่พึงปรารถนาเป็นสิ่งสำคัญต่อสังคมในปัจจุบันพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยเน้นที่การกระทำเพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หากเยาวชนมีการกระทำทั้งทางกายวาจา และจิตใจ ย่อมเป็นผู้ประเสริฐได้เนื่องจากวัยไม่ได้เป็นตัวชี้วัดทางพระพุทธศาสนาเลยว่าคุณดีจะต้องเป็นผู้ใหญ่เท่านั้น เยาวชนก็ทำดีได้เช่นกันดังคำอุปมาอุปไมยว่า “หงส์กระเรียนนกยูงช้างพานย่อมกลัวราชสีห์ทั้งนั้น จะถือว่า เอร่าร่างกายเป็น

<sup>๔๑</sup>สุดารักษ์ ศรีภูกาสิงห์, การให้คำปรึกษากลุ่มโดยใช้การบำบัดแบบเผชิญความจริงให้ตระหนักในคุณค่าตนเองกับเด็กและเยาวชนกระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.



ประมาณไม่ได้ฉันใดในหมู่มนุษย์ก็ฉันนั้นถ้าแม่เด็กมีปัญญาก็เป็นผู้ใหญ่ได้คนโง่ถึงร่างกายใหญ่โตก็เป็นผู้ใหญ่ไม่ได้”<sup>๘๒</sup>

**พระมหาทองหล่อ ฐานิสฺสโร (สินกระสัง)** ได้นำเสนอผลงานวิจัยว่า วินัยและระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับมีไว้สำหรับควบคุมความประพฤติทางกายวาจาของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงามเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน อยู่ร่วมกัน ด้วยความสุไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น ไม่มีความสุข การงานที่มาก็จะเสียผลประโยชน์ ถ้าประชาชนแต่ละคนเป็นเสมือนดอกไม้แต่ละดอก ดอกไม้ทั้งหลายเหล่านี้จะด้อยค่าลง หากวางอยู่ระเกะระกะกระจัดกระจาย ทั้งยังทำให้กรูกรังอีกด้วย แต่เมื่อเรานำดอกไม้เหล่านี้มาร้อยรวมเข้าด้วยกันด้วยเส้นด้ายดอกไม้เหล่านี้ ก็จะกลายเป็นพวงมาลัยอันงดงามเหมาะที่จะนำไปใช้ประดับตกแต่งให้ เจริญตาเจริญใจ เส้นด้ายที่ใช้ร้อยดอกไม้ให้รวมกันอยู่อย่างมีระเบียบงดงามนั้นเปรียบเสมือน วินัย ๆ จึงเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมคน ให้คนเราใช้ความรู้ ความสามารถไปในทางที่ถูกที่ควร คือทำให้เป็นคนฉลาดใช้มันเอง ซึ่งคนเรามีส่วนประกอบสำคัญอยู่ ๒ อย่างคือร่างกายกับจิตใจ ร่างกาย ของเราขึ้นอยู่กับระบบโลก ต้องพึ่งโลก ร่างกายจึงจะเจริญ จิตใจ ของเราขึ้นอยู่กับระบบธรรม ต้องพึ่งธรรม จิตใจจึงจะเจริญ เพื่อให้ร่างกายและจิตใจเจริญทั้ง ๒ ทาง เราจึงต้องดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกันทั้ง ๒ ด้าน คือ วินัยทางโลก และวินัยทางธรรม<sup>๘๓</sup>

**พระมหาบุญจิตร กนต์สีโล(คำมา)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะพุทธทาสภิกขุ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเยาวชนวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนและประยุกต์แนวคิดของพุทธทาสภิกขุในการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนในสังคมปัจจุบันจากการศึกษาพบว่านโยบายการพัฒนาประเทศที่มุ่งหวังความเจริญด้านเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมคนในสังคมคือ การย่อหย่อนในศีลธรรมจริยธรรมจนก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายด้าน เช่นปัญหาเรื่องค่านิยม ยาเสพติด อาชญากรรมทางเพศ และความรุนแรง เป็นต้นเพราะขาดการอบรมสั่งสอนที่ดีงามจากครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคม ท่านพุทธทาสภิกขุมองว่าการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชน สิ่งสำคัญคือครอบครัวผู้ปกครองต้องให้เยาวชนได้รับการศึกษาอบรมที่ถูกต้อง และร่วมมือกันสร้างโอกาสให้เยาวชนได้พัฒนาสติปัญญาให้มีชีวิตอยู่ด้วยอุดมคติคือ ความเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ด้วยคุณธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ปัจจุบันสังคมกำลังบูชาวัตถุท่านพุทธทาสภิกขุแนะนำให้ถอยหลังเข้าไปหาความถูกต้อง คือสังคมธรรมที่มาจากการปฏิบัติทางศีลธรรม ยึดหลัก “ธัมมิกสังคมนิยม” คือสังคมที่ประกอบด้วยธรรมะไม่มีใครเอาเปรียบใครไม่มีใคร

<sup>๘๒</sup>สมสุข นิธิอุทัย, “การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ

<sup>๘๓</sup>พระมหาทองหล่อ ฐานิสฺสโร (สินกระสัง), การศึกษาวินัยชาวพุทธในการพัฒนาชีวิตให้เป็นสุข, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑-๒.

กอบโกยส่วนเกิน เป็นสังคมนิยมที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งทางวัตถุและจิตใจ เป็นสังคมน่าปรารถนาอัน  
 อารมณ์ซึ่งความถูกต้องคือศีลธรรมและวัฒนธรรมสืบไป<sup>๔๔</sup>

**แม่ชีสุตา โรจนอุทัย** ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเขาวน้อารมณ์ของวัยรุ่นตามหลัก  
 พระพุทธศาสนา โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อม  
 เกล้า จำนวน ๔๐ คนซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ ๒๐ คน กิจกรรมการที่ใช้ใน  
 การทดลองคือ การเข้าค่ายเป็นระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยระหว่างการเข้าค่าย นักเรียนต้องใช้ชุดฝึก  
 การพัฒนาเขาวน้อารมณ์ ๓ ชุด ได้แก่ ชุดฝึกผัสสะ ชุดฝึกสติ และชุดฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการ  
 หลังจากกิจกรรมมีการติดตามผลนักเรียน ๒ ครั้ง ห่างกันครั้งละ ๑ เดือนโดยผลการวิจัยพบว่า  
 รูปแบบการพัฒนาเขาวน้อารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา คือ รูปแบบ “CMC” คือ  
 Contact- Mindfulness- Contemplation อันเป็นองค์รวมในการพัฒนาเขาวน้อารมณ์ด้วยการ “รู้  
 กระพบ รู้เท่าทัน รู้สร้างสรรค์สิ่งดีงาม” ทำให้เกิดการ “กระซิบ ฉับไว อยู่ในใจ และเป็นตัวของ  
 ตัวเอง” ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมี  
 ระดับคะแนนแบบทดสอบเขาวน้อารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง ๓ ด้าน คือด้านความรู้สึก ความนึกคิด  
 และพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ<sup>๔๕</sup>

**ภัทรพล หมดมลทิน** ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี พบว่า  
 การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีควรนำพุทธธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของคนในสังคมไทยมาบูรณาการหลอม  
 รวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน หัวข้อหลักธรรมที่ควรนำมาใช้พัฒนาเยาวชนมี ๔ ข้อ  
 ได้แก่ ๑) สัมมาทิฐิ ๒) การเอื้อเพื่อเกื้อกูล ๓) การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และ ๔) การควบคุมจิตใจให้  
 สงบ การที่จะพัฒนาเยาวชนให้เกิดสัมมาทิฐิได้ ผู้สอนจะต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรคอยโน้มน้าว  
 ชี้ให้เห็นความสำคัญของความดีและส่งเสริมให้เยาวชนได้นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดไปคิดโดยแยบ  
 คายจนเกิดปัญญาสามารถแยกแยะดี-ชั่วได้ด้วยตนเอง รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ทำให้เยาวชนที่  
 เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะย่างเข้าสู่วัยรุ่นมีสัมมาทิฐิหรือความเห็นที่ถูกต้องติดตัวติดใจไปการพัฒนา  
 ความดีด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเอื้อเพื่อเกื้อกูล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการควบคุมจิตใจให้สงบก็จะ  
 สามารถพัฒนาได้ง่าย หรืออาจติดตามมาอย่างอัตโนมัติจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ยังผลให้ปัญหาต่าง  
 ๆ ที่เยาวชนเป็นผู้ก่อลดน้อยถอยลงไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชน สามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่าง  
 ปกติสุข และประเทศชาติได้พัฒนารุดหน้า<sup>๔๖</sup>

<sup>๔๔</sup>พระมหาบุญจิตร กนตสีโล, "ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะของพุทธาส  
 ภิกขุ", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑),  
 บทคัดย่อ.

<sup>๔๕</sup>แม่ชีสุตา โรจนอุทัย, "รูปแบบการพัฒนาเขาวน้อารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา",  
**วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐),  
 บทคัดย่อ

<sup>๔๖</sup>ภัทรพล หมดมลทิน, "พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร  
 ดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ

**พระมหาไกรสร โชติปญฺโญ** ศึกษาเรื่อง การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคมโดยเฉพาะสถาบันทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหาร บริบทของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ในส่วนการดำเนินงานพบประเด็นปัญหาในกระบวนการศึกษาเยาวชนได้แก่ ครอบคลุมในการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา ส่วนของแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ประการสำคัญในส่วนของบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และกระบวนการในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ กระบวนการวิถีสมนุละมอม วิถีรุนแรง และวิถีปล่อยให้เป็นตามระเบียบกติกาสังคม แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขและพัฒนาเยาวชน และบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องในการปลูกฝังและขัดเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป<sup>๘๗</sup>

**พลภัทร์ โสเสถียรกิจ** ได้วิจัยเรื่องจิตบำบัดแนวพุทธ: การบำบัดด้วยสติ โดยการทบทวนวรรณกรรมและเรียบเรียงการฝึกสติตามแนวพุทธ กระบวนการบำบัดทางจิตใจด้วยการฝึกสติรูปแบบการประยุกต์และผลของการประยุกต์ในประเทศไทยและต่างประเทศ ด้วยการค้นคว้าข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ และเอกสาร ตำราทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่าการฝึกสติตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายสังคมตะวันตกมากขึ้น นักจิตบำบัดชาวตะวันตกได้นำการฝึกสติไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการบำบัดรักษาทางจิตใจ ทั้งในรูปแบบกลุ่มบำบัดและการบำบัดรายบุคคล ซึ่งได้ผลดีในหลายโรคด้วยกัน เช่น โรควิตกกังวล โรคตื่นตระหนก โรคย้ำคิดย้ำทำ และบุคลิกภาพผิดปกติ ลดอาการซึมเศร้าและลดระดับความเครียดในผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็งได้นอกจากนั้น ยังพบว่าการฝึกสติสามารถส่งเสริมสุขภาพจิตและสุขภาวะทางจิตวิญญาณ (Spiritual Well Being) ได้ด้วย<sup>๘๘</sup>

**วิชชุตตา รุติโชติรัตนนา, สิริวัฒน์ ศรีเครือตง และ เอมอร กฤษณะรังสรรค์** ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา

<sup>๘๗</sup>พระมหาไกรสร โชติปญฺโญ,การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ

<sup>๘๘</sup>พลภัทร์ โสเสถียรกิจ, “บทนิพนธ์ฟื้นฟูวิชาการ จิตบำบัดแนวพุทธ: การบำบัดด้วยสติ”, วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (๒๕๕๑), ๑๑๙..

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินรูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถาม สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์พระสงฆ์ผู้มีประสบการณ์ในการให้การปรึกษา จำนวน ๑๐ รูป และได้พัฒนาแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รับการปรึกษาจากพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ผู้มีบทบาทให้การปรึกษา มีแนวทางปฏิบัติ ๖ ด้านดังนี้คือ คือ (๑) เป้าหมายการปรึกษา (๒) หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษา (๓) คุณลักษณะที่สำคัญของพระสงฆ์ผู้มีบทบาทให้การปรึกษา (๔) กระบวนการให้การปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน ได้แก่ การปฏิสนธิญาณด้วยจิตเมตตา การสนทนาอย่างเป็นกัลยาณมิตร การพินิจรู้ทุกข์ การชี้ชวนให้เห็นและเข้าใจในเหตุแห่งทุกข์ การนำพาให้บังเกิดสุขภายใน และการให้แนวทางดำเนินชีวิตด้วยมรรควิธี (๕) ทักษะการปรึกษา และ (๖) ผลการปรึกษา ที่เน้นให้ ผู้มาปรึกษาคลายความทุกข์ใจและเข้าใจความจริงของชีวิตมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการประเมินรูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษาที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งผลการประเมินปรากฏว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันผลประเมินการนำรูปแบบไปทดลองใช้ พบว่า ผู้มาปรึกษามีการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจทั้งในระหว่างการปรึกษาภายหลังยุติการปรึกษา คือ มีจิตใจเข้มแข็งมากขึ้น ไม่โทษผู้อื่น อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกปิติ เห็นทางออกของปัญหา มุ่งมั่นตั้งใจจะทำความดี ๆต่อไป<sup>๔๔</sup>

**ชนมธิดา ยาแก้ว** ได้ศึกษาเรื่อง จิตวิทยาการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธ บทความนี้มุ่งแสดงความสำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา เพราะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักศึกษามากกว่าบุคคลอื่น ๆ แต่นักศึกษาจะเลือกปรึกษาปัญหาของตนเองกับเพื่อนเพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหา เนื่องจากเพื่อนเป็นผู้ที่เข้าใจและได้รับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่บางครั้งได้ผลลัพธ์ในการแก้ไขปัญหาไม่สำเร็จ ดังนั้นนักศึกษาควรได้รับการฝึกทักษะโดยการนำหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตใจให้กับนักศึกษาเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มองโลกในแง่ดี เป็นการนำแนวคิดคำสอนของพุทธศาสนา อันได้แก่ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาท และไตรลักษณ์ ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสอนให้บุคคลเข้าใจสาเหตุของปัญหา รู้วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยเทคนิค และความสามารถในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น หากนักศึกษามีปัญหาทุกข์ใจหรือแก้ไขปัญหาบางอย่างไม่ได้ อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องตระหนักเสมอว่าบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา คือช่วยให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และรู้จักเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น ผู้ที่ให้คำปรึกษาต้องฝึกการพัฒนาจิต (จิตใจ) ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การมีสติในการใช้ข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมในความจำ ทำการรู้เห็นและควบคุมความคิดให้เป็นไปตามหลักธรรม จึงมีประโยชน์อย่างมาก ทั้งด้านการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต หลักพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญกับทุกเพศ ทุกวัย จิตวิทยาการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจึงเป็นการศึกษาธรรมชาติของจิตใจ การวิเคราะห์จิตใจอย่างละเอียด โดยมี

<sup>๔๔</sup> วิชชุดา ฐิติโชติรัตนนา, สิริวัฒน์ ศรีเครือดงและ เอมอร กฤษณะรังสรรค์, การพัฒนารูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐).

จุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาหรือบุคคลทั่วไปสามารถจัดการกับชีวิตที่ดำเนินอยู่ในแต่ละวัน การปรับเปลี่ยนความคิดและสภาพจิตใจให้เป็นด้านบวก การให้คำปรึกษาตามแนวพุทธ คือ การช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ในการทำความเข้าใจตนเองและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยผู้ให้คำปรึกษาต้องยึดถือทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งในทางพุทธศาสนานั้น มีคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ถือเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิต คือ อริยสัจ ๔ สามารถนำมาปรับได้จริงในชีวิตประจำวันได้ ในการ พัฒนาจิตใจได้และช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่ผู้อื่นต่อไป<sup>๙๐</sup>

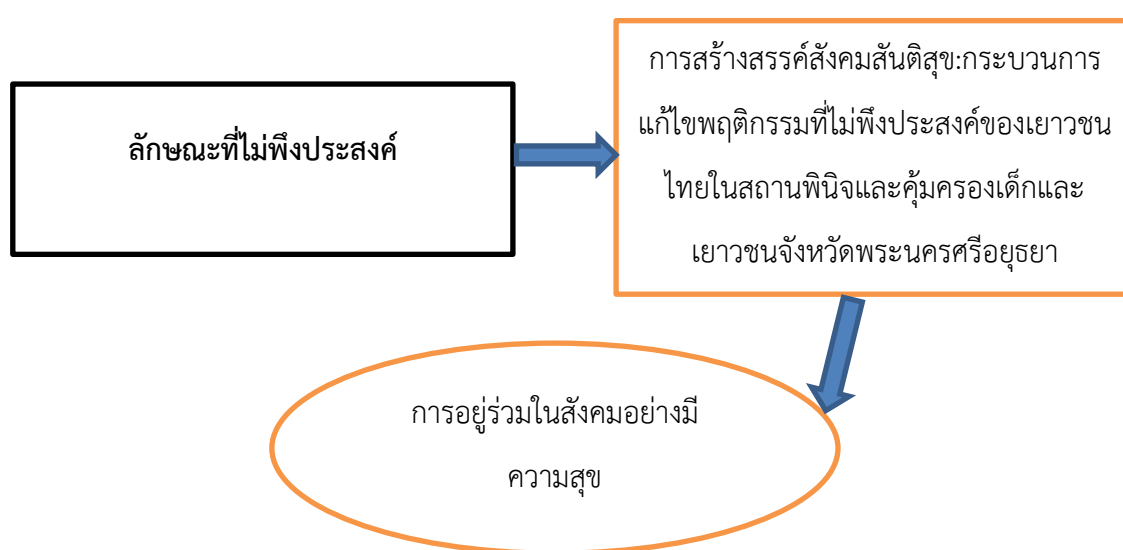
**นันทวรรณ รัตติวัณ** ได้ศึกษาเรื่อง “การขัดเกลาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กรณีศึกษาสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี” ผลการศึกษาวิจัย พบว่า สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีแห่งนี้ มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์แบบผสมผสานและมีการขัดเกลาทางด้านจิตใจ ทั้งวิธีการถ่ายทอดโดยตรงและโดยอ้อม ที่ผ่านการสังเกตแบบอย่างที่ดีจากแม่บ้าน ซึ่งเปรียบเสมือนมารดาทดแทนและครูอาจารย์ที่ใกล้ชิด คุณธรรมตามแนววิถีพุทธที่พบว่าเด็ก วัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ได้ผ่านการขัดเกลาทางด้านจิตใจประกอบด้วย คุณธรรมด้านความอ่อนน้อม ถ่อมตนและการมีสัมมาคารวะ คุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิต์ คุณธรรมด้านการประหยัดและอดออม ด้านความมีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และด้านการให้อภัย สวมลักษณะและวิธีการขัดเกลา ทางด้านสติปัญญาให้กับเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ พบว่า สถานสงเคราะห์แห่งนี้ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคตของเด็ก ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็ก วัยรุ่นที่ได้รับการสงเคราะห์ทุกคนได้รับสิทธิและความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาอาชีพตามความสามารถความถนัดของตนเอง ในเรื่องของลักษณะและวิธีการขัดเกลา ทางด้านพฤติกรรมกรรมให้กับเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์แห่งนี้ พบว่า แม่บ้านประจำบ้านพักเด็ก แต่ละคน รวมถึงบุคลากรครูในสถานสงเคราะห์ต่างก็มีการถ่ายทอดกฏกติกา และระเบียบของการอยู่ร่วมกันในสถานสงเคราะห์ ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมด้วยการเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่ดี เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกทางเหมาะสมตามที่สังคมมุ่งหวัง ผลจากการขัดเกลาทางด้านจิตใจ ของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์แห่งนี้ พบว่า เด็กวัยรุ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจโดยมีสุขภาพ ทางอารมณ์ที่ดีขึ้นสามารถช่วยเหลือและฟื้นฟูสภาพจิตใจของตนเองได้เป็นอย่างดี ยอมรับในประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามแนวพุทธศาสนา สวมผลจากการขัดเกลาทางด้านสติปัญญาของเด็กวัยรุ่นนั้น พบว่าวิชาความรู้และทักษะวิชาชีพที่ตนได้รับจากสถานสงเคราะห์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อ ช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคต และบางคนก็สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นพร้อมกับมีอาชีพการงาน ที่มั่นคง<sup>๙๑</sup>

<sup>๙๐</sup> ชมณิธิตา ยาแก้ว, จิตวิทยาการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธ, **บทความวิชาการ**, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต นครนายก, ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://nakhonnayok.dusit.ac.th/article>.

<sup>๙๑</sup> นันทวรรณ รัตติวัณ, การขัดเกลาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กรณีศึกษาสถาน สงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.libdcmis.nida.ac.th/thesis6/2555/b175789.pdf> [๗ มกราคม ๒๕๖๑].

## ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคสังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ เยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยจากตำรา เอกสารทางวิชาการ ซึ่งสามารถแสดงกรอบแนวคิดได้ดังต่อไปนี้



ภาพที่ ๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย

## บทที่ ๓

### ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research & Development) ใช้การวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อสรุปผล อภิปรายผล เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษาผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่การวิจัย
- ๓.๓ ประชากร / กลุ่มตัวอย่าง / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

#### ๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) วิธีการดำเนินงานวิจัยและแผนการบริหารแผนงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นตรวจสอบประเมินผล และขั้นปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (PDCA) มีรายละเอียดดังนี้

๑) ขั้นวางแผน (Plan) คณะผู้วิจัยทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างเครื่องมือในการวิจัยและเก็บรวบรวม

ข้อมูลประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แนวทางสนทนากลุ่ม แบบบันทึกข้อมูลและแนวทางการสังเกต สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการ กำหนดเป้าหมายหลัก สร้างความเข้าใจของคณะผู้วิจัย

๒) ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) คณะผู้วิจัยศึกษาสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่ทวิวิจัยร่วมมือจากทีมสหสาขาวิชาชีพคณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดแนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วน โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการประชุมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไปนำเสนอและหารือกับทีมเพื่อขอความร่วมมือในการกำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพ นำข้อสรุปจากการจัดประชุมระดมสมองมาดำเนินการพัฒนาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อขอรับการสนับสนุนและพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศิลปะการใช้ชีวิต

๓) ขั้นตรวจสอบประเมินผล (Check) คณะผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้ ๑) การติดตามข้อเสนอที่นำเสนอต่อหน่วยราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ๓) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการกำหนดตัวชี้วัด คือ วัดความรู้ของผู้เข้าอบรมและวัดความสนใจโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์

๔) ขั้นการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเหมาะสม (Act) ผู้วิจัยได้จัดทำตารางการปฏิบัติงานเป็นแผนการสรุปรงานวิจัย ดังประกอบไปด้วย ดังนี้

ปี (งบประมาณ)	กิจกรรม													
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
2564	การประชุมคณะผู้วิจัย ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	x	x	x										
2564	การจัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์			x										
2564	สังเคราะห์องค์ความรู้ และจัดทำหลักคู่มือ				x	x								
2564	หาประสิทธิภาพของคู่มือ					x	x							
2564	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือ							x						
2564	จัดกิจกรรมฝึกอบรมธรรมวิทยากร							x	x	x	x			



ปี (งบประมาณ )	กิจกรรม	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
	จำนวน 3 ครั้ง												
2564	การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและทำการ ทดลอง								X	X	X		
2564	นำเสนอ และจัดทำรายงานการวิจัย											X	X
	รวม												

### ๓.๒ พื้นที่การวิจัย

พื้นที่การวิจัยคือสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน ๑๐๐ คน

### ๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๐๐ คน

### ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ มีการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มีความกลมกลืนกันทางวัฒนธรรม โดยมีเครื่องมือที่สำคัญดังนี้

๑. ใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่างๆ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนามและดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้น โดยผู้วิจัยจะเตรียมแนวคำถามอย่างกว้าง ๆ มาล่วงหน้า

๒. การอภิปรายกลุ่มย่อย โดยนำสภาพปัญหาความขัดแย้งที่พบในการสัมภาษณ์มาทำการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างชุดกิจกรรม เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่ว ๆ ไป

๓. ใช้ชุดกิจกรรมในการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งชุดกิจกรรมประกอบด้วย

๓.๑ การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน ๑๐๐ คนในประเด็น การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓.๒ การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกันทั้งจากผู้คุมฯ เด็กและเยาวชนรวมทั้ง  
นักวิชาการ

๓.๓ สร้างกติการ่วมกันผ่านเวทีร่วมกันทั้งจากผู้คุมฯ เด็กและเยาวชนรวมทั้ง  
นักวิชาการ

๔. การใช้เครื่องมือการถ่ายภาพ โดยการใช้ภาพถ่ายเป็นภาพนิ่งเพื่อศึกษาเป็น  
แนวทางในการศึกษา

๕. เทปบันทึกเสียง ใช้สัมภาษณ์เพื่อช่วยบันทึกการสนทนาที่เป็นประเด็นสำคัญๆ ตาม  
วัตถุประสงค์ให้ได้ครบถ้วน

#### ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

๑. การกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษา  
ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

๒. ร่างเครื่องมือการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน

๓. นำเครื่องมือมาตรวจสอบและส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ตรวจสอบ

๔. แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

๕. ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์

#### ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยคุณภาพผสมผสานการลงภาคสนาม ประกอบด้วย การวิจัย  
เอกสาร (Documentary Research) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิด หลักการต่างๆ ที่  
เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและ  
เยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้งงานวิจัยที่มี  
ผู้รู้ได้ศึกษาไว้ รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุม  
กลุ่มย่อย เป็นต้น

ในส่วนของ การวิจัยในภาคสนามเพื่อพัฒนาองค์ความรู้การอยู่ร่วมกันให้เกิดความสัมพันธ์  
กันช่วยเหลือแบ่งปันด้วยรักสามัคคีเกื้อกูลกัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในลักษณะของการวิจัยใน  
ภาคสนาม (Field Study) โดยดำเนินการใน ๖ ลักษณะ คือ

(๑) ศึกษารวบรวมเอกสาร ชุดความรู้ และความเป็นมาเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ การ  
อยู่ร่วมกัน

(๒) การศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรม การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการ  
แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย  
เสริมสร้างหลักธรรมที่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

(๓) การบูรณาการองค์ความรู้ด้านการอยู่ร่วมกันแม้ความแตกต่างทางด้านพฤติกรรม ภาษาและวัฒนธรรม

(๔) การพัฒนาการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาาร่วมกัน

(๕) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สันทนาการกลุ่มในแต่ละชุมชน จัดเวทีแสดงความคิดเห็น

(๖) จัดทำผลสรุปจากการวิจัยและประมวลองค์ความรู้และข้อคิดจากการวิจัย

### ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

- ดำเนินการศึกษาบริบทพื้นที่โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย

- สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนามจากการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย สันทนาการกลุ่ม จัดเวทีแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นสำคัญ กล่าวคือ กิจกรรมการสร้างเครือข่าย รูปแบบและวัฒนธรรมที่เน้นการนำผลการวิเคราะห์มาเผยแพร่สู่สังคม ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

- วิเคราะห์การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้หลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การสร้างเกณฑ์ปฏิบัติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

### ๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ทางมิติชุมชน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงการสร้างเกณฑ์ปฏิบัติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เห็นรูปแบบ กระบวนการ เพื่อให้เกิดการสังคมนิสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

## บทที่ ๔

### ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research & Development) ใช้การวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อสรุปผล อภิปรายผล โดยมีผลการวิจัยดังนี้

#### ๔.๑ องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวต่างก็สะท้อนคติและเหตุปัจจัยแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีลักษณะคล้ายๆ กัน คติที่พบมากที่สุดคือ ข้อหาที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ซึ่งพฤติการณ์คดี มีทั้งครอบครองเพื่อเสพ ครอบครองเพื่อจำหน่าย ร่วมกันผลิต เพราะว่ายาสเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำผิดอย่างอื่นด้วย เช่น คดีการลักทรัพย์ก็มักจะมียาสเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีคดีการทำร้ายร่างกาย ลักขโมย และละเมิดทางเพศ และพบว่าจำนวนมากที่ทำผิดมากกว่าเรื่องเดียว ดังมีรายละเอียด ดังนี้

- ๑) คดียาเสพติด ได้แก่ ยาบ้า ยาไอซ์ และสารเสพติดอื่นๆ
- ๒) คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เช่นการทำร้ายร่างกาย พยายามฆ่า
- ๓) คดีเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์
- ๔) คดีเกี่ยวกับเพศ คือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น พรากผู้เยาว์ กระทำชำเรา
- ๕) คดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจร

#### ๔.๑.๑ เหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิด

ทั้งนี้การรับฟังผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนหวนคืนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ในมุมมองผู้ให้คำปรึกษา ประเด็นเกี่ยวกับสภาพครอบครัว สิ่งแวดล้อมที่เป็นบุคคลหรือสังคมที่อยู่อาศัย ได้ถูกกล่าวถึงมาก ดังเสียงสะท้อนจากผู้ให้คำปรึกษาว่า

๑. ปัจจัยทางด้านครอบครัว ได้แก่ การเลี้ยงดู การเอาใจใส่ สภาวะเศรษฐกิจครอบครัว ตลอดจนถึงสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ประเด็นเกี่ยวกับสภาพครอบครัว สิ่งแวดล้อมที่เป็นบุคคลหรือสังคมที่อยู่อาศัย ได้ถูกกล่าวถึงมาก ดังที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เด็กและเยาวชนพบว่า การก้าวไปสู่การกระทำความผิดเป็นการศึกษาถึงปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันที่ส่งผล ให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจกระทำความผิดเป็นครั้งแรก ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยจากสภาพครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย ปัจจัยจากความบกพร่องของ โครงสร้างทางสังคม และปัจจัยจากการคบหาสมาคมที่แตกต่างและอิทธิพลของวัฒนธรรมในกลุ่มเพื่อน เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่กระทำความผิด มักมาจากครอบครัวที่แตกแยก หย่าร้าง ครอบครัวไม่อบอุ่น การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด<sup>๑</sup> ขาดการขัดเกลาของครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแล รวมถึงลักษณะของความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ครอบครัวเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง เยาวชนจึงออกมามั่วสุมและเริ่มใช้ยาเสพติด ปล่อยให้เยาวชนประกอบอาชีพไม่สุจริต ทำมาหากินเลี้ยงดูตัวเอง จึงถูกเพื่อนชักนำไปกระทำความผิด<sup>๒</sup> ทั้งนี้ เด็กกระทำความผิดส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียนหนังสือ ขาดการศึกษาเล่าเรียน ลาออก มักเป็นเด็กที่ออกจากระบบการศึกษาปกติแล้ว ทำให้มีเวลาว่างมาก<sup>๓</sup>

๒. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ หรือฐานะยากจน<sup>๔</sup> นอกจากนี้เป็นเรื่องของติดเพื่อน ติดเกมส์ เนื่องจากเยาวชนอายุน้อย ติดเพื่อน ติดเกมส์ ออกมามั่วสุมและเริ่มใช้ยาเสพติด แม้เคยถูกจับกุมเป็นคดีแล้ว แต่หากยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของเด็กหรือหาสิ่งที่เด็กสนใจให้ทำ แทนการปล่อยเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ เด็กก็จะกลับไปมั่วสุมกับเพื่อนๆ และกลับเข้าสู่วงจรการใช้ยาเสพติดใหม่<sup>๕</sup> และผู้ปกครองบางท่านก็กล่าวว่า สภาพแวดล้อมไม่ดี ชุมชนไม่ดี เอื้อต่อการกระทำความผิด ไม่ว่าจะชุมชนที่อยู่อาศัย เช่น อยู่ใกล้ร้าน และกลุ่มเพื่อนที่ไม่ดียังมีอยู่ จึงเป็นปัจจัยส่งเสริม

<sup>๑</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๒</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๒, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๓</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๓, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๔</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๔, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๕</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๕, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

ชักนำให้เยาวชนกระทำผิด<sup>๖</sup> มองในมุมมองของเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาด ได้สะท้อนความรู้สึกถึงรากเหตุของการกระทำผิดซ้ำ คือ ความยากจน เยาวชนชนที่พันคดี ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้<sup>๗</sup> นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจาก อิทธิพลจากสื่อเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนมักเลียนแบบตามสื่อที่มีในสังคม<sup>๘</sup> และการถูกข่มขู่โดยเยาวชนสะท้อนว่า สาเหตุเกี่ยวกับความรุนแรง เช่น ทำร้ายร่างกาย อาจเป็นเรื่องระหว่างสถานศึกษาหรือระหว่างเพื่อนกันเอง<sup>๙</sup> ทั้งนี้ยังมีจากสาเหตุเยาวชนใช้ชีวิตอย่างอิสระ ขาดทักษะการใช้ชีวิต ติดเพื่อนปฏิเสศเพื่อนไม่เป็น<sup>๑๐</sup> การซื้อยาเสพติดสามารถซื้อได้ง่ายเหมือนขนมในร้านเซเว่น จึงทำให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำได้ง่าย<sup>๑๑</sup> โดยธรรมชาติเยาวชนจะมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่หรือคนในครอบครัว ดังนั้น เมื่อเยาวชนออกจากบ้านมาพบกับเพื่อนกลุ่มเดิม ๆ ก็ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกอยากเสพยาด้วยความคึกคะนอง<sup>๑๒</sup>

**๓. ปัจจัยทางด้านจิตใจของเด็กและเยาวชน** ปัจจัยด้านนี้เกิดจากแรงปรารถนาภายในแรงดึงดูดทางสังคม และแรงกดดัน ทางสังคม เกิดการเรียนรู้ถึงวิธีการเอาตัวรอดโดยอาศัยความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม โดยมีเยาวชนบางรายมีอาการป่วยทางจิต<sup>๑๓</sup> สมาธิสั้น<sup>๑๔</sup> ปัญหาบุคลิกภาพ<sup>๑๕</sup> ถูกทำร้ายทางร่างกายจิตใจอารมณ์<sup>๑๖</sup> ถูกละเมิดทางเพศ<sup>๑๗</sup> ไม่มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น<sup>๑๘</sup> อยากได้ อยากมี ไม่มีความสุข<sup>๑๙</sup> ขาดการยับยั้งใจตัวเอง ขาดทักษะอารมณ์สังคม ไม่มีเป้าหมายและแนวทางชีวิตของตนเอง<sup>๒๐</sup>

<sup>๖</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๖, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๗</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๗, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๘</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๘, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๙</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๙, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๐</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๐, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๑</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๑, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๒</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๒, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๓</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๓, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๔</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๔, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๕</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๕, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๖</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๖, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๗</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๗, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๘</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๘, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๑๙</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑๙, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๒๐</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๒๐, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

**๔. ปัจจัยจากมาตรการความเข้มข้นของกฎหมาย การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ** ปัจจัยด้านนี้เมื่อมาประกอบกับการที่พนักงานคุมประพฤติไม่มีเวลาออกไปสอดส่องดูแล ทำให้พวกเขาหวนกลับไปกระทำผิดได้โดยง่าย<sup>๒๑</sup> กระบวนการยุติธรรมไม่ได้แก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา หรือ ใช้เวลาในการแก้ไขเยาวชนที่สิ้นเกินไป<sup>๒๒</sup> เยาวชนไม่สำนึก ไม่ตระหนักในผลร้ายที่เกิดจากการกระทำ ความผิด ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี ไม่เกรงกลัวกฎหมาย<sup>๒๓</sup>

สรุปได้ว่า เหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสภาพครอบครัวทั้งนี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแล ความสัมพันธ์ไม่ดี ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขายยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรมละเมิดกฎเกณฑ์กติกาสังคม ครอบครัวขาดการพัฒนาในทางบวก

สภาพแวดล้อมสถานศึกษา โรงเรียน ระบบการเรียนที่เป็นตัวอย่างของการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม โรงเรียนไม่ใช้พื้นที่ปลอดภัย การลงโทษรุนแรงและไม่เหมาะสม การละเมิดทางร่างกายและทางเพศ ครูเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เพื่อนชักจูงไปในทางอบายมุข มีการรังแกกัน ครูมีปัญหาสุขภาพจิต ระบบการเรียนเร่งเด็ก เน้นวัตถุ แข่งขัน ตัวใครตัวมัน ไม่สร้างทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย มีการระบาดของยาเสพติด การพนัน ปัญหาอาชญากรรม การกระทำผิดแล้วหลบเลี่ยงได้ ระบบยุติธรรมที่มีปัญหา ขาดการดูแลเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เข้มแข็ง ชุมชนแบบตัวใครตัวมัน เน้นด้านเงินและวัตถุนิยมนอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ การติดเกมยังมีส่วนต่อการเกิดการกระทำผิดได้

ตัวประกอบและตัวชี้วัดการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบด้วย

ตาราง ๔.๑ ตัวประกอบและตัวชี้วัดการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

<sup>๒๑</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๙, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๒๒</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๓, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

<sup>๒๓</sup> สัมภาษณ์ เยาวชน A ๑, วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

ตัวประกอบ	ตัวชี้วัด
๑. ปัจจัยทางด้านครอบครัว	๑. การเลี้ยงดู ๒. การเอาใจใส่ ๓. สภาวะเศรษฐกิจครอบครัว ๔. สัมพันธภาพในครอบครัว
๒. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม	๑. ปัญหาเศรษฐกิจ ๒.ฐานะยากจน ๓. ติดเพื่อน ๔. ติดเกมส์ ๕. ยาเสพติด ๖. มั่วสุมกับเพื่อนๆ ๗. สภาพแวดล้อมไม่ดี ๘. ขาดทักษะการใช้ชีวิต
๓. ปัจจัยทางด้านจิตใจของเด็กและเยาวชน	๑. แรงปรารถนาภายใน ๒. แรงดึงดูดทางสังคม ๓. แรงกดดันทางสังคม ๔. การเอาตัวรอดโดยอาศัยความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม ๕. อาการป่วยทางจิต ๖. สมาธิสั้น ๗. ปัญหาบุคลิกภาพ ๘. ถูกทำร้ายทางร่างกายจิตใจอารมณ์ ๙. ถูกละเมิดทางเพศ ๑๐. ไม่มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น ๑๑. อยากรู้ได้ยากมี ๑๒. ไม่มีความสุข ๑๓. ขาดการยับยั้งใจตัวเอง ๑๔. ขาดทักษะอารมณ์ในสังคม



	๑๕. ไม่มีเป้าหมายและแนวทางชีวิตของตนเอง ๑๖.
๔. ปัจจัยจากมาตรการความเข้มข้นของกฎหมาย การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ	๑. พนักงานคุมประพฤติไม่มีเวลาออกไปสอดส่องดูแล ๒. ระบวนการยุติธรรมไม่ได้แก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา หรือ ใช้เวลาในการแก้ไขยาวนานที่สิ้นเกินไป

#### ๔.๑.๒ องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า

“การแก้ไขปัญหาให้เกิดสำนึกและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดี ผู้ที่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือ ครอบครัว เพื่อให้ร่วมกันตระหนักรับรู้ถึงปัญหาและร่วมกันหาวิธีแก้ไขในระยะยาวอย่างยั่งยืน ไม่ใช่มุ่งเน้นการลงโทษ ให้เด็กและผู้ปกครองยอมรับและเข้าใจความคิดความต่างของกันและกัน”<sup>๒๔</sup>

“ผู้ที่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชน เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และเป็นผู้ที่เด็กหรือเยาวชนมีความผูกพันให้ความรักมากที่สุด”<sup>๒๕</sup>

“ผู้ปกครองของเด็กที่เด็กพักอาศัยอยู่ด้วยตามความเป็นจริง และพ่อแม่ของเด็กที่ต้องร่วมมือกันเข้ามาให้ข้อมูล รับฟังปัญหา ความรู้สึก ความในใจของเด็ก และร่วมกันคิดหาวางแผนในการเปลี่ยนแปลงการดูแลเด็กจากเดิม เพื่อช่วยให้เด็กพ้นจากสภาพแวดล้อมเดิมๆ กลุ่มเพื่อนเดิม ปัญหาเดิม และตั้งตนชีวิตใหม่ได้อย่างแท้จริง”<sup>๒๖</sup>

นอกจากนี้แล้วในส่วนของชุมชนมีผล หากเข้ามามีส่วนร่วมและมีความเข้มแข็ง<sup>๒๗</sup> นอกเหนือจากครอบครัวใกล้ชิดแล้ว เครือข่ายต่างๆ เช่น เครือข่ายด้านคุณธรรม ยาเสพติด สหวิชาชีพ,

<sup>๒๔</sup> สัมภาษณ์ นักจิตวิทยา B๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔.

<sup>๒๕</sup> สัมภาษณ์ นักจิตวิทยา B๒, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔.

<sup>๒๖</sup> สัมภาษณ์ นักจิตวิทยา B๓, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔.

<sup>๒๗</sup> สัมภาษณ์ นักจิตวิทยา B๔, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔.

ค่ายทหาร, การศึกษา มีกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนจากนั้นจัดกิจกรรมแก้ไขให้ตรงก็จะได้ผล<sup>๒๘</sup> ผู้นำชุมชนที่เด็กอยู่ด้วยหรือได้รับความมีส่วนร่วมในสร้างแรงจูงใจให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เหมาะสม<sup>๒๙</sup>

กล่าวโดยสรุป ปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนกระทำความผิดมีความจำเป็นต้องอาศัยกำลังประสานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพราะปัญหานี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีใช้กระทบต่อครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แต่ส่งผลถึงสังคมในวงกว้าง ซึ่งทุกฝ่ายต้องช่วยกันวางข้อกำหนดและเงื่อนไขให้เยาวชนที่ถูกฟ้องปฏิบัติตามสำนึกของตนเอง มุ่งสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดีคืนสู่สังคม

## ๔.๒ การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม (กิจกรรมทำแต่ภายในเท่านั้น ไม่มีใครเข้าออก ผู้เข้าไปอบรม และทำกิจกรรมต้องตรวจ ATK และผ่านฉีควัคซีนตามที่รัฐบาลและสถานพินิจกำหนดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

๑. พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินโนโท, รศ.ดร.
๒. รศ.ดร.ประยูร สุขะใจ
๓. รศ.ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม
๔. ดร.วันวิสาข์ ทิมมานพ พยาบาลวิชาชีพ เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
๕. ดร.พฤตนิ นนธ์ตุลา พยาบาลวิชาชีพเชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ครอบครัว
๖. นางสาวรณิดา พฤตนิรรัต นักจิตวิทยาชำนาญการ

### ๔.๒.๑. การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำหรับการจัดอบรมวิธีการคิดและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำหนดขั้นตอน ดังต่อไปนี้

<sup>๒๘</sup> สัมภาษณ์ นักจิตวิทยา B๕, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔.

<sup>๒๙</sup> สัมภาษณ์ นักจิตวิทยา B๖, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔.

๑) กำหนดวันและสถานที่ โดยสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้การจัดอบรมภายในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเรียกว่า (In-House Training) และได้เตรียมการล่วงหน้าไว้ประมาณ ๒ เดือน เพื่อกำหนดวัน เวลาและเดือนที่ใช้ในการจัดอบรม ได้พิจารณาวันเวลาที่สะดวกของผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในส่วนนี้และรายจ่ายอื่นที่จำเป็นด้วย

๒) ทำโครงการขออนุมัติผู้บริหาร กำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะใช้จัดอบรมเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะหลังจากทำแผนอบรมประจำปีเพื่อป้องกันในปีนั้นๆ จะมีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร และงบประมาณที่ใช้เท่าไร ยังต้องเขียนโครงการและหลักสูตรอบรมสำหรับการขออนุมัติจากผู้บริหารตามลำดับขั้นๆ ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้เบิกค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมจากฝ่ายการเงินต่อไป

๓) การติดต่อวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญ ก่อนจัดอบรมจะต้องประสานงานกับวิทยากรล่วงหน้าเพื่อสอบถามหัวข้อ/เรื่อง วัน เวลา ที่ทางวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญมีความสะดวกในการมาบรรยายและควบคุมการปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น โดยขอจองคิววิทยากรไว้ล่วงหน้าและกำหนดวัน เวลา และเดือนไว้ก่อนในเบื้องต้น เมื่อโครงการอบรมได้รับการอนุมัติ จึงแจ้งกลับไปยังวิทยากรฯ อย่างเป็นทางการ ข้อควรระวังในการเชิญวิทยากรฯ ไม่ควรให้เกิดข้อผิดพลาดในวันดำเนินการอบรมฯ สำหรับกรณีโครงการจัดอบรมให้เด็กและเยาวชนครั้งนี้ที่ทีมงานวิทยากรฯ จากคณะมนุษยศาสตร์ มจร. ที่ทำบันทึกตกลงไว้แล้ว

๔) ประสานงานผู้เข้ารับการอบรม โดยได้แจ้งต่อกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าอบรมหลักสูตรนั้นๆ ล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ ถึง ๒ สัปดาห์ แต่เนื่องจากเด็กและเยาวชน พักอยู่ในสถานพินิจเด็กและเยาวชน จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานให้เข้าอบรมฯ ตามวัน เวลาและเดือน ดังกล่าว

๕) การเชิญผู้บริหารเพื่อเปิดการอบรม ในกรณีการจัดอบรมภายในสถานพินิจฯ หรือองค์กร มีความจำเป็นจะต้องเชิญผู้บริหารฯ มาเป็นประธานเพื่อกล่าวเปิดการอบรมและให้โอวาทด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดความเชื่อมั่น เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้ฝ่ายจัดอบรมฯ และยังสามารถดำเนินการอบรมไปได้อย่างสะดวก ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กร

๖) การเตรียมจัดเตรียมเอกสารประกอบการอบรม โดยฝ่ายประสานงานกับวิทยากรเพื่อจัดทำเอกสารประกอบการอบรม (Hand Out) ซึ่งวิทยากรอาจจัดเตรียมให้โดยเป็นราคาโดยรวมค่าตัววิทยากรไว้ด้วยแล้ว แต่ก็มีวิทยากรไม่สะดวกที่จะจัดเตรียมให้ ซึ่งฝ่ายประสานงานฯ จะต้องถามวิทยากรให้ชัดเจนหรือขอไฟล์ข้อมูลที่ใช้ (บรรยาย) หรือที่เป็นเนื้อหาในการใช้อบรมเพื่อแจกผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งในการเตรียมเอกสารถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก



ภาพที่ ๔.๑ แสดงการเตรียมบรรยายร่วมกับเจ้าหน้าที่ฯ เรื่องจิตวิทยาเชิงบวกฯ

#### ๔.๒.๒ กิจกรรมในโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กิจกรรมในโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังต่อไปนี้

๑. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและศีลธรรม” และเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้มีความกตัญญู กตเวทิต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์ในการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนาการฝึกจิตให้มีสติรู้เท่าทันอารมณ์รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ในการเรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนเองได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

๒. กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจในการคิดด้านบวกโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการคิดในทางบวก เน้นให้ปรับพฤติกรรมด้านบวก สอนให้รู้ตัวว่าถูกหรือผิด หรือการรู้ กับไม่รู้จักความเหมาะสม กับไม่เหมาะสม มีลักษณะต่างกันอย่างไร ซึ่งวัยเด็กและเยาวชนควรปฏิบัติอย่างไร จิตวิทยาเชิงบวกทำให้เกิดกระแสการศึกษาแบบผสมผสานและเชิงเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่าง

จิตวิทยาเชิงบวกและจิตวิทยาแขนงอื่นๆ เกิดจากการดึงความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาในหลายแขนงเข้าด้วยกัน จิตวิทยาเชิงบวกมีแนวโน้มให้มีความสำคัญไป เนื่องจากเมื่อถึงจุดที่มนุษย์นำหลักการและเทคนิคต่างๆ ของจิตวิทยาเชิงบวกไปปรับใช้และสามารถพัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด



ภาพที่ ๔.๒ แสดงการบรรยายเรื่องจิตวิทยาเชิงบวกแก่ผู้เข้าอบรมฯ

การบรรยายเรื่องจิตวิทยาเชิงบวกแก่ผู้เข้าอบรมฯ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการคิดในทางบวก เน้นให้ปรับพฤติกรรมด้านบวก สอนให้รู้ตัวว่าถูกหรือผิด หรือการรู้-กับไม่รู้ความเหมาะสม-กับไม่เหมาะสม มีลักษณะต่างกันอย่างไร ซึ่งวัยเด็กและเยาวชนควรปฏิบัติอย่างไร ?

**๓. กิจกรรมการสัญญาใจ** เป็นการให้เด็กตั้งใจที่จะทำความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ โดยวิทยากร (ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล) แจกกระดาษให้เด็กและเยาวชนที่เข้าอบรมฯ เพื่อให้เขียนข้อความให้ “ตั้งใจจะทำความดีคนละ ๓ อย่าง” ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ได้เขียนข้อความที่ตั้งใจทำความดี เช่น การตั้งใจในการถือศีลห้า สวดมนต์ก่อนนอน ไม่พูดโกหก ตั้งใจทำแต่ความดีให้กับตนเองและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ส่วนการทำความดีต่อชุมชน เช่น การทำสัญญาใจเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเบื้องต้น ที่เป็นเรื่องใกล้ตัวจะต้องเร่งทำก่อน ทุกคนก็ยินดีที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน



ภาพที่ ๔.๓ แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องการสัญญาใจ/ตั้งใจจะทำแต่ความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ

การทำกิจกรรมฯ เรื่องการสัญญาใจ/ตั้งใจจะทำแต่ความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ โดยวิทยากร (ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล) แจกกระดาษให้เด็กและเยาวชนที่เข้าอบรมฯ เพื่อให้เขียนข้อความให้ “ตั้งใจจะทำความดีคนละ ๓ อย่าง” ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ได้เขียนข้อความที่ตั้งใจทำความดี เช่น การตั้งใจในการถือศีลห้า สวดมนต์ก่อนนอน ไม่พูดโกหก ตั้งใจทำความดีให้กับตนเองและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

ส่วนการทำความดีต่อชุมชน เช่น การทำสัญญาใจ ๕ ข้อ เพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเบื้องต้นที่เป็นเรื่องใกล้ตัว จะต้องเร่งทำก่อน ทุกคนก็ยินดีที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน คือ

- ๑) การทำความสะอาดที่พักและบริเวณใกล้เคียง การปลูกความสามัคคีในชุมชนให้ดีขึ้น
- ๒) การคัดแยกขยะและดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมในที่พักและบริเวณที่เกี่ยวข้อง
- ๓) แนะนำครอบครัว ให้ลด ละ ยาเสพติด บุหรี่ เหล้า และอื่นๆ ที่เป็นสิ่งเสพติด
- ๔) การลดหรือไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทให้เกิดความรำคาญในที่พักและชุมชน
- ๕) การทำสัญญาใจที่จะไม่ปฏิบัติเหมือนกับที่ผ่านมาในอดีตและจะทำความดีในอนาคต

๔. การทำกิจกรรมจิตบำบัดกลุ่มย่อย โดยให้เด็กและเยาวชน ร่วมทำจิตบำบัดในกลุ่มย่อย เพื่อให้การเกิดความรู้สึกในผู้เข้าร่วมมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีความต้องการและความสนใจของกลุ่มเพื่อการเอาชนะใจตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่มีทัศนคติที่ไม่เคยมี จะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้

โดยมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป



ภาพที่ ๔.๔ แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องจิตบำบัดกลุ่มย่อยฯ

การทำกิจกรรมฯ เรื่องจิตบำบัดกลุ่มย่อยฯ โดยการทำความจิตบำบัดในกลุ่มย่อยเพื่อให้การเกิดความรู้สึกในผู้เข้าร่วมมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีความต้องการและความสนใจของกลุ่ม เพื่อการเอาชนะใจตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่มีทัศนคติที่ไม่เคยมี จะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป

๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักในวันแม่ ซึ่งทางสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นอกจากจัดอบรมแล้ว ได้เชิญแม่และผู้ปกครองเด็กและเยาวชน มาร่วมแสดงความรักที่มีต่อลูก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล เป็นวิทยากรฯ เรื่องการทำความดีเพื่อพ่อแม่

และผู้ปกครองฯ โดยให้เด็กและเยาวชน ได้รู้จักความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ เพื่อให้เด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความรัก นบถื่อ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ ในครอบครัว การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตฯ ดังนั้น การมีความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวและชุมชน การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของคนและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยภายใต้กิจกรรมนี้วิธีการ คือ

๑) การทำดีเพื่อแม่ของแผ่นดิน เป็นระลึกถึงพระคุณของแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ เพื่อน ๆ ที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนคงกำลังคิดเรื่องนี้กันให้วุ่นเลยใช่ไหมจะ เพราะนี่ก็ใกล้จะถึงวันที่ 12 สิงหาคม วันแม่แห่งชาติแล้ว พอถึงช่วงก่อนวันแม่แห่งชาติที่ไร คุณครูวิชาภาษาไทยก็มักจะมอบหมายการบ้านให้กลับไปนั่งเขียนเรียงความวันแม่ทุกที และเชื่อว่ายังมีอีกหลายคนที่ยังคิดทำอะไรก็คิดไม่ออกสักทีว่าจะเริ่มลงมือเขียนเรียงความวันแม่อย่างไรดี ใครที่กำลังคิดว่าเขียน “เรียงความวันแม่” ต้องเขียนอย่างไร แบบไหน กระปุกดอทคอม ได้รวบรวมตัวอย่างเรียงความวันแม่ มาให้คุณเป็นไอเดียแล้ว ลองอ่านดูแล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับงานเขียนของเราได้นะคะ แต่ขอแนะนำให้ว่า ในเมื่อเป็นเรียงความวันแม่ของเราเอง เราจะเขียนอย่างไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องใช้คำพูดที่สวยงามเลิศเลอ ขอแค่ทุกคำออกมาจากใจ เพียงแค่นี้ก็เป็นเรียงความที่นอกจากจะทำให้ผู้อ่านประทับใจแล้ว ยังทำให้เรารู้สึกภูมิใจและรักคุณแม่มากขึ้นด้วยแน่นอน

๒) การทำดีเพื่อแม่ของแผ่นดิน โดยผู้เป็นแม่คนหนึ่งที่ได้เลี้ยงลูกได้หลายสิบล้านคนได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง มอบความรัก ความห่วงใย ความเสมอภาคเท่าเทียมและความปรารถนาดีแก่ลูกของแม่ทุก ๆ คน แม่คนนี้รักลูกทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ ทุกอาชีพ แม่ชื่นชมกับความสำเร็จที่ลูกหลาย ๆ คนได้รับ คอยเฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ ด้วยความปีติยินดี แวดตาของแม่เปี่ยมไปด้วยความรักความเอื้ออาทร เป็นรักที่บริสุทธิ์อย่างถ่องแท้ และเมื่อใดที่ลูกของแม่คนไหนได้รับความทุกข์ความยากลำบาก มีหรือที่แม่คนนี้จะทนอยู่ได้อย่างเฉยชา เมื่อลูกทุกข์ แม่ก็ทุกข์ด้วย แม่จึงต้องตระเวนไปตามสถานที่ต่าง ๆ ของ “บ้านหลังใหญ่” หลังนี้ให้ทั่วเพื่อดูแลความเป็นอยู่ของลูก หลายครั้งแม่ก็ทำหน้าที่เป็นแม่บุญธรรมรับเลี้ยงลูกของเพื่อนบ้านที่หนีร้อนมาพึ่งเย็น แม่คนนี้ก็ดูแลลูกบุญธรรมเป็นอย่างดี อุปการะไว้จนเห็นบ้านของเขาสงบดีแล้วจึงจะส่งลูกกลับไป แม่คนนี้จะไม่มีใครไม่ได้เลยนอกจาก “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” พระผู้ทรงเป็น “แม่ของแผ่นดิน” แม่ที่เป็นคู่พระบารมีของพ่อนับตั้งแต่ที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเป็นสมเด็จพระราชินี พระเมตตาของพระองค์ก็ได้แผ่ปกเกล้าเหล่าพสกนิกรชาวไทยได้อย่างไม่เคยขาด พระองค์ทรงมอบความรัก ความเมตตาให้กับราษฎรของพระองค์ทุก ๆ คน





ภาพที่ ๔.๕ แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องการทำดีเพื่อแม่ของแผ่นดินฯ

การทำกิจกรรมฯ เรื่องการทำดีเพื่อแม่ของแผ่นดินฯ เป็นนิกถึงพระคุณของแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ เพื่อน ๆ ที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนคงกำลังคิดเรื่องนี้กันให้วุ่นเลยใช่ไหมจ๊ะ เพราะนี่ก็ใกล้จะถึงวันที่ ๑๒ สิงหาคม วันแม่แห่งชาติแล้ว พอถึงช่วงก่อนวันแม่แห่งชาติที่ไร คุณครูวิชาภาษาไทยก็มักจะมอบหมายการบ้านให้กลับไปนั่งเขียนเรียงความวันแม่ทุกที และเชื่อว่ายังมีอีกหลายคนที่คิดเท่าไรก็คิดไม่ออกสักทีว่าจะเริ่มลงมือเขียนเรียงความวันแม่อย่างไรดี ใครที่กำลังคิดว่าเขียน “เรียงความวันแม่” ต้องเขียนอย่างไร แบบไหน กระจุกตอทคอม ได้รวบรวมตัวอย่างเรียงความวันแม่ มาให้ดูเป็นไอเดียเดียวกันแล้ว ลองอ่านดูแล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับงานเขียนของเราก็ได้นะคะ แต่ขอแนะนำให้ว่า ในเมื่อเป็นเรียงความวันแม่ของเราเอง เราจะเขียนอย่างไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องใช้คำพูดที่สวยงามเลิศเลอ ขอแค่ทุกคำออกมาจากใจ เพียงแค่นี้ก็เป็นเรียงความที่นอกจากจะทำให้ผู้อ่านประทับใจแล้ว ยังทำให้เรารู้สึกภูมิใจและรักคุณแม่มากขึ้นด้วยแน่นอน

**๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร ?** โดยหลักการทำความดี เพื่อให้บุคคลมีคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ เป็นการรู้จักตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยรักษาและพยุงสังคมไทย ผู้ที่มีความกตัญญูคือ มีจิตสำนึกในคุณท่านและคิดตอบแทน ส่วนผู้ที่ไม่มีความกตัญญูคือคนอกตัญญู ไม่รู้คุณ ย่อมถูกประณามว่าเป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหา ดังนั้น ความกตัญญูเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งนี้ มนุษย์ที่มีชีวิตดำรงอยู่ได้เพราะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากพ่อแม่

สั่งสอนโดยครู-อาจารย์ และญาติพี่น้องฯ ดังนั้น ผู้ที่มีความกตัญญูย่อมจะทำตนให้มีความสุขและทำให้ผู้อื่นมีความสุขด้วย โดยลักษณะของคนที่มีความกตัญญูตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น ความกตัญญูชั้นสามัญ คือกตัญญูอย่างสามัญทั่วไป เป็นการรู้อุปการคุณที่บุคคลอื่นทำให้ตน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดกตเวทิต่อการตอบแทนคุณ ซึ่งเด็กจะยอมรับว่าใครมีคุณก็ต่อเมื่อเขาทำอะไรให้กับตนเท่านั้น เช่น ยอมรับว่าพ่อแม่มีพระคุณ เพราะได้เลี้ยงดูมา ยอมรับว่าครูมีพระคุณ เพราะได้อบรมสั่งสอน ยอมรับว่าญาติพี่น้องมีบุญคุณ เพราะเคยให้ข้าวให้ขนมและช่วยเหลือ กตัญญูชั้นสัตบุรุษ เป็นความกตัญญูชั้นสูง ประกอบไปด้วย

๑) การปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้จิตสงบและสันติ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้จิตสงบ ร่มเย็นและเป็นสุข คือถ้าปฏิบัติธรรมก็ทำให้จิตสงบร่มเย็น ก็สงบร่มเย็น ซึ่งอาจต่างกับการไม่ยึดหรือไม่เห็นความสำคัญในการปฏิบัติธรรมยอมทำจิตวุ่นวาย เร่าร้อน วุ่นวาย เร่าร้อนฯ แต่ความสุขนี้ ขึ้นอยู่กับความยินดี ความพอใจของแต่ละคน เพราะความสงบเป็นความสุขของผู้ยินดีในที่อันสงบ ฉะนั้น ผู้ที่จะปฏิบัติธรรมอันสงบ จะต้องพิจารณาให้เป็นโทษของความวุ่นวาย และคุณธรรมของความสงบ ให้กระจ่างแจ้ง ไม่แคลงใจ ให้ดีก่อน แล้วเขาก็จะมุ่งหาแต่ความสงบและสงบได้เอง แต่เรื่องความยึดติดนี้ ขึ้นอยู่กับปัญญาส่วนบุคคลแต่ละคนจะพิจารณา เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เพราะแม้ความรู้สึกที่มีความรู้สึกที่เป็นสุขเพราะความสงบนี้ แม้นานไปก็จำเจเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน แต่ก็ต้องควบคุม บังคับ ประคับประคองจิตใจให้สงบให้ได้ก่อน เพราะแค่บังคับใจให้สงบยังไม่ได้ ก็ยังบังคับจิตใจให้ว่าง หรือให้ปล่อยวางอะไรให้ได้ก่อน จึงเริ่มพัฒนาจิตใจให้สงบในลำดับต่อไป

๒) การปฏิบัติธรรมด้วยการเดินเพื่อทำให้จิตสงบ โดยให้เด็กและเยาวชนได้เดินจงกรม เพื่อให้มี “สมาธิที่หยั่งลงถึงความสงบแล้วด้วยการเดินจงกรม จะมีกำลังมากกว่านั่งหรือนอน” แล้วจะสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ๆ เมื่อเดินจงกรมแล้ว ลองกลับไปสังเกตว่า ตนเองรู้สึกตัวได้จริงไหม ถ้าการเดินจงกรมของคุณถูกต้อง เวลาที่คุณอยู่ในชีวิตประจำวัน แค่นั่งพับ ขัดสมาธิ ตื่น การนั่งอยู่บนโต๊ะทำงาน แค่นั่งสลับปากกา จิตจะตื่นเลย ถ้าหากทำถูกต้อง แต่ถ้าไปสังเกตแล้วมันไม่เกิดอาการเหล่านี้เลย ให้ดูไว้ก่อนว่ามีการปฏิบัติผิดตรงไหนสักอย่างหนึ่ง...

๓) ความทุกข์ที่เกิดขึ้นตามปกติ มี ๒ แบบ คือความทุกข์ตามปกติ ความทุกข์ที่มากกว่าปกติ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

(๑) ความทุกข์ทางจิตใจตามปกติ คือ ความไม่สบายใจที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยไม่มีการเบียดเบียนตนเองและหรือผู้อื่น เช่น ความไม่สบายใจเพราะอยาก-ไม่อยาก ชอบ-ไม่ชอบ ไม่ถูกใจหรือไม่พอใจ เป็นต้น ความไม่สบายใจดังกล่าว เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นผลจากการทำงานของสมองอย่างอัตโนมัติ และเป็นเรื่องที่ไม่ต้องกำจัดให้หมดไปแต่ประการใด เนื่องจากเป็น

เรื่องที่จะต้องดำเนินการดำเนินชีวิต คนที่ไม่มีความทุกข์ทางจิตใจเช่นนี้ คือ คนที่กำลังหลับสนิท หมดสติ หรือ สมองผิดปกติ เพราะสมองของมนุษย์ทำหน้าที่เช่นนั้นเอง

(๒) ความทุกข์ทางจิตใจที่มากกว่าปกติ คือ ความไม่สบายใจที่เกินความพอเหมาะพอควรจนถึงขั้นเบียดเบียนตนเองและหรือผู้อื่น เช่น ทุกข์เพราะมีความอยากมาก ไม่อยากมาก ชอบมาก ไม่ชอบมาก ถูกใจมาก ไม่ถูกใจมากหรือไม่พอใจมาก ซึ่งความไม่สบายใจที่มากกว่าปกติเป็นเรื่องที่ต้องกำจัดให้หมดไปด้วยความรู้และความสามารถทางพุทธธรรมหรือพุทธศาสนา

**๗. กิจการคุณค่าของความเป็นมนุษย์** ในการวัดคุณค่าความเป็นมนุษย์ เป็นการวัดกายและจิต หรือเป็นแสดงออกทางด้านร่างกาย และการแสดงถึงการมีน้ำใจไมตรีต่อตนเองและผู้อื่น โดยการทำงานหรือพัฒนางานได้อย่างดีเพราะจะไม่หลงติดกับชื่อเสียง ตำแหน่งหน้าที่ การเียนยอ มากเกินไป..... ทำอย่างไรให้ทุกคนภูมิใจกับความเป็นมนุษย์ฝึกการดูจิตตัวเอง (ฝึกสมาธิ) และจะเข้าใจเอง ทั้งนี้ เพราะค่าของคนบนแผ่นดินไม่สิ้นสูญ เพราะเพิ่มพูนพลังใจอันใหญ่ยิ่งค่าที่แท้คือความดีมีสัตย์จริงอย่าประวิงว่า วันพรุ่งจะมุ่งทำ อาจแตกต่างทางความคิดคิดโอกาสมิใช่ปราษฎ์ก็แบ่งปันวันยังค่าแบ่งความดีบิความรัก ออกเป็นคำมอบสุขล้ำเพื่อนมนุษย์สุดดีเอย แบ่งความดีบิความรักออกเป็นคำ มอบสุขล้ำเพื่อนมนุษย์สุดดีเอย ซึ่งประกอบไปด้วย :

๑) การทำความดีเพื่อคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี คนที่มีอาชีพเก็บของเก่าขาย ทำไร่นา ไร่จ้าง ค้าขาย แม่บ้าน ข้าราชการ ทำธุรกิจส่วนตัว คนที่ฐานะยากจน จนถึงคนที่ร่ำรวยมากๆ ทุกคนเป็นคนดี มีแนวความคิดที่ดี ไม่สร้างความสะดวกให้ใครแม้กับตัวเอง มีใจที่คิดอยากจะช่วยหรืออยากให้ ผู้อื่นเท่าที่ศักยภาพของตนจะทำได้ ทุกคนจะมีลักษณะดังกล่าวคล้ายๆกัน และทำไม สิ่งที่พบอยู่เสมอในสังคมเมือง หรือสังคมชนบท คนที่ด้อยโอกาส ทำไมบางครั้งได้รับการดูแล เหยียดหยามหรือถูกกระทำเหมือนเขาไม่ใช่มนุษย์แบบเดียวกับคนที่กระทำเขา .....อยากให้ทุกคนทำใจนิ่งๆสักนิด พิจารณาด้วยปัญญาของตนเอง

๒) การสร้างคุณให้เกิดขึ้นในมนุษย์ คือ สิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างกันคือ “โอกาส” ที่เลือกเกิดไม่ได้ แต่ทุกคนเลือกที่จะปฏิบัติตนให้มีความทุกข์น้อยที่สุดสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข ไม่สร้างความสะดวกให้กับตนเองหรือผู้อื่น สมศักดิ์ศรีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ อย่างนี้หรือเปล่าที่เรียกว่าคุณค่าความเป็นมนุษย์ ท้ายสุดอยากบอกว่าทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกัน เท่ากัน ส่วนที่ห่อหุ้ม เกียรติยศ ชื่อเสียง เงินที่มี เป็นเพียงองค์ประกอบที่เกิดจากโอกาสเท่านั้น สุดท้ายของชีวิตทุกคนก็ต้องคืนองค์ประกอบทั้งหมด รวมทั้งร่างกายไว้บนแผ่นดินหมด เอาไปได้อย่างเดียวคือ “ความดี”



ภาพที่ ๔.๖ แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องการทำความดีเพื่อใคร ?

การทำกิจกรรมฯ เรื่องการทำความดีเพื่อใคร ? โดยหลักการทำความดี มีคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ เป็นการรู้จักตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยรักษาและพยุงสังคมไทย ผู้ที่มีความกตัญญูคือ มีจิตสำนึกในคุณท่านและคิดตอบแทน ส่วนผู้ที่ไม่มีความกตัญญูคือคนนอกกตัญญู ไม่รู้คุณ ย่อมถูกประณามว่าเป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหา ดังนั้น ความกตัญญูเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งนี้ มนุษย์ที่มีชีวิตดำรงอยู่ได้เพราะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากพ่อแม่ สอนโดยครู-อาจารย์ และญาติพี่น้องฯ ดังนั้น ผู้ที่มีความกตัญญูย่อมจะทำให้ตนมีความสุขและทำให้ผู้อื่นมีความสุขด้วย โดยลักษณะของคนมีความกตัญญูตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น ความกตัญญูชั้นสามัญ คือกตัญญูอย่างสามัญทั่วไป เป็นการรู้อุปการคุณที่บุคคลอื่นทำให้ตน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดกตเวทิตี คือการตอบแทนคุณ ซึ่งเด็กจะยอมรับว่าใครมีคุณก็ต่อเมื่อเขาทำอะไรให้กับตนเท่านั้น เช่น ยอมรับว่าพ่อแม่มีพระคุณ เพราะได้เลี้ยงดูมา ยอมรับว่าครูมีพระคุณ เพราะได้อบรมสั่งสอน ยอมรับว่าญาติพี่น้องมีบุญคุณ เพราะเคยให้ข้าวให้ขนมและช่วยเหลือ กตัญญูชั้นสัตบุรุษ เป็นความกตัญญูชั้นสูง

๘. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแสดงความจงรักภักดีในวันพ่อหลวง การทำกิจกรรมเพื่อแสดงออกถึงความดีเพื่อพ่อหลวง โดยความดีถวายเป็น “ของขวัญ” แต่พ่อหลวง ซึ่งมี ๗ วิธีง่าย ๆ ในการทำดีโดยเริ่มจากตัวเอง ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายเป็นวิธีดังต่อไปนี้

วิธีที่ ๑. ทำได้ง่ายๆ เริ่มต้นที่กายแข็งแรง เมื่อกายแข็งแรง จะเป็นจุดเริ่มให้เด็กและเยาวชนได้ทำความดีให้มากยิ่งขึ้น

วิธีที่ ๒. ทำได้ง่ายๆ ทำใจให้เป็นสุข ด้วยการรู้จักลด ละ เลิกอบายมุข ทั้งเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ บุหรี่และยาเสพติด ขำระใจให้สะอาด มีสติเป็นเครื่องเตือนใจ เพื่อดำเนินชีวิตให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท

วิธีที่ ๓ ทำได้ง่ายๆ กับครอบครัวและคนใกล้ตัว โดยรู้จักการแบ่งปัน หยิบยื่นความรัก และความปรารถนาดีแก่ผู้อื่น ผิดใจก็รู้จักให้อภัย ชื่นชมและให้กำลังใจกันเสมอ

วิธีที่ ๔ ทำได้ง่ายๆ ด้วยการอาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักการเสียสละเวลา พละกำลังเป็นอาสาสมัคร เพื่อส่วนรวม เป็นการทำความดีอย่างมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน

วิธีที่ ๕ ทำได้ง่ายๆ ห่วงใยสิ่งแวดล้อม ลดการเพิ่มขยะใช้ถุงพลาสติกที่ไม่จำเป็น ท่องให้ขึ้นใจใช้ถุงผ้า รีไซเคิล จะทิ้งต้องลงถัง เก็บกวาดให้สะอาด ที่ทำงานสดใส สังคมก็จะน่าอยู่

วิธีที่ ๖ ทำได้ง่ายๆ รักพ่อต้องพอเพียง ประหยัด และอดออมให้ขึ้นใจ ยิ่งใช้น้อย ยิ่งเหลือเก็บมาก ง่ายในสิ่งที่จำเป็น เมื่อใช้จ่ายอย่างพอดี บริโภคอย่างพอเพียง ชีวิตจะสุขเพียงพอ

วิธีที่ ๗ ทำความดีได้ง่ายๆ ด้วยการให้และบริจาค รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ เสียสละสิ่งของ ทรัพย์ โลหิต อวัยวะ ตามกำลัง ด้วยการให้ด้วยใจบริสุทธิ์ ส่วนรวมย่อมจะพบกับความสุขสบายใจอย่างแท้จริง

การทำกิจกรรมเพื่อแสดงออกถึงความดีเพื่อพ่อหลวง โดยความดีถวาย สามารถกระทำได้คือ

๑) การทำกิจกรรมเพื่อความดีถวายพ่อหลวง โดยประชาชนจากทั่วสารทิศต่างเดินทางมาร่วมพิธี ยอมเหนื่อยยากเดินทางไกล ยอมต่อคิวรอเข้าสู่พระบรมมหาราชวังด้วยดวงใจที่มุ่งมั่น บางคนมาต่อเนื่องทุกวันปักหลักอยู่ที่บริเวณสนามหลวงเลยก็มี พี่น้องประชาชนจำนวนมากแสดงความตั้งใจมาร่วมพระราชพิธี ด้วยการทำบุญในรูปแบบที่แตกต่างกัน บางคนนำอาหาร เครื่องดื่ม ของใช้จำเป็นมาแจกจ่ายให้กับประชาชน ที่มารอเข้าไปถวายสักการะพระองค์ท่าน บางคนเป็นจิตอาสาเดินเก็บขยะ หลายนคนอาสาเดินแจกจ่ายยาจำเป็นให้กับพี่น้องที่มารอร่วมพิธี เรียกได้ว่าเป็นจิตกุศลที่ต่างคนต่างคิดและทำ สะท้อนภาพสังคมแบบไทยๆ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ต้องบอกว่าบรรยากาศที่ทุกคนร่วมกันทำความดี ในรูปแบบที่สะดวกเฉพาะตัวเหล่านี้ คือสิ่งที่สังคมไทยชื่นชมยอมรับ และอยากเห็น การทำความดีไม่จำเป็นต้องสร้างวีรกรรมใหญ่โต หรือใช้เงินมากมายมหาศาล แต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ น้ำใจและจิตเอื้ออารีก็เป็นอีกแนวทางที่ทำได้ไม่ยาก สร้างพลังความดีให้สังคมได้แบบง่ายๆ กิจกรรมห้างร้านต่างๆ นำสินค้ามาแจกจ่ายเพื่ออุทิศเป็นพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒) พ่อหลวงเปรียบเสมือนครู-อาจารย์ที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งพระองค์ท่านได้วางแนวทางต่าง ๆ และความรู้ให้พวกเราชาวไทยมาตลอด และได้เรียนรู้แล้วปฏิบัติตามในแนวทางทางที่ถูกต้องและสุจริต

แล้วพ่อหลวงของเราไม่เคยที่จะทำสิ่งที่ผิดเลย แล้วยังคิดแนวทางเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ทุกข์ยากและขาดแคลน ไม่ว่าจะเป็นอาหาร น้ำ เรื่องเศรษฐกิจ หรือเรื่องการออม ได้แก่ แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนรู้จักอดออม โครงการแก้มลิง เพื่อจะได้ชะลอน้ำเพื่อเก็บไว้ในหน้าแล้ง โครงการฝนหลวง เพื่อให้มีน้ำทำนา โครงการกักหน้ำน้ำช่วยพัฒนา เพื่อเพิ่มออกซิเจนในน้ำ หล้าแฝก เพื่อทำให้ป่าชายเลนสมบูรณ์ ยังมีพระราชกรณียกิจอื่นๆ ที่พ่อหลวงของเราได้ทำเอาไว้เพื่อประชาชนชาวไทยทุกคน

๓) พ่อหลวงเป็นพระองค์ผู้ประเสริฐเลิศกว่าใดๆ พระองค์ทรงเป็นคนดี ทรงรักและปรารถนาดีต่อพสกนิกรด้วยพระทัยจริง คำสอนของพระองค์หลายคำ รวมถึงพระบรมราโชวาท ถ้าเรามีเวลาใส่ใจทำจริง ๆ จะรู้ว่าทุกคำพูดมีความหมายหมด พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างของการใช้เวลาที่มีอยู่ให้ มีค่าไม่เพียงแต่พระราชกรณียกิจ และการทรงงานต่าง ๆ เท่านั้น แม้แต่งานอดิเรกทั้งเล่นดนตรี ประพันธ์เพลง ประพันธ์หนังสือ เล่นกีฬา ถ่ายภาพ ทรงทำออกมาได้อย่างมีคุณค่าทั้งหมด อีกสิ่งหนึ่งที่ทรงทำให้เห็นคือ เรื่องของความกตัญญู แม้ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ต้องทรงงาน มีพระราชกรณียกิจมากมาย แต่ไม่ละทิ้งหน้าที่ของลูกที่พึ่งมีต่อแม่ แม้ทุกวันไม่ได้ยกคำสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาใช้ในชีวิตประจำวันเป็นพิเศษ แต่ทุกเช้าที่ตื่นมาจะคิดก่อนว่า วันนี้จะทำความดีหนึ่งอย่างถวายพระองค์ อยากฝากถึงคนอื่น ๆ หากรักพระองค์และอยากให้พระองค์อยู่ในใจตลอดไป ขอให้ทำความดีหนึ่งอย่างในแต่ละวัน

๙. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนจัดโครงการวันลอยกระทง โครงการกิจกรรมวันลอยกระทง สำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล เข้าร่วมโครงการด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กและเยาวชนฯ ได้ตระหนักถึงสาระของการจัดงานลอยกระทงจริง ๆ ไม่ใช่เพื่อความบันเทิง เล่นพลุ ดอกไม้ไฟ ใช้โฟมทำกระทง ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนไม่รู้ถึงความสำคัญของประเพณี อาจนำไปสู่การออกไปเที่ยวเล่นอย่างคึกคะนอง ดื่มเหล้า มั่วสุม เกิดอุบัติเหตุอย่างที่ผ่านมามากๆ ปีได้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ควรแนะนำให้เข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง ควรปฏิบัติ ดังนี้

๑) ใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมย่อยสลายง่าย เช่น ดินเหนียว ต้นกล้วย ใบตอง ดอกไม้สด พึงนึกเสียว่า เมื่อเสร็จงานแล้ว สะดวกต่อการเก็บและทำความสะอาด

๒) คำนึงถึงบที่ใช้จ่ายในการประดิษฐ์กระทง ไม่ต้องใช้วัสดุที่มีราคาแพงเกินกว่ากำลังทรัพย์ของตนจะทำได้ ใช้สิ่งของใกล้ตัวหาได้ในชุมชน

๓) รูปทรงของกระทงมีลักษณะสร้างสรรค์ สวยงาม พึงระลึกว่า การทำกระทงขึ้นเพื่อไหว้ผู้มีพระคุณกับตน อย่าทำเพื่อให้เสร็จไปหนึ่งงาน

๔) แต่งกายสุภาพ ผู้หญิงไม่ควรนุ่งกางเกงขาสั้นจนเกินไป เป็นการไม่เคารพ และไม่เหมาะสมเมื่อไปในที่ชุมชนเวลาค่ำคืน

๕) จุดเทียน รูป ไหว้สักการบูชาด้วยความเคารพ อย่าเล่นคึกคะนอง

๖) รมัตรีวังขณะลอยกระทง ดุสถานที่ที่มั่งคั่ง ปลอดภัย เช่น ไปลอยที่วัดที่มีบันไดลงไปอย่างแน่นหนา อย่าไปลอยบริเวณแพ เมื่อคนเข้าไปเยอะอาจเกิดแผลไม่ได้ และดูสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีตึกเกินไป ป้องกันสัตว์ร้ายและการเกิดอาชญากรรม

๗) เมื่อลอยกระทงเสร็จแล้วควรทำมงคลให้กับชีวิต ด้วยการทำบุญ บริจาคทาน เพื่อความสบายใจ ไม่ควรไปเที่ยวดื่มเหล้า เล่นการพนัน ถ้าเป็นไปได้กลับบ้าน พักผ่อนจะดีกว่า

โดยประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีที่สำคัญ สืบทอดกันมาแต่โบราณ นิยมทำกันในช่วงกลางเดือน ๑๒ โดยมีวัตถุประสงค์หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประเพณีความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งได้แก่การลอยกระทง เพื่อ

๑) การลอยกระทงเพื่อบูชาพระพุทธรูปของพระพุทธเจ้า ที่หาดทรายริมแม่น้ำนัมมทานที เมื่อคราวเสด็จไปแสดงธรรมโปรดในนาคพิภพ

๒) บูชาพระเกศแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

๓) บูชาเทพเจ้าตามความเชื่อตน

๔) ขอบคุมน้ำที่อำนวยประโยชน์ต่างแก่มนุษย์

๕) ขอขมาน้ำที่มนุษย์ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในน้ำ

๖) เป็นการระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง ๔.๒ โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กิจกรรม	วิธีดำเนินกิจกรรม	ผลการดำเนินกิจกรรม
๑. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรมและศีลธรรม	และเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทเวที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์ในการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนาการฝึกจิตให้มีสติรู้เท่าทันอารมณ์รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและ	๑. เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทเวที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์ ๒. พัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา ๓. มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้าน

	แสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ในการเรียนรู้ให้เข้าใจและให้รู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์	อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ๔. เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง ๕. มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๒. กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก	เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจในการคิดด้านบวกโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการคิดในทางบวก เน้นให้ปรับพฤติกรรมด้านบวก สอนให้รู้ตัวว่าถูกหรือผิด หรือการรู้ กับไม่รู้จักความเหมาะสม กับไม่เหมาะสม มีลักษณะต่างกันอย่างไร ซึ่งวัยเด็กและเยาวชนควรปฏิบัติอย่างไร จิตวิทยาเชิงบวกทำให้เกิดกระแสการศึกษาแบบผสมผสานและเชิงเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างจิตวิทยาเชิงบวกและจิตวิทยาแขนงอื่นๆ เกิดจากการดึงความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาในหลายแขนงเข้าด้วยกัน จิตวิทยาเชิงบวกมีแนวโน้มให้ความสำคัญไปเนื่องจากเมื่อถึงจุดที่มนุษย์นำหลักการและเทคนิคต่างๆ ของจิตวิทยาเชิงบวกไปปรับใช้และสามารถพัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด	๑. เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทักท้วงที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์ ๒. พัฒนาจิตและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา ๓. มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ๔. เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง ๕. มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์



<p>๓. กิจกรรมการ สัญญาใจ</p>	<p>๑) การทำความสะอาดที่พักและบริเวณใกล้เคียง การปลูกความสามัคคีในชุมชนให้ดีขึ้น</p> <p>๒) การคัดแยกขยะและดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมในที่พักและบริเวณที่เกี่ยวข้อง</p> <p>๓) แนะนำครอบครัวให้ลด ละ ยาสเสพติด บุหรี่ เหล้า และอื่นๆ ที่เป็นสิ่งเสพติด</p> <p>๔) การลดหรือไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทให้เกิดความรำคาญในที่พักและชุมชน</p> <p>๕) การทำสัญญาใจที่จะไม่ปฏิบัติเหมือนกับที่ผ่านมาในอดีตและจะทำความดีในอนาคต</p>	<p>เป็นการให้เด็กตั้งใจที่จะทำความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ โดยวิทยากร (ผศ.ดร. สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล) แจกกระดาษให้เด็กและเยาวชนที่เข้าอบรมฯ เพื่อให้เขียนข้อความให้ “ตั้งสัจจะทำความดีคนละ ๓ อย่าง” ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ได้เขียนข้อความที่ตั้งใจทำความดี เช่น การตั้งใจในการถือศีลห้า สวดมนต์ก่อนนอน ไม่พูดโกหก ตั้งใจทำแต่ความดีให้กับตนเองและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ส่วนการทำความดีต่อชุมชน เช่น การทำสัญญาใจเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเบื้องต้น ที่เป็นเรื่องใกล้ตัวจะต้องเร่งทำก่อน ทุกคนก็ยินดีที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน</p>
<p>๔. การทำ กิจกรรมจิต บำบัตกลุ่มย่อย</p>	<p>โดยให้เด็กและเยาวชน ร่วมทำจิตบำบัตในกลุ่มย่อยเพื่อให้การเกิดความรู้สึกในผู้เข้าร่วมมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีความต้องการและความสนใจของกลุ่มเพื่อการเอาชนะใจตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่มีทัศนคติที่ไม่เคยมี จะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือ</p>	<p>มีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป</p>

	<p>หลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วม ในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกัน ตลอดไป</p>	
<p>๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักในวันแม่</p>	<p>ทางสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหญิงแม่และผู้ปกครองเด็ก และเยาวชน มาร่วมแสดงความรักที่มีต่อลูก</p>	<p>เด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดง ความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือ ในกิจการงานต่างๆในครอบครัว การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตฯ ดังนั้น การมีความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ให้กับครอบครัวและชุมชน การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของคน และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม</p>

<p>๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร</p>	<p>๑) การปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตสงบและสันติ</p> <p>๒) การปฏิบัติธรรมด้วยการเดินเพื่อทำให้จิตสงบ โดยให้เด็กและเยาวชนได้เดินจงกรม</p>	<p>คุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ เป็นการรู้จักตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยรักษาและพยุ่งสังคมไทย</p>
<p>๗. กิจกรรมคุณค่าของความเป็นมนุษย์</p>	<p>เป็นการวัดกายและจิต หรือเป็นแสดงออกทางด้านร่างกาย และการแสดงถึงการมีน้ำใจไมตรีต่อตนเองและผู้อื่น โดยการทำงานหรือพัฒนางานได้อย่างดี</p>	<p>มีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี</p>
<p>๘. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแสดงความจงรักภักดีในวันพ่อหลวง</p>	<p>วิธีที่ ๑. ทำได้ง่ายๆ เริ่มต้นที่กายแข็งแรง เมื่อกายแข็งแรง จะเป็นจุดเริ่มให้เด็กและเยาวชนได้ทำความดีให้มากยิ่งขึ้น</p> <p>วิธีที่ ๒. ทำได้ง่ายๆ ทำใจให้เป็นสุข ด้วยการรู้จักลด ละ เลิกอบายมุข ทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่และยาเสพติด ชำระใจให้สะอาด มีสติเป็นเครื่องเตือนใจ เพื่อดำเนินชีวิตให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท</p> <p>วิธีที่ ๓ ทำได้ง่ายๆ กับครอบครัวและคนใกล้ตัว โดยรู้จักการแบ่งปัน หยิบยื่นความรักและความปรารถนาดีแก่ผู้อื่น ผิดใจก็รู้จักให้อภัย ชื่นชมและให้กำลังใจกันเสมอ</p> <p>วิธีที่ ๔ ทำได้ง่ายๆ ด้วยการอาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักการเสียสละ</p>	<p>มีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี</p>

	<p>เวลา พละกำลังเป็นอาสาสมัคร เพื่อ ส่วนรวม เป็นการทำความดีอย่างมี ความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน วิธีที่ ๕ ทำได้ง่ายๆ ห่วงใยสิ่งแวดล้อม ลดการเพิ่มขยะใช้ถุงพลาสติกที่ไม่ จำเป็น ท่องให้ขึ้นใจใช้ถุงผ้า รีไซเคิล จะทิ้งต้องลงถัง เก็บกวาดให้สะอาด ที่ทำงานสดใ สักคมก็จะน่าอยู่ วิธีที่ ๖ ทำได้ง่ายๆ รักพ่อต้อง พอเพียง ประหยัด และอดออมให้ ขึ้นใจ ยิ่งใช้น้อย ยิ่งเหลือเก็บมาก จ่ายในสิ่งที่จำเป็น เมื่อใช้จ่ายอย่าง พอดี บริโภคอย่างพอเพียง ชีวิตจะ สุขเพียงพอ วิธีที่ ๗ ทำความได้ง่ายๆ ด้วยการให้ และบริจาค รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่า เป็นผู้รับ เสียสละสิ่งของ ทรัพย์สิน โลหิต อวัยวะ ตามกำลัง ด้วยการให้ ด้วยใจบริสุทธิ์ ส่วนรวมย่อมจะพบ กับความสุขสบายใจอย่างแท้จริง</p>	
<p>๙. กิจกรรมให้ เด็กและเยาวชน จัดโครงการวัน ลอยกระทง</p>	<p>๑) ใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ย่อยสลายง่าย เช่น ดินเหนียว ต้น กล้วย ใบตอง ดอกไม้สด เฟ็งนี้กเสีย ว่า เมื่อเสร็จงานแล้ว สะดวกต่อการ เก็บและทำความสะอาด ๒) คำนึงถึงงบที่ใช้จ่ายในการ ประดิษฐ์กระทง ไม่ต้องใช้วัสดุที่มี ราคาแพงเกินกว่ากำลังทรัพย์ของตน</p>	<p>ได้ตระหนักถึงสาระของการจัดงานลอย กระทงจริง ๆ ไม่ใช่เพื่อความบันเทิง เล่นพลุ ดอกไม้ไฟ ใช้โคมทำกระทง ทำลาย สิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนไม่รู้ถึง ความสำคัญของประเพณี อาจนำไปสู่การ ออกไปเที่ยวเล่นอย่างคึกคะนอง ดื่มเหล้า มั่วสุม เกิดอุบัติเหตุอย่างที่ผ่านมามากๆ ปี ได้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ควรแนะนำให้เข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง</p>

	<p>จะทำได้ ใช้สิ่งของใกล้ตัวหาง่ายในชุมชน</p> <p>๓) รูปทรงของกระทงมีลักษณะสร้างสรรค์ สวยงาม พึงระลึกว่า การทำกระทงขึ้นเพื่อให้ผู้มีพระคุณกับตน อย่าทำเพื่อให้เสร็จไปหนึ่งงาน</p> <p>๔) แต่งกายสุภาพ ผู้หญิงไม่ควรนุ่งกางเกงขาสั้นจนเกินไป เป็นการไม่เคารพ และไม่เหมาะสมเมื่อไปในที่ชุมชนเวลาค่ำคืน</p> <p>๕) จุดเทียน ธูป ไหว้สักการบูชาด้วยความเคารพ อย่าเล่นคึกคะนอง</p> <p>๖) ระมัดระวังขณะลอยกระทง ดูสถานที่ที่มั่งคั่ง ปลอดภัย เช่น ไปลอยที่วัดที่มีบันไดลงไปอย่างแน่นหนา อย่าไปลอยบริเวณแพ เมื่อคนเข้าไปเยอะอาจเกิดแพล่มได้ และดูสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีคนเกินไป ป้องกันสัตว์ร้ายและการเกิดอาชญากรรม</p> <p>๗) เมื่อลอยกระทงเสร็จแล้วควรทำมงคลให้กับชีวิต ด้วยการทำบุญบริจาคทาน เพื่อความสบายใจ ไม่ควรไปเที่ยวดื่มเหล้า เล่นการพนัน ถ้าเป็นไปได้กลับบ้าน พักผ่อนจะดีกว่า</p>	
--	--	--

### ๔.๓ นำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การเผยแพร่โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

**ขั้นตอนที่ ๑** ให้ความรู้ โดยมีวิธีการคือ

๑) ลงพื้นที่ทำการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**ขั้นตอนที่ ๒** สร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวิธีการคือ

๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒) ทำความเข้าใจกับเด็กและเยาวชนร่วมกิจกรรม

๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมร่วมกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**ขั้นตอนที่ ๓** ถ่ายทอดองค์ความรู้โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตกลงการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้

๒) ประสานไปยังผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมแสดงความคิดเห็น

๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิธีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิธีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

โดยคณะผู้วิจัยได้จัดทำวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเสนอกลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับชุดโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับชุมชนจำนวน ๕ ชุมชนซึ่งเป็นการขยายเครือข่าย โดยความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ครอบครัวของเด็กและเยาวชนต่อไป

ตาราง ๔.๓ นำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กระบวนการ	วิธีการ	การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
<p>ขั้นตอนที่ ๑ ให้ความรู้</p>	<p>ลงพื้นที่ทำการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p>	<p>คณะผู้วิจัยได้จัดทำวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเสนอกลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับชุดโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัด</p>
<p>ขั้นตอนที่ ๒ สร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p>	<p>๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p> <p>๒) ทำความเข้าใจกับเด็กและเยาวชนร่วมกิจกรรม</p> <p>๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมร่วมกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p> <p>๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p>	<p>พระนครศรีอยุธยา กับชุมชนจำนวน ๕ ชุมชนซึ่งเป็นการขยายเครือข่าย โดยความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ครอบครัวของเด็กและเยาวชน</p>

<p>ขั้นตอนที่ ๓ ถ่ายทอดองค์ความรู้โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p>	<p>๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตกลงการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้</p> <p>๒) ประสานไปยังผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมแสดงความคิดเห็น</p> <p>๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น</p> <p>๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น</p>	
---	---	--

สำหรับการนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีเสียงสะท้อนกลับมาในทางที่ดี ดังเช่น เด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของเด็กและเยาวชน ได้เน้นความรู้ด้านหลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้าและจิตวิทยาในด้านบวก สรุปได้ดังนี้

๑. เพื่อสานิตแนวทางการศึกษาหลักธรรมพระพุทธศาสนาและเครื่องมือจิตวิทยาเชิงบวกตามแนวทางเอาชนะใจตนเอง

๒. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาจิตใจตนเอง และทำสัญญาใจเพื่อให้สามารถปรับและพัฒนาพฤติกรรมเด็กและเยาวชน ให้สุขภาพจิตที่ดีและเป็นที่ต้องการของชุมชน

๓. การทำความดีของเด็กและเยาวชน ต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง โดยเด็กและเยาวชนได้รู้จักความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ เพื่อให้เด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความรัก นบถื้อ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการในครอบครัวได้ดีขึ้น

๔. การสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทำให้จิตใจของเด็กและเยาวชนได้มีน้ำใจไมตรีต่อผู้มีพระคุณต่อตนเองและชุมชน จะทำให้ผู้ได้เห็นแสดงความรักและภูมิใจกับความเป็นมนุษย์ที่สามารถฝึกให้จิตใจตัวเองหรือฝึกสมาธิให้มองเห็นตนเองที่มีคุณค่าในสังคม



๕. มีทักษะในการดำเนินชีวิต รวมไปถึงการติดตั้งหลักคิดและเครื่องมือเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและสุขภาพจิตให้ดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข

๖. การสร้างพื้นฐานชีวิตที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งภายหลังการอบรมแล้ว สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเข้ากับชุมชนด้วยดี

#### ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือเหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสภาพครอบครัวทั้งนี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแล ความสัมพันธ์ไม่ดี ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขายยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรมละเมิดกฎเกณฑ์ กติกาสังคม ครอบครัวขาดการพัฒนาในทางบวก

สภาพแวดล้อมสถานศึกษา โรงเรียน ระบบการเรียนรู้ที่เป็นตัวอย่างของการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม โรงเรียนไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัย การลงโทษรุนแรงและไม่เหมาะสม การละเมิดทางร่างกายและทางเพศ ครูเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เพื่อนชักจูงไปในทางอบายมุข มีการรังแกกัน ครูมีปัญหาสุขภาพจิต ระบบการเรียนเร่งเด็ก เน้นวัตถุ แข่งขัน ตัวใครตัวมัน ไม่สร้างทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย มีการระบาดของยาเสพติด การพนัน ปัญหาอาชญากรรม การกระทำผิดแล้วหลบเลี่ยงได้ ระบบยุติธรรมที่มีปัญหา ขาดการดูแลเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เข้มแข็ง ชุมชนแบบตัวใครตัวมัน เน้นด้านเงินและวัตถุนิยมนอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ การติดเกมยังมีส่วนต่อการเกิดการกระทำผิดได้

กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของผู้ให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนผู้วิถีสันติมีขั้นตอนคือ

๑) ขั้นการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย การให้ความรู้ และจัดกิจกรรมการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของผู้ให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนผู้วิถีสันติสุข เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าใจสภาพจิตใจ ความคิดความอ่านของเด็กและเยาวชนตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยตนเอง

๒) ขั้นการสร้างสัมพันธ์ภาพ

๓) ขั้นการสร้างควมไว้วางใจ เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ การสื่อสารเชิงบวกและการตั้งคำถามที่

สะท้อนให้เกิดการตระหนักรู้ โดยการตั้งคำถามเชิงบวก สร้างการตระหนักรู้ให้เด็กและเยาวชนได้พิจารณาตัวเอง โดยให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนเล่าความในใจ

๔) ขั้นตอนการให้กำลังใจ เมื่อเยาวชนไว้วางใจในผู้วิจัย กล่าวเล่าความจริงที่ได้กระทำ และกล่าวยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งพฤติกรรมด้านบวกด้านลบ

๕) ขั้นตอนการกระตุ้นความคิดและตั้งเป้าหมายในชีวิต

โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตาราง ๔.๔ โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กระบวนการ	วิธีการ	การส่งเสริมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
ขั้นตอนที่ ๑ ให้ความรู้	ลงพื้นที่ทำการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	คณะผู้วิจัยได้จัดทำวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเสนอกลุ่มผู้บริหารเจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับชุดโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัด
ขั้นตอนที่ ๒ สร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) ทำความเข้าใจกับเด็กและเยาวชนร่วมกิจกรรม ๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมร่วมกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมโปรแกรมการสร้างสรรค์	พระนครศรีอยุธยา กับชุมชนจำนวน ๕ ชุมชนซึ่งเป็นการขยายเครือข่าย โดยความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ครอบครัวของเด็กและเยาวชน

	<p>สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไข พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ เยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัด พระนครศรีอยุธยา</p>	
<p>ขั้นตอนที่ ๓ ถ่ายทอด องค์ความรู้โปรแกรม การสร้างสรรค์สังคม สันติสุข:กระบวนการ แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของเยาวชน ไทยในสถานพินิจ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>๑) ประสานงานกับสถาน พินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้ ที่เกี่ยวข้อง ตกลงการจัดกิจกรรมการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ๒) ประสานไปยังผู้เกี่ยวข้องที่ร่วม แสดงความคิดเห็น ๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมการ ถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัด กิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น ๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัด กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถี พุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงควา ม คิดเห็น</p>	

## บทที่ ๕

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research & Development) ใช้การวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อสรุปผล อภิปรายผล สรุปผล อภิปรายผลได้ดังนี้

#### ๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

##### ๕.๑.๑ องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวต่างก็สะท้อนคติและเหตุปัจจัยแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีลักษณะคล้ายๆ กัน คติที่พบมากที่สุดคือ ข้อหาที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ซึ่งพฤติกรรมผิด มีทั้งครอบครองเพื่อเสพ ครอบครองเพื่อจำหน่าย ร่วมกันผลิต เพราะว่ายาสเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำผิดอย่างอื่นด้วย เช่น คดีการลักทรัพย์ก็มักจะมียาสเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีคดีการทำร้ายร่างกาย ลักขโมย และละเมิดทางเพศ และพบว่าจำนวนมากที่ทำผิดมากกว่าเรื่องเดียว ดังมีรายละเอียด ดังนี้

- ๑) คดียาเสพติด ได้แก่ ยาบ้า ยาไอซ์ และสารเสพติดอื่นๆ
- ๒) คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เช่นการทำร้ายร่างกาย พยายามฆ่า
- ๓) คดีเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์
- ๔) คดีเกี่ยวกับเพศ คือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น พรากผู้เยาว์ กระทำชำเรา

### ๕) คดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจรรยา

เหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสภาพครอบครัวทั้งนี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแล ความสัมพันธ์ไม่ดี ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขายยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรมละเมิดกฎหมายกติกาสังคม ครอบครัวขาดการพัฒนาในทางบวก

สภาพแวดล้อมสถานศึกษา โรงเรียน ระบบการเรียนที่เป็นตัวอย่างของการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม โรงเรียนไม่ใช้พื้นที่ปลอดภัย การลงโทษรุนแรงและไม่เหมาะสม การละเมิดทางร่างกายและทางเพศ ครูเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เพื่อนชักจูงไปในทางอบายมุข มีการรังแกกัน ครูมีปัญหาสุขภาพจิต ระบบการเรียนเร่งเด็ก เน้นวัตถุ แข่งขัน ตัวใครตัวมัน ไม่สร้างทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย มีการระบาดของยาเสพติด การพนัน ปัญหาอาชญากรรม การกระทำผิดแล้วหลบเลี่ยงได้ ระบบยุติธรรมที่มีปัญหา ขาดการดูแลเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เข้มแข็ง ชุมชนแบบตัวใครตัวมัน เน้นด้านเงินและวัตถุนิยมนอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ การติดเกมยังมีส่วนต่อการเกิดการกระทำผิดได้ตั้งนั้นปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนกระทำความผิดมีความจำเป็นต้องอาศัยกำลังประสานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพราะปัญหานี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีใช้กระทบต่อครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด แต่ส่งผลถึงสังคมในวงกว้าง ซึ่งทุกฝ่ายต้องช่วยกันวางข้อกำหนดและเงื่อนไขให้เยาวชนที่ถูกฟ้องปฏิบัติตามสำนึกของตนเอง มุ่งสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดีคืนสู่สังคม

### ๕.๑.๒ การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม (กิจกรรมทำแต่ภายในเท่านั้น ไม่มีใครเข้าออก ผู้เข้าไปอบรม และทำกิจกรรม ต้องตรวจ ATK และผ่านฉีควัคซีนตามที่รัฐบาลและสถานพินิจกำหนดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย) ประกอบด้วย

๑. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและศีลธรรม วิธีดำเนินกิจกรรมปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทวดเวทต่อบิดามารดา และครูบาอาจารย์ในการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา การฝึกจิตให้มีสติรู้เท่าทันอารมณ์รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้

อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ในการเรียนรู้ให้เข้าใจและ  
 ให้อ่านคุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์  
 ผลการดำเนินกิจกรรม

๑) เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทวดที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์

๒) พัฒนาจิตและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธ

ศาสนา

๓) มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้าน  
 อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

๔) เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง

๕) มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๒. กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก วิธีการดำเนินการให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจในการคิด  
 ด้านบวกโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการคิดในทางบวก เน้นให้ปรับพฤติกรรมด้านบวก สอนให้รู้ตัวว่าถูก  
 หรือผิด หรือการรู้ กับไม่รู้ความเหมาะสม กับไม่เหมาะสม มีลักษณะต่างกันอย่างไร ซึ่งวัยเด็กและ  
 เยาวชนควรปฏิบัติอย่างไร จิตวิทยาเชิงบวกทำให้เกิดกระแสการศึกษาแบบผสมผสานและเชิง  
 เปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างจิตวิทยาเชิงบวกและจิตวิทยาแขนงอื่นๆ เกิดจากการดึงความ  
 ร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาในหลายแขนงเข้าด้วยกัน จิตวิทยาเชิงบวกมีแนวโน้มให้  
 ความสำคัญไปเนื่องจากเมื่อถึงจุดที่มนุษย์นำหลักการและเทคนิคต่างๆ ของจิตวิทยาเชิงบวกไปปรับใช้  
 และสามารถพัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด ผลการดำเนินการคือ

๑) เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทวดที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์

๒) พัฒนาจิตและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธ

ศาสนา

๓) มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้าน  
 อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

๔) เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง

๕) มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๓. กิจกรรมการสัญญาใจ วิธีการดำเนินการ

๑) การทำความสะอาดที่พักและบริเวณใกล้เคียง การปลูกความสามัคคีในชุมชน  
 ให้ดีขึ้น

๒) การคัดแยกขยะและดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมในที่พักและบริเวณที่  
 เกี่ยวข้อง

๓) แนะนำครอบครัว ให้ลด ละ ยาเสพติด บุหรี่ เหล้า และอื่นๆ ที่เป็นสิ่งเสพติด

๔) การลดหรือไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทให้เกิดความรำคาญในที่พักและชุมชน

๕) การทำสัญญาใจที่จะไม่ปฏิบัติเหมือนกับที่ผ่านมาในอดีตและจะทำความดีในอนาคต

อนาคต

ผลการดำเนินกิจกรรมเป็นการให้เด็กตั้งใจที่จะทำความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ โดยวิทยากร (ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล) แจกกระดาษให้เด็กและเยาวชนที่เข้าอบรมฯ เพื่อให้เขียนข้อความให้ “ตั้งสัจจะทำความดีคนละ ๓ อย่าง” ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ได้เขียนข้อความที่ตั้งใจทำความดี เช่น การตั้งใจในการถือศีลห้า สวดมนต์ก่อนนอน ไม่พูดโกหก ตั้งใจทำแต่ความดีให้กับตนเอง และพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ส่วนการทำความดีต่อชุมชน เช่น การทำสัญญาใจเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเบื้องต้น ที่เป็นเรื่องใกล้ตัวจะต้องเร่งทำก่อน ทุกคนก็ยินดีที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน

๔. การทำกิจกรรมจิตบำบัดกลุ่มย่อย วิธีการดำเนินกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน ร่วมทำจิตบำบัดในกลุ่มย่อยเพื่อให้การเกิดความรู้สึกในผู้เข้าร่วมมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีความต้องการและความสนใจของกลุ่มเพื่อการเอาชนะใจตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่มีทัศนคติที่ไม่เคยมี จะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา ร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป ผลการดำเนินกิจกรรมมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป

๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักในวันแม่ โดยทางสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเชียงใหม่และผู้ปกครองเด็กและเยาวชน มาร่วมแสดงความรักที่มีต่อลูก ผลการดำเนินกิจกรรมเด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความรัก นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือ ในกิจการงานต่างๆ ในครอบครัว การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตฯ ดังนั้น การมีความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวและชุมชน การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริม

พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณค่าของคนและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร วิธีการดำเนินกิจกรรม

๑) การปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้จิตสงบและสันติ

๒) การปฏิบัติธรรมด้วยการเดินเพื่อทำให้จิตสงบ โดยให้เด็กและเยาวชนได้เดิน  
กิจกรรม

ผลการดำเนินกิจกรรมคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ เป็นการรู้จักตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยรักษาและพุงสังคัมไทย

๗. กิจกรรมคุณค่าของความเป็นมนุษย์ วิธีดำเนินกิจกรรมเป็นการวัดกายและจิตหรือเป็นแสดงออกทางด้านร่างกาย และการแสดงถึงการมีน้ำใจไมตรีต่อตนเองและผู้อื่น โดยการทำงานหรือพัฒนางานได้อย่างดี ผลการดำเนินกิจกรรมมีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี

๘. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแสดงความจงรักภักดีในวันพ่อหลวง มีวิธีการคือ

วิธีที่ ๑. ทำได้ง่ายๆ เริ่มต้นที่กายแข็งแรง เมื่อกายแข็งแรง จะเป็นจุดเริ่มให้เด็กและเยาวชนได้ทำความดีให้มากยิ่งขึ้น

วิธีที่ ๒. ทำได้ง่ายๆ ทำใจให้เป็นสุข ด้วยการรู้จักลด ละ เลิกอบายมุข ทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่และยาเสพติด ชำระใจให้สะอาด มีสติเป็นเครื่องเตือนใจ เพื่อดำเนินชีวิตให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท

วิธีที่ ๓ ทำได้ง่ายๆ กับครอบครัวและคนใกล้ตัว โดยรู้จักการแบ่งปัน หยิบยื่นความรักและความปรารถนาดีแก่ผู้อื่น ผิดใจก็รู้จักให้อภัย ซินขมและให้กำลังใจกันเสมอ

วิธีที่ ๔ ทำได้ง่ายๆ ด้วยการอาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักการเสียสละเวลา พละกำลังเป็นอาสาสมัคร เพื่อส่วนรวม เป็นการทำความดีอย่างมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน

วิธีที่ ๕ ทำได้ง่ายๆ ห่วงใยสิ่งแวดล้อม ลดการเพิ่มขยะใช้ถุงพลาสติกที่ไม่จำเป็น ท่องให้ขึ้นใจใช้ถุงผ้า รีไซเคิล จะทิ้งต้องลงถัง เก็บกวาดให้สะอาด ที่ทำงานสดใส สังคมก็จะน่าอยู่

วิธีที่ ๖ ทำได้ง่ายๆ รักพ่อต้องพอเพียง ประหยัด และอดออมให้ขึ้นใจ ยิงใช้น้อย ยิงเหลือเก็บมาก จ่ายในสิ่งที่จำเป็น เมื่อใช้จ่ายอย่างพอดี บริโภคอย่างพอเพียง ชีวิตจะสุขเพียงพอ

วิธีที่ ๗ ทำความได้ง่ายๆ ด้วยการให้และบริจาค รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ เสียสละสิ่งของ ทรัพย์ โลหิต อวัยวะ ตามกำลัง ด้วยการให้ด้วยใจบริสุทธิ์ ส่วนรวมย่อมจะพบกับความสุขสบายใจอย่างแท้จริง

ผลการดำเนินกิจกรรมคือมีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี

๙. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนจัดโครงการวันลอยกระทง วิธีการดำเนินกิจกรรมคือ



๑) ใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมย่อยสลายง่าย เช่น ดินเหนียว ต้นกล้วย ใบตอง ดอกไม้สด เพิ่งนึกเสียวว่า เมื่อเสร็จงานแล้ว สะดวกต่อการเก็บและทำความสะอาด

๒) คำนึงถึงงบที่ใช้จ่ายในการประดิษฐ์กระทง ไม่ต้องใช้วัสดุที่มีราคาแพงเกินกว่ากำลังทรัพย์ของตนจะทำได้ ใช้สิ่งของใกล้ตัวหาง่ายในชุมชน

๓) รูปทรงของกระทงมีลักษณะสร้างสรรค์ สวยงาม พึงระลึกว่า การทำกระทงขึ้น เพื่อให้ผู้มีพระคุณกับตน อย่าทำเพื่อให้เสร็จไปหนึ่งงาน

๔) แต่งกายสุภาพ ผู้หญิงไม่ควรนุ่งกางเกงขาสั้นจนเกินไป เป็นการไม่เคารพ และไม่เหมาะสมเมื่อไปในที่ชุมชนเวลาค่ำคืน

๕) จุดเทียน ธูป ให้อายุการบูชาด้วยความเคารพ อย่าเล่นตีกะนอง

๖) ระวังตระวังขณะลอยกระทง ดูสถานที่ที่มั่งคั่ง ปลอดภัย เช่น ไปลอยที่วัดที่มีบันไดลงไปอย่างแน่นหนา อย่าไปลอยบริเวณแพ เมื่อคนเข้าไปเหยอะอาจเกิดแผลมได้ และดูสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีตึกเกินไป ป้องกันสัตว์ร้ายและการเกิดอาชญากรรม

๗) เมื่อลอยกระทงเสร็จแล้วควรทำมงคลให้กับชีวิต ด้วยการทำบุญ บริจาคทาน เพื่อความสบายใจ ไม่ควรไปเที่ยวดื่มเหล้า เล่นการพนัน ถ้าเป็นไปได้กลับบ้าน พักผ่อนจะดีกว่า

ผลการดำเนินกิจกรรมคือได้ตระหนักถึงสาระของการจัดงานลอยกระทงจริง ๆ ไม่ใช่เพื่อความบันเทิง เล่นพลุ ดอกไม้ไฟ ใช้โคมทำกระทง ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนไม่รู้ถึงความสำคัญของประเพณี อาจนำไปสู่การออกไปเที่ยวเล่นอย่างตึกกะนอง ดื่มเหล้า มั่วสุม เกิดอุบัติเหตุอย่างที่ผ่านมาทุกๆ ปีได้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ควรแนะนำให้เข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง

### ๕.๑.๓ นำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การเผยแพร่โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ให้ความรู้ โดยมีวิธีการคือ

๑) ลงพื้นที่ทำการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวิธีการคือ

๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒) ทำความเข้าใจกับเด็กและเยาวชนร่วมกิจกรรม

๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมร่วมกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมโปแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ ๓ ถ่ายทอดองค์ความรู้โปแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตกลงการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้

๒) ประสานไปยังผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมแสดงความคิดเห็น

๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

โดยคณะผู้วิจัยได้จัดทำวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเสนอกลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับชุดโปแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับชุมชนจำนวน ๕ ชุมชนซึ่งเป็นการขยายเครือข่าย โดยความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ครอบครัวของเด็กและเยาวชนต่อไปสำหรับการนำเสนอโปแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีเสียงสะท้อนกลับมาในทางที่ดี ดังเช่น เด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของเด็กและเยาวชน ได้เน้นความรู้ด้านหลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้าและจิตวิทยาในด้านบวก สรุปได้ดังนี้

๑. เพื่อสาคิตแนวทางการเรียนรู้หลักธรรมพระพุทธศาสนาและเครื่องมือจิตวิทยาเชิงบวกตามแนวทางเอาชนะใจตนเอง

๒. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาจิตใจตนเอง และทำสัญญาใจเพื่อให้สามารถปรับและพัฒนาพฤติกรรมเด็กและเยาวชน ให้สุขภาพจิตที่ดีและเป็นที่ต้องการของชุมชน

๓. การทำความดีของเด็กและเยาวชน ต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง โดยเด็กและเยาวชน ได้รู้จักความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ เพื่อให้เด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความเคารพ นบถือ เชื้อฟัง และช่วยเหลือในกิจการในครอบครัวได้ดีขึ้น

๔. การสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทำให้จิตใจของเด็กและเยาวชนได้มีน้ำใจ ไม่ตรีต่อผู้มีพระคุณต่อตนเองและชุมชน จะทำให้ผู้ได้เห็นแสดงความดีใจและภูมิใจกับความเป็นมนุษย์ที่สามารถฝึกให้จิตใจตัวเองหรือฝึกสมาธิให้มองเห็นตนที่มีคุณค่าในสังคม

๕. มีทักษะในการดำเนินชีวิต รวมไปถึงการติดตั้งหลักคิดและเครื่องมือเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและสุขภาพจิตให้ดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข
๖. การสร้างพื้นฐานชีวิตที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งภายหลังการอบรมแล้ว สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเข้ากับชุมชนด้วยดี

## ๕.๒ อภิปรายผล

การสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ได้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ องค์ความรู้การสร้างสรรคสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือเหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสภาพครอบครัวทั้งนี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแล วามสัมพันธ์ไม่ดี ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขาย ยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรม ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาสังคม ครอบครัวขาดการพัฒนาในทางบวก สภาพแวดล้อมสถานศึกษา โรงเรียน ระบบการเรียนที่เป็นตัวอย่างของการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม โรงเรียนไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัย การลงโทษรุนแรงและไม่เหมาะสม การละเมิดทางร่างกายและทางเพศ ครูเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เพื่อนชักจูงไปในทางอบายมุข มีการรังแกกัน ครูมีปัญหาสุขภาพจิต ระบบการเรียนเร่งเด็ก เน้นวัตถุ แข่งขัน ตัวใครตัวมัน ไม่สร้างทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย มีการระบาดของยาเสพติด การพนัน ปัญหาอาชญากรรม การกระทำผิดแล้วหลบเลี่ยงได้ ระบบยุติธรรมที่มีปัญหา ขาดการดูแลเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เข้มแข็ง ชุมชนแบบตัวใครตัวมัน เน้นด้านเงินและวัตถุนิยมนอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ การติดเกมยังมีส่วนต่อการเกิดการกระทำผิดได้ สอดคล้องกับพระมหาไกรสร โชติปัญญา ศึกษาเรื่อง การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรม เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียน ได้ตระหนักต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหาร บริบทของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ในส่วนการดำเนินงานพบประเด็นปัญหาในกระบวนการศึกษาเยาวชน ได้แก่ ครอบครัวในการยอมรับ พฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา ส่วนของแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ประการสำคัญในส่วน

ของบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และกระบวนการในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ กระบวนการวิธีละมุนละมอม วิธีรุนแรง และวิธีปล่อยให้เป็นตามระเบียบกติกาของสังคม แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขและพัฒนาเยาวชน และบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องในการปลูกฝังและขัดเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป<sup>๑</sup> และพระมหาบุญจิตกร กนตสีโล(คำมา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะพุทธทาสภิกขุ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเยาวชนวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนและประยุกต์แนวคิดของพุทธทาสภิกขุในการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนในสังคมปัจจุบันจากการศึกษาพบว่านโยบายการพัฒนาประเทศที่มุ่งหวังความเจริญด้านเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมคนในสังคมคือ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรมจนก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายด้าน เช่นปัญหาเรื่องค่านิยม ยาเสพติด อาชญากรรมทางเพศ และความรุนแรง เป็นต้นเพราะขาดการอบรมสั่งสอนที่ดีงามจากครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคม ท่านพุทธทาสภิกขุมองว่าการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชน สิ่งสำคัญคือครอบครัวผู้ปกครองต้องให้เยาวชนได้รับการศึกษาอบรมที่ถูกต้อง และร่วมมือกันสร้างโอกาสให้เยาวชนได้พัฒนาสติปัญญาให้มีชีวิตอยู่ด้วยอุดมคติคือ ความเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ด้วยคุณธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ปัจจุบันสังคมกำลังบูชาวัตถุ ท่านพุทธทาสภิกขุแนะนำให้ถอยหลังเข้าไปหาความถูกต้อง คือสังคมธรรมที่มาจากการปฏิบัติทางศีลธรรม ยึดหลัก “ธัมมิกสังคมนิยม” คือสังคมที่ประกอบด้วยธรรมะไม่มีใครเอาเปรียบใครไม่มีใครกอบโกยส่วนเกิน เป็นสังคมนิยมที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งทางวัตถุและจิตใจ เป็นสังคมน่าปรารถนาอันธำรงไว้ซึ่งความถูกต้องคือศีลธรรมและวัฒนธรรมสืบไป<sup>๒</sup>

ประเด็นที่ ๒ การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม (กิจกรรมทำแต่ภายในเท่านั้น ไม่มีใครเข้าออก

<sup>๑</sup> พระมหาไกรสร โชติปัญญา,การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ

<sup>๒</sup> พระมหาบุญจิตกร กนตสีโล, "ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุ", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

ผู้เข้าไปอบรม และทำกิจกรรม ต้องตรวจ ATK และผ่านฉีดยาวัคซีนตามที่รัฐบาลและสถานพินิจกำหนด ตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย) ประกอบด้วย

๑. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและศีลธรรม วิธีดำเนินกิจกรรมปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทักท้วงต่อบิดามารดา และครูบาอาจารย์ในการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา การฝึกจิตให้มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ในการเรียนรู้ให้เข้าใจและให้รู้คุณค่าของตนเองได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ผลการดำเนินกิจกรรม

- ๑) เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทักท้วงต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์
- ๒) พัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา
- ๓) มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้
- ๔) เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนเองได้อย่างถูกต้อง
- ๕) มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๒. กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก วิธีการดำเนินการให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจในการคิดด้านบวกโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการคิดในทางบวก เน้นให้ปรับพฤติกรรมด้านบวก สอนให้รู้ตัวว่าถูกหรือผิด หรือการรู้ กับไม่รู้อย่างไร กับไม่เหมาะสม กับไม่เหมาะสม มีลักษณะต่างกันอย่างไร ซึ่งวัยเด็กและเยาวชนควรปฏิบัติอย่างไร จิตวิทยาเชิงบวกทำให้เกิดกระแสการศึกษาแบบผสมผสานและเชิงเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างจิตวิทยาเชิงบวกและจิตวิทยาแขนงอื่นๆ เกิดจากการดึงความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาในหลายแขนงเข้าด้วยกัน จิตวิทยาเชิงบวกมีแนวโน้มให้ความสำคัญไปเนื่องจากเมื่อถึงจุดที่มนุษย์นำหลักการและเทคนิคต่างๆ ของจิตวิทยาเชิงบวกไปปรับใช้ และสามารถพัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด ผลการดำเนินการคือ

- ๑) เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทักท้วงต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์
  - ๒) พัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา
  - ๓) มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้
  - ๔) เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนเองได้อย่างถูกต้อง
  - ๕) มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๓. กิจกรรมการสัญญาใจ วิธีการดำเนินการ

๑) การทำความสะอาดที่พักและบริเวณใกล้เคียง การปลูกความสามัคคีในชุมชนให้ดีขึ้น

๒) การคัดแยกขยะและดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมในที่พักและบริเวณที่เกี่ยวข้อง

๓) แนะนำครอบครัวให้ลด ละ ยาเสพติด บุหรี่ เหล้า และอื่นๆ ที่เป็นสิ่งเสพติด

๔) การลดหรือไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทให้เกิดความรำคาญในที่พักและชุมชน

๕) การทำสัญญาใจที่จะไม่ปฏิบัติเหมือนกับที่ผ่านมาในอดีตและจะทำความดีในอนาคต

อนาคต

ผลการดำเนินกิจกรรมเป็นการให้เด็กตั้งใจที่จะทำความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ โดยวิทยากร (ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล) แจกกระดาษให้เด็กและเยาวชนที่เข้าอบรมฯ เพื่อให้เขียนข้อความให้ “ตั้งใจจะทำความดีคนละ ๓ อย่าง” ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ได้เขียนข้อความที่ตั้งใจทำความดี เช่น การตั้งใจในการถือศีลห้า สวดมนต์ก่อนนอน ไม่พูดโกหก ตั้งใจทำแต่ความดีให้กับตนเอง และพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ส่วนการทำความดีต่อชุมชน เช่น การทำสัญญาใจเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเบื้องต้น ที่เป็นเรื่องใกล้ตัวจะต้องเร่งทำก่อน ทุกคนก็ยินดีที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน

๔. การทำกิจกรรมจิตบำบัดกลุ่มย่อย วิธีการดำเนินกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน ร่วมทำจิตบำบัดในกลุ่มย่อยเพื่อให้การเกิดความรู้สึกในผู้เข้าร่วมมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีความต้องการและความสนใจของกลุ่มเพื่อการเอาชนะใจตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่มีทัศนคติที่ไม่เคยมี จะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา ร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป ผลการดำเนินกิจกรรมมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป

๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักในวันแม่ โดยทางสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเชียงใหม่และผู้ปกครองเด็กและเยาวชน มาร่วมแสดงความรักที่มีต่อลูก ผลการดำเนินกิจกรรมเด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความรัก นบถือ เชื้อฟัง และช่วยเหลือ

ในกิจการงานต่างๆในครอบครัว การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคล แก่ชีวิตฯ ดังนั้น การมีความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝัง คุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับ ครอบครัวและชุมชน การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริม พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของ คนและสิ่งแวดลอมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร วิธีการดำเนินกิจกรรม

๑) การปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้จิตสงบและสันติ

๒) การปฏิบัติธรรมด้วยการเดินเพื่อทำให้จิตสงบ โดยให้เด็กและเยาวชนได้เดิน

จงกรม

ผลการดำเนินกิจกรรมคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ เป็นการรู้จักตอบแทนบุญคุณ ผู้มีพระคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยรักษาและพุงสังคมไทย

๗. กิจกรรมคุณค่าของความเป็นมนุษย์ วิธีดำเนินกิจกรรมเป็นการวัดกายและจิต หรือเป็นแสดงออกทางด้านร่างกาย และการแสดงถึงการมีน้ำใจไมตรีต่อตนเองและผู้อื่น โดยการทำงานหรือพัฒนางานได้อย่างดี ผลการดำเนินกิจกรรมมีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี

๘. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแสดงความจงรักภักดีในวันพ่อหลวง มีวิธีการคือ

วิธีที่ ๑. ทำได้ง่ายๆ เริ่มต้นที่กายแข็งแรง เมื่อกายแข็งแรง จะเป็นจุดเริ่มให้เด็กและ เยาวชนได้ทำความดีให้มากยิ่งขึ้น

วิธีที่ ๒. ทำได้ง่ายๆ ทำใจให้เป็นสุข ด้วยการรู้จักลด ละ เลิกอบายมุข ทั้งเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ บุหรี่และยาเสพติด ชำระใจให้สะอาด มีสติเป็นเครื่องเตือนใจ เพื่อดำเนินชีวิตให้ตั้งอยู่ใน ความไม่ประมาท

วิธีที่ ๓ ทำได้ง่ายๆ กับครอบครัวและคนใกล้ตัว โดยรู้จักการแบ่งปัน หยิบยื่นความรัก และความปรารถนาดีแก่ผู้อื่น ผิดใจก็รู้จักให้อภัย ซินขมและให้กำลังใจกันเสมอ

วิธีที่ ๔ ทำได้ง่ายๆ ด้วยการอาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักการเสียสละเวลา พละกำลัง เป็นอาสาสมัคร เพื่อส่วนรวม เป็นการทำความดีอย่างมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน

วิธีที่ ๕ ทำได้ง่ายๆ ห่วงใยสิ่งแวดลอม ลดการเพิ่มขยะใช้ถุงพลาสติกที่ไม่จำเป็น ท่อง ให้ขึ้นใจใช้ถุงผ้า รีไซเคิล จะทิ้งต้องลงถัง เก็บกวาดให้สะอาด ที่ทำงานสดใส สังคมก็จะน่าอยู่

วิธีที่ ๖ ทำได้ง่ายๆ รักพ่อต้องพอเพียง ประหยัด และอดออมให้ขึ้นใจ ยิ่งใช้น้อย ยิ่ง เหลือเก็บมาก จำในสิ่งที่จำเป็น เมื่อใช้จ่ายอย่างพอดี บริโภคอย่างพอเพียง ชีวิตจะสุขเพียงพอ

วิธีที่ ๗ ทำความได้ง่ายๆ ด้วยการให้และบริจาค รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ เสียสละสิ่งของ ทรัพย์ โลหิต อวัยวะ ตามกำลัง ด้วยการให้ด้วยใจบริสุทธิ์ ส่วนรวมย่อมจะพบกับความสุขสบายใจอย่างแท้จริง

ผลการดำเนินกิจกรรมคือมีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี

๙. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนจัดโครงการวันลอยกระทง วิธีการดำเนินกิจกรรมคือ

๑) ใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมย่อยสลายง่าย เช่น ดินเหนียว ต้นกล้วย ใบตอง ดอกไม้สด เฟ็งนิกเสียว เมื่อเสร็จงานแล้ว สะดวกต่อการเก็บและทำความสะอาด

๒) คำนึงถึงของที่ใช้จ่ายในการประดิษฐ์กระทง ไม่ต้องใช้วัสดุที่มีราคาแพงเกินกว่ากำลังทรัพย์ของตนจะทำได้ ใช้สิ่งของใกล้ตัวหาง่ายในชุมชน

๓) รูปทรงของกระทงมีลักษณะสร้างสรรค์ สวยงาม พึงระลึกว่า การทำกระทงขึ้นเพื่อให้ผู้มีพระคุณกับตน อย่าทำเพื่อให้เสร็จไปหนึ่งงาน

๔) แต่งกายสุภาพ ผู้หญิงไม่ควรนุ่งกางเกงขาสั้นจนเกินไป เป็นการไม่เคารพ และไม่เหมาะสมเมื่อไปในที่ชุมชนเวลาค่ำคืน

๕) จุดเทียน ธูป ไหว้สักการบูชาด้วยความเคารพ อย่าเล่นคึกคะนอง

๖) ระวังระวังขณะลอยกระทง ดูสถานที่ที่มั่งคั่ง ปลอดภัย เช่น ไปลอยที่วัดที่มีบันไดลงไปอย่างแน่นหนา อย่าไปลอยบริเวณแพ เมื่อคนเข้าไปเยอะอาจเกิดเพลิงไหม้ และดูสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีตึกเกินไป ป้องกันสัตว์ร้ายและการเกิดอาชญากรรม

๗) เมื่อลอยกระทงเสร็จแล้วควรทำมงคลให้กับชีวิต ด้วยการทำบุญ บริจาคทาน เพื่อความสบายใจ ไม่ควรไปเที่ยวดื่มเหล้า เล่นการพนัน ถ้าเป็นไปได้กลับบ้าน พักผ่อนจะดีกว่า

ผลการดำเนินกิจกรรมคือได้ตระหนักถึงสาระของการจัดงานลอยกระทงจริง ๆ ไม่ใช่เพื่อความบันเทิง เล่นพลุ ดอกไม้ไฟ ใช้โพนทำกระทง ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนไม่รู้ถึงความสำคัญของประเพณี อาจนำไปสู่การออกไปเที่ยวเล่นอย่างคึกคะนอง ดื่มเหล้า มั่วสุม เกิดอุบัติเหตุอย่างที่ผ่านมาทุกๆ ปีได้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ควรแนะนำให้เข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับแม่ชีสุตา โรจนอุทัย ศิกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเยาวชนอารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน ๔๐ คนซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ ๒๐ คน กิจกรรมการใช้ในการทดลองคือ การเข้าค่ายเป็นระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยระหว่างการเข้าค่ายนักเรียนต้องใช้ชุดฝึกการพัฒนาเยาวชนอารมณ์ ๓ ชุด ได้แก่ ชุดฝึกผัสสะ ชุดฝึกสติ และชุดฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังจากกิจกรรมมีการติดตามผลนักเรียน ๒ ครั้ง ห่างกันครั้งละ ๑ เดือนโดยผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนอารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา คือ รูปแบบ “CMC” คือ Contact- Mindfulness- Contemplation อันเป็นองค์รวมในการพัฒนาเยาวชน



อารมณ์ด้วยการ “รู้กระทบ รู้เท่าทัน รู้สร้างสรรค์สิ่งดีงาม” ทำให้เกิดการ “กระชับ ฉับไว อยู่ในใจ และเป็นตัวของตัวเอง” ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนแบบทดสอบเขาวน้อารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง ๓ ด้าน คือด้าน ความรู้สึก ความนึกคิด และพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ<sup>๓</sup> **ภัทรพล หมดมลทิน** ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี พบว่า การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีควรนำพุทธธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของคนในสังคมไทยมาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน หัวข้อหลักธรรมที่ควรนำมาใช้พัฒนาเยาวชนมี ๔ ข้อ ได้แก่ 1) สัมมาทิฏฐิ 2) การเอื้อเพื่อเกื้อกูล 3) การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และ 4) การควบคุมจิตใจให้สงบ การที่จะพัฒนาเยาวชนให้เกิดสัมมาทิฏฐิได้ ผู้สอนจะต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรคอยโน้มน้าวชี้ให้เห็นความสำคัญของความดีและส่งเสริมให้ เยาวชนได้นำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไปคิดโดยแยกแยะจนเกิดปัญญาสามารถแยกแยะดี-ชั่วได้ด้วย ตนเอง รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ทำให้เยาวชนที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะย่างเข้าสู่วัยรุ่นมี สัมมาทิฏฐิหรือความเห็นที่ถูกต้องติดตัวติดใจไปการพัฒนาความดีด้านอื่นๆ ได้แก่ การเอื้อเพื่อเกื้อกูล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการควบคุมจิตใจให้สงบก็สามารถพัฒนาได้ง่าย หรืออาจติดตามมา อย่างอัตโนมัติจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ยังผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนเป็นผู้ก่อลดน้อยถอยลงไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชน สามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างปกติสุข และประเทศชาติได้พัฒนา รุดหน้า<sup>๔</sup> และ**พระมหาไกรสร โชติปญโญ** ศึกษาเรื่อง การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรม เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียน ได้ตระหนักต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้อง อาศัยสถาบันทางสังคมโดยเฉพาะสถาบันทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ ศึกษา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของ ผู้บริหาร บริบทของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ใน ส่วนการดำเนินงานพบประเด็นปัญหาในกระบวนการศึกษาเยาวชนได้แก่ ครอบคลุมในการยอมรับ พฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา ส่วนของแนวทางการพัฒนา เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ประการสำคัญในส่วน ของบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และกระบวนการวิธีใน

<sup>๓</sup> แม่ชีสุดา โรจนอุทัย, “รูปแบบการพัฒนาเขาวน้อารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ

<sup>๔</sup> ภัทรพล หมดมลทิน, “พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร ดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ

การพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ กระบวนการวิธีละมุนละม่อม วิธีรุนแรง และวิธีปล่อยให้เป็นตามระเบียบกติกาของสังคม แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขและพัฒนาเยาวชน และบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ต่อเนื่องในการปลูกฝังและขัดเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป<sup>๕</sup>

### ๕.๓ ข้อเสนอแนะ

#### ๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงปฏิบัติการเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและสามารถปฏิบัติได้ ดังต่อไปนี้

๑. การจัดโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีการประชุมวางแผนหรือประชาสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมเพื่อจะได้มีเวลาในการเตรียมงาน

๒. ควรมีการสรุปผลการจัดโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแต่ละครั้ง และบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูล ที่จะนำมาปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม

๓. ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญภาครัฐ ในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

#### ๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการทำวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการทำโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อจะดูว่าผลจากการทำกิจกรรมต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

๒. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เกิดการร่วมมือแบบสหสาขาวิชาชีพและบูรณาการ

๓. ควรศึกษาและความเข้าใจในชีวิตของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

---

<sup>๕</sup> พระมหาไกรสร โชติปัญโญ, การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม, บทคัดย่อ.

## บรรณานุกรม

### ๑. ภาษาบาลี - ไทย

#### ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก** ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

\_\_\_\_\_ . **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา ๙๑ เล่ม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

#### ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

##### (๑) หนังสือ :

กันยา สุวรรณแสง, รศ. ดร. **.จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ ๔ . กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา, ๒๕๔๒.

ถวิลวดี บุรีกุล. **การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ส. เจริญการพิมพ์, ๒๕๒๗.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. **สังคมไทย**. : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๗.

นภาพร ปรีชามารณ. **จิตวิทยาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

ประทีป จินนี่. **การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. **การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรีนติ้ง, ๒๕๓๒.

พัชรี สีโรรส. **การมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

พุทธทาสภิกขุ. **กัตถัญญกตเวที เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของโลก**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๓๖.

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. **แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการพัฒนาจิตใจ**. กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๕**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร :  
อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘.

รุ่ง แก้วแดง. **ธรรมสำหรับครู : พุทธศาสนิกชน**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ม.ป.ป..

โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม. **อิทธิพลและความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของ  
วัยรุ่น**. ม.ป.พ. ม.ป.ป..

ศรีเรื่อน แก้วก้งวาน. **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร:  
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

สงวน สุทธิเลิศอรุณและคณะ. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **บาลีไวยากรณ์ วชิรภาค ภาคที่ ๒**. พิมพ์ครั้งที่  
๔๘. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. **การปรับพฤติกรรม**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖.

\_\_\_\_\_. **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖**. ประกาศเมื่อ ๒๔ กันยายน พ.ศ.  
๒๕๔๖, มาตรา ๔.

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. **จิตวิทยาในห้องเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนส  
โตร์, ๒๕๒๑.

สุพัฒนา สุภาพ. รศ.. **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี**. พิมพ์ครั้ง  
ที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

## (๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย

พระมหาไกรสร โชติปัญญา. **การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนิน  
ชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหา  
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาเดชศักดิ์ ธีรปัญญา (โพธิชัย). “จริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนตามหลักคำสอน  
ทางพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย  
: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระมหาทองหล่อ ฐานิสสร (สินกระสัง). “การศึกษาวินัยชาวพุทธในการพัฒนาชีวิตให้เป็นสุข”.  
**วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย,  
๒๕๕๔.

พระมหาบุญจิตกร กนตสีโล. "ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุ". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย (แก้ววงศ์น้อย). "แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา", **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พีรธร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ. "โครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการลดผลกระทบทางสังคมจากสถานการณ์สุราภัยกับเยาวชนไทยในอนาคต กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก". **รายงานฉบับสมบูรณ์**. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๕๕.

ภัทรพล หมดมลทิน. "พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

แม่ชีสุตา โรจนอุทัย. "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนอารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

สมสุข นิธิอุทัย. "การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย". **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

สุดารักษ์ ศรีภูกาลสิงห์. "การให้คำปรึกษากลุ่มโดยใช้การบำบัดแบบเผชิญความจริงให้ตระหนักในคุณค่าตนเองกับเด็กและเยาวชนกระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด". **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๖.

อรรวรรณ กัลป์ปะ. "การปรับตัวของเยาวชนชายในสถานแรกรับเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ". **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗.

### (๓) วารสาร

ธีรนนท์ วรรณศิริ และสมบัติ ประทักษ์กุลวงศา. การพัฒนาสัมพันธภาพวัยรุ่น และผู้สูงอายุในครอบครัวของชุมชน โพรงมะเดื่อ. **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**. ปีที่ ๘. ฉบับที่ ๑. มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๙.

พลภัทร์ โล่เสถียรกิจ. "บทนิพนธ์ฟื้นฟูวิชาการ จิตบำบัดแนวพุทธ: การบำบัดด้วยสติ". **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย**. ปีที่ ๑๖. ฉบับที่ ๒. ๒๕๕๑.

วิชชุตา ฐิติโชติรัตน์. สิริวัฒน์ ศรีเครือดงและ เอมอร กฤษณะรังสรรค์. “การพัฒนารูปแบบการ  
 ปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา. **วารสารสันติ  
 ศึกษาปริทรรศน์ มจร.**ปีที่ ๕. ฉบับที่ ๑.มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐.

#### (๔) ออนไลน์

ชนม์ธิดา ยาแก้ว, จิตวิทยาการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธ, บทความวิชาการ, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต  
 นครนายก, ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://nakhonnayok.dusit.ac.th/article.>  
 พนม เกตุมาน. **พัฒนาการวัยรุ่น**. สาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะ  
 แพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล. ๒๕๕๐. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :  
[http://www.psychlin.co.th/new\\_page\\_๕๗.htm](http://www.psychlin.co.th/new_page_๕๗.htm), [๑๐ มกราคม ๒๕๕๘].  
 ลักษณะ พงษ์ภุมมา, **ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย**, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี  
 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://164.115.41.60/knowledge/?p=436> [๑๔  
 พฤศจิกายน ๒๕๖๐

## ๒. ภาษาอังกฤษ

- Bernstein.D. A., Roy, E. J., Slull, T. K., & Wickens, C. D., **Psychology**, (Boston:  
 Houghton-Mifflin Company, 1988.
- Fischer.Joel, and Harey L Gochros.**Planned Behavior Change: Behavior Modification  
 in Social Work**. New York: The Free Press, 1975.
- Margaret E. Bell-Gredler. **B.F.Skinner’s Operant Conditioning : Principles of  
 Learning**, (New York : Macmillan, 1986.
- Martin. Garry & Pear. Joseph. Dunlap. Linda. 2009: 397-405. Retrived from  
<http://trove.nla.gov.au/work/๖๘๘๕๕๕๔> (Martin, Garry & Pear, Joseph,  
 Dunlap, Linda, 2009), pp. 397-405.
- Morris L. Bigge S. Samuel Shermis. **Learning Theories For Teachers : How Does  
 Skinner’s Operant Conditioning Work**.New York : Macmillan, 1988.
- Steinberg., L. **Adolescence**. 4<sup>th</sup> ed. USA: McGraw-Hill. 1999.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.  
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย



**แบบสัมภาษณ์เชิงลึก**  
**สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง**

**เรื่อง** การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ตั้งไว้โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

**ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์**

๑.๑ ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี  
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ซอย.....  
ถนน.....ตำบล.....  
อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์ .....

โทร. .... E-mail .....

๑.๒ ระดับการศึกษาสูงสุด.....

๑.๓ สถานที่ทำงานปัจจุบัน .....

๑.๔ ตำแหน่งปัจจุบัน.....

๑.๕ ระยะเวลาของการดำรงตำแหน่ง.....

จำนวน..... ปี ..... สถานที่ให้สัมภาษณ์

ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ..... เดือน..... พ.ศ. ....

เริ่มเวลา.....น. ถึงเวลา.....น.

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัมภาษณ์

(.....)

...../...../.....

**ตอนที่ ๒ ปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์**

๑. มีปัจจัยอะไรที่เป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ  
เด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

๒. เหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิด มีอะไรบ้าง พออธิบายได้ไหม

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

**ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ**

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

## แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การสร้างสรรคสังคมนิสิตสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยใน  
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### ชี้แจง

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคสังคมนิสิตสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่และดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนี้ จะส่งผลให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรคสังคมนิสิตสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรคสังคมนิสิตสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรคสังคมนิสิตสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

### ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับคู่มือการสนทนากลุ่ม

1. วันจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) วัน.....เดือน.....2564
2. สถานที่
3. ผู้ดำเนินรายการ โดย.....
4. ผู้ให้ข้อมูล
  - 1) .....
  - 2) .....
  - 3) .....
  - 4) .....
  - 5) .....
  - 6) .....
  - 7) .....
  - 8) .....

9) .....

5. เวลา 09.30 – 12.00 น.

6. วัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง กล้องวิดีโอ สมุด ปากกา

## ตอนที่ 2 กระบวนการสนทนากลุ่ม

1. การจัดห้องสนทนากลุ่ม ห้องประชุม ..... โดยจัดเก้าอี้เป็นระดับ เว้นระยะห่าง (Social Distancing) ลดการแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 ผู้ดำเนินรายการอยู่หน้าห้อง ผู้บันทึกการสนทนากลุ่มอยู่ด้านหลัง และด้านข้างห้อง 3 คน

### 2. การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

2.1 การกล่าวทักทาย แนะนำตัวเอง และขอให้ผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่มแนะนำตนเอง  
ทุกคน

2.2 สนทนาเกี่ยวกับบรรยากาศทั่วไปในการบริหารความหลากหลาย

2.3 อธิบายวัตถุประสงค์ กระบวนการในการซักถาม และขออนุญาตบันทึกเสียง

2.4 ศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.5 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.6 เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อประเมินการสนทนากลุ่ม ค้นหาองค์ความรู้พื้นที่ “พัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ขอให้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ เพราะจะไม่มี การอ้างอิงรายบุคคลว่าใครเป็นคนพูด แต่จะนำเสนอความคิดเห็นเป็นภาพรวม

3.1 ขออนุญาตบันทึกเทป เพราะจดยละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ไม่ทัน และจะไม่นำไปเผยแพร่ที่ใด นอกจากผู้วิจัยจะนำผลมาเปิดฟัง เพื่อสรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

3.2 สนทนาซักถามเพื่อให้ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะตามประเด็น โดยพยายามเปิดโอกาส ให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น และควบคุมผู้ที่แสดงความคิดเห็นมากกว่าผู้อื่น เมื่อตั้งประเด็นในการซักถาม และผู้ให้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจะยุติการซักถาม โดยมีข้อคำถามสำคัญ ดังนี้

3.3 องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร

3.4 พัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีลักษณะอย่างไร

3.5 นำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างไร

3.6 เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอความคิดเห็นที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อ“การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” กล่าวขอบคุณ มอบของที่ระลึก

3.7 ปิดการประชุมสนทนากลุ่ม

### ตอนที่ 3 บันทึกการสนทนากลุ่ม

**ประเด็นที่ 1** พัฒนากิจกรรมและองค์ความรู้โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

**ประเด็นที่ 2** จะสร้างชุดกิจกรรมโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

**ประเด็นที่ 3** กิจกรรมโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรออกแบบหลักสูตรอย่างไรบ้าง จึงจะเหมาะสมกับเยาวชน

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

**ประเด็นที่ 4** ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

ขอกราบขอบพระคุณ  
คณะผู้วิจัย

## ภาคผนวก ข

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย



**ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย**  
**เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนินยอม**  
**หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๒๓๗/๒๕๖๔**

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

**ชื่อข้อเสนอการวิจัย:** การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข : กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา  
 (The Creation of a Peaceful Society : The Process of Resolving Unwanted Behavior of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Pra Nakhon Si Ayutthaya Province)

**รหัสข้อเสนอการวิจัย:** MCU RS 800764001

**สถาบันที่สังกัด:** คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**ผู้วิจัยหลัก:** ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล

**เอกสารที่พิจารณาทบทวน**

- |   |                               |
|---|-------------------------------|
| ๑. แบบเสนอโครงการวิจัย                    | ฉบับที่ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ |
| ๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย  | ฉบับที่ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ |
| ๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย | ฉบับที่ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ |
| ๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล        | ฉบับที่ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ |

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย  
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
 ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔

**หมายเลขใบรับรอง:** ว.๒๓๗/๒๕๖๔

**วันที่ให้การรับรอง:** ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔

**วันหมดอายุใบรับรอง:** ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕





มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย  
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐  
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔  
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๒๓๗

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล / นักวิจัย คณะมนุษยศาสตร์

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข : กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาข้อเสนอการวิจัยของท่านแล้ว มีความเห็นว่า ข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการนี้ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนด ไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงแต่ประการใด จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**ภาคผนวก ค**

**แบบตอบรับการตีพิมพ์/ บทความวิจัย**



อว.๘๐๓๘.๑/๐๘๘

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI)  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
วิทยาเขตอุบลราชธานี

### แบบตอบรับการตีพิมพ์บทความ

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

กองบรรณาธิการวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้พิจารณาบทความ

**เรื่อง** การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา  
The Creation of a Peaceful Society: The Process of Resolving Unwanted Behavior of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Pra Nakhon Si Ayutthaya Province

**ผู้นิพนธ์** ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล

**อนุมัติลงพิมพ์** วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

**กำหนดเผยแพร่** ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๖)

และได้ส่งบทความของท่านให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพแล้ว ปรากฏว่าบทความของท่านมีคุณภาพในระดับ "ดี" และมีประโยชน์ในเชิงวิชาการ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต,รศ.ดร.)

บรรณาธิการวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

กองบรรณาธิการ วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
วิทยาเขตอุบลราชธานี ตำบลกระโสม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี  
โทร.๐๘๑-๗๙๐๘๔๖๔ ผู้ประสานงาน ๐๘๐-๗๒๔๗๖๕๘  
E-mail. mcuubon99.journal@gmail.com, เว็บไซต์ www.ubon.mcu.ac.th

บทความวิจัย

การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยใน  
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา  
The Creation of a Peaceful Society: The Process of Resolving Unwanted Behavior  
of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra  
Nakhon Si Ayutthaya Province

ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.  
sompochsrivichit@gmail.com

**บทคัดย่อ**

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research & Development) ใช้การวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อสรุปผล อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า

๑. องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือเหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสภาพครอบครัวทั้งนี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแลความสัมพันธ์ไม่ดี ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขายยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรมละเมิดกฎหมายกติกาสังคม ครอบครัวขาดการพัฒนาในทางบวก

๒. การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยใช้กิจกรรม ๙ กิจกรรมคือ ๑. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและศีลธรรม ๒. กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก ๓. กิจกรรมการสัญญาใจ ๔. การทำกิจกรรมจิตบำบัดกลุ่มย่อย ๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักในวันแม่ ๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร ๗. กิจกรรม

คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ๘. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแสดงความจงรักภักดีในวันพ่อหลวง ๙. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนจัดโครงการวันลอยกระทง ผลการดำเนินกิจกรรมเด็กและเยาวชนรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความเคารพ นบถื้อ เชื้อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆในครอบครัวเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของคนและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ยังสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓. การนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ให้ความรู้ โดยมีวิธีการคือ

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ ๓ ถ่ายทอดองค์ความรู้โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

**คำสำคัญ:** การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข,กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์,เยาวชนไทย,สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน,จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### Abstract

Based on research, The Creation of a Peaceful Society: The Process of Resolving Unwanted Behavior of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The objectives are: 1) to study the body of knowledge for creating a peaceful society: the process of correcting unwanted behaviors of Thai youths at the Juvenile Observation and Protection Center in the Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 2) To develop a program for creating a peaceful society: the process of correcting the unwanted behavior of Thai youths at the Juvenile Observation and Protection Center in the Phra Nakhon Si Ayutthaya province. 3) To present the Peace Society Creation Program: Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. It is Research &

Development. It uses descriptive research to draw conclusions and discuss results. The results are as follows:

1. Knowledge of Peace Society Creation: A Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province is the factor that causes youth to commit crimes due to family conditions, possibly due to abnormal attitudes in raising children, lack of care, bad relationships. use violence negative communication There are bad examples in the family, such as drug use, drug trafficking breaking the law violence, physical abuse and sexual abuse behavior that violates social rules and the family lacked positive development.

2. Development of the Peace Society Creation Program: the process of correcting unwanted behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in the Phra Nakhon Si Ayutthaya Province by using 9 activities as follows: 1. Activities to develop the mind and instill ethics in children. and youths to be good people with virtue and morality 2. Positive psychology activities 3. Mind contracting activities 4. Small group psychotherapy activities 5. Children and youth activities to show their love on Mother's Day 6. Activities to do good deeds for whom 7. Human values activities 8. Children and youth activities to show loyalty on Royal Father's Day 9. Activities for children and youth to organize Loy Krathong Day project. The results of the activities for children and youth felt grateful to the mother with respect and obedience. They help in various activities in the youth family to have the characteristics of being a good person and having gratitude with awareness of you of people and the environment that affects them both directly and indirectly. They are also able to work with others and live happily in society.

3. Presentation of the Peaceful Society Creation Program: A Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Ayutthaya Province. The researcher did the following.

Step 1 provides knowledge by means of

Step 2: Create a Peaceful Society Activity: A Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Step 3: Transfer knowledge of the Peaceful Society Creation Program: Process for Resolving Unwanted Behaviors of Thai Youth at the Juvenile Observation and Protection Center in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province by organizing activities to share opinions

**Keyword:** The Creation of a Peaceful Society, The Process of Resolving Unwanted Behavior, Thai Youth, the Juvenile Observation and Protection Center , Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

## บทนำ

ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบันรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยียานยนต์ เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประกอบกับวัยรุ่นอยู่ในช่วงระยะเวลาที่มีความสับสนทางจิตใจมากกว่าวัยอื่นๆ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ รวมทั้งสติปัญญาด้วย ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาที่เกิดจากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ปัญหาการบริโภคสินค้าตามสื่อโฆษณาต่างๆ หรือตามกระแสนิยม และปัญหาความรุนแรง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่ชักจูงไปในทางไม่ดีและการใช้ความรุนแรงในสังคม เป็นต้น

ปัญหาที่พบในกลุ่มวัยรุ่นมี ๔ ประการใหญ่ๆ คือ (๑) ปัญหาเรื่องของการต่อต้านผู้ใหญ่ ไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครองบอกกล่าวอบรมสั่งสอน ส่วนใหญ่จะเชื่อเพื่อนและไปตามเพื่อน อารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย (๒) ปัญหาทางการเรียน การใช้สมอง สติ ปัญญา ในการเรียนจะลดน้อยลง เนื่องจากวัยรุ่นคลุกคลีอยู่กับเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน บางคนเที่ยวกลางคืนและพักผ่อนไม่เพียงพอ ความคิดจะไม่คล้อยตามในสิ่งที่กำลังเรียนอยู่ ทำให้จิตใจเหม่อลอย ไม่มีสติในการเรียน ทำให้มีผลกระทบ ต่ออนาคตของวัยรุ่น (๓) การมีรักในวัยเรียนของวัยรุ่น วัยรุ่นบางคนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การทำแท้ง การติดโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ และ (๔) ปัญหาการติดยาเสพติด การเริ่มเข้าไปใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นยังเป็นเรื่องของความอยากรลอง ความเป็นวัยรุ่นของเขาทำให้เขาอยากรลองในสิ่งแปลกใหม่ ร่วมกับอีกปัญหาหนึ่งคือการตามเพื่อน ปัจจุบันมีเด็กบางคนหันเข้าไปหา ยาเสพติด เพียงเพราะรู้สึกว่ามีใครๆ เขาก็ทำกัน เป็นเรื่องธรรมดา ไม่เห็นจะแปลกอะไร ทำให้

ตัดสินใจผิดพลาด กลายเป็นเหยื่อของสารเสพติด และเป็นปัญหาของสังคม ที่ยังแก้ไขไม่หาย (ลักษณะ พงษ์ภุมมา, ๒๕๖๐).

นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีนิสัยที่เป็นปัญหาต่างๆ ต่อครอบครัวและสังคมอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการชอบขโมยของ พฤติกรรมลักขโมยของวัยรุ่นมักมีสาเหตุมาจากขาดการอบรมบ่มนิสัยหรือจริยธรรม ขาดแคลนในสิ่งที่ต้องการและมีปัญหาทางจิตใจ การชอบโกหก วัยรุ่นโกหกเก่ง โกหกบ่อย หรือไม่พูดความจริง พูดกำกวม จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง มักมีสาเหตุมาจากการตั้งใจที่จะไม่พูดความจริง ปิดบังอำพรางความเป็นส่วนตัว ไม่ต้องการให้ใครรู้ ไม่กล้าพูดความจริงเพราะกลัวจะถูกตำหนิติเตียน การมีนิสัยเกียจคร้าน ไม่ยอมทำงานบ้านตามที่ผู้ปกครองต้องการ ชอบสบาย ไม่อยากทำอะไร นอนทั้งวัน นี่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยๆ กับวัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นมีนิสัยใช้เงินเปลือง ชอบใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เกินตัว ชอบซื้อของที่ไม่น่าจำเป็น แรกๆ ที่ซื้อมาก็อาจจะเห่อ พอนานเข้าก็เบื่อ เลิกสนใจสิ่งนั้นหรือไม่ก็ซื้อเพราะอยากมีเหมือนเพื่อน ตลอดจนวัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรงเป็นธรรมชาติ ตั้งแต่รุนแรงเพียงเล็กน้อย เช่นหงุดหงิด ตำหนิคนอื่น คิดเร็วทำเร็ว จนถึงอารมณ์รุนแรงมากๆ เช่น ก้าวร้าว ดื้อดึง ต่ำท้อ ขวนทะเลาะต่างๆ และที่รุนแรงมากกว่านั้นคือ ยกพวกตีกัน ก่อความไม่สงบในสถานที่ต่างๆ

เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ขึ้นแล้ว วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง บางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการผิดๆ ไม่มีการคิดวิธีการแก้ไขปัญหากันอย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญกับพวกเขา ให้เขาได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหารวัยรุ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่ที่มีมักจะประสบปัญหาคือเขาไม่มีความรู้ในเรื่องของสิ่งที่ถูกหรือผิด ไม่มีคนมาให้ความรู้ให้การปรึกษาที่ถูกและชี้แนะแนวทางการแก้ไขหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยการคิดที่ขาดการยั้งคิด วัยรุ่นเมื่อประสบพบเจอกับปัญหาต่างๆ ส่วนใหญ่มักปรึกษาเพื่อนเชื่อเพื่อนเพราะคิดว่าเพื่อนเป็นที่พึ่งให้แก้ตนได้ทั้งหมด จึงถือว่าเป็นความคิดที่ผิด ซึ่งความจริงแล้วเมื่อเกิดปัญหาคนที่ควรไปขอคำปรึกษาคือ พ่อ แม่ เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับวัยรุ่นมากที่สุดและสามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง

### วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๓. เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา



## วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) วิธีการดำเนินงานวิจัยและแผนการบริหารแผนงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นตรวจสอบประเมินผล และขั้นปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (PDCA) มีรายละเอียดดังนี้

๑) ขั้นวางแผน (Plan) คณะผู้วิจัยทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างเครื่องมือในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แนวทางสนทนากลุ่ม แบบบันทึกข้อมูลและแนวทางการสังเกต สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการ กำหนดเป้าหมายหลัก สร้างความเข้าใจของคณะผู้วิจัย

๒) ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) คณะผู้วิจัยศึกษาสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่ทำวิจัยร่วมมือจากทีมสหสาขาวิชาชีพคณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดแนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วน โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการประชุมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไปนำเสนอและหารือกับทีมเพื่อขอความร่วมมือในการกำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพ นำข้อสรุปจากการจัดประชุมระดมสมองมาดำเนินการพัฒนาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อขอรับการสนับสนุนและพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศิลปะการใช้ชีวิต

๓) ขั้นตรวจสอบประเมินผล (Check) คณะผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้ ๑) การติดตามข้อเสนอที่นำเสนอต่อหน่วยราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ๒) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการกำหนดตัวชี้วัด คือ วัดความรู้ของผู้เข้าอบรมและวัดความสนใจโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ประชากร กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสถานที่วิจัยได้แก่เด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๐๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ มีการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มีความกลมกลืนกันทางวัฒนธรรม โดยมีเครื่องมือที่สำคัญดังนี้

๑. ใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่างๆ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนามและดำเนินการสัมภาษณ์

แบบไม่มีโครงสร้างนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้น โดยผู้วิจัยจะเตรียมแนวคำถามอย่างกว้าง ๆ มาล่วงหน้า

๒. การอภิปรายกลุ่มย่อย โดยนำสภาพปัญหาความขัดแย้งที่พบในการสัมภาษณ์มา ทำการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างชุดกิจกรรม เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่ว ๆ ไป

๓. ใช้ชุดกิจกรรมในการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งชุดกิจกรรมประกอบด้วย

๓.๑ การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน ๑๐๐ คนในประเด็น การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓.๒ การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกันทั้งจากผู้คุมฯ เด็กและเยาวชนรวมทั้งนักวิชาการ

๓.๓ สร้างกติการ่วมกันผ่านเวทีร่วมกันทั้งจากผู้คุมฯ เด็กและเยาวชนรวมทั้งนักวิชาการ

๔. การใช้เครื่องมือการถ่ายภาพ โดยการใช้ภาพถ่ายเป็นภาพนิ่งเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษา

๕. เทปบันทึกเสียง ใช้สัมภาษณ์เพื่อช่วยบันทึกการสนทนาที่เป็นประเด็นสำคัญๆ ตามวัตถุประสงค์ให้ได้อย่างครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

- ดำเนินการศึกษาริบทพื้นที่โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย

- สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนามจากการ สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย สนทนากลุ่ม จัดเวทีแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นสำคัญ กล่าวคือ กิจกรรมการสร้างเครือข่าย รูปแบบและวัฒนธรรมที่เน้นการนำผลการวิเคราะห์มาเผยแผ่สู่สังคม ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

- วิเคราะห์การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้หลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การสร้างเกณฑ์ปฏิบัติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

## ผลการวิจัย

การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

**๑. องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา** จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวต่างก็สะท้อนคติและเหตุปัจจัยแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีลักษณะคล้ายๆ กัน คติที่พบมากที่สุดคือ ข้อหาที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ซึ่งพฤติกรรมคติ มีทั้งครอบครองเพื่อเสพ ครอบครองเพื่อจำหน่าย ร่วมกันผลิต เพราะว่ายาสเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำผิดอย่างอื่นด้วย เช่น คติการลักทรัพย์ก็มักจะมียาสเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีคติการทำร้ายร่างกาย ลักขโมย และละเมิดทางเพศ และพบว่าจำนวนมากที่ทำผิดมากกว่าเรื่องเดียว ดังมีรายละเอียด ดังนี้

- ๑) คติยาเสพติด ได้แก่ ยาบ้า ยาไอซ์ และสารเสพติดอื่นๆ
- ๒) คติเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เช่นการทำร้ายร่างกาย พยายามฆ่า
- ๓) คติเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์
- ๔) คติเกี่ยวกับเพศ คือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น พรากผู้เยาว์ กระทำชำเรา
- ๕) คติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจร

เหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสภาพครอบครัวทั้งนี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแล ความสัมพันธ์ไม่ดี ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขายยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรมละเมิดกฎหมายกติกาสังคม ครอบครัวขาดการพัฒนาในทางบวก

สภาพแวดล้อมสถานศึกษา โรงเรียน ระบบการเรียนที่เป็นตัวอย่างของการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม โรงเรียนไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัย การลงโทษรุนแรงและไม่เหมาะสม การละเมิดทางร่างกายและทางเพศ ครูเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เพื่อนชักจูงไปในทางอบายมุข มีการรังแกกัน ครูมีปัญหา

สุขภาพจิต ระบบการเรียนเร่งเด็ก เน้นวัตถุ แข่งขัน ตัวใครตัวมัน ไม่สร้างทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย มีการระบาดของยาเสพติด การพนัน ปัญหาอาชญากรรม การกระทำผิดแล้วหลบเลี่ยงได้ ระบบยุติธรรมที่มีปัญหา ขาดการดูแลเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เข้มแข็ง ชุมชนแบบตัวใครตัวมัน เน้นด้านเงินและวัตถุนิยมนอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ การติดเกมยังมีส่วนต่อการเกิดการกระทำผิดได้ตั้งนั้นปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนกระทำผิดมีความจำเป็นต้องอาศัยกำลังประสานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพราะปัญหานี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีใช้กระทบต่อครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด แต่ส่งผลถึงสังคมในวงกว้าง ซึ่งทุกฝ่ายต้องช่วยกันวางข้อกำหนดและเงื่อนไขให้เยาวชนที่ถูกฟ้องปฏิบัติตามสำนึกของตนเอง มุ่งสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดีคืนสู่สังคม

**๒. การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา** ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม (กิจกรรมทำแต่ภายในเท่านั้น ไม่มีใครเข้าออก ผู้เข้าไปอบรม และทำกิจกรรม ต้องตรวจ ATK และผ่านฉีควัคซีนตามที่รัฐบาลและสถานพินิจกำหนดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย) ประกอบด้วย

๑. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและศีลธรรม วิธีดำเนินกิจกรรมปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์ในการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนาการฝึกจิตให้มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ในการเรียนรู้ให้เข้าใจและให้รู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ผลการดำเนินกิจกรรม

- ๑) เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์
- ๒) พัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา
- ๓) มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้
- ๔) เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง
- ๕) มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๒. กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก วิธีการดำเนินการให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจในการคิดด้านบวกโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการคิดในทางบวก เน้นให้ปรับพฤติกรรมด้านบวก สอนให้รู้ตัวว่าถูกหรือ

ผิด หรือการรู้ กับไม่รู้ความเหมาะสม กับไม่เหมาะสม มีลักษณะต่างกันอย่างใด ซึ่งวัยเด็กและเยาวชน ควรปฏิบัติอย่างไร จิตวิทยาเชิงบวกทำให้เกิดกระแสการศึกษาแบบผสมผสานและเชิงเปรียบเทียบผล การศึกษาระหว่างจิตวิทยาเชิงบวกและจิตวิทยาแขนงอื่นๆ เกิดจากการดึงความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาในหลายแขนงเข้าด้วยกัน จิตวิทยาเชิงบวกมีแนวโน้มให้ความสำคัญไป เนื่องจากเมื่อถึงจุดที่มนุษย์นำหลักการและเทคนิคต่างๆ ของจิตวิทยาเชิงบวกไปปรับใช้และสามารถ พัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด ผลการดำเนินการคือ

- ๑) เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์
  - ๒) พัฒนาจิตและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา
  - ๓) มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้าน อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้
  - ๔) เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง
  - ๕) มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๓. กิจกรรมการสัญญาใจ วิธีการดำเนินการ

- ๑) การทำความสะอาดที่พักและบริเวณใกล้เคียง การปลูกความสามัคคีในชุมชนให้ดีขึ้น
- ๒) การคัดแยกขยะและดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมในที่พักและบริเวณที่เกี่ยวข้อง
- ๓) แนะนำครอบครัวให้ลด ละ ยาเสพติด บุหรี่ เหล้า และอื่นๆ ที่เป็นสิ่งเสพติด
- ๔) การลดหรือไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทให้เกิดความรำคาญในที่พักและชุมชน
- ๕) การทำสัญญาใจที่จะไม่ปฏิบัติเหมือนกับที่ผ่านมาในอดีตและจะทำความดีในอนาคต

ผลการดำเนินกิจกรรมเป็นการให้เด็กตั้งใจที่จะทำความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ โดย วิทยากร (ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล) แจกกระดาษให้เด็กและเยาวชนที่เข้าอบรมฯ เพื่อให้เขียน ข้อความให้ “ตั้งใจจะทำความดีคนละ ๓ อย่าง” ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ได้เขียนข้อความที่ตั้งใจทำ ความดี เช่น การตั้งใจในการถือศีลห้า สวดมนต์ก่อนนอน ไม่พูดโกหก ตั้งใจทำแต่ความดีให้กับตนเอง และพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ส่วนการทำความดีต่อชุมชน เช่น การทำสัญญาใจเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน เบื้องต้น ที่เป็นเรื่องใกล้ตัวจะต้องเร่งทำก่อน ทุกคนก็ยินดีที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน

๔. การทำกิจกรรมจิตบำบัดกลุ่มย่อย วิธีการดำเนินกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน ร่วมทำ จิตบำบัดในกลุ่มย่อยเพื่อให้เกิดความรู้สึกในผู้เข้าร่วมมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีความต้องการ และความสนใจของกลุ่มเพื่อการเอาชนะใจตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่มีทัศนคติที่ไม่เคยมี จะ สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถ ในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกันและเป็น

อิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่า แพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุ ความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายใน กลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป ผลการดำเนินกิจกรรมมีจิตใจที่จะทำและ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของ ตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลาย คนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการ วิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วม ในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกัน ตลอดไป

๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักในวันแม่ โดยทางสถานพินิจและ คຸ້ມครองเด็กและเยาวชนเชิญแม่และผู้ปกครองเด็กและเยาวชน มาร่วมแสดงความรักที่มีต่อลูก ผล การดำเนินกิจกรรมเด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความเคารพ นบถือ เชื้อฟัง และช่วยเหลือ ในกิจการงานต่างๆในครอบครัว การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคล แก่ชีวิตฯ ดังนั้น การมีความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝัง คุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับ ครอบครัวและชุมชน การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริม พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของ คนและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร วิธีการดำเนินกิจกรรม

๑) การปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้จิตสงบและสันติ

๒) การปฏิบัติธรรมด้วยการเดินเพื่อทำให้จิตสงบ โดยให้เด็กและเยาวชนได้เดิน จงกรม

ผลการดำเนินกิจกรรมคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ เป็นการรู้จักตอบแทนบุญคุณ ผู้มีพระคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยรักษาและพยุงสังคมไทย

๗. กิจกรรมคุณค่าของความเป็นมนุษย์ วิธีดำเนินกิจกรรมเป็นการวัดกายและจิต หรือเป็นแสดงออกทางด้านร่างกาย และการแสดงถึงการมีน้ำใจไมตรีต่อตนเองและผู้อื่น โดยการ ทำงานหรือพัฒนางานได้อย่างดี ผลการดำเนินกิจกรรมมีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี

๘. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแสดงความจงรักภักดีในวันพ่อหลวง มีวิธีการคือ

วิธีที่ ๑. ทำได้ง่ายๆ เริ่มต้นที่กายแข็งแรง เมื่อกายแข็งแรง จะเป็นจุดเริ่มให้เด็กและ เยาวชนได้ทำความดีให้มากยิ่งขึ้น

วิธีที่ ๒. ทำได้ง่ายๆ ทำใจให้เป็นสุข ด้วยการรู้จักลด ละ เลิกอบายมุข ทั้งเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ บุหรี่และยาเสพติด ชำระใจให้สะอาด มีสติเป็นเครื่องเตือนใจ เพื่อดำเนินชีวิตให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท

วิธีที่ ๓ ทำได้ง่ายๆ กับครอบครัวและคนใกล้ตัว โดยรู้จักการแบ่งปัน หยิบยื่นความรัก และความปรารถนาดีแก่ผู้อื่น ผิดใจก็รู้จักให้อภัย ซื่นชมและให้กำลังใจกันเสมอ

วิธีที่ ๔ ทำได้ง่ายๆ ด้วยการอาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักการเสียสละเวลา พละกำลัง เป็นอาสาสมัคร เพื่อส่วนรวม เป็นการทำความดีอย่างมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน

วิธีที่ ๕ ทำได้ง่ายๆ ห่วงใยสิ่งแวดล้อม ลดการเพิ่มขยะใช้ถุงพลาสติกที่ไม่จำเป็น ท่องให้ขึ้นใจใช้ถุงผ้า รีไซเคิล จะทิ้งต้องลงถัง เก็บกวาดให้สะอาด ที่ทำงานสดใส สังคมก็จะน่าอยู่

วิธีที่ ๖ ทำได้ง่ายๆ รักพ่อต้องพอเพียง ประหยัด และอดออมให้ขึ้นใจ ยิ่งใช้น้อย ยิ่งเหลือเก็บมาก จ่ายในสิ่งที่จำเป็น เมื่อใช้จ่ายอย่างพอดี บริโภคอย่างพอเพียง ชีวิตจะสุขเพียงพอ

วิธีที่ ๗ ทำความได้ง่ายๆ ด้วยการให้และบริจาค รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ เสียสละสิ่งของ ทรัพย์ โลหิต อวัยวะ ตามกำลัง ด้วยการให้ด้วยใจบริสุทธิ์ ส่วนรวมย่อมจะพบกับความสุขสบายใจอย่างแท้จริง

ผลการดำเนินกิจกรรมคือมีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี

๙. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนจัดโครงการวันลอยกระทง วิธีการดำเนินกิจกรรมคือ

๑) ใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมย่อยสลายง่าย เช่น ดินเหนียว ต้นกล้วย ใบตอง ดอกไม้สด ฟังนึกเสียว่า เมื่อเสร็จงานแล้ว สะดวกต่อการเก็บและทำความสะอาด

๒) คำนึงถึงงบประมาณที่ใช้จ่ายในการประดิษฐ์กระทง ไม่ต้องใช้วัสดุที่มีราคาแพงเกินกว่ากำลังทรัพย์ของตนจะทำได้ ใช้สิ่งของใกล้ตัวหาง่ายในชุมชน

๓) รูปทรงของกระทงมีลักษณะสร้างสรรค์ สวยงาม ฟังระลึกว่า การทำกระทงขึ้นเพื่อให้ผู้มีพระคุณกับตน อย่าทำเพื่อให้เสร็จไปหนึ่งงาน

๔) แต่งกายสุภาพ ผู้หญิงไม่ควรนุ่งกางเกงขาสั้นจนเกินไป เป็นการไม่เคารพ และไม่เหมาะสมเมื่อไปในที่ชุมชนเวลาค่ำคืน

๕) จุดเทียน รูป ไข่สัการบูชาด้วยความเคารพ อย่าเล่นคึกคะนอง

๖) ระมัดระวังขณะลอยกระทง ดุสถานที่ที่มั่งคั่ง ปลอดภัย เช่น ไปลอยที่วัดที่มีบันไดลงไปอย่างแน่นหนา อย่าไปลอยบริเวณแพ เมื่อคนเข้าไปเหยอะอาจเกิดแพล่มได้ และดูสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีตึกเกินไป ป้องกันสัตว์ร้ายและการเกิดอาชญากรรม

๗) เมื่อลอยกระทงเสร็จแล้วควรทำมงคลให้กับชีวิต ด้วยการทำบุญ บริจาคทาน เพื่อความสบายใจ ไม่ควรไปเที่ยวดื่มเหล้า เล่นการพนัน ถ้าเป็นไปได้กลับบ้าน พักผ่อนจะดีกว่า

ผลการดำเนินกิจกรรมคือได้ตระหนักถึงสาระของการจัดงานลอยกระทงจริง ๆ ไม่ใช่เพื่อความบันเทิง เล่นพลุ ดอกไม้ไฟ ใช้โคมทำกระทง ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนไม่รู้ถึงความสำคัญของประเพณี อาจนำไปสู่การออกไปเที่ยวเล่นอย่างคึกคะนอง ต้มเหล้า มั่วสุม เกิดอุบัติเหตุอย่างที่ผ่านมามากๆ ปีได้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ควรแนะนำให้เข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง

**๓. นำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีขั้นตอนดังนี้**

ขั้นตอนที่ ๑ ให้ความรู้ โดยมีวิธีการคือ

๑) ลงพื้นที่ทำการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวิธีการคือ

๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒) ทำความเข้าใจกับเด็กและเยาวชนร่วมกิจกรรม

๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมร่วมกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ ๓ ถ่ายทอดองค์ความรู้โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

๑) ประสานงานกับสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตกลงการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้

๒) ประสานไปยังผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมแสดงความคิดเห็น

๓) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

๔) คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

โดยคณะผู้วิจัยได้จัดทำวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเสนอกลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับชุดโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับชุมชนจำนวน ๕ ชุมชนซึ่งเป็นการขยายเครือข่าย โดยความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ครอบครัวของเด็กและ



เยาวชนต่อไปสำหรับการนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีเสียงสะท้อนกลับมาในทางที่ดี ดังเช่น เด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของเด็กและเยาวชน ได้เน้นความรู้ด้านหลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้าและจิตวิทยาในด้านบวก สรุปได้ดังนี้

๑. เพื่อสาธิตแนวทางการเรียนรู้หลักธรรมพระพุทธศาสนาและเครื่องมือจิตวิทยาเชิงบวกตามแนวทางเอาชนะใจตนเอง

๒. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาจิตใจตนเอง และทำสัญญาใจเพื่อให้สามารถปรับและพัฒนาพฤติกรรมเด็กและเยาวชน ให้สุขภาพจิตที่ดีและเป็นที่ต้องการของชุมชน

๓. การทำความดีของเด็กและเยาวชน ต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง โดยเด็กและเยาวชนได้รู้จักความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ เพื่อให้เด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความเคารพ นบถือ เชื้อฟัง และช่วยเหลือในกิจการในครอบครัวได้ดีขึ้น

๔. การสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทำให้จิตใจของเด็กและเยาวชนได้มีน้ำใจเมตตาต่อผู้ที่มีพระคุณต่อตนเองและชุมชน จะทำให้ผู้ได้เห็นแสดงความดีใจและภูมิใจกับความเป็นมนุษย์ที่สามารถฝึกให้จิตใจตัวเองหรือฝึกสมาธิให้มองเห็นตนที่มีคุณค่าในสังคม

๕. มีทักษะในการดำเนินชีวิต รวมไปถึงการติดตั้งหลักคิดและเครื่องมือเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและสุขภาพจิตให้ดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข

๖. การสร้างพื้นฐานชีวิตที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งภายหลังการอบรมแล้ว สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเข้ากับชุมชนด้วยดี

## อภิปรายผล

การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ได้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ องค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือเหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสภาพครอบครัวทั้งนี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแล ความสัมพันธ์ไม่ดี ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขายยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรมละเมิดกฎหมายกติกาสังคม ครอบครัวขาดการพัฒนาในทางบวก สภาพแวดล้อมสถานศึกษา โรงเรียน ระบบการเรียนที่เป็นตัวอย่างของการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม โรงเรียนไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัย การลงโทษรุนแรงและไม่เหมาะสม การละเมิดทางร่างกายและทางเพศ ครูเป็นแบบอย่างที่ดี

ไม่ดี เพื่อนชักจูงไปในทางอบายมุข มีการรังแกกัน ครูมีปัญหาสุขภาพจิต ระบบการเรียนเร่งเด็ก เน้น  
 วัตถุ แข่งขัน ตัวใครตัวมัน ไม่สร้างทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย  
 มีการระบาดของยาเสพติด การพนัน ปัญหาอาชญากรรม การกระทำผิดแล้วหลบเลี่ยงได้ ระบบ  
 ยุติธรรมที่มีปัญหา ขาดการดูแลเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เข้มแข็ง ชุมชนแบบตัวใครตัวมัน เน้น  
 ด้านเงินและวัตถุนิยมนอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ การติดเกมยังมีส่วนต่อการเกิดการกระทำผิดได้  
 สอดคล้องกับ**พระมหาไกรสร โชติปญโญ** ศึกษาเรื่อง การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน  
 โรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรม  
 เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียน  
 ได้ตระหนักต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้อง  
 อาศัยสถาบันทางสังคมโดยเฉพาะสถาบันทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ  
 ศึกษา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของ  
 ผู้บริหาร บริบทของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ใน  
 ส่วนการดำเนินงานพบประเด็นปัญหาในกระบวนการศึกษาเยาวชนได้แก่ ครอบครัวในการยอมรับ  
 พฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา ส่วนของแนวทางการพัฒนา  
 เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ประการสำคัญในส่วน  
 ของบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และกระบวนการใน  
 การพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ กระบวนการวิธีละมุนละม่อม วิธีรุนแรง และวิธีปล่อยให้เป็นตาม  
 ระเบียบกติกาของสังคม แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของ  
 สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขและพัฒนา  
 เยาวชน และบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา  
 ที่ต่อเนื่องในการปลูกฝังและขัดเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคน  
 ดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป ( พระมหาไกรสร โชติปญโญ,๒๕๕๖) และ**พระมหาบุญจิตร  
 กนตสีโล(คำมา)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะพุทธทาสภิกขุ  
 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเยาวชนวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนและ  
 ประยุกต์แนวคิดของพุทธทาสภิกขุในการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนในสังคมปัจจุบันจากการศึกษา  
 พบว่านโยบายการพัฒนาประเทศที่มุ่งหวังความเจริญด้านเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมคนใน  
 สังคมคือ การย่อหย่อนในศีลธรรมจริยธรรมจนก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายด้าน เช่นปัญหาเรื่อง  
 ค่านิยม ยาเสพติด อาชญากรรมทางเพศ และความรุนแรง เป็นต้นเพราะขาดการอบรมสิ่งที่ตั้งมาจาก  
 ครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคม ท่านพุทธทาสภิกขุมองว่าการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชน สิ่ง  
 สำคัญคือครอบครัวผู้ปกครองต้องให้เยาวชนได้รับการศึกษาอบรมที่ถูกต้อง และร่วมมือกันสร้าง  
 โอกาสให้เยาวชนได้พัฒนาสติปัญญาให้มีชีวิตอยู่ด้วยอุดมคติคือ ความเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมบริบูรณ์

ด้วยคุณธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ปัจจุบันสังคมกำลังบูชาวัตถุ ท่านพุทธทาสภิกขุแนะนำให้ถอยหลังเข้าไปหาความถูกต้อง คือสังคมธรรมที่มาจากการปฏิบัติทางศีลธรรม ยึดหลัก “อัมมิกสังคมนิยม” คือสังคมที่ประกอบด้วยธรรมะไม่มีใครเอาเปรียบใครไม่มีใครกอบโกยส่วนเกิน เป็นสังคมนิยมที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งทางวัตถุและจิตใจ เป็นสังคมนำปรารถนาอันธำรงไว้ซึ่งความถูกต้องคือศีลธรรมและวัฒนธรรมสืบไป (พระมหาบุญจิตกร กนตสีโล, ๒๕๕๑),

ประเด็นที่ ๒ การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม (กิจกรรมทำแต่ภายในเท่านั้น ไม่มีใครเข้าออก ผู้เข้าไปอบรม และทำกิจกรรม ต้องตรวจ ATK และผ่านนิศวัคซึนตามที่รัฐบาลและสถานพินิจกำหนดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย) ประกอบด้วย

๑. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและศีลธรรม วิธีดำเนินกิจกรรมปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์ในการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนาการฝึกจิตให้มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ในการเรียนรู้ให้เข้าใจและให้รู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ผลการดำเนินกิจกรรม

- ๑) เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์
- ๒) พัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา
- ๓) มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้
- ๔) เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง
- ๕) มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๒. กิจกรรมจิตวิทยาเชิงบวก วิธีการดำเนินการให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจในการคิดด้านบวกโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการคิดในทางบวก เน้นให้ปรับพฤติกรรมด้านบวก สอนให้รู้ตัวว่าถูกหรือผิด หรือการรู้ กับไม่รู้ความเหมาะสม กับไม่เหมาะสม มีลักษณะต่างกันอย่างไร ซึ่งวัยเด็กและเยาวชนควรปฏิบัติอย่างไร จิตวิทยาเชิงบวกทำให้เกิดกระแสการศึกษาแบบผสมผสานและเชิงเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างจิตวิทยาเชิงบวกและจิตวิทยาแขนงอื่นๆ เกิดจากการดึงความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาในหลายแขนงเข้าด้วยกัน จิตวิทยาเชิงบวกมีแนวโน้มให้ความสำคัญไป

เนื่องจากเมื่อถึงจุดที่มนุษย์นำหลักการและเทคนิคต่างๆ ของจิตวิทยาเชิงบวกไปปรับใช้และสามารถพัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด ผลการดำเนินการคือ

- ๑) เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทักท้วงต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์
- ๒) พัฒนาจิตและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา
- ๓) มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้
- ๔) เรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง
- ๕) มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

### ๓. กิจกรรมการสัญญาใจ วิธีการดำเนินการ

- ๑) การทำความสะอาดที่พักและบริเวณใกล้เคียง การปลูกความสามัคคีในชุมชนให้ดีขึ้น
- ๒) การคัดแยกขยะและดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมในที่พักและบริเวณที่เกี่ยวข้อง
- ๓) แนะนำครอบครัวให้ลด ละ ยาเสพติด บุหรี่ เหล้า และอื่นๆ ที่เป็นสิ่งเสพติด
- ๔) การลดหรือไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทให้เกิดความรำคาญในที่พักและชุมชน
- ๕) การทำสัญญาใจที่จะไม่ปฏิบัติเหมือนกับที่ผ่านมาในอดีตและจะทำความดีในอนาคต

ผลการดำเนินกิจกรรมเป็นการให้เด็กตั้งใจที่จะทำความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ โดยวิทยากร (ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล) แจกกระดาษให้เด็กและเยาวชนที่เข้าอบรมฯ เพื่อให้เขียนข้อความให้ “ตั้งสัจจะทำความดีคนละ ๓ อย่าง” ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ได้เขียนข้อความที่ตั้งใจทำความดี เช่น การตั้งใจในการถือศีลห้า สวดมนต์ก่อนนอน ไม่พูดโกหก ตั้งใจทำแต่ความดีให้กับตนเอง และพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ส่วนการทำความดีต่อชุมชน เช่น การทำสัญญาใจเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเบื้องต้น ที่เป็นเรื่องใกล้ตัวจะต้องเร่งทำก่อน ทุกคนก็ยินดีที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน

๔. การทำกิจกรรมจิตบำบัดกลุ่มย่อย วิธีการดำเนินกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน ร่วมทำจิตบำบัดในกลุ่มย่อยเพื่อให้เกิดความรู้สึกในผู้เข้าร่วมมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีความต้องการและความสนใจของกลุ่มเพื่อการเอาชนะใจตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่มีทัศนคติที่ไม่เคยมี จะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป ผลการดำเนินกิจกรรมมีจิตใจที่จะทำและ

ความเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคนในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป

๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักในวันแม่ โดยทางสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเชิญแม่และผู้ปกครองเด็กและเยาวชน มาร่วมแสดงความรักที่มีต่อลูก ผลการดำเนินกิจกรรมเด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความรัก นบถื้อ เชื้อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆในครอบครัว การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตฯ ดังนั้น การมีความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวและชุมชน การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของคนและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

#### ๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร วิธีการดำเนินกิจกรรม

๑) การปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้จิตสงบและสันติ

๒) การปฏิบัติธรรมด้วยการเดินเพื่อทำให้จิตสงบ โดยให้เด็กและเยาวชนได้เดิน

จงกรม

ผลการดำเนินกิจกรรมคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ เป็นการรู้จักตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยรักษาและพุงส่งสังคมไทย

๗. กิจกรรมคุณค่าของความเป็นมนุษย์ วิธีดำเนินกิจกรรมเป็นการวัดกายและจิต หรือเป็นแสดงออกทางด้านร่างกาย และการแสดงถึงการมีน้ำใจไมตรีต่อตนเองและผู้อื่น โดยการทำงานหรือพัฒนางานได้อย่างดี ผลการดำเนินกิจกรรมมีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี

#### ๘. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแสดงความรักภักดีในวันพ่อหลวง มีวิธีการคือ

วิธีที่ ๑. ทำได้ง่ายๆ เริ่มต้นที่กายแข็งแรง เมื่อกายแข็งแรง จะเป็นจุดเริ่มให้เด็กและเยาวชนได้ทำความดีให้มากยิ่งขึ้น

วิธีที่ ๒. ทำได้ง่ายๆ ทำใจให้เป็นสุข ด้วยการรู้จักลด ละ เลิกอบายมุข ทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่และยาเสพติด ชำระใจให้สะอาด มีสติเป็นเครื่องเตือนใจ เพื่อดำเนินชีวิตให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท

วิธีที่ ๓ ทำได้ง่ายๆ กับครอบครัวและคนใกล้ตัว โดยรู้จักการแบ่งปัน หยิบยื่นความรัก และความปรารถนาดีแก่ผู้อื่น ผิดใจก็รู้จักให้อภัย ชื่นชมและให้กำลังใจกันเสมอ

วิธีที่ ๔ ทำได้ง่ายๆ ด้วยการอาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักการเสียสละเวลา พละกำลัง เป็นอาสาสมัคร เพื่อส่วนรวม เป็นการทำความดีอย่างมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน

วิธีที่ ๕ ทำได้ง่ายๆ ห่วงใยสิ่งแวดล้อม ลดการเพิ่มขยะใช้ถุงพลาสติกที่ไม่จำเป็น ท่องให้ชื่นใจใช้ถุงผ้า รีไซเคิล จะทิ้งต้องลงถัง เก็บกวาดให้สะอาด ที่ทำงานสดใส สังคมก็จะน่าอยู่

วิธีที่ ๖ ทำได้ง่ายๆ รักพ่อต้องพอเพียง ประหยัด และอดออมให้ชื่นใจ ยิ่งใช้น้อย ยิ่งเหลือเก็บมาก จ่ายในสิ่งที่จำเป็น เมื่อใช้จ่ายอย่างพอดี บริโภคอย่างพอเพียง ชีวิตจะสุขเพียงพอ

วิธีที่ ๗ ทำความได้ง่ายๆ ด้วยการให้และบริจาค รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ เสียสละสิ่งของ ทรัพย์ โลหิต อวัยวะ ตามกำลัง ด้วยการให้ด้วยใจบริสุทธิ์ ส่วนรวมย่อมจะพบกับความสุขสบายใจอย่างแท้จริง

ผลการดำเนินกิจกรรมคือมีแรงบันดาลใจที่เชื่อในผลของความดี

๙. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนจัดโครงการวันลอยกระทง วิธีการดำเนินกิจกรรมคือ

๑) ใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมย่อยสลายง่าย เช่น ดินเหนียว ต้นกล้วย ใบตอง ดอกไม้สด ฟังนึกเสียว่า เมื่อเสร็จงานแล้ว สะดวกต่อการเก็บและทำความสะอาด

๒) คำนึงถึงบทที่ใช้จ่ายในการประดิษฐ์กระทง ไม่ต้องใช้วัสดุที่มีราคาแพงเกินกว่ากำลังทรัพย์ของตนจะทำได้ ใช้สิ่งของใกล้ตัวหาง่ายในชุมชน

๓) รูปทรงของกระทงมีลักษณะสร้างสรรค์ สวยงาม ฟังระลึกว่า การทำกระทงขึ้นเพื่อไหว้ผู้มีพระคุณกับตน อย่าทำเพื่อให้เสร็จไปหนึ่งงาน

๔) แต่งกายสุภาพ ผู้หญิงไม่ควรนุ่งกางเกงขาสั้นจนเกินไป เป็นการไม่เคารพ และไม่เหมาะสมเมื่อไปในที่ชุมชนเวลาค่ำคืน

๕) จุดเทียน รูป ไหว้สักการบูชาด้วยความเคารพ อย่าเล่นคึกคะนอง

๖) ระมัดระวังขณะลอยกระทง ดูสถานที่ที่มั่งคั่ง ปลอดภัย เช่น ไปลอยที่วัดที่มีบันไดลงไปอย่างแน่นหนา อย่าไปลอยบริเวณแพ เมื่อคนเข้าไปเยอะอาจเกิดเพลิงไหม้ และดูสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีตึกเกินไป ป้องกันสัตว์ร้ายและการเกิดอาชญากรรม

๗) เมื่อลอยกระทงเสร็จแล้วควรทำมงคลให้กับชีวิต ด้วยการทำบุญ บริจาคทาน เพื่อความสบายใจ ไม่ควรไปเที่ยวดื่มเหล้า เล่นการพนัน ถ้าเป็นไปได้กลับบ้าน พักผ่อนจะดีกว่า

ผลการดำเนินกิจกรรมคือได้ตระหนักถึงสาระของการจัดงานลอยกระทงจริง ๆ ไม่ใช่เพื่อความบันเทิง เล่นพลุ ดอกไม้ไฟ ใช้โฟมทำกระทง ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนไม่รู้ถึงความสำคัญของประเพณี อาจนำไปสู่การออกไปเที่ยวเล่นอย่างคึกคะนอง ดื่มเหล้า มั่วสุม เกิดอุบัติเหตุอย่างที่ผ่านมามากๆ ปีได้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ควรแนะนำให้เข้าใจในสิ่งที่

ถูกต้อง สอดคล้องกับ**แม่ชีสุตา โรจนอุทัย** ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเขาวรรณอารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน ๔๐ คนซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ ๒๐ คน กิจกรรมการที่ใช้ในการทดลองคือ การเข้าค่ายเป็นระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยระหว่างการเข้าค่ายนักเรียนต้องใช้ชุดฝึกการพัฒนาเขาวรรณอารมณ์ ๓ ชุด ได้แก่ ชุดฝึกผัสสะ ชุดฝึกสติ และชุดฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังจากกิจกรรมมีการติดตามผลนักเรียน ๒ ครั้ง ห่างกันครั้งละ ๑ เดือนโดยผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาเขาวรรณอารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา คือ รูปแบบ “CMC” คือ Contact- Mindfulness- Contemplation อันเป็นองค์รวมในการพัฒนาเขาวรรณอารมณ์ด้วยการ “รู้กระทบ รู้เท่าทัน รู้สร้างสรรค์สิ่งดีงาม” ทำให้เกิดการ “กระชับ ฉับไว อยู่ในใจ และเป็นตัวของตัวเอง” ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนแบบทดสอบเขาวรรณอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง ๓ ด้าน คือด้านความรู้สึก ความนึกคิด และพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (แม่ชีสุตา โรจนอุทัย, ๒๕๖๐)

**ภัทรพล หมดมลทิน** ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี พบว่า การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีควรนำพุทธธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของคนในสังคมไทยมาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน หัวข้อหลักธรรมที่ควรนำมาใช้พัฒนาเยาวชนมี ๔ ข้อ ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิ 2) การเอื้อเพื่อเกื้อกูล 3) การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และ 4) การควบคุมจิตใจให้สงบ การที่จะพัฒนาเยาวชนให้เกิดสัมมาทิฐิได้ ผู้สอนจะต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรคอยโน้มน้าวชี้ให้เห็นความสำคัญของความดีและส่งเสริมให้เยาวชนได้นำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไปคิดโดยแยกกายจนเกิดปัญญาสามารถแยกแยะดี-ชั่วได้ด้วยตนเอง รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ทำให้เยาวชนที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะย่างเข้าสู่วัยรุ่นมีสัมมาทิฐิหรือความเห็นที่ถูกต้องติดตัวติดใจไปการพัฒนาความดีด้านอื่นๆ ได้แก่ การเอื้อเพื่อเกื้อกูล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการควบคุมจิตใจให้สงบก็จะสามารถพัฒนาได้ง่าย หรืออาจติดตามมาอย่างอัตโนมัติจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ยังผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนเป็นผู้ก่อลดน้อยถอยลงไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชน สามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างปกติสุข และประเทศชาติได้พัฒนารุดหน้า (ภัทรพล หมดมลทิน, ๒๕๖๐) และ**พระมหาไกรสร โชติปัญญา** ศึกษาเรื่อง การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหาร บริบทของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ในส่วนการดำเนินงานพบประเด็น

ปัญหาในกระบวนการศึกษาเยาวชนได้แก่ ครอบครัวในการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา ส่วนของแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ประการสำคัญในส่วนของบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และกระบวนการในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ กระบวนการวิถีมุนละมอม วิธีรุนแรง และวิธีปล่อยให้เป็นตามระเบียบกติกาสังคม แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขและพัฒนาเยาวชน และบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องในการปลูกฝังและขัดเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป (พระมหาไกรสร โชติปัญญา, ๒๕๕๖)

## ข้อเสนอแนะ

### ๑. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงปฏิบัติการเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและสามารถปฏิบัติได้ ดังต่อไปนี้

๑. การจัดโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีการประชุมวางแผนหรือประชาสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมเพื่อจะได้มีเวลาในการเตรียมงาน

๒. ควรมีการสรุปผลการจัดโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแต่ละครั้ง และบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูล ที่จะนำมาปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม

๓. ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญภาครัฐ ในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

### ๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการทำวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการทำโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อจะดูว่าผลจากการทำกิจกรรมต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

๒. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เกิดการร่วมมือแบบสหสาขาวิชาชีพและบูรณาการ



๓. การศึกษาและความเข้าใจในชีวิตของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัด  
พระนครศรีอยุธยา

### เอกสารอ้างอิง

พระมหาไกรสร โชติปัญญา. (๒๕๕๖). การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้  
ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัย  
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาบุญจิตร กนตสีโล. (๒๕๕๑). "ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะของพุทธ  
ทาส ภิกขุ". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา  
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภัทรพล หมดมลทิน. (๒๕๖๐). "พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี". วิทยานิพนธ์พุทธ  
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แม่ชีสุดา โรจนอุทัย. (๒๕๖๐). "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนอารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา".  
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ  
ราชวิทยาลัย.

ลักษณะ พงษ์ภุมมา. (๒๕๖๐). ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี  
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://164.115.41.60/knowledge/?p=436> [๑๔ พฤศจิกายน  
๒๕๖๐].

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่



### สนทนากลุ่ม

ในการสร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา



ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาด โควิด 19 และทำการตรวจ ATK ก่อนทำการอบรม



แสดงการเตรียมบรรยายร่วมกับเจ้าหน้าที่ฯ เรื่องจิตวิทยาเชิงบวกฯ

คณะผู้ดำเนินการอบรม ได้เตรียมการที่จะอบรมตามที่วางแผนไว้ ในวันที่ ๑ มิถุนายน-๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยเริ่มต้นใช้การบรรยายตามหลักสูตรพุทธธรรม และจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งมีหัวข้อ “พัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและศีลธรรม”

๑. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้มีความกตัญญูทศเวทที่ต่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์
๒. เพื่อพัฒนาจิตและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา
๓. เพื่อฝึกจิตให้มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้
๔. เพื่อเรียนรู้ให้เข้าใจและรู้คุณค่าของตนได้อย่างถูกต้อง
๕. เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์



แสดงการบรรยายเรื่องจิตวิทยาเชิงบวกแก่ผู้เข้าอบรมฯ โดยมีเนื้อหา  
เกี่ยวกับการคิดในทางบวก เน้นให้ปรับพฤติกรรมด้านบวก สอนให้รู้ตัวว่าถูกหรือผิด หรือการรู้-กับไม่รู้  
ความเหมาะสม-กับไม่เหมาะสม มีลักษณะต่างกันอย่างใด ซึ่งวัยเด็กและเยาวชนควรปฏิบัติอย่างไร ?



#### แสดงการทำกิจกรรมฯ

เรื่องการสัญญาใจ/ตั้งใจจะทำแต่ความดีให้กับตนเองและชุมชนฯ โดยวิทยากร (ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล) แจกกระดาษให้เด็กและเยาวชนที่เข้าอบรมฯ เพื่อให้เขียนข้อความให้ “ตั้งใจจะทำความดีคนละ ๓ อย่าง” ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ได้เขียนข้อความที่ตั้งใจทำความดี เช่น การตั้งใจในการถือศีลห้า สวดมนต์ก่อนนอน ไม่พูดโกหก ตั้งใจทำความดีให้กับตนเองและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

ส่วนการทำความดีต่อชุมชน เช่น การทำสัญญาใจ ๕ ข้อ เพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเบื้องต้น ที่เป็นเรื่องใกล้ตัว จะต้องเร่งทำก่อน ทุกคนก็ยินดีที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน คือ

๑) การทำความสะอาดที่พักและบริเวณใกล้เคียง การปลูกความสามัคคีในชุมชนให้ดีขึ้น

๒) การคัดแยกขยะและดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมในที่พักและบริเวณที่เกี่ยวข้อง

๓) แนะนำครอบครัว ให้ลด ละ ยาเสพติด บุหรี่ เหล้า และอื่นๆ ที่เป็นสิ่งเสพติด

๔) การลดหรือไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทให้เกิดความรำคาญในที่พักและชุมชน

๕) การทำสัญญาใจที่จะไม่ปฏิบัติเหมือนกับที่ผ่านมาในอดีตและจะทำความดีในอนาคต



แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องจิตบำบัดกลุ่มย่อยๆ โดยการทำจิตบำบัดในกลุ่มย่อย เพื่อให้การเกิดความรู้สึกในผู้เข้าร่วมมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีความต้องการและความสนใจของกลุ่ม เพื่อการเอาชนะใจตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่มีทัศนคติที่ไม่เคยมี จะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยมีจิตใจที่จะทำและความเข้าใจซึ่งกันและกัน

การพัฒนาความสามารถในการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในมุมมองของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกันและเป็นอิสระ การปลดปล่อยผู้เข้าร่วมคนหนึ่งหรือหลายคน ในความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากบทบาทที่เรียกว่าแพะรับบาป การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เสริมสร้างความเป็นอิสระ การบรรลุความสมดุลระหว่างแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมในความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวซึ่งกันและกันตลอดไป



แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องการทำความดีเพื่อพ่อแม่และผู้ปกครองฯ โดยให้เด็กและเยาวชน ได้รู้จักความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ เช่น ให้เด็กรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความเคารพ นบถื้อ เชื้อฟิง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆในครอบครัว การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตฯ ดังนั้น การมีความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การ

ที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวและชุมชน การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของคนและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม





แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่องปฏิบัติธรรมด้วยการเดินเพื่อทำให้จิตสงบฯ

โดยการปฏิบัติธรรมด้วยการเดินจงกรม อาจใช้มือไม่ไขว่หน้า มือไม่ไขว่หลัง แต่ไม่ใช่หมายความว่าถูกต้องสำหรับทุกคน แล้วเหมาะในแต่ละคน เวลาเดิน คุณเดินเท่านั้น คุณเดินเข้าห้องน้ำทำไหนด เดินเท่านั้น ถึงจะเอาไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้จริง การเดินจงกรมเป็นกรรมฐานที่เคลื่อนไหว หลวงปู่ดูลย์ ท่านได้แนะนำไว้ในหนังสือ “สมาธิที่ยั่งยืนถึงความสงบแล้วด้วยการเดินจงกรม จะมีกำลังมากกว่านั่งหรือนอน” แล้วจะสามารถไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้จริง ๆ หลายๆ ท่านที่เดินจงกรมแล้ว ลองกลับไปสังเกตว่า ตนเองรู้สึกตัวได้จริงไหม

ถ้าการเดินจงกรมของคุณถูกต้อง เวลาที่คุณอยู่ในชีวิตรประจำวัน แค่ทำขยับ จิตมีสติตื่น ก็เรียกว่า Alert ตื่นขึ้นเลย คุณนั่งอยู่บนโต๊ะทำงาน แค่คุณสะบัดปากกา จิตจะตื่นเลย ถ้าหากทำถูกต้อง แต่ถ้าไปสังเกตแล้วมันไม่เกิดอาการเหล่านี้เลย ให้ดูไว้ก่อนว่ามีการปฏิบัติผิดตรงไหนสักอย่างหนึ่ง...



แสดงการทำกิจกรรมฯ เรื่อง “คุณค่าของความเป็นมนุษย์”

คำที่ดิฉันอยากพูดให้เด็กๆมองเห็น..เข้าใจ...และตระหนัก เพียรพยายามหาวิธีฝึกและสอนเด็ก ใช้เวลา ๕ ปีในการค้นหาวิธีการสอนและฝึก ที่จะทำให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของคำๆ นี้ และใช้เวลาต่อจากนั้นจนกระทั่งถึงวันนี้ สิบกว่าปีเข้าไปแล้ว ผลที่ได้คือ เด็กบ่นต่อกันมาทุกรุ่นว่า สอนอะไรก็ไม่รู้ สอนไม่รู้เรื่อง และเพื่อนบอก (อย่างถนอมน้ำใจ) ว่าสอนแปลกพิลึก ออกจะใจแป้วอยู่บ้างนะคะ สื่อสารกับใครๆเขาก็ไม่คุยด้วย ก็เลยมาโพสต์แบบเขียนเองอ่านเองอยู่คนเดียวจนบัดนี้ สนุกอย่างหยอๆไปอีกแบบ จนกระทั่งมาอ่านเจอบล็อกของอาจารย์ ที่เล่าถึงงานวิจัยเรื่อง “ความเชื่อในผลของความดี” สุดแสนดีใจ เหมือนต้นไม้หน้าแล้งเจอฝนจนดินฉ่ำ

ภาคผนวก จ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

## การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์:

- ด้านวิชาการ
- ด้านเศรษฐกิจ/พาณิชย์/อุตสาหกรรม
- ด้านสังคม/ชุมชน
- ด้านนโยบาย

## หน่วยงานร่วมดำเนินการและการบริหารจัดการ:

ประเภท	ชื่อหน่วยงาน	โทรศัพท์	หนังสือยินยอม	จัดการ
	ชุมชนบ้านยางลาว บ้านยาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด บุรีรัมย์	๐๘๙ ๘๔๖๖๘๖๗	✓	
	ชุมชนบ้านตลาโพธิ์	๐๘๖ ๒๕๒ ๒๙๖๒	✓	
	ชุมชนบ้านโคกเหล็ก	๐๘๒ ๘๗๖๗๙๓๙	✓	
	ชุมชนบ้านสนวนนอก	๐๘๑ ๗๖๐ ๒๕๔๒	✓	
	ชุมชนบ้านตะโคง	๐๘๙ ๙๔๕ ๙๕๙๐	✓	
	ชุมชนบ้านบุ	0631745487	✓	
	ชุมชนบ้านหนองเต็ง	0869821827	✓	
	ชุมชนบ้านนาโพธิ์	0654178954	✓	

## ประโยชน์ที่ได้จากการร่วมมือกับภาคเอกชน:

- พัฒนาบุคลากร
- ถ่ายทอดองค์ความรู้
- แลกเปลี่ยนประสบการณ์และถ่ายทอดเทคโนโลยี
- อื่น ๆ (กรุณาอธิบาย)

.....

.....

**รายละเอียดการใช้ประโยชน์:**

การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องเกิดจากภายในชุมชน รวมทั้งหน่วยงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดรับฟังความคิดเห็น เป็นที่ปรึกษาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาเพื่อให้เกิดความสงบสุข ถือได้ว่าเป็นการนำ การตัดสินใจทางเลือกนโยบายไปปฏิบัติจริงซึ่งทางชุมชนเองก็ได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาเด็ก และเยาวชน ดังนั้น กระบวนการทุกขั้นตอนที่ สามารถวัดถึงความสำเร็จและวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังสามารถดึงกลไก ภาคประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของงาน การพัฒนาและแก้ไขปัญหของเด็กและเยาวชน .....



หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์  
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย / งานสร้างสรรค์

เรียน ผอ.สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า พระศรีปริยัติธาดา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

ชื่อหน่วยงาน / องค์กร / ชุมชน วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่อยู่ ๒๘๑ หมู่ ๑๓ ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๙-๘๔๖๖๘๖๗.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำเสนอผลงานวิจัย / งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งผลงานวิจัย / งานสร้างสรรค์ ของ ผศ.ดร. สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล ได้นำไปใช้ประโยชน์ดังนี้

- การใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ในด้านความรู้ทางพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัย/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ / เป้าหมายของงานวิจัย /งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จนถึง ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ซึ่งการนำผลงานวิจัย / งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์ ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

นำผลการวิจัยมาประกอบการศึกษาในหลักสูตรและรายวิชา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย ของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นำผลการวิจัยในการเผยแพร่ความรู้อัตลักษณ์ชุมชน ๙ ตีในจังหวัดบุรีรัมย์

ขอรับรองว่าเป็นความจริงทุกประการ

(พระศรีปริยัติธาดา, ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์



หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า นางคำพันธ์ สัมฤทธิ์ ตำแหน่ง กำนันตำบลหนองกี่

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน ศูนย์อบรมประชาชนประจำตำบลหนองกี่

ที่อยู่ ๕๔ หมู่ ๖ ตำบลหนองกี่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๒๑๐

โทรศัพท์ ๐๘๒-๘๗๖๗๙๓๙ โทรสาร


ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
เรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถาน  
พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ.  
ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๒ จนถึง วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒ ซึ่งการ  
นำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. เป็นองค์ความรู้ในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว
๒. ทำให้คณะสงฆ์และประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต
๓. ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ   
(นางคำพันธ์ สัมฤทธิ์)  
ตำแหน่ง กำนันตำบลหนองกี่



หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า นายชาติ อัครสุขบุตร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน โรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม

ที่อยู่ ๘๓ หมู่ ๒ ต.ทุ่งกระตาดพัฒนา อ.หนองก๊ก จ.บุรีรัมย์ ๓๑๒๑๐

โทรศัพท์ ๐๘๑.๗๖๐.๒๕๔๒ โทรสาร ๐๔๔.๖๔๑.๑๙๑

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
เรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถาน  
พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ.ดร.  
สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ จนถึง วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๔ ซึ่ง  
การนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของนักเรียน มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีการผสมผสานองค์ความรู้ หรือ  
การบูรณาการการทำงาน/การเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย และมีความเอื้อต่อเพื่อนมนุษย์ใน  
โรงเรียนเดียวกัน

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ 

( นายชาติ อัครสุขบุตร )

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม





แบบ สพ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า นายธนินทร์ กะฐินสี..... ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ.....

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน โรงเรียนบ้านตัวอย่าง.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง **การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา** ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ **ผศ.ดร. สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล** โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ✓ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ✓ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
  - การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
  - การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
  - การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่.....จนถึง.....ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

ปัจจัยทางพุทธจิตวิทยากับการส่งเสริมการเรียนรู้ในพหุนิยมวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์เป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ ในสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการต่อยอดนวัตกรรมทางการศึกษาในพหุนิยมวัฒนธรรม.....

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ นายธนินทร์ กะฐินสี

(.....นายธนินทร์ กะฐินสี.....)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตัวอย่าง



แบบ สพ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า นายธาดาพงศ์ แดงงาม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน โรงเรียนบ้านหนองไผ่ใหญ่

ที่อยู่ โทรศัพท์ โทรสาร

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การ  
สร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจ  
และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ.ดร.  
สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ✓ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ✓ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
  - การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
  - การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
  - การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่ใช้ประโยชน์ ตั้งแต่.....จนถึง.....ซึ่งการ  
นำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

ปัจจัยทางพุทธจิตวิทยากับการส่งเสริมการเรียนรู้ในพหุนิยมวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์เป็นแนว  
ทางการพัฒนาการเรียนรู้ ในสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการต่อยอดนวัตกรรมทางการศึกษาในพหุ  
วัฒนธรรม

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ นายธาดาพงศ์ แดงงาม

( นายธาดาพงศ์ แดงงาม )

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองไผ่ใหญ่



หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า นายสมพร อรุณโน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ.....

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน โรงเรียนบ้านหนองเขือก.....

ที่อยู่..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง **การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา** ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ **ผศ.ดร. สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล** โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ✓ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ✓ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
  - การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
  - การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
  - การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่.....จนถึง.....ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

ปัจจัยทางพุทธจิตวิทยากับการส่งเสริมการเรียนรู้ในพหุนิยมวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์เป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ ในสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการต่อยอดนวัตกรรมทางการศึกษาในพหุวัฒนธรรม.....

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ นายสมพร อรุณโน.....

( นายสมพร อรุณโน )

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเขือก



แบบ สพ.๐๔.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....๑๐.....กุมภาพันธ์.....๒๕๖๕.....

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร

ข้าพเจ้า...รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันตะนี ตำแหน่ง อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตร  
ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/วิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่อยู่ 219 หมู่ 3 ตำบลคยาบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43100

โทรศัพท์ 085-4217676 เมล์ Aphinant2021@gmail.com

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง  
การสร้างสรรคสังคัมถันตีสุข : กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและ  
คุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ..ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล

ได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ✓ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ✓ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่.....๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔.....จนถึง.....ปัจจุบัน.....ซึ่งการนำผลงานวิจัย/  
งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

ได้นำไปฝึกอบรมให้พระภิกษุสามเณร และเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันตะนี.)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต  
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์หนองคาย



การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล โดยนำไปใช้ประโยชน์ คือมอบผลงานวิจัยให้ผู้ปกครองของเยาวชนในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การนำไปใช้ประโยชน์เผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเยาวชนในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การนำไปใช้ประโยชน์เผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเยาวชนในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การนำไปใช้ประโยชน์เผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเยาวชนในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ...ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล โดยนำไปใช้ประโยชน์

๑. เผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเยาวชนในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒. มอบผลงานวิจัยให้ผู้ปกครองของเยาวชนในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาคผนวก ฉ

แบบรายงานผลสัมฤทธิ์



**แบบรายงานผลสัมฤทธิ์โครงการวิจัยประจำปี 2564**  
**สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

1.ชื่อโครงการ/แผนงานวิจัย.....การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ชื่อหัวหน้า...ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล **สังกัด**.....คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....

โทรศัพท์..... 0819456105 **....อีเมล....** [sompochsrivichit@gmail.com](mailto:sompochsrivichit@gmail.com)....**งบประมาณ** 300,000...  
**บาท ระยะเวลาดำเนินการ ..1 .ปี**

3.แพลตฟอร์มตามยุทธศาสตร์ อววน.. Platform2. การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม

โปรแกรมตามยุทธศาสตร์ อววน..P9 สังคมคุณภาพและความมั่นคง

4. **พื้นที่ทำวิจัย** (ระบุ ตำบล อำเภอ จังหวัด)..

4.1 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. **พื้นที่ใช้ประโยชน์**.....

5.1 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6. **ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล (จำนวนไม่เกิน 1 หน้า)**

ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบันรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยียานยนต์ เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประกอบกับวัยรุ่นอยู่ในช่วงระยะเวลาที่มีความสับสนทางจิตใจมากกว่าวัยอื่นๆ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ รวมทั้งสติปัญญาด้วย ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาที่เกิดจากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ปัญหาการบริโภคสินค้าตามสื่อโฆษณาต่างๆ หรือตามกระแสนิยม และปัญหาความรุนแรง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาคอขวด สภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่ชักจูงไปในทางไม่ดีและการใช้ความรุนแรงในสังคม เป็นต้น

ปัญหาที่พบในกลุ่มวัยรุ่นมี ๔ ประการใหญ่ๆ คือ (๑) ปัญหาเรื่องของการต่อต้านผู้ใหญ่ ไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครองบอกกล่าวอบรมสั่งสอน ส่วนใหญ่จะเชื่อเพื่อนและไปตามเพื่อน อารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย (๒) ปัญหาทางด้านการเรียน การใช้สมอง สติปัญญา ในการเรียนจะลดน้อยลง เนื่องจากวัยรุ่นคลุกคลีอยู่กับเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน บางคนเที่ยวกลางคืนและพักผ่อนไม่เพียงพอ ความคิดจะไม่ค่อยตามในสิ่งที่กำลังเรียนอยู่ ทำให้จิตใจเหม่อลอย ไม่มีสติในการเรียน ทำให้มีผลกระทบ ต่ออนาคตของวัยรุ่น (๓) การมีรักในวัยเรียนของวัยรุ่น วัยรุ่นบางคนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การทำแท้ง การติดโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ และ (๔) ปัญหาการติดยาเสพติด การเริ่มเข้าไปใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นยังเป็นเรื่องของความอยากรลอง ความเป็นวัยรุ่นของเขาทำให้เขาอยากรลองในสิ่งแปลกใหม่ ร่วมกับอีกปัญหาหนึ่งคือการตามเพื่อน ปัจจุบันมีเด็กบางคนหันเข้าไปหายาเสพติด เพียงเพราะรู้สึกว่ามีใครๆ เขาก็ทำกัน เป็นเรื่องธรรมดา ไม่เห็นจะแปลกอะไร ทำให้ตัดสินใจผิดพลาด กลายเป็นเหยื่อของสารเสพติด และเป็นปัญหาของสังคม ที่ยังแก้ไม่หาย<sup>1</sup>

นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีนิสัยที่เป็นปัญหาต่างๆ ต่อครอบครัวและสังคมอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการชอบขโมยของ พฤติกรรมลักขโมยของวัยรุ่นมักมีสาเหตุมาจากขาดการอบรมบ่มนิสัยหรือจริยธรรม ขาดแคลนในสิ่งที่ต้องการและมีปัญหาทางจิตใจ การชอบโกหก วัยรุ่นโกหกเก่ง โกหกบ่อย หรือไม่พูดความจริง พูดกำกวม จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง มักมีสาเหตุมาจากการตั้งใจที่จะไม่พูดความจริง ปิดบังอำพรางความเป็นส่วนตัว ไม่ต้องการให้ใครรู้ ไม่กล้าพูดความจริงเพราะกลัวจะถูกตำหนิติเตียน การมีนิสัยเกียจคร้าน ไม่ยอมทำงานบ้าน ตามที่ผู้ปกครองต้องการ ชอบสบาย ไม่อยากทำอะไร นอนทั้งวัน นี่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยๆ กับวัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นมีนิสัยใช้เงินเปลือง ชอบใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เกินตัว ชอบซื้อของที่ไม่ว่าจำเป็น แรกๆ ที่ซื้อมาก็อาจจะเห่อ พอนานเข้าก็เบื่อ เลิกสนใจสิ่งนั้น หรือไม่ก็ซื้อเพราะอยากมีเหมือนเพื่อน ตลอดจนวัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรงเป็นธรรมชาติ ตั้งแต่รุนแรงเพียงเล็กน้อย เช่น หงุดหงิด ตำหนิคนอื่น คิดเร็วทำเร็ว จนถึงอารมณ์รุนแรงมากๆ เช่น ก้าวร้าว ดื้อดึง ด่าทอ ขวบนทะเลาะต่างๆ และที่รุนแรงกว่านั้นคือ ยกพวกตีกัน ก่อความไม่สงบในสถานที่ต่างๆ

เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ขึ้นแล้ว วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง บางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหากับวิธีการผิดๆ ไม่มีการคิดวิธีการแก้ไขปัญหากันอย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญกับพวกเขา ให้เขาได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหารุ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่ที่มักจะประสบปัญหาคือเขาไม่มีความรู้ในเรื่องของสิ่งที่ถูกหรือผิด ไม่มีคนมาให้ความรู้ให้การปรึกษาที่ถูกและชี้แนะแนวทางการแก้ไขหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยการคิดที่ขาดการยั้งคิด วัยรุ่นเมื่อประสบพบเจอกับปัญหาต่างๆ ส่วนใหญ่มักปรึกษาเพื่อนเชื่อเพื่อนเพราะคิดว่าเพื่อนเป็นที่พึ่งให้แก้ตนได้ทั้งหมด จึงถือว่า เป็นความคิดที่ผิด ซึ่งความจริงแล้วเมื่อเกิดปัญหาคนที่ควรไปขอคำปรึกษาคือ พ่อ แม่ เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับวัยรุ่นมากที่สุดและสามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง

<sup>1</sup> ลักษณ์ พงษ์ภุมมา, ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://164.115.41.60/knowledge/?p=436> [๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐].

## 7. วัตถุประสงค์

7.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7.3 เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## 8. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้จะครอบคลุมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๐๐ คน

## 9. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

**การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข** หมายถึง การสร้างสรรค์การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสงบยอมรับสถานะศักดิ์ศรีของกันและกัน มีกระทำที่นำไปสู่ความสมดุลของการอยู่ร่วมกัน ทั้งกาย จิต สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางจัดการ ความขัดแย้งได้อย่างถูกต้องเหมาะสมโดยให้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักจิตวิทยา

**พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์** หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์** หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักจิตวิทยามาบูรณาการเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**เด็กและเยาวชน** หมายถึง เด็กและเยาวชนไทยที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่ผู้บรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรสในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## 10. วิธีดำเนินการวิจัย

### 1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) วิธีการดำเนินงานวิจัยและแผนการบริหารแผนงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นตรวจสอบประเมินผล และขั้นปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (PDCA) มีรายละเอียดดังนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan) คณะผู้วิจัยทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างเครื่องมือในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบพื้นฐานที่สำคัญด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แนวทางสนทนากลุ่ม แบบบันทึกข้อมูลและแนวทางการสังเกต สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการ กำหนดเป้าหมายหลัก สร้างความเข้าใจของคณะผู้วิจัย

2) ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) คณะผู้วิจัยศึกษาสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายที่ทำวิจัยร่วมมือจากทีมสหสาขาวิชาชีพคณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดแนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วน โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการประชุม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไปนำเสนอและหารือกับทีมเพื่อขอความร่วมมือในการกำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพ นำข้อสรุปจากการจัดประชุมระดมสมองมาดำเนินการพัฒนาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อขอรับการสนับสนุนและพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศิลปะการใช้ชีวิต

3) ขั้นตรวจสอบประเมินผล (Check) คณะผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) การติดตามข้อเสนอนำเสนอต่อหน่วยราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการกำหนดตัวชี้วัด คือ วัดความรู้ของผู้เข้าอบรมและวัดความสนใจโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

## 11. พื้นที่การวิจัย

พื้นที่การวิจัยคือสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน ๑๐๐ คน

## 12. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๐๐ คน

## 13. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ มีการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มีความกลมกลืนกันทางวัฒนธรรม โดยมีเครื่องมือที่สำคัญดังนี้

1. ใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่างๆ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนามและดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้น โดยผู้วิจัยจะเตรียมแนวคำถามอย่างกว้าง ๆ มาล่วงหน้า

2. การอภิปรายกลุ่มย่อย โดยนำสภาพปัญหาความขัดแย้งที่พบในการสัมภาษณ์มาทำการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างชุดกิจกรรม เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่ว ๆ ไป

3. ใช้ชุดกิจกรรมในการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งชุดกิจกรรมประกอบด้วย

3.1 การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน ๑๐๐ คนในประเด็น การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2 การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกันทั้งจากผู้คุมฯ เด็กและเยาวชนรวมทั้งนักวิชาการ

3.3 สร้างกติการ่วมกันผ่านเวทีร่วมกันทั้งจากผู้คุมฯ เด็กและเยาวชนรวมทั้งนักวิชาการ

4. การใช้เครื่องมือการถ่ายภาพ โดยการใช้ภาพถ่ายเป็นภาพนิ่งเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษา

5. เทปบันทึกเสียง ใช้สัมภาษณ์เพื่อช่วยบันทึกการสนทนาที่เป็นประเด็นสำคัญๆ ตามวัตถุประสงค์ให้ได้ครบถ้วน

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. การกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2. ร่างเครื่องมือการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน

3. นำเครื่องมือมาตรวจสอบ

4. แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์

#### 14. ผลการศึกษา (ตาม วัตถุประสงค์ และ Key Results (KRs) ของแต่ละแผนงาน)

นักวิจัยให้สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์จากบทคัดย่อหรือบทที่ 5 และว่าได้ผลอย่างไรในช่อง KRs ที่เคยระบุตอนขอทุนวิจัย

โปรแกรม ววน.		แผนงาน		ผลงานที่เกิดขึ้นจริง
วัตถุประสงค์	KRs (ได้อะไร)	Obj.	KRs	

<p>ข้อ 1 เพื่อศึกษา องค์ความรู้การ สร้างสรรค์สังคม สันติสุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของ เยาวชนไทยใน สถานพินิจจังหวัด พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>ได้ข้อมูลที่เป็น ข้อเท็จจริงสภาพบริบท ทางสังคมของ กลุ่มเป้าหมาย</p>	<p>สร้างสังคมที่มีการ อยู่ร่วมกันอย่าง สมานฉันท์ มี ความมั่นคงทาง เศรษฐกิจสังคม และมี การเสริม พลังเพื่อสร้าง ความมั่นคงทาง สังคม</p>	<p>นโยบายหรือ มาตรการ เพื่อรองรับ การ เปลี่ยนแปลง ของ สังคมไทย และสังคม โลก ที่ได้ จากองค์ ความรู้ที่ สร้างขึ้น</p>	<p>องค์ความรู้การ สร้างสรรค์สังคมสันติ สุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของเยาวชน ไทยในสถานพินิจ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา</p>
<p>ข้อ 2 เพื่อพัฒนา โปรแกรมการ สร้างสรรค์สังคม สันติสุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของ เยาวชนไทยใน สถานพินิจจังหวัด พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>1. มีการ ประชุมสัมมนาเพื่อ พัฒนาโปรแกรมการ สร้างสรรค์สังคมสันติ สุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของเยาวชน ไทยในสถานพินิจ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>พัฒนาโปรแกรม การสร้างสรรค์ สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของ เยาวชนไทยใน สถานพินิจจังหวัด พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>สร้างสังคมที่ มีการอยู่ ร่วมกันอย่าง สมานฉันท์ มีความ มั่นคงทาง เศรษฐกิจ สังคม และมี การเสริม พลังเพื่อ สร้างความ มั่นคงทาง สังคม</p>	<p>โปรแกรมการ สร้างสรรค์สังคมสันติ สุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของเยาวชน ไทยในสถานพินิจ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา</p>
<p>ข้อที่ 3 เพื่อ นำเสนอโปรแกรม การสร้างสรรค์ สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของ</p>	<p>นำเสนอโปรแกรมการ สร้างสรรค์สังคมสันติ สุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของเยาวชน ไทยในสถานพินิจ จังหวัด</p>	<p>นำเสนอโปรแกรม การสร้างสรรค์ สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของ เยาวชนไทยใน</p>	<p>สร้างสังคมที่ มีการอยู่ ร่วมกันอย่าง สมานฉันท์ มีความ มั่นคงทาง เศรษฐกิจ</p>	<p>โปรแกรมการ สร้างสรรค์สังคมสันติ สุข: กระบวนการแก้ไข พหุวัฒนธรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของเยาวชน ไทยในสถานพินิจ จังหวัด</p>

เยาวชนไทยใน สถานพินิจจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยาผ่าน การประชุมสัมมนา วิชาการ	สถานพินิจจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ผ่านการ ประชุมสัมมนา วิชาการ	สังคม และมี การเสริม พลังเพื่อ สร้างความ มั่นคงทาง สังคม	พระนครศรีอยุธยา
--	---	---	---	-----------------

### 15.ผลที่เกิดขึ้นจริง (Output)

ให้ระบุผลงานที่เกิดขึ้น เช่น การพิมพ์ในวารสาร การประชุม หรือผลิตภัณฑ์

ผลที่เกิดขึ้นจริง	หน่วยนับ	รายละเอียด/หลักฐาน
1.บทความวิชาการ - ระดับชาติ - นานาชาติ	1 เรื่อง	ชื่อบทความในการประชุม หรือหนังสือการรับรองตีพิมพ์ การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยาได้รับรอง การตีพิมพ์จากวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI) กำหนด เผยแพร่ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๕)
2.ผลิตภัณฑ์ - ระดับภาคสนาม - ระดับห้องปฏิบัติการ	1 ต้นแบบ .....	กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัด
3. วิดีทัศน์ผลงาน	1 เรื่อง	ผลการวิจัยเรื่อง การ สร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัด

		พระนครศรีอยุธยา
<b>Outcome</b> เช่น การมีชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม/	กิจกรรม กระบวนการแก้ไข พฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของ เยาวชนไทยใน สถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและ เยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา กระบวนการแก้ไข พฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของ เยาวชนไทยใน สถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและ เยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา
<b>Impact</b> ผลงานวิจัยส่งผลให้มีการขยายผลในระดับ ท้องถิ่น/ระดับชาติ/นานาชาติ	การนำเสนอต่อ ชุมชนเกี่ยวกับการ สร้างสรรค์สังคม สันติสุข: กระบวนการแก้ไข พฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของ เยาวชนไทยใน สถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและ เยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา

## 16. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์



ให้อธิบายว่าเอาไปใช้ประโยชน์อย่างไร กับใคร/องค์กรไหน

ด้าน	โดยองค์กร.....	ใช้อย่างไร.....
นโยบาย		
สังคม	สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	อบรมกิจกรรมการสร้างสรรค์ สังคมสันติสุข:กระบวนการ แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของเยาวชนไทยใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา
วิชาการ	องค์ความรู้	การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา

### 17. สรุป (นำมาจากบทที่ 5 ได้ไม่เกิน 1 หน้า)

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์สังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสร้างสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสร้างสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research&Development) ใช้การวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อสรุปผล อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า

๑. องค์ความรู้การสร้างสังคมสันติสุข:กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือเหตุปัจจัยที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสภาพครอบครัวที่นี้อาจเนื่องจากทัศนคติในการเลี้ยงลูกผิดปกติ ไม่ดูแล ความสัมพันธ์ไม่ดี ใช้ความรุนแรง การสื่อสารทางลบ มีตัวอย่างที่ไม่ดีในครอบครัว เช่น การใช้ยาเสพติด การค้าขายยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย

การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ พฤติกรรมละเมิดกฏเกณฑ์กติกาสังคม ครอบครัว  
ขาดการพัฒนาในทางบวก

๒. การพัฒนาโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึง  
ประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้กิจกรรม ๙ กิจกรรมคือ ๑. กิจกรรม  
พัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและศีลธรรม ๒. กิจกรรมจิตวิทยา  
เชิงบวก ๓. กิจกรรมการสัญญาใจ ๔. การทำกิจกรรมจิตบำบัดกลุ่มย่อย ๕. กิจกรรมการให้เด็กและเยาวชน  
แสดงความรักในวันแม่ ๖. กิจกรรมทำความดีเพื่อใคร ๗. กิจกรรมคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ๘. กิจกรรมให้  
เด็กและเยาวชนแสดงความจงรักภักดีในวันพ่อหลวง ๙. กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนจัดโครงการวันลอยกระทง  
ผลการดำเนินกิจกรรมเด็กและเยาวชนรู้สึกสำนึกในคุณของแม่ ด้วยแสดงความเคารพ นบถื้อ เชื่อฟัง และ  
ช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆในครอบครัวเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นคนดีมีความกตัญญู ความตระหนักรู้  
ในคุณของคนและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ยังสามารถทำงานร่วมกับคน  
อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓. การนำเสนอโปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึง  
ประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ให้ความรู้ โดยมีวิธีการคือ

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างกิจกรรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึง  
ประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ ๓ ถ่ายทอดองค์ความรู้โปรแกรมการสร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไข  
พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดกิจกรรมร่วมแสดง  
ความคิดเห็น

## 18. การเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์

(ระบุช่องทางการเผยแพร่การประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต และหนังสือคู่มือการ  
สร้างสรรค์สังคมสันติสุข: กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานพินิจและ  
คุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## 19. เอกสารอ้างอิง

พระมหาไกรสร โชติปญโญ. (๒๕๕๖). การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนิน  
ชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ  
ราชวิทยาลัย.

พระมหาบุญจิตร กนตสีโล. (๒๕๕๑). "ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุ". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภัทรพล หมดมลทิน. (๒๕๖๐). "พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แม่ชีสุดา โจรนอุทัย. (๒๕๖๐). "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนอารมณ์ของวัยรุ่นตามหลักพระพุทธศาสนา". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล

Email. sompochsrivichit@gmail.com



๑. การศึกษา : ปี ๒๕๓๐ B.A.(Psychology), Magadh University, India  
 ปี ๒๕๓๓ M.A.(Psychology) Marathwada University, India  
 ปี ๒๕๓๖ Ph.D.(Psychology) Marathwada University, India

### ๒. ประสบการณ์-บริหารฯ

- : คณะกรรมการบริหารและอาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา (ปริญญาเอก)
- : คณะกรรมการบริหารและร่างหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา (ปริญญาโท)
- : คณะกรรมการบริหารและหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาและศิลปะแห่งชีวิต (ปริญญาโท)
- : คณะกรรมการบริหารและร่างหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา (ปริญญาตรี) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย) อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- : เป็นที่ปรึกษาบริษัทฯ ด้านฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลายบริษัท ฯ
- : เป็นผู้บริหารในกลุ่มบริษัท อาทิตยา เบอร์ล่า, กลุ่มบริษัท อินโดรามา และกลุ่มบริษัท เอพีซีบี

### ๓. ความสำเร็จและรางวัล

- : รางวัลนักทรัพยากรมนุษย์ดีเด่นแห่งประเทศไทย
- : รางวัลแรงงานสัมพันธ์ดีเด่นจาก นายกรัฐมนตรี -รางวัลนายจ้างดีเด่นจาก นายกรัฐมนตรี
- : รางวัลสถานประกอบการโรงงานสีขาวจาก หน่วยงานราชการ

- : รางวัลสถานประกอบการปลอดภัยดีเด่นจากหน่วยงานราชการ
- : รางวัลสถานประกอบการปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานดีเด่นระดับประเทศ
- : เป็นตัวแทนฝ่ายบริหารในเครือเข้าเจรจาข้อตกลงสภาพการจ้างกับสหภาพแรงงานฯ
- : เป็นที่ปรึกษาด้านแรงงานสัมพันธ์ ให้กับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
- : แก้ไขกฎระเบียบและข้อบังคับของบริษัทให้สอดคล้องกับกฎหมายแรงงาน
- : แก้ไขโครงสร้างและวางระบบบริษัทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและนโยบายของรัฐ เช่น ไทยแลนด์ ๔.๐

#### ๔. ความถนัดและความเชี่ยวชาญพิเศษ

- : หลักพุทธธรรม หลักจิตวิทยา เช่น จิตวิทยาอุตสาหกรรม จิตวิทยาปกติ จิตวิทยาการให้การปรึกษา เป็นต้น
- : การบริหารองค์การ และการพัฒนาฝ่ายทรัพยากรมนุษย์
- : แรงงานสัมพันธ์ เจรจาข้อตกลงสภาพการจ้าง และกฎหมายแรงงาน